

Ds. H Veldkamp

De Twee Getuigen

(Haggai en Zacharia)

Hierdie elektroniese weergawe word met die vriendelike toestemming van die kinders van wyle ds. Veldkamp beskikbaar gestel.

www.christelikemedia.org

Inhoud

Het geestelijke voorop	3
De doorboorde buidel	7
De zegen van de preek	11
Als niets in Uw ogen	15
De glorie van ons huis	19
Wat besmettelijk is, en wat niet	23
Gods securiteit	26
Bewaar Uw kerk	30
De jaartelling van Darius	33
Voortgaande bekering	36
De ziener	40
Het teleurstellend rapport	44
De voorbede	48
Helpers van God	52
Slopers en bouwers	55
Jeugdig idealisme	59
De verboden duimstok	62
Veiligheid en heiligheid	65
Maranatha	69
Verkeer met de engelen	73
Al ziet, hoe goed...!	77
Buizen en bomen	81
Het geweld van de Geest	85
Blijdschap over steen en lood	89
Dienst des Woords	93
De vliegende vloek	97
De zonde in ballingschap	101
Gods wagens	105
Een kroon voor Jezus	109
Synodale vraagpunten	113
Luister-godsdienst	117
Ir-Haèmèt	120
Misplaatste jaloezie?	123
Onze Filistijnse broeders	126
Het besluit van een ooggetuige	130
Uw koning komt	133
Pijl en boog	136
Het kerkpaard	139
Gezaaid onder de volken	143
De ondergang der wereld	146
De gebroken staf	149
De andere staf	152
De dwaze herder	155
Hemelwezens	158
De blijde droefheid	162
Bekering	166
Het wonderlijk bevel	169
Het nieuwe Jeruzalem	173

Het geestelijke voorop

Dit volk zegt: de tijd is nog niet gekomen, dat het huis des Heren worde gebouwd.

Haggai 1:2b.

Is het voor ú de tijd om in uw beschoten huizen te wonen, terwijl dit huis in puin ligt?

Haggai 1:4.

Wie Haggai was, blijft volkomen in het duister.

Wordt van andere profeten nog wel eens een familieregister geschreven, van Haggai worden we zelfs niet gewaar wie z'n vader was of hoe z'n moeder heette. Is het nog een jonge man in de kracht van z'n jaren als hij onder het uit ballingschap teruggekeerde volk z'n stem doet horen, of zien we hem voor ons, vergrijsd in de dienst? Niemand die het met zekerheid kan zeggen.¹ Stamde hij uit een priesterlijk geslacht of niet, alweer geen mens die het weet.² Blijkbaar vindt de Schrift dat allemaal heel onbelangrijk. Het komt er niet op aan. Hij wordt eenvoudig geïntroduceerd als Haggai, *de profeet*. Als ze dat nu maar goed beseffen en vasthouden, de mensen die hem horen, dat hij profeet is, en dat hij dus een *boodschap van de Here* heeft, en dat ze daarom naar hem *luisteren* moeten. Dan komen al die "gewichtige" bijzonderheden, die wij zo heerlijk kunnen uitmeten, wie of z'n vader was, en of hij "talent" heeft of niet, en of 't een jonge man is of 'n emeritus, er niets op aan. Ze leiden de aandacht slechts af van de hoofdzaak... de boodschap van God!

Nu, die boodschap laat Haggai van meetaf duidelijk genoeg horen. Hij windt er geen doekjes om. Komt zomaar met de deur in huis vallen. Heel het volk wordt in staat van beschuldiging gesteld, omdat het nalatig is in het bouwen van het huis des Heren..... Al weer die zware schuld van *nalatigheid*, die zo weinig als *zonde* wordt erkend en beleden! Dat niets-doen, dat bij-de-pakken-neerzitten prikkelt Haggai tot in z'n nieren en.... God ook! Zeker, ze sjouwen en draven genoeg, maar dat is het juist, dat hun eigen belangen hen zozeer in beslag nemen, dat niemand het initiatief neemt tot de herbouw van de tempel, die maar in puin blijft liggen. De verontschuldiging dat de tijdsomstandigheden er niet naar zijn en de uitkomsten der bedrijven te slecht om zo'n kostbaar werk als tempelbouw ter hand te nemen, wijst de profeet als een flauwe en nietszeggende uitvlucht van de hand. Door namelijk de scherpe vraag te stellen, of de tijden voor hen dan soms wel gunstig waren om in beschoten huizen te wonen! Daar was wel geld voor! Daar zwoegden en sloofden ze voor, maar als het voor de dienst des Heren ging, hielden ze de beurs gesloten!

In deze trant heeft de profeet Haggai eens het Woord bediend, toen de gemeente samengekomen was ter gelegenheid van het feest der nieuwe maan.³ Dat was een fijn psychologisch moment. De eerste dag der maand, het nieuwe maanfeest, was van ouds bestemd voor een bijzonder feestoffer, en Haggai had nu alle gelegenheid erop te wijzen, dat ze hun feestoffer thans allereerst voor het huis Gods hadden te bestemmen. Ze waren, zo kon hij voortgaan, nu wel samengekomen op de tempelplaats in Jeruzalem, maar een tempel zelf

¹ Uit Haggai 2:4 af te leiden, zoals sommigen doen, dat Haggai de tempel van Salomo nog gekend heeft, gaat buiten de grenzen van het geoorloofde.

² Uit het feit dat Haggai met een vraag tot de priesters komt (Haggai 2:12), kan men *vermoeden*, maar ook niet meer dan dat, dat hij zelf niet tot hen behoorde.

³ Zie de datering in vs. 1.

was er nog niet; er stond enkel een brandofferaltaar, en het was toch al te armoedig met dat altaar te volstaan, en niet verder te komen dan een eerste-steen-legging.⁴ Als ze dus wilden tonen, dat de dienst des Heren hun wat waard was, dan moesten ze maar eens flink voor de dag komen vandaag. Het geestelijke voorop, was dus het thema en de inhoud van z'n preek, en de toepassing: een daverende collecte.

Het is de vraag of een dergelijke Woord-bediening ook tegenwoordig nog als zodanig gewaardeerd kan worden. Sommigen zouden meesmuilen: dit is geen preek, al maar praten over geld en offers voor het koninkrijk Gods.

Anderen zouden het afkeuren dat zo'n feestdag misbruikt werd voor 'n extra collecte, terwijl weer anderen liever van de "geestelijke dingen" zouden horen. En toch was Haggai zo echt geestelijk, door hun te zeggen, dat ze zo aan hun materiële belangen vastgezoogen zaten, en dat er geld moest komen voor de kerk of eigenlijk, nee, geen geld, maar *liefde*. Dan kwam het geld vanzelf.

En het was ook zo echt "geestelijk", dat Haggai dit allemaal durfde zeggen zonder aanzien des persoons. Want onder die saamgestroomde menigte "werden ook opgemerkt" Zerubbabel, de zoon van Sealthiël, de vorst van Juda, en Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester (vs. 1). Hoge en eerwaarde heren, vorsten en edelen. Maar Haggai deinst er geen ogenblik voor terug, om ook deze voorname lieden z'n verwijten in 't gezicht te slingeren, en ook vorst en priester te beschuldigen, dat zij zich veel te slap hebben aangesteld en veel te veel aan zichzelf hebben gedacht. Zij misschien wel het meest. Het is een altijd geldende waarheid, dat groten en rijken bezwaarlijk ingaan in het koninkrijk der hemelen, en dat zij juist de vermaning tot het offer nodig hebben, heeft de ervaring der eeuwen bevestigd. Het waren overigens wel vrome lieden, die Zerubbabel en Jozua, maar ook vrome mensen kunnen soms een lelijk gebrek hebben, waarvan ze zich te bekeren hebben. En het is een mooie trek van deze voorname lieden, Zerubbabel en Jozua, dat ze niet beledigd werden door Haggai's strenge predikatie, maar dat zij tot de eersten behoorden die hoorden, niet naar Haggai, maar naar de stem des Heren huns Gods (vs. 12).

Als het zó gaat, zal de kerk des Heren nooit als bedelares haar weg gaan.

Nu is het waarlijk niet zó, dat we ons nauwelijks kunnen indenken, dat de teruggekeerde ballingen als motief voor hun nalatigheid naar voren schoven: "de tijd is nog niet gekomen, dat het huis des Heren worde herbouwd".

We kunnen ons dat zelfs heel *goed* indenken.

Men realiseer zich slechts de omstandigheden, waaronder het volk des Heren destijds leefde!

Toen in het jaar 539 vóór Christus aan de Babylonische heerschappij een einde gemaakt was door het Medisch-Perzische rijk, en de eerste heerser van deze grote mogendheid, Cyrus of Kores, aan de gevangenen Joden verlof gegeven had weer naar hun land terug te keren, werd de herbouw van de tempel met enthousiasme ter hand genomen. Dit kon des te gemakkelijker, omdat de Joden, evenals hun vaders destijds uit Egypte, met schatten beladen uit Babel togen, terwijl Cyrus bovendien toegezegd had, dat de tempelbouw uit zijn rijkskas gesubsidieerd zou worden (Ezra 6:4). En, zoals reeds werd opgemerkt, reeds zeer spoedig werd de plechtige eerste-steen-legging verricht, terwijl voorlopig een brandofferaltaar werd opgericht, om reeds aanstonds de dienst der offeranden voortgang te doen hebben.

Al heel gauw kwam er evenwel stagnatie.

⁴ Dadelijk na de terugkeer was het brandofferaltaar herbouwd, en was de eerste steen van de tempel gelegd, maar verder was men niet gekomen.

Het scheen of alle ongelukken bij elkaar kwamen, en alles samenspande om de bouw van het huis Gods tegen te houden.

Vooreerst waren het de Samaritanen die tegenwerkten en de handen des volks slap maakten (Ezra 4:5).

Vervolgens werd de de Joden gunstig gezinde koning Kores opgevolgd door Cambyses, die van een andere geest was, en men moest het toen doen zonder de subsidie van de Meden en Perzen. In de derde plaats moet men zich wel indenken wat het betekent als een gedeporteerd volk weer in het vaderland terugkeert. Alles moet weer van de grond af worden opgebouwd. Landerijen, huizen en bedrijven waren grondig verwoest, en ieder moest maar zien, op de een of andere wijze aan de slag te komen. Dat is waarlijk geen kleinigheid. En was een en ander nu maar vlot van stapel gelopen, dan was het nog daaraan toe, maar nu kwam er nog bij, dat de ene misoogst op de andere volgde, dat er derhalve weinig verdiend werd, en dat de meesten werk hadden om het hoofd boven water te houden. Zoals Haggai zelf toegeeft: "gij zaait veel, en gij brengt weinig in; gij eet, maar niet tot verzadiging, gij drinkt, maar niet tot dronken wordens toe; gij kleedt u, maar niet tot uw verwarming, en die loon ontvangt, die ontvangt dat loon in een doorboorde buidel" (vs. 6). Het was dus allerm minst weelde daar, en men moet zich van die "gewelfde huizen" uit de Statenvertaling ook geen al te weelderige voorstelling maken. De bedoeling is dat ze in huizen met planken betimmering konden wonen, en niet meer in lemen hutten of tenten behoefden te huizen.

Men had dus ogenschijnlijk reden genoeg om te beweren: de tijdsomstandigheden zijn nu niet gunstig, en het verwondert ons niet, dat 16 jaar lang het werk van de tempelbouw stil lag.

Maar met des te meer verwondering en bewondering luisteren we nu naar de profeet Haggai, dat hij deze zwoegende en ploeterende "kleine luyden" om het feestoffer durft vragen, en zelfs durft verwijten, dat ze meer aandacht hebben voor hun zaken, dan voor de zaak des Heren.

Wie goed staat voor de Here, zal erkennen, dat Haggai gelijk heeft.

Hij zal toestemmen, dat de diepste oorzaak, waarom het werk in Gods koninkrijk geen voortgang kan hebben, nooit ligt in slechte economische omstandigheden, het ontbreken van subsidies of wat dan ook. Met die argumenten staan we wel altijd direct klaar, maar ze zijn voos en broos. De diepste oorzaak is altijd gebrek aan liefde en toewijding. De fout ligt nooit aan de buitenkant. Als de rechte ijver ontwaakt, dan is een volk van amechtige Joden in staat in een minimum van tijd stad en tempel te bouwen. Zonder subsidie. Ondanks tegenwerking. Met schrale beurzen. Onder de slechtste omstandigheden.

De historie is daarvan het bewijs.

De economische omstandigheden waren ook in de vorige eeuw verre van rooskleurig. Haat en tegenstand waren groot. Subsidie werd niet gegeven, wel boeten opgelegd en kerkelijke goederen ontnomen. Toen heeft een ploeterend stelletje van kleine luyden niet gezegd: "het is geen tijd", maar zij hebben in de kracht van het geloof het geestelijke vooropgesteld en de Godshuizen gebouwd, waar *wij* nu in wonen mogen.

Thans zijn de kleine luyden voor een deel grote luyden geworden.

Zij bewonen gewelfde huizen.

Nochtans hebben zij wèl de moed, om weg te kruipen achter de uitvlucht: de tijd is niet gekomen, dat het huis des Heren worde herbouwd.

Er is overvloed van arbeid, die niet verricht kan worden, en er is overvloed van arbeiders die ledig aan de markt staan, maar er is geen geld. . . . zegt mèn! Of geen liefde?

Wat zou het zijn?

Hoort het actuele woord des Heren.

"Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uw gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

De doorboorde buidel

....en wie zich voor loon had verhuurd, ontving dat loon in een doorboorde buidel.

Haggai 1:6b.

Van de heersende malaise geeft Haggai een levendige beschrijving..... We spraken daar reeds van.

Het was begonnen bij de landbouwer; de oogsten stelden jaar op jaar teleur, want de hemel hield de dauw in, en de aarde haar opbrengst (vs. 10); een droogte lag over de landen en over de bergen, over het koren en over de most en over de olie, kortom over alles wat de bodem voortbrengt (vs. 11a).

Het maatschappelijk raderwerk moge destijds niet zo ingewikkeld geweest zijn als nu, toch begrijpt ieder wel, dat ook toen de terugslag van deze landbouwcrisis *overall* werd gevoeld, waarom Haggai er dan ook aan toevoegt: "en over *elke* arbeid der handen" (vs. 11b).

In de tekst die hierboven staat, komen we in aanraking met een, die "zich voor loon had verhuurd", een gewoon arbeider dus. De man is nog zo gelukkig, dat hij arbeiden kan, en loon verdient. De vloek der werkloosheid heeft hem nog niet getroffen. Maar hij ontvangt dat loon, zegt de profeet, in een doorboorde buidel. Stel u nu maar iemand voor, die een ganse week hard gezwoegd heeft, en nu naar huis terugkeert. Maar o wee, in de rugzak, waarin hij z'n zuur verdiende centen weggestopt heeft, zit een gat..... 't Was een doorboorde buidel, en thuisgekomen bemerkt hij tot z'n grote schrik, dat z'n geld weg is!

Dit is natuurlijk maar beeldspraak van Haggai.

Hij bedoelt er niet mee te zeggen, dat elke arbeider z'n geld onderweg verloor, maar wel, dat de positie van de arbeider zo ongunstig was, dat hij het geld dat hij verdiend had, ook zó weer kwijt was. Het leek of het geld vleugels had. Zo gewonnen, zo geronnen. Dit kwam niet, omdat onze vriend zo royaal was, en z'n geld in overdaad opmaakte. Nee, waarlijk niet. Maar er was nog zoveel oude schuld af te betalen. Hoe gáát het in zulke gevallen: hier stond nog wat, en daar was wat geleend, en de arbeider die z'n schamel loon ontvangen had, kon onderweg van z'n werk naar huis maar bij de bakker, en de kleermaker en de huisheer aangaan, om de lopende schulden af te betalen, en als hij dan thuis kwam, was hij even platzak. Hij had loon ontvangen, maar 't was of er een gat in de buidel zat. Het geld vlóóg weg, zonder dat men precies kon zeggen, waar het allemaal gebleven was. . . . "en wie zich voor loon had verhuurd, ontving dat loon in een doorboorde buidel".

We kunnen ons deze situatie wel aardig goed indenken. Men behoeft geen bankroet geleden te hebben, om er kennis mee te maken. Onze huismoeders en zakenlieden en landbouwers weten er alles van, van die doorboorde buidel, als het daar maar bij bleef, en de schuld het bezit niet overtrof.

Nu geeft Gods Woord hier niet alleen een *beschrijving* van de crisis, want dat zou de mens geen stap verder gebracht hebben. Daar heeft men de Bijbel trouwens niet eens voor nodig. Maar Haggai is door God gezonden, om van de misère een *verklaring* te geven, en dat was wel nodig, want de mensen zetten toen (en nu?) de dingen juist op hun kop, en gaven er een onjuiste verklaring van.

Daarom roept Haggai zijn tijdgenoten op, om nu eens hun hart op hun wegen te zetten, dat is,

om eens aandachtig na te gaan, of de Here in dit alles ook wat te zeggen had, en zo ja, wat Hij te zeggen had.

Want wat hun wedervoer, was natuurlijk niet normaal! In geen geval in die tijd onder de Oud-Testamentische bedeling, waarin zegen en straf steeds zichtbare vormen aannamen. *Als* er 'n grote droogte was, dan haperde er vast iets, dan wilde de Here daarmee Zijn ongenoegen duidelijk te kennen geven. Men moet er Deut. 28 maar eens op nalezen. Ik haal er slechts enkele uitspraken van aan: "En het zal geschieden, als gij de stem des Heren uws Gods vlijtiglijk zult gehoorzamen, waarnemende te doen al Zijn geboden . . gezegend zult gij zijn in de stad en gezegend zult gij zijn in het veld. De Here zal u opendoen Zijn goede schat, de hemel, om uw land regen te geven te Zijner tijd. Daarentegen zal het geschieden, indien gij de stem des Heren uws Gods niet zult gehoorzaam zijn, vervloekt zult gij zijn in de stad, en vervloekt zult gij zijn in het veld".

Dit was duidelijke taal.

Het teleurstellende nu was, dat men hier blijkbaar niet aan dacht en, zoals gezegd, de dingen precies op z'n kop zette. Want de algemene opinie was: wij zijn arm, omdat de tijden zo slecht zijn. Daarom kunnen wij ook niet aan het bouwen van de tempel denken. Was dat niet logisch en verstandig geredeneerd? Men moest toch praktisch blijven. De wereld reilde en zeilde ook wel zonder tempel. Men kon toch geen heiligdom bouwen met een doorboorde buidel. De profeet moest toch nuchter genoeg wezen, om dat toe te stemmen, en wat is natuurlijker dan dat men in dagen van crisis eerst gaat bezuinigen op z'n kerkelijke bijdragen? Dat was geen onwil, zeiden ze, maar *onmacht*. Uitstel zou geen afstel betekenen, en als ze rijk waren, zouden ze wel de bouw hervatten, maar ze deden dat nú níét, omdat de tijd er niet rijp voor was!

Zó sprak en spreekt de wijsheid, die van beneden is: wij geven niets uit, omdat we zo arm zijn.

Maar de wijsheid die van boven is, spreekt aldus: gij zijt zo arm, omdat gij niets uitgeeft!

Wij bouwen niet, zeiden de mensen, omdat de tijden zo abominabel slecht zijn, maar de profeet keert het resoluut om, en beweert: de tijden zijn zo slecht omdat gij niet bouwt!

De Here bouwde hùn huis niet, omdat *zij* des Heren huis niet bouwden. Hoe eerder ze nu maar aan de slag gingen, en offerden uit de buidel waarvan de bodem te zien was, hoe rijker ze zelf zouden worden. Hoor maar de *profetische* verklaring van de crisis, die met elke economische verklaring de spot drijft:

Wáárom gebeurt dit?... Om Mijns huizes wil, hetwelk woest is, en dat *gij* loopt, elk voor zijn eigen huis — *daarom* onthouden zich de hemelen over u, dat er geen dauw is, en het land onthoudt zijn vruchten! (vs. 9, 10).

Deze redenering is natuurlijk niet volgens Bartjes, maar uit het geloof!

En als iemand nu aldus zou redeneren: laat me een flinke gift geven voor de kerk of zo, dan heb ik stellig succes in m'n zaak, of 'n goede kans bij m'n sollicitatie, die zou weer tonen, dat hij er niets van begrepen heeft. Hij zou een soort tussenpositie innemen tussen Bartjes en het geloof, en die bestaat er niet. Bovendien laat God Zich niet omkopen.

Het zou zeker al te simplistisch zijn, en een voorbijzien van het eigenaardig karakter van de bedeling der "schaduwten" om dit alles regelrecht op onze tijd "toe te passen". In het Oude Testament waren staat en kerk één, en zodoende *moest* de verwaarlozing van de tempelbouw haar terugslag wel vinden in een nationale "crisis". Men kan nu niet meer zeggen, dat een economische crisis dezelfde oorzaken heeft als destijds, ofschoon het in 't algemeen waar

blijft dat "op de bodem aller vragen ligt der wereld zondeschild", en de stoffelijke en geestelijke dingen dichter bij elkaar liggen, dan sommigen vermoeden.

Maar het is niet altijd waar, dat een volk, dat z'n heiligdommen niet bouwt, arm wordt, en dat een volk, dat het wel doet, voorspoed heeft. Dit geldt noch voor volken, noch voor ieder individueel. Het omgekeerde gebeurt eveneens.

Trouwens, de profeet Haggai legt zelf de nadruk op iets anders, dat eigenlijk nog veel erger is dan armoede. Dat is: *de vloek van God*. Hij zegt namelijk, dat er zijn die wel eten, maar niet verzadigd worden, die wel drinken, maar niet vrolijk worden, die zich kleden, maar niet warm worden, en die wel loon ontvangen, maar dat ontvangen in een doorboorde buidel, d.i. het profijt er niet van hebben.

De rechte *bevrediging* ontbrak dus.

Men kon niet echt genieten en blij zijn met hetg     men nog had.

De ware levensvreugde was er niet.

Terecht merkt prof. Ridderbos op ⁵: "Ook een karig deel kan nog bevrediging schenken, als de zegen Gods erop rust. Maar daaraan heeft het hun ontbroken. Zij hebben zich arm en ongelukkig gevoeld, meer nog dan uit de misoogsten alleen behoefte voort te vloeien: de vloek Gods rustte op hen en het hunne".

In deze zin bevat dit profetisch woord een ernstige waarheid voor onze tijd.

Er zijn volken, die aan tempelbouw allang niet meer denken. Wel worden tempels gesloten of verwoest. In plaats daarvan worden fabrieken gebouwd en machines geconstrueerd, ziedaar uw goden, die voor uw aangezicht gaan! Door de verfijnde cultuur wordt het leven — ook van de arbeider — al rijker en weelderiger, en hij geniet van dingen, waar hij vroeger niet van durfde dromen. Alleen maar de levensblijheid is weg. Men ziet het aan de lichtloze ogen, en de verveelde gezichten. Men voelt zich bij al de weelde ontzaglijk arm en onbevredigd en moe! Het blijft waar, wat iemand eens zei, dat de driehoek van het hart nooit geheel bedekt kan worden door de cirkel van de wereld. Vandaar dat de moderne mens zijn loon ontvangt in een doorboorde buidel ... Bij al de weelde die hij indrinkt, wordt hij innerlijk steeds armer. . . Dat is de vloek van God over de mens, die het heiligdom negeert en in puin laat liggen, en voor wie niet de kerk, maar de fabriek het hoogste en voornaamste huis in de stad is.

Laat ons echter vooral niet bij "de wereld" blijven staan.

Ge vindt ook onder de "kerkmensen" steeds een brede groep, die veel meer belangstelling heeft voor eigen huis dan voor het huis des Heren. In tijden van "malaise" zijn zij de eersten, die op hun kerkelijke bijdragen bezuinigen. Ook vinden zij, dat er al zoveel gevraagd wordt, dat ze beslist niet meer voor dit en voor dat geven kunnen.

Wat ziet ge nu bij deze "broeders"? Dat ze ontzaglijk arm worden.

O nee, maatschappelijk hebben ze het aardig goed, hoe arm ze zich ook houden, maar geestelijk worden ze zo schraal, dat ge medelijden met hen moet hebben.

Alle blijdschap des geloofs ontbreekt hun!

Ze komen wel in de kerk waar het brood des Levens wordt uitgedeeld, maar ze eten niet tot verzadiging. Het zijn de lieden met de doorboorde buidel. Hebt ge ze nooit opgemerkt? Ze blijven altijd even leeg en armoedig en stumperig en bleek. Ze horen series preken aan, maar 't doet ze niets, het maakt ze integendeel magerder! Dit is de vloek van God over de

⁵ Korte Verklaring. De kleine profeten, Dl. III, blz. 13.

kerkmens, die het heiligdom in puin laat liggen.

Van hem wordt genomen, ook wát hij heeft.

Hoe komt dat?

Omdat die verschrikkelijke zonde van nalatigheid ten aanzien van Gods koninkrijk aan de wortel van hun leven knaagt. Die nalatigheid is niet een zeker defect, een gebrek, een onvolkomenheid, maar, zoals iemand kernachtig opmerkt: een grote vis in het aquarium, die alle kleine visjes doodmaakt.

Wie heeft er nog zo'n gat in z'n buidel, waardoor alles vervliegt?

Die stelle zijn hart op zijn wegen.

En bekere zich!

De zegen van de preek

Toen hoorde Zerubbabel, de zoon van Sealthiël, en Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester, en al het overblijfsel des volks, naar de stem van de Here hun God, en naar de woorden van de profeet Haggai, gelijk als hem de Here hun God gezonden had; en het volk vreesde voor het aangezicht des Heren.

.... en zij kwamen en maakten het werk in het huis van de Here der heirscharen, hun God, op de vier en twintigste dag der maand.

Haggai 1:12 en 14b.

Op de vraag bij het huisbezoek: "en gaat u zo nogal met zegen op onder de bediening des Woords?", wordt meestal geantwoord, dat dit even wisselvallig is als het weer. De ene keer kan het een eentonige druilerige motregen wezen en een volgende maal stralende zon. Dat gaat zo bij buien. Men is echter in de regel grootmoedig genoeg de oorzaak bij zichzelf te zoeken, wanneer dominee bij dat huisbezoek zelf tegenwoordig is.

Het zou niet overbodig zijn, als de broeders dan eens hun onderzoek voortzetten, en vroegen wat eigenlijk onder "zegen" werd verstaan. De meest uiteenlopende opvattingen worden daaromtrent gekoesterd. Soms ook zeer fantastische. De een heeft 'n zegen als hij in de preek juist datgene hoort, wat hij graag wil horen, en zelf buiten schot blijft; een tweede "geniet" als het zo dierbaar gaat, dat men tot tranen toe bewogen wordt, tranen die over een uur weer vergeten zijn; een derde ontleent z'n zegen aan het "talent" en de wijze waaróp het gezegd wordt, en een vierde heeft er z'n vreugde aan, als z'n buurman eens netjes wordt uitgekleeft. Op dezelfde gemakkelijke wijze kan men zich z'n "zegen" ook laten ontroven, nu eens doordat ge iemand in de gaten krijgt die ge niet te best kunt zetten, en dan weer als er 'n gezang wordt opgegeven. En zo wordt er met de "zegen" maar wat gesold en geravot.

Let nu eens op, wat de Bijbel ons van die "zegen" verhaalt.

Die ligt helemaal niet in buitengewone gebeurlijkheden. Het zijn geen schokkende dingen, waarin ons de vrucht op Haggai's prediking wordt meegedeeld. Nee, 't is allemaal heel "gewoon" en toch zo ongewoon heerlijk; zo sober en toch zo Godverheerlijkend. Het kan in twee trekken worden samengevat: *schuldbesef* en *gehoorzaamheid*.

Het woord van Haggai — neen, het woord des *Heren*, sloeg in naar binnen, in hartelijk berouw, en het sloeg naar buiten uit in daadwerkelijke levensvernieuwing. Precies dus, zoals ge het ouderwetse mensen nog wel hoort bidden, dat het woord "nederwaarts wortel moge schieten, en opwaarts vruchten dragen". Nu, zo ging het daar, na die preek op het feest van nieuwe maand.

Men herinnert zich waar het over ging.

De profeet had maar heel kort gepreekt (in mijn Bijbel maar acht verzen) en gans niet "dierbaar". Integendeel, het was één fel verwijt geweest, en dat het allemaal maar praatjes waren, dat de tijdsomstandigheden niet gunstig waren, en dat de Here over dit alles zeer toornig was, waarom de hemelen de dauw inhielden en het land z'n vruchten.

Dat had Haggai te zeggen, en zonder omwegen gezegd ook!

En de uitwerking? " .. . en het volk vreesde voor het aangezicht des Heren". Ze werden doodsbenauwd en totaal van hun stuk geslagen, want ze zagen op eenmaal de straffende hand des Heren in hun tegenspoed. Daar was hun oog nooit eerder voor opengegaan. Ze vonden zichzelf integendeel erg beklagenswaardig, dat het zo tegenliep allemaal, en ze meenden zulke prachtige argumenten te hebben in hun armoede en onmacht — daarom konden ze immers aan de tempelbouw niet denken. Maar nu worden die argumenten hun stuk voor stuk uit de hand geslagen. Die onmacht was onwil! Die armoede was hun eigen schuld. En als zó het licht van 's Heren Woord over hen opgaat, en ze daar naakt uitgeschud blijven staan en niets meer in te brengen hebben, worden ze heel bang — dat is de eerste zegen der prediking! Afbraak! Dat alle dekmantels kapotgescheurd en alle argumenten ontzenuwd worden, en men niets anders meer ziet dan . . . z'n zonde! Geen wonder dus: en het volk vreesde voor het aangezicht des Heren!

Maar daar bleef het niet bij.

Men kan wel 'n ogenblik vrezen, om terstond daarna z'n angst weer te vergeten en zich schrap te gaan zetten tegen Gods Woord. Zo'n vluchtige indruk maakte het woord van Haggai echter niet op de hoorders. Ze werden integendeel zó met eerbied vervuld voor de Here (vreze is ook eerbied), dat ze gingen vragen: Here, wat wilt Gij, dat wij doen zullen.

Immers, zo deelt ons de Schrift mee: toen hoorden Zerubbabel en Jozua en al het overblijfsel des volks naar de stem van de Here hun God. Ze hóorden ernaar! Niet als vergeetachtige hoorders, die een en ander voor kennisgeving aannamen, om voorts alles te doen blijven zoals 't was. Ze hoorden het ook niet aan met 'n goedmoedige glimlach of met zoiets van: je hebt wel aardig praten, maar zo eenvoudig is het niet. Zó zouden ze misschien gedaan hebben, als ze in de preek uitsluitend de "woorden van Haggai" gehoord hadden. Maar 't staat er zo prachtig in dat eerste hoofdstuk van Haggai: "zij hoorden naar de stem van de Here hun God "en naar de woorden van de profeet Haggai". God nummer één, Haggai op de tweede plaats! Het waren precies dezelfde woorden, die van de Here en die van Haggai, en met prachtige geloofsintuïtie hadden ze in de woorden van de profeet de stem van God Zelf beluisterd. Het woord van Haggai had gezag, omdat, zoals er nog eens aan toegevoegd wordt, "hem de Here hun God gezonden had".

Wie zó luistert, kan zichzelf niet handhaven.

Zijn horen wordt ge-hoor-zamen.

Ge ziet het ook bij het volk hier van hoog tot laag.

Om elke verdenking terzijde te stellen, dat hier wel hoorders maar geen daders des Woords waren, voegt de Schrift er nog aan toe, dat zij kwamen, en maakten het werk in het huis van de Here der heirscharen, hun God.

Er ging dus wat gebeuren!

Aan het horende hart paarde zich de werkzame hand; wat eerst persé niet kon, kon nu wèl. Waar eerst geen geld voor was, en geen tijd, daar was nu wèl geld en wel tijd. Men ziet, al die dingen zijn betrekkelijk. Geld- en tijdgebrek zit meer van binnen, dan van buiten.

Deze omkeer was echter daaraan te danken, dat de Here hun geest verwekte, of wakker maakte, zoals er zo tekenend staat. De mensen ontwaakten! Er kwam een reveil! Het ging niet meer zo akelig slap en kalm maar het duurde maar even, of de voeten repten zich naar het gebergte om hout te halen, en het hamergeklop werd in Jeruzalem gehoord. Het werd al leven en beweging. Op de *eerste* der maand had Haggai z'n preek gehouden, en op de 24e

was de bouw al druk aan de gang.⁶ Toen kon men zingen:

Reeds verlangen uwe knechten
Hare stenen op te rechten.
Elk heeft deernis met haar gruis,
Elk toont ijver voor Gods huis.

Dit nu is de "zegen" op de preek.

Ik wil geen ogenblik vergeten, dat Christus Zijn dienaren uitzond enkel om te prediken, en dat de zaaiers moeten uitgaan om te *zaaien*. Niet om te oogsten, maar om te zaaien, niets meer; ook niets minder. Maar dit neemt toch niet weg, dat we de profeet Haggai van harte kunnen feliciteren, dat hij de vrucht op z'n prediking zo spoedig en zo schoon heeft gezien. Meestal gaat het anders, en velen moeten met Multatuli twijfelmoedig klagen en vragen: wijs mij de plaats, waar ik gezaaid heb.

Rijpt — om daarmee te beginnen — die eerste en schoonste vrucht van zelfontdekking en schuldbesef zo heerlijk op de akker der kerk, zodat de hoorders gaan *vrezen* voor het aangezicht des Heren? Men krijgt niet de indruk! We horen het een en ander kalm en gelaten aan. We vinden dat er goed of slecht, verbondsmatig of niet verbondsmatig gepreekt is. We hebben gecontroleerd hoe lang het duurde of hoe kort, en opgemerkt wie er al en wie er niet waren. Maar er is niemand kapotgeslagen, noch van z'n stuk geraakt, want wij hoorden de woorden van de man daar op de kansel en niet de stem van Hem, die Zijn gezant met een boodschap gezonden had. Daarom blijven we er uitermate kalm bij.

Waar geen schuldbesef gewekt wordt, komt ook geen bekering . . . de tweede zegen der prediking!

We hóren dat dus allemaal wel, maar we gehoorzamen er niet aan. We stemmen wel toe, dat het zo moest wezen, maar ja, wie is tot deze dingen bekwaam? We móesten wel de wereld verzaken, onze oude natuur doden, en in een godzalig leven wandelen, maar er kómt niets van. We vermogen niet alle dingen, niet omdat Christus geen kracht geeft, maar omdat we die kracht niet aanvaarden. En zo sukkelt het maar wat voort, en is er geen *geloofsblijdschap*, omdat er geen geloofsgehoorzaamheid is.

Het was dus een goede en heerlijke opwekkingssamenkomst daar op de eerste van de maand in de omgeving van de ruïne's van de tempel. Dat woord "opwekkingssamenkomst" klinkt niet erg gereformeerd, maar het is toch wel Bijbels. Haggai gebruikt dat woord zelf, door te vertellen dat God de geest van Zerubbabel en Jozua en het overblijfsel des volks "verwekte", d.w.z. *opwekte*, zoals zoëven is opgemerkt. De ingezonken en matte geesten werden opnieuw aangevuurd.

Dat is het, wat *wij* zo nodig hebben.

We hebben een ijzig bedaard christendom, wij, gereformeerde mensen.

We laten Paulus *roemen* in het kruis van Christus, maar we doen er niet aan mee. Zeker, we aanvaarden de waarheid van het kruis wel, en we belijden dat wel, maar *roemen* is toch nog wat anders. Dat is in vuur en geestdrift geraken, en er nooit over uit kunnen. Nu, stel u voor, dat we dat deden. Men zou u stellig verdenken van Heilsleger-sympathieën.

God geve ons dus opwekking.

Niet om een stovuur van geestdrift te doen laaien — dat komt trouwens nooit uit God maar

⁶ De eerste woorden van Haggai 2:1: "op de vier en twintigste dag der maand" moeten, zoals ieder kan nagaan, bij het laatste vers van Haggai 1 gelezen worden. Anders staan er in Haggai 2:1 twee verschillende tijdsbepalingen.

uit de mens — maar echte bezieling.

Een bezieling, die voortkomt uit verslagenheid over onszelf.

Een bezieling, die uitkomt in gehoorzaamheid aan het woord.

Een bezieling, die neerkomt op tempelbouw.

God zegene de preken.

Als niets in Uw ogen

Wie is onder u overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft, en hoedanig ziet gij het nu? Is dit niet als niets in uw ogen?

Haggai 2:4.

Toen ieder zich repte voor z'n eigen belangen, maar niemand een hand uitstak om het verwoeste huis des Heren weer op te bouwen, moest Haggai een felle boetpredikatie houden. Maar nauwelijks kwam hierin een verandering ten goede, of ook de toon van de preek veranderde, en thans is dus de profeet in de gelukkige omstandigheid, dat hij *bemoedigende* woorden kan laten horen. Zo wisselen dan bestraffing en vertroosting elkaar af. Het Woord Gods is rijk gevarieerd, en hamert niet aldoor op hetzelfde aambeeld. Dat wordt op den duur troosteloos en vermoeiend. Al naar de levensomstandigheden van Gods volk zijn, wil het Woord Gods ook bediend zijn, hetzij in het oefenen van felle kritiek, hetzij door met de moeden een woord te rechter tijd te spreken. Zó blijft de Bijbel het boek voor alle tijden en de prediking actueel.

Ook de profeet Haggai was een zeer actueel prediker.

Hij hield nooit een preek, die men zonder enig bezwaar even goed tien jaar eerder had kunnen aanhoren.

Hij sloot zich concreet aan bij de gebeurtenissen van de dag, en de preek die hij gehouden heeft, gelijk uit de nauwkeurige notitie boven het tweede hoofdstuk blijkt, "in de zevende maand op de een en twintigste der maand" (bij ons 18 oktober) had ook geen dag eerder en geen dag later uitgesproken kunnen worden. Het was een "tijd-preek" in de beste zin des woords.

Wat was dit namelijk voor een dag?

Het was de laatste dag, het sluitstuk van het luisterrijke Loofhuttenfeest, het grote vreugdefeest in Israel, dat op de 15e der 7e maand begon, en op de 21e dus afliep. Het was een dankfeest voor de wijnoogst, maar hiermee werd tevens gecombineerd een herdenkking van de wonderbaarlijke leiding en bescherming die het volk Israel in vroeger jaren gedurende de woestijnreis van God was te beurt gevallen.

Nu had Haggai tijdens dit feest verscheidene sombere gezichten opgemerkt.

Dat was niet uitsluitend, en zelfs niet in de eerste plaats daaraan te wijten, dat ook nu de oogst weer schrikkelijk tegengevallen was. Zulke tegenvallers zijn wel vaak de voornaamste reden, waarom de mensen niet zo vrolijk kijken, maar hier ging de droefheid toch wat dieper. Haggai had namelijk gezegd, dat de mislukte oogsten nauw verband hielden met hun eigen ontrouw en zondige nalatigheid, en dit bracht nu velen in een wanhoopsstemming. Er zouden nog wel veel zwaardere gerichten op volgen, meenden ze, en dat het weer zou worden als vroeger, was ten enenmale uitgesloten. Dat was voorgoed voorbij; de dagen van ouds behoorden tot een glorieus verleden; men moest zich maar in het onvermijdelijke schikken — dit waren zo de moedbenemende gedachten, die in veler harten postvatten.

Een echt spontaan feest was het dus niet.

Er waren veel te veel donkere wolken aan de hemel.

Dit pessimisme grondde zich voor een groot deel op hetgeen men met twee nuchtere ogen

zien kon. Want, nietwaar, leven uit het geloof, dat de Onzienlijke vasthoudt, en zich aan de onzichtbare beloften vastgrijpt, ook al worden die slag op slag door de duidelijke taal der feiten weersproken, dat is nog altijd een hele toer.

Je *ziet* het toch maar anders!

En wat zag men dan?

Dit, dat het met die tempel, die men nu eindelijk weer begonnen was op te bouwen, tóch niets zou worden.

Haggai geeft zelf uitdrukking aan veler uitgesproken of onuitgesproken gedachten, als hij vooral de ouderen onder zijn gehoor, die stonden bij het armzalig begin op het tempelplein, déze vraag voorlegt: "Wie is er onder ulieden overgebleven, die dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft? En hoe ziet gij het nu? Is het niet als niets in uw ogen?"

Nee, dit zou op niets uitlopen!

Gesteld al dat de economische en politieke omstandigheden gunstig waren, om het aangevangen werk voort te zetten — dat was ook nog zeer de vraag —, dan zou toch déze tempel het niet hálén bij de tempel van Salomo, die men in al z'n heerlijkheid gekend had. Het ordinaire hout van Juda's bergen, waarmee men zich nu moest behelpen, leek wel niets in vergelijking met het prachtige cederhout van Salomo en "waar zou men het goud vinden, waarmee Salomo's tempel getooid was geweest?"⁷

Het werk dat nu ondernomen werd, leek wel prutswerk — zou men er maar niet weer mee ophouden?

Het is te verstaan dat Haggai, kennende deze gemoedsgesteldheid vooral bij de oudere generatie, zijn gehoor aanvuurt, zich taai te houden, en moed te scheppen. "Schep moed, Zerubbabel, schep moed, Jozua, zoon van Jozadak, schep moed, al gij volk des lands!" (vs. 5) zo staat Haggai maar aan te moedigen.

Dit is natuurlijk geen goedkoop gepraat, zoals de kinderen dezer wereld elkaar zitten te paaien en te suggereren, zeggende, dat ze de moed er maar in moeten houden.

Haggai heeft er zeer goede gronden voor.

In de eerste plaats zegt *hij* dit niet, maar de Here!

Maar in de tweede plaats herinnert Haggai aan het *Verbond*, dat de Here met hen gesloten heeft, toen zij uit Egypte uittrokken (vs. 6).

Men voelt nu hoe actueel deze herinnering aan het verbond en de woestijntocht is op deze 15e oktober, de laatste dag van het Loofhuttenfeest! Het is geen invallende gedachte, en geen spreken te pas of te onpas over het "verbond". Nee, deze feestdag was een herinnering aan dit alles, en nu wil Haggai dat ze dat eens gesloten verbond en de daaruit voortvloeiende goddelijke bescherming niet "antiek" zullen maken, niet tot een historisch feit zullen steriliseren, maar daaruit en daarmee zullen leven, nu vandaag. Haggai wil dat ze dat verbond noch zullen vergeten, noch ermee paraderen, maar maakt het concreet voor de moeilijkheden, waar ze op deze dag mee zitten. Ze mogen tot hun verbazing horen, dat hùn ontrouw Gods trouw niet tenietgedaan heeft, en dat het verbond van God, Zijn gegeven woord, er nog even vrolijk en even plechtig staat als tóén in de woestijn. Die pessimistische gedachten, dat het wel nooit meer zou worden als vroeger, waren dus pure ongeloofsgedachten.

De profeet voegt eraan toe, dat evenals toen de Geest des Heren in het midden van hen zou

⁷ Ridderbos, a.w., blz. 17.

staan, en zoals de Geest des Heren dat kleine groepje van woestijnzwerfers tot een onoverwinnelijk volk had gemaakt, dat over alle volken zegevierde, zo diezelfde Geest van dit nietig tempelbegin een huis des Heren zou maken, waarvan de heerlijkheid zelfs groter was dan die van Salomo's tempel, waarheen alle heidenen zouden komen.

Wie de Joden had zien zwerven door de woestijn had óók wel kunnen zeggen: dat wordt niets, maar de uitkomst had anders geleerd, en zo zou het ook nu worden, als ze zich door diezelfde Geest lieten bezielen.

In elk geval mochten ze zich door wat voor *ogen* is, niet laten bedriegen.

Het mocht dan als niets in hùn ogen zijn, de Here dacht er ànders over.

Er zijn tal van gevallen denkbaar, waarin ook wij uitgaan van de gedachte: het wordt tòch niets..... het is als niets in onze ogen!

Dit moge met enkele voorbeelden geïllustreerd worden.

Ik denk in de eerste plaats aan de ontzaglijke taak die Christus aan Zijn Kerk heeft opgedragen in deze wereld.

Zij moet het evangelie prediken aan alle creaturen. Zij heeft het zuurdesem te zijn, dat alles doorzuurt, beslag te leggen op de onheilige geesten en die door haar geloof en gebed uit te bannen.

Is dit geen onbegonnen werk?

Niet alleen dat de gelovigen een wegschuilend groepje vormen temidden van een haast oppermachtige wereld; niet alleen dat het evangelie overal op verzet stuit, en eerder achteruitgang dan vooruitgang is te constateren — wat elders gewonnen wordt, gaat onder de gedoopten weer verloren — maar we doen ook elk ogenblik de vreselijke ontdekking, dat de onheilige geesten òns meer in bezit nemen dan dat wij hen uitdrijven.

De krachten zijn hier te ongelijk.

Het is als niets in onze ogen.

Inderdaad, het wórdt ook niets, als wij even ongelovig tegenover deze grootmachten staan als de discipelen van Jezus eens tegenover de maanzieke knaap. Zij waren onmáchtig omdat ze ongelovig waren, doch indien ze geloof hadden gekend als een mosterdzaad, ze hadden tot deze berg kunnen zeggen: word opgeheven en in de zee geworpen, en geen ding zal u onmogelijk zijn.

Geen ding onmogelijk.

Geen ding onmogelijk voor de kerk, waarin de "Geest des Heren" woont.

Maar dan moeten we niet enkel Pinksterfeest vieren, gelijk de Israëlieten toen Loofhuttenfeest vierden, maar behoren we concreet de Here door Zijn Geest in ons te laten werken, zoals de Catechismus dat uitdrukt.

Dan slaan alle boze en onheilige geesten op de vlucht, en staan we niet meer zielig onmachtig midden in deze grote wereld. Dan wordt een onaanzienlijke kerk een geweldige macht, en dñrft niemand meer zeggen: het is als niets in onze ogen. Want dit is de overwinning die de *wereld* overwint, namelijk ons geloof.

Ook in ons persoonlijk leven verklaren we al te spoedig, dat het toch *niets* gedaan is.

We zeggen dit, omdat we dagelijks de teleurstellende ervaring opdoen, dat wij telkens uit zwakheid in zonde vallen, en dat we in de geestelijke strijd wèl onderliggen, en géén sterke

tegenstand bieden.

We wanhopen dan aan Gods genade.

Of blijven in de zonde liggen.

Er komt niets van terecht!

Maar over al deze moedeloze pessimisten verheft de Here door de hand van Haggai het schild van *Zijn* Verbond!

Schep moed, Zerubbabel en Jozua, en gij volk des lands!

Waar wij aan het einde zijn, daar begint de Here.

Is hetgeen wij nù zien als niets in onze ogen, de Here doet uit de geblakerde stenen van een verwoeste tempel een huis verrijzen dat in heerlijkheid de stoutste verwachtingen overtreft.

Wie veracht de dag der kleine dingen?

Wie zegt: dit is als niets in onze ogen?

Alleen wie aan het oog het laatste woord geeft, maar het laatste woord *is* aan het *geloof*!

De glorie van ons huis

De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste, zegt de Here der heirscharen.

Haggai 2:10a.

Deze profetie van de nieuwe tempel, welks heerlijkheid al het vroegere zal overtreffen, wordt in dit hoofdstuk voorafgegaan door de vermelding van grote beroeringen in de natuur en in de volkerenwereld. "Want zo zegt de Here der heirscharen: nog eenmaal (en dat weldra) en dan zal Ik in beweging brengen de hemel en de aarde, de zee en het droge. En Ik zal in beweging brengen al de volken" (vs. 7, 8a). Deze aangekondigde bewegingen die blijkens het verband alle moeten meewerken aan de totstandkoming van de tempel, gaan zózeer uit boven hetgeen in en rondom Palestina gebeurd is, alvorens de tempel verrees, waarmee de Joden nu aan 't bouwen waren, dat er geen twijfel overblijft of de blik van de ziener strekt zich naar een veel verdere toekomst. Hij ziet in de geest hetzelfde wat Johannes op Patmos zag: het *nieuwe* Jeruzalem, neerdalende uit de hemel. In dat Jeruzalem was wel geen tempel meer, zag Johannes, maar dat ontbreken van een aparte tempel vond z'n oorzaak juist daarin, dat alles tempel geworden was: op de nieuwe aarde is elke verrichting geheiligd tot tempeldienst en elk gesprek tot kerkgezag.

De woorden die Haggai gebruikt voor de beschrijving van die toekomst, komen sterk overeen met die van de Openbaring van Johannes.

Enerzijds door de vermelding dat "de schatten van alle volken herwaarts (zullen) komen" (vs. 8b)⁸, iets soortgelijks als wat in de Openbaring heet dat de koningen hun eer en heerlijkheid zullen brengen in het nieuwe Jeruzalem. En anderzijds door de voorspelling van de bewegingen waarvan zo pas reeds gesproken is. Ook volgens Johannes zal de eeuwige tabernakel Gods niet bij de mensen verrijzen, alvorens heftige schuddingen hebben plaats gegrepen. Hemel en aarde zullen in beweging komen. En ook de volken. Gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen, tronen zullen vallen, en door revoluties worden stromen bloed vergoten.

Het merkwaardige is, dat zowel Haggai als Johannes deze weeën in de wereld combineren met de tempelbouw, en wel zó combineren, dat uit deze aardbevingen en volkerenbewegingen de tempel als 't ware voortkomt. Wat er in de wereld gebeurt, werkt mee en moet meewerken aan Gods tempelbouw! Dat is de schone en rustgevende gedachte van de Heilige Schrift: de wereldgeschiedenis is er óm de kerkgeschiedenis. En de brekers zijn in werkelijkheid de bouwers, die de Here annexeert voor de voltooiing van het gebouw, dat naar Zijn gemaakt bestek in eeuwigheid zal rijzen: Ik zal bewegen!

Het lijkt dus geen twijfel, dat wat Haggai in dit hoofdstuk voorzegt van de nieuwe tempel en diens heerlijkheid, z'n volledige vervulling vindt op de jongste dag.

Elke profetie doorloopt echter een geschiedenis.

Zij vindt in de historie telkens een *voorlopige* vervulling, alvorens de finale intreedt.

Zoals Jesaja's profetie van de Immanuel aanvankelijk haar vervulling heeft gevonden in een

⁸ Volgens Prof. Ridderbos is deze vertaling te verkiezen boven die der Statenvertaling: "zij zullen komen tot de wens aller heidenen", zie a.w., blz. 19-20.

jeugdige moeder, die toen en toen geleefd heeft, en in vertrouwen op de Here haar kind in moeilijke tijden "Immanuel", God is toch met ons, heeft genoemd, maar volkomen is vervuld in Maria's grote Zoon, zó heeft ook Haggai's profetie van "de heerlijkheid van dit huis" een aanvankelijke vervulling gevonden in de tempel, waarvan de fundamenteën nu waren gelegd.

De bouwers hadden een bemoediging nodig, omdat er helemaal geen perspectieven waren, dat het wat wórdén zou met die tempel.

Nu is de profeet gelukkig in staat, die bemoediging te geven.

Ze moeten niet bij de pakken gaan neerzitten, omdat ze zo arm zijn, want ze hebben een rijke en bovendien een sterke God. Het zilver en het goud zijn van Hem (vs. 9) en als *zij* van dat materiaal niet genoeg menen te hebben om een behoorlijke tempel te bouwen, dan zal de Here daarvoor wel even de volken in beweging zetten, en op hùn zilver en goud beslag leggen, om Zijn tempel in Jeruzalem luister bij te zetten. Zo *doet* God eenvoudig. Dat is voor Hem maar een kleinigheid. Gelovige mensen moeten nooit zeggen, dat ze ergens geen gat in zien. Als de "vrienden" niet kunnen helpen, dan requireert Hij vijanden, óók goed!

Is dat toen ook niet beschamend uitgekomen?

Reeds Darius had bevolen, dat de tempelbouw en offerdienst uit de staatskas moesten worden gesubsidieerd (Ezra 6:8 v.). Evenzo droeg Artaxerxes bij voor de dienst des Heren (Ezra 7:15) en wat heeft de aartsvijand Herodes niet gedaan voor de tempel! Het moge bij deze heren dan geen pure liefde voor de zaak des Heren geweest zijn, de Here gebruikt ze dan toch maar, om Zijn Woord in vervulling te doen komen. En wat die "bewegingen" onder de volken betreft, eerst moest het geweldige Perzische rijk plaats maken voor het Macedonische, dat moest z'n souvereiniteit weer afstaan aan de Romeinen, en dat allemaal om de raad des Heren te dienen!

De Here zou er dus wel voor zorgen, dat de "algemene geschiedenis" zich zó ontwikkelde, dat de tempelbouw voortgang kon hebben, en Hij zou er ook wel voor zorgen, dat er goud en zilver in overvloed kwam, zó dat de heerlijkheid van dit huis die van het vroegere in de schaduw zou stellen — daar behoefden ze dus niet bang voor te wezen.

Uit het feit, dat Haggai uitsluitend spreekt van "goud en zilver" en de schatten die de volken derwaarts zouden brengen, zou men kunnen afleiden, dat de profeet met "de heerlijkheid", waarmee deze tempel vervuld zou worden, alleen uitwendige luister en heerlijkheid op het oog heeft.

In zekere zin *is* dat ook zo.

Van de Messias spreekt Haggai met geen woord.⁹

Toch zou het karakter der profetie miskennen, wie hier alleen aan de uiterlijke woorden over "goud en zilver" bleef hangen.

Profeten zien dieper.

De uiterlijke luister betrof slechts de buitenkant.

In werkelijkheid ziet de profeet Haggai alle goud en zilver voorbij, en schouwt zijn profetisch oog de Christus, die in deze tempel verschijnen zou en de woorden des levens zou spreken.¹⁰

Dáárom zou die tempel zo heerlijk zijn!

⁹ Zie noot ⁸.

¹⁰ In werkelijkheid trad Jezus niet op in de tempel van Zerubbabel, maar in die van Herodes, maar dit doet hier niets ter zake, omdat de tempel van Herodes de historische voortzetting van de tempel van Zerubbabel was, en dus feitelijk dezelfde tempel genoemd kan worden. Zie ook Ridderbos, a.w., blz. 22 (noot).

Niet vanwege de architectuur of de schoonheid of de schittering van het goud, maar om de Christus. Zijn tegenwoordigheid is het,

die aan alles glorie verleent: zelfs een verlopen zondaar wordt er een koningszoon door!

En ook deze tempel is het laatste niet.

Hij is zelfs tot een ruïne geworden.

Geen steen is er op de andere gelaten, omdat er voor Christus geen plaats in was.

Daarom is deze tempel schaduwbeeld van de gemeente Gods — zij is een heilige tempel in de Here, en ontleent al haar heerlijkheid aan de tegenwoordigheid van Christus. De Nieuw-Testamentische vervulling van dit profetisch woord dat zeer vast is, is de *kerk*, die echter pas wezen zal wat ze zijn moet, als de tabernakel Gods is bij de mensen.

Wat uit dit alles volgt is dit, dat Christus de glorie is van ons huis.

Dit geldt in de eerste plaats van ons *kerkelijk* huis.

We besteden tegenwoordig meer dan ooit onze aandacht aan kerkbouw. In de ene plaats verrijst dan nog schoner "bedehuis" dan in de andere. Over offervaardigheid valt daarbij niet te klagen: goud en zilver vloeien in ruime mate, om aan onze "tempel" groter luister te verlenen. Er is niets op aan te merken; we zouden zelfs zondigen als het huis des Heren pover moest afsteken tegen onze moderne en geriefelijke woonhuizen — daar dus niet van!

Eveneens is ons kerkelijk leven voortreffelijk georganiseerd; we kunnen daarin zelfs gloriëren boven alle andere kerken en kerkgenootschappen. Ook dáár niet van dus, het zou niet deugen als het anders was; het is een kwestie van gehoorzaamheid.

En in onze kerken wordt gereformeerd gepreekt. Er wordt meer dan ooit de nadruk op gelegd, dat deze prediking Christo-centrisch behoort te zijn. En ten derden male: het is voortreffelijk; het mag niet anders!

Maar als in dit alles Christus Zelf niet is; Christus geen gestalte verkrijgt in Zijn kerk, doordat deze Hem "door Zijn Geest in zich werken laat"; Christus niet de ziel is die samenbindt in enigheid des geloofs en der liefde, dan zou men op de schone kerkgebouwen kunnen beitelten: Ikabod — de eer is weggevoerd!

Want alleen Christus' tegenwoordigheid geeft glorie aan de tempel.

Het geldt in de tweede plaats voor ons *huiselijk* leven.

Er zijn van die woningen, waar Christus' tegenwoordigheid tastbaar is. Het is er soms sober, op het armoedige af. Maar toch ligt er een glans over alle dingen. Men merkt het aan alles: aan de toon der gesprekken, aan het rustige Godsvertrouwen, aan de band der liefde die samenbindt: hier wonen koningskinderen. Weelde is er helemaal niet te ontdekken. Toch is er weelde! Christus is er... de glorie van het huis!

Er zijn ook andere huizen!

Men kan niet zeggen, dat ze niet "kerkelijk meeleven", ofschoon er nooit een ernstig gesprek wordt gevoerd. Ook wordt men er niet geïnspireerd om te zingen: waar liefde woont, gebiedt de Heer de zegen. Wel zijn de zonen en de dochteren des huizes tot een duizelingwekkende hoogte op de maatschappelijke ladder geklommen. Dát is de glorie van dit huis. Maar Christus is er niet!

Het geldt in de derde plaats voor ons *persoonlijk* leven.

Welk een heerlijkheid komt er in een mensenleven, als Christus bezit genomen heeft van z'n

hart!

Dan wordt een Gadarener, die vroeger naakt over de graven doolde, en die niemand temmen kon, een fatsoenlijk mens, die welgekleed aan Jezus' voeten zit. En Zacheus vervalst z'n boeken ook niet meer. En Paulus houdt op te roemen over zichzelf!

Dat is de glorie van Christus!

Het moge dan waar zijn, dat we heel wat moeten prijsgeven, waar we vroeger prat op gingen, toch zal de "heerlijkheid van dit laatste huis groter zijn dan van het eerste", omdat zelfs onze voortreffelijkste deugden "schade en drek" zijn bij de uitnemendheid van Jezus Christus.

Wat besmettelijk is, en wat niet

Vraag nu de priesters der wet, zeggende: Ziet, iemand draagt heilig vlees in de slip van zijn kleed, en hij raakt met zijn slip aan het brood of aan het moes, of aan de wijn of aan de olie, of aan enige spijs, zal het heilig worden? En de priesters antwoordden en zeiden: neen. En Haggai zeide: Indien iemand, die onrein is van een dood lichaam, iets van die dingen aanroert, zal het onrein worden? En de priesters antwoordden en zeiden: het zal onrein worden.

Haggai 2:12b-14.

Eens stond Haggai op het tempelplein te midden van een grote menigte. Er waren ook priesters bij. Het is best mogelijk, dat die priesters juist bezig waren met de offerdienst, en dat de profeet het doen en laten der priesters aangreep om de verzamelde schare aanschouwelijk en tegelijk hoger onderwijs te geven. Zo zien we later Jezus ook doen: aan het spel der kinderen op de markten ontleent Hij een gelijkenis: waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk de kinderkens die op de markt zitten en hun gezellen toeroepen.

Zo ongeveer zullen we ons wellicht dit tafereel voor te stellen hebben.

Haggai interpelleert een priester: zegt u mij eens, als gij het vlees van een geslacht offerdier, dat dus "heilig vlees" is, in de slip van uw kleed wegdraagt, en ge raakt per ongeluk enig voorwerp er mee aan, spijs of drank of zo, wordt dat voorwerp door die aanraking dan zelf ook heilig? "Nee", antwoordt de priester, "dat is niet het geval. De ceremoniele heiligheid springt niet van het ene voorwerp op het andere over; het heilige is bij wijze van spreken niet besmettelijk."

Maar nu wil Haggai nog meer weten.

Hij stelt het geval nu precies omgekeerd, en vraagt: maar als een van die genoemde voorwerpen nu aangeraakt worden door iets *onheiligs*, bijvoorbeeld door iemand die een lijk heeft aangeraakt (en dus ceremonieel zeer onrein was), wordt dat voorwerp door die aanraking dan ook *onrein*? "Ja zeker", bevestigt de priester, "dat is wel degelijk het geval; het onheilige is zéér besmettelijk; het tast alles wat in de buurt komt, aan!"

Haggai had natuurlijk geen andere antwoorden verwacht. Hij vroeg trouwens naar de bekende weg.

Het was ook helemaal z'n bedoeling niet, om de belangstellend saamgegroepte toehoorders 'n soort catechetisch onderwijs te geven in de ceremoniële wetten van Israel. Ieder der omstanders wist ook wel zoveel, dat het reine niet, maar het onreine wél besmettelijk was.

Het was dus maar een aanloopje.

Hij gebruikte deze vragen "slechts bij wijze van gelijkenis, om het volk te leren aangaande hogere dingen".¹¹

Het was nu de vierentwintigste der negende maand van het tweede jaar van Darius (vs. 11) en dus drie maanden na het gelukkig besluit om de tempelbouw weer te hervatten. Het is nu een

¹¹ Ridderbos a.w. blz. 25.

goede gelegenheid om nog eens rustig uiteen te zetten, wat toch de oorzaak was geweest van de vroegere rampspoed door misgewas en dergelijke, het kan meteen als waarschuwing voor de toekomst dienen.

Dit zat zó, zegt Haggai.

Gij, Joodse mannen, stond toen niet recht voor de Here. Ge waart veel met uw belangen, maar weinig met de belangen des Heren bezig en ge liet na de tempel te bouwen. Voor sommigen moge zo'n nalatigheid niet eens de moeite waard wezen *om* er over te spreken, maar in Gods ogen waart ge even onrein en onheilig als iemand die een dode heeft aangeraakt!

En hebt ge nu gehoord, wat die priester zoëven zei? Indien iemand die onrein is iets aanraakt, het zal onrein worden! Dat onreine werkt dóór. Het heeft een verschrikkelijke kracht. Het is buitengewoon besmettelijk. Het bederft alles. Hadden ze dat niet ondervonden? Doordat ze de offers met onreine harten en handen brachten, werden die offers zelf óók onrein en waardeloos. En hun bedrijf werd waardeloos. De vloek sloeg in hun geldbuidels en de vloek sloeg in hun oogsten. O, die ene zonde bedierf letterlijk alles!

De zonde is dus besmettelijk — dat is de toepassing van de ene vraag die Haggai stelde!

We wéten dat natuurlijk even precies als de Israëlieten onderlegd waren in de ceremoniële wetten van dat dode lichaam. Wie onzer is niet bekend met het dogma der erfzonde, dat de éne zonde van de eerste mens zo besmettelijk was, dat ze zich uitbreidde tot het ganse menselijke geslacht? Wie weet er niet van, dat de zonde alles bedorven heeft, onze eigen natuur, en de natuur om ons heen, die distelen en doornen voortbrengt?

Behalve deze "dogmatische" kennis van de besmetting der zonde, hebben we er ook onze spreekwoorden voor: één rotte appel in de mand, maakt heel het gawe ooft te schand.

En tenslotte zien we er elke dag de schrikkelijke voorbeelden van.

We bemerken slag op slag, dat de zonde niet gelijk is aan een slijkspat op het kleed, die er gemakkelijk weer afgeborsteld kan worden, maar als een olievlek, die het bederft. Eén uur van onbedachtzaamheid kan maken dat men jaren schreit. We bespeuren de besmettelijkheid der zonde in haar ontzettende gevolgen. Niemand zondigt voor zichzelf alleen, maar ook voor zijn geslacht. Menigeen ontdekt z'n eigen zonden zoveel maal vergroot in z'n kinderen terug. De tanden van vele kinderen zijn stomp geworden, omdat de vaders onrijpe druiven hadden gegeten. De zonden der vaders worden bezocht aan de kinderen tot in het derde en vierde geslacht. Als de ogen daarvoor opengaan, is het berouw veelal te laat, het kwaad is niet meer te herstellen en het leven is niet meer over te doen. Het onheilige heeft z'n vernielende kracht al gedaan — inderdaad, er zijn duizend stemmen die ons zeggen, dat de zonde besmettelijk is.

Niettemin zet onze dogmatische kennis der erfzonde zich nog lang niet altijd om in een praktijk der godzaligheid en nemen we de zonde nog al te zeer "en bagatelle".

Hoe is het anders te verstaan, dat wij met de zonde nog vaak een ijdel spel spelen? Voor 'n besmettelijke ziekte zijn we o zo bang, en we houden ons liefst zo ver mogelijk uit de buurt — voor de besmettelijke zonde zijn we helemaal niet bang, en laten haar rustig toe.

Hier is een, die z'n onverzoenlijke houding niet kan laten varen, en niet bemerkt dat deze zonde doorvreet en óók z'n verhouding met God bederft. Er is een tweede, die in een uur van onbedachtzaamheid een ander juk aantrekt met een ongelovige, en later moet zien, dat er van z'n gezin niets meer te redden is voor de kerk. Daar is een derde, die z'n tong niet in toom kan houden, de tong die als een klein vuur straks een grote hoop aansteekt in verschrikkelijke brand. Het zijn maar enkele voorbeelden. Ze laten elk voor zich zien, hoe besmettelijk het

onheilige is.

En nu de toepassing van Haggai's eerste vraag?

Die vraag was, of het heilige ook andere voorwerpen, die het aanraakt, heilig maakte, en de priester had geantwoord: ganselijk niet. Het heilige is *niet* besmettelijk!

De toepassing voor Haggai's dagen was de volgende: "Iemand zou kunnen vragen: maar had dat altaar, dat ze toch hadden opgericht, en de offers die daar gebracht werden, dan geen kracht, om goed te maken, wat Israel door het nalaten van de tempelbouw tekort kwam? Het antwoord is dan: neen, evenmin als dat kleed met heilig vlees door zijn aanraking heiligt. M.a.w.: één zonde kan wel al het goede bederven, maar één goede zaak kan niet al het verkeerde goedmaken of neutraliseren."¹²

Dit is alweer een ernstige waarheid.

Zo vruchtbaar als de onheilige zonde is, zo steriel schijnt het heilige te zijn. Een straatdeun vliegt er bij onze kinderen in, maar met een Psalm of de Catechismus hebben ze soms de meeste moeite. Het onreine is mededeelzaam, en dringt overal in door, maar het reine onmededeelzaam: één goede vrucht maakt niet alle aangestoken vruchten gaaf. Het kwade gaat er zo gauw in, maar het goede loopt met zeer langzame schreden. Men zegt dat de ziekten te paard komen en te voet weer vertrekken, en zo schijnt het met de geestelijke krankheden ook te gaan. Het onheilige leeft van annexaties, maar het heilige blijft in z'n isolement; het deelt zich niet automatisch aan z'n omgeving mee.

Zij, die met onreine harten voor het altaar knielen verontreinigen het altaar, maar het altaar heiligt de onheilige bidders niet. Ook de allernauwste aanraking met heilige mensen of heilige dingen kan ons niet heiligen, als we het innerlijk niet zijn. Een vrome vader of moeder kan het niet, de kerk kan het niet, de sacramenten kunnen het niet. We kunnen met het heilige Doopwater besprenkeld zijn, het heiligdom Gods veelvuldig betreden, aanzitten aan de Avondmaalstafel zonder iets van de heiligheid der heiligheden te bezitten. De aanraking doet het niet, de nabijheid doet het niet, — het heilige vlees, gedragen in de slip des kleeds zal niets dat het aanraakt heilig maken. Sommigen mogen dit menen, en zich zo aanstellen, en wanen dat het feit dat Jezus in hun straten geleerd heeft, afdoende was — de Here zal zeggen: Ik heb u niet gekend!

Alleen aanraking van het persoonlijk geloof is beslissend.

Toen Jezus eens door een grote menigte werd geduwd en gedrongen, en iedereen bijna Hem aanraakte, vroeg Hij: Wie heeft Mij aangeraakt? Er was maar één vrouw geweest, die gelóvig de hand naar Hem uitgestrekt had, en die gelovige vrouw ervoer de mededeelzaamheid van de Heilige, want er ging genezende kracht van Hem uit.

Dit is het grote onderscheid tussen uiterlijke aanraking en innerlijk contact. De aanraking wordt dan aansluiting. Zo onvruchtbaar als het eerste is, zo vruchtbaar is het tweede. Door het geloofscontact met Christus deelt Zijn heiligheid zich wel aan ons onheiligen mee, en Zijn leven vloeit in het onze over. Het is dit geloof, dat op zijn beurt weer "de wereld overwint", en zo blijkt per slot van rekening het heilige toch weer sterker en vruchtbaarder te zijn dan het onreine, gelijk Paulus trouwens al gezegd heeft, dat de genade overvloediger is geworden dan de zonde.

¹² Ridderbos a.w. blz. 25.

Gods securiteit

Vestig toch uw aandacht op de tijd van heden — de vier- en twintigste der negende maand — van de dag van heden af zal Ik zegen geven.

Haggai 2:19a en 20b.

Weer vestigt nu de profeet Haggai in zijn korte geschrift de aandacht op het verband tussen akkerbouw en kerkbouw. Vroeger had hij dit ook al eens gedaan (h. 1). Tóen zeiden de mènsen: wij bouwen Gods tempel niet, omdat we arm zijn, maar God zei: ge zijt arm, omdat ge de tempel niet bouwt; uw akkerbouw lukt niet omdat uw tempelbouw niet vlot.

Er is echter een prachtige verandering gekomen!

Het volk heeft het verband tussen het een en het ander gezien. Men heeft de vloek ontwaard, die God over de akkers en wijnkuipen had geslingerd, en men zei niet: wat doet de Here toch vreemd, maar: wat zijn *wij* toch slecht.

Toen zijn ze weer aan de slag gegaan.

Het lied van de arbeid weerklonk weer. Elk had meelij met Sions gruis en ieder droeg hout en stenen aan voor Gods huis.

Nù mag dan ook de profeet andere klanken doen horen.

Na het klaaglied volgt het fluitgespeel; de vloek wordt opgeheven, en Haggai geeft de heilige verzekering, dat het van de dag af aan, dat de tempelbouw is hervat, anders en beter zal worden. De Here zendt nu Zijn zegen over de velden, en de periode van de donkere vloek zal met ingang van heden afgesloten zijn. . van de dag van heden af zal Ik zegen geven!

Om de tegenstelling tussen zegen en vloek, licht en duisternis, heden en verleden, goed te doen gevoelen, geeft Haggai nogeens een breed relaas van: hoe het gewéést was!

Ge weet nog wel, wil hij zeggen, hoe het was? "Kwam iemand bij een korenhoop van twintig maten, dan waren er maar tien; kwam iemand bij een perskuip om er vijftig maten uit te scheppen, dan waren er maar twintig.

Met korenbrand en honigdauw en hagel heb Ik u geslagen in al het werk uwer handen, . . . is er nog koren in de schuur? Ja tot de wijnstok, de vijgeboom, de granaat en de olijf — ze hebben niet gedragen" (vs. 17-20).

Alles was dus tegengevallen.

De meest hoopvolle verwachtingen werden teleurgesteld.

De vloek had overal duimendik opgelegd — weet gij het nog?

Het is niet met een zekere wellust dat Haggai dat droeve verleden nog eens ophaalt: hij zelf had onder die vloek evenzeer geleden als zij.

Er was voor deze herinnering echter grote oorzaak.

In de eerste plaats moesten die Joden de grote les leren, die wij allen elke dag moeten leren, dat aan de zegen des Heren alles gelegen is.

Op die merkwaardige vier en twintigste der negende maand — naar onze tijdrekening midden december — lagen de akkers in afwachting. . . . het zaad was uitgestrooid. In de sluimerende

moederschoot der aarde lag nu het zaaisel te wachten. Wat zal deze oogst opleveren? Sommigen kijken naar de barometer, anderen luisteren naar de weerberichten. Een derde heeft gelet op de kwaliteit van het zaad en een vierde op de bemesting. Alles goed en wel, zegt Haggai, maar met dat al kan het op niets uitlopen. Het wachten is er maar op, of de *Here* er Zijn zegenend woord over uitspreken zal. De boer, die alles van de landbouw afweet, maar niet geleerd heeft te knielen, *is* geen goeie boer. Zijn landbouwkunde kan God niet vervangen. Wie is trouwens afhankelijker dan hij? Hij móét werken, hard werken zelfs. Maar hij moet óók bidden: o God, zegen mijn akkers! Het is tevergeefs, zo wij vroeg opstaan en laat opblijven, en eten het brood der smarten; het is alzo, dat de Here het Zijn beminden geeft als in de slaap!

Het tweede wat de profeet zijn volk leren wil is dit, dat ze op de Here aan kunnen.

God is secuur!

Even secuur in het uitvoeren van Zijn bedreigingen, als van Zijn beloften.

Dat Gods bedreigingen geen loos gerucht waren, hadden ze aan den lijve ondervonden: het was precies zo uitgekomen met die perskuipen en met de oogst, als God dat reeds aan Mozes gezegd had.

Maar nu zal dan blijken, dat Gods beloften even betrouwbaar zijn.

Sommige mensen denken, dat de Here er altijd direkt bij is om Zijn dreigementen ten uitvoer te leggen, maar dat Hij met Zijn beloften wel eens wat al te veel talmt. Dit is een goddeloze gedachte. De Here is niet haastig om te vloeken, maar haastig om te helpen en *gaarne* vergevende. Wie denkt, dat God liever vloekt dan zegent, heeft God nooit gekend en de Bijbel nooit gelezen. *Milde* handen, *vriendelijke* ogen zijn bij Hem van eeuwigheid. De Here is zó haastig in het geven, dat Hij dat soms doet vijf minuten vóór we Hem er om gevraagd hebben: eer zij roepen zal Ik antwoorden.

Dat wil Haggai nu óók maar zeggen.

Hij herhaalt enige keren, dat ze vooral goed moeten letten op de *datum!* De kalender wordt in de hemel ook nauwkeurig bij gehouden, al zijn duizend jaren bij Hem als de dag van gisteren. God rekent met eeuwen, maar ook met dagen en uren, zelfs met minuten en seconden! Wat dag is het vandaag? De vier en twintigste der negende maand. Nu, let op! Zet een kruisje op de balk. Neem de kalender er bij, en uw horloge in de hand: van de dag van heden af zal Ik zegen geven. Van nu af zal de grote omkering komen. De vloek zal in een zegen veranderen. Het werk van de vijgeboom zal niet liegen, en het vee in de stallingen zal in menigte uitbreken, de halmen zullen van zwaarte schudden en lonen 's landmans zweet. Is op het land een handvol koren, gekoesterd door de zon, 't zal op 't gebergt' geruis doen horen, gelijk de Libanon.

De tempelbouw is weer hervat.

De akkerbouw zal nu ook weer slagen.

Daar kunnen ze vast op aan, want de Here is zo secuur als sterk . . . vestig uw aandacht op de tijd van heden — de vier en twintigste dei-negende maand — van de dag van heden af zal Ik zegen geven.

Het lag geheel in de aard der Oud-Testamentische bedeling, dat de zegen des Heren ook in tastbare dingen openbaar werd. Het ging de man die de Here vreesde, ook in stoffelijk opzicht goed. Die Zijn wet overdenkt dag en nacht — al wat hij doet zal wel gelukken. De godvruchtigen zullen hun kindskinderen zien.

Vandaar ook dit verband tussen tempelbouw en akkerbouw. . . . de ijver van Gods huis zou zichtbare en tastbare resultaten opleveren voor de schuren en voor de akkers.

Men kan dit dus niet zomaar op onze tijd toepassen.

Er zijn er wel, die 'n soort ruilhandeltje met God willen beginnen, en na 'n extra gift voor de kerk of de armen ook stellig er op rekenen, dat ze in hun voorgenomen plannen zullen slagen, maar dat gaat niet.

Vaak is er tussen kerkbouw en akkerbouw in 't geheel geen verband.

Het gebeurt, dat er trouwe lieden zijn, die altijd bereid zijn, zelfs van hun armoe te offeren voor Gods koninkrijk, en die het helemaal niet voor de wind gaat. Niet zelden vallen ze zelfs van de ene teleurstelling in de andere, en nauwelijks zijn ze de tegenslag van gisteren te boven gekomen, of nieuwe moeilijkheden dienen zich aan.

Het kan ook andersom.

Er zijn er, die nooit iets over hebben voor Gods koninkrijk, ja die zijn er zowaar ook, zelfs onder de rijken.

Ze hebben er geen flauw besef van, dat ze "rentmeesters" zijn die zelf *niets* bezitten, maar alles slechts in bruikleen hebben om het te "beheren". Dat is de enige goede kijk op ons stoffelijk goed. We kunnen daarom niets géén aan de Here, want het is allemaal van Hem. ... al d' aard en alles wat zij geeft, met al wat zich beweegt en leeft, is 't wettig eigendom des Heren. Wat kunnen we dat mooi zingen. We denken er bij: al d' aard, behalve mijn brandkast. We kunnen dus ook niets "afzonderen" voor de Here, zoals iemand eens prachtig heeft opgemerkt, maar hoogstens iets van ons bezit "afzonderen" voor eigen gebruik. Voor de rest is alles van de Here.

Hoe dit zij, er *zijn* er, die daar niets van verstaan, of beter: er niets van willen verstaan maar die het toch reusachtig goed gaat in de wereld. Ze slagen in alles wat ze ondernemen, ze kunnen hun schuren afbreken en grotere bouwen, om daar in te verzamelen al hun gewas, en zeggen: mijn ziel, ga rentenieren. Het past 'n mens ook beter rentenier dan rentmééster te wezen.

Maar hoe zit dat dan met dit woord van de zegen en de vloek?

Heeft Haggai in dit geval niets te zeggen voor ons, en kunnen we er mee eindigen door te zeggen: dat was vroeger zo?

Nee, dat kan *niet*!

Het moge dan waar zijn, dat de zegen niet in stoffelijke dingen merkbaar wordt voor hen, die gewillig meebouwen aan Gods kerk, die zegen *is* er wel in hun leven. Hoewel ze niet precies kunnen definiëren waarin die zegen bestaat.

En het moge evenzeer waar zijn dat de vloek Gods zich niet manifesteert in faillissementen en ruïnering van zaken voor degenen, die rustig doorgaan Christus en Zijn kerk te bestelen, maar die vloek *is* er wel. Ze praten misschien wel vroom van de "zegen des Heren" over hun zaken, maar dit is 'n afschuwelijke vergissing. Ze verwarren zegen met succes. Maar dat succes is hun vloek. De heerlijke blijdschap en de geweldige rijkdom, die een weduwe kan bezitten, die haar laatste penning werpt in de schatkist, hebben ze nooit, zelfs niet als ze 'n bankbiljet "offeren". En hun geld is met hen ten verderve.

Zo gaat dit woord van Haggai dus door, ook in onze tijd. Niet het minst ook daarin, dat de Here nog even secuur is in het inlossen van Zijn beloften.

Het is waar, data worden ons niet genoemd. We kunnen niet met het horloge in de hand de

Here narekenen, zeggende dat Zijn beloften op de zoveelste van de zoveelste maand in vervulling moeten gaan. Maar op de kalender in de hemel is het precies genoteerd. En daarin faalt God nooit.

'k Zal nooit herroepen, 't geen Ik eenmaal heb gesproken.

't Geen uit mijn lippen ging, blijft vast en ongebroken.

Is het vandaag niet, dan morgen, of anders overmorgen, maar het komt — de belofte zowel als de bedreiging!

Niemand zegge van de dreigementen: 't zal wat meevallen.

Niemand denke van Gods beloften: 't zal toch wel niet gebeuren.

God is secuur, Hij die aandacht wijdt zelfs aan de haren uws hoofds!

De securiteit Gods is dus een van Zijn "eigenschappen", ofschoon ik niet weet, of ze ook in de dogmatiek vermeld staat.

Wie dus een kind Gods is, en dus naar Zijn beeld vernieuwd, *moet* ook deze eigenschappen vertonen.

Hij zal, waar Gód, Zijn Vader, met de data van de kalender rekt, als kind niet wijzer willen zijn dan God. Als hij zich heden van z'n boezemzonde bekeren moet, zal hij niet zeggen, 't kan morgen ook best, en niet als Augustinus doen, die beleed vóór zijn bekering ook wel te hebben gebeden: Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de Boze, doch er heimelijk bijvoegde: vandaag nog niet.

De christen is als "nieuw" mens een secuur mens, die met geen ding, allermint met de geboden des Heren, wat slordig omgaat. Hij rekt ook met de kalender, om namelijk de tijd uit te kopen, dewijl de dagen boos zijn, en leert het gebed: leer ons also onze *dagen tellen*, opdat wij een wijs hart bekomen.

Bewaar Uw kerk

Te dien dage, spreekt de Here der heirscharen, zal Ik u nemen, o Zerubbabel, gij zoon van Sealthiël, mijn knecht, spreekt de Here, en Ik zal u stellen als een zegelring; want u heb Ik verkoren, spreekt de Here der heirscharen.

Haggai 2:24.

Dit opschrift: bewaar uw kerk, schijnt niets te maken te hebben met de belofte des lieren aan Zerubbabel in bovenstaande tekst, dat Hij hem stellen zou als een zegelring. In werkelijkheid heeft het er alles mee te maken, zoals we aanstonds bemerken zullen. Men weet dat de uitdrukking: bewaar uw kerk, voorkomt in de uitlegging van de Catechismus over de tweede bede: Uw koninkrijk kome. Er is van dat "uw" kerk vooral niet "mijn" kerk te maken, want de kerk van Christus is van ruimer omvang dan het instituut waartoe ik behoor. De volledige bede is: bewaar en vermeerder uw kerk. Dit zijn de twee benen waarop de kerk moet lopen en de twee ogen waaruit ze moet zien. De kerk van Christus staat voortdurend in de aanvalshouding om verloren provincies voor het koninkrijk der hemelen terug te winnen, en zij kan niet anders dan leven van annexaties. Zij staat evenzeer in de verdedigingshouding, om zich te weer te stellen tegen aanvallen van buiten en ook van binnen. Ook het laatste. De kerkleden zelf kunnen de kerkbrekers zijn. Dus: bewaar en vermeerder. In de ene tijd zal het vermeerderen en in de andere tijd het bewaren meer op de voorgrond treden. Hoe verder we naar het einde opschuiven, hoe meer de kerk zal moeten letten op de verdedigingslinie. Ten dage van de Antichrist zal er van de "zichtbare kerk" niet veel meer te zien zijn, en zal de vervolgde kerk slechts kunnen kreunen:

Geef 't wild gediert', dat niets in 't woen ontziet,
De ziele van uw tortelduif niet over.

Bewaar uw kerk!

En dat dit gebed uit de diepte *te allen tijd* door de gescheurde heemlen dringen zal en verhoring vinden, daarvan is nu de belofte aan Zerubbabel, dat hij als een zegelring aan Gods vinger prijken zal, het treffend bewijs.

Dit hoge woord is door Haggai gesproken tot Zerubbabel op het tempelplein ten aanhore van het gehele volk, en wel op diezelfde vier en twintigste dag der maand — u weet wel, die datum waaraan het volk zou kunnen toetsen of de Here Zijn belofte secuur nakwam ja of nee. Er wordt nu in een persoonlijke toespraak van Haggai nog een speciale belofte voor Zerubbabel aan toegevoegd. Zerubbabel was van prinselijken bloede — afstammeling van David — en leidsman van het volk: het behoeft dus niet te verwonderen, dat Haggai hem nog eens apart toespreekt. Dat het evenwel ten aanhore van heel het volk gebeurt bewijst dat het geen particulier onderonsje is, maar dat de belofte aan Zerubbabel als vertegenwoordiger des volks héél dat volk aangaat. En die belofte is dan dat mooie woord over die zegelring. Ik heb daar nu al een paar maal over gesproken, en het wordt dus tijd, daar een verklaring van te geven. Maar eerst dient in verband met hetgeen voorafgaat een onjuiste verklaring te worden afgewezen.

In het voorafgaande vers wordt namelijk gesproken van heftige beroeringen in de volkerenwereld, die te gebeuren staan: "Ik werp koningstronen omver en vernietig de macht van de koninkrijken der volkeren. Ik werp de wagens om met hun berijders, paarden en

ruiters storten ter aarde, de een valt door het zwaard van de ander" (vs. 23).

In eerste instantie heeft Haggai hierbij het oog op de politieke en staatkundige beroeringen van *die* tijd, en nu zijn sommigen de mening toegedaan, dat de profeet nu Zerubbabel aanspoort om van de verwaring in de wereld gebruik te maken door een greep naar de macht te doen. Hij zou van de politieke constellatie gebruik moeten maken om nu het Messiaanse rijk op aarde te vestigen, van welk rijk Zerubbabel dan zelf de Messias zou zijn. Hij zou tot die taak door God Zelf uitverkoren zijn (want Ik heb u uitverkoren) en de woorden: "en Ik zal u stellen als een zegelring" zouden dan heenwijzen op de schittering van Zerubbabels koninklijke waardigheid.

Een dergelijke exegese komt uitnemend goed in de kraam der dictatoren te pas.

Zij plegen nauwlettend te luisteren, niet naar de stem des Heren, maar naar wat er in de wereld voorvalt, om dan op het juiste moment hun slag te slaan en hun positie te vestigen, hun volgelingen wijsmakende dat ze daartoe van God "uitverkoren" zijn.

Natuurlijk is iets dergelijks hier niet aan de orde.

Profeten zijn geen politieke agitators.

Zerubbabel wordt noch tot "Messias" uitgeroepen, noch op het dictatoriale schild verheven.

Daarvoor wordt hier veel te veel de aandacht gevraagd voor het werk Gods (*Ik* werp koningstronen omver!) dan dat het werk van de mens gloriëren zou. En daarvoor worden Zerubbabel ook veel te bescheiden namen gegeven; hij heet slechts "knecht" des Heren en *Zijn* uitverkoren werktuig!

Van koninklijke luister spreekt de titel: "zegelring" dan ook niet.

Wel van goddelijke bewaring:... bewaar uw kerk!

De kwestie is namelijk heel eenvoudig deze.

Temidden van de aanstaande beroeringen in de volkenwereld zou de gedachte bij het amechtige hoopje Joden wel eens kunnen postvatten, dat zij ook onder de dreunende voet der op elkaar botsende legers zouden gelopen worden. Dat er van het pas aangevangen tempelwerk dan niets zou komen was nog tot daaraan toe, maar waar zou dan de toegezegde Messiaanse heilstijd blijven? De ganse Joodse natie zou van de aardbodem worden weggevaagd!

Tegen deze en dergelijke moedbenemende gedachten komt nu Haggai op.

Dit zou stellig *niet* gebeuren.

De Here zou onder het rumoer der volken, terwijl de wereld in brand stond, Zerubbabel — en in hem heel het volk, waar hij de vertegenwoordiger van was — onder Zijn zeer bijzondere hoede nemen; en deze bewaring wordt nu gesymboliseerd in het beeld van de "zegelring".

Dit volk zou voor de Here evenveel waarde hebben als 'n trouwring heeft voor de man die hem aan z'n vinger draagt. Als de ziele luistert, spreekt het al een taal dat leeft. De ring spreekt óók een taal. Het is de taal van allerbijzonderste liefde-betrekking en intimiteit. Het is ook de taal van beloofde trouw. Van wederzijdse liefde en trouw is de zegelring het kostbare onderpand.

Zomin als een man de vrouw die hij liefheeft onverzorgd en onbeschermd zal laten, nog minder vergeten, zo min zal de Here dit met Zijn volk kunnen doen. Hij draagt het als een zegel op Zijn arm, als een zegelring aan Zijn vinger. Hij hoort het gebed: bewaar uw kerk. Houdt *Christus* Zijn kerk in stand, laat dan de hel vrij woeden!

Daarmee is de overgang van Zerubbabel op Christus vanzelf gemaakt. Vanzelf — want deze "uitverkoren knecht des Heren", deze zoon van David en zegelring aan Gods hand is wel zeer duidelijk *type tan Christus*.

Zowel in het geslachtsregister van Mattheus als in dat van Lukas van onze Here Jezus Christus komt de naam van Zerubbabel voor, en in deze Zoon van David vinden Gods beloften haar volkómen vervulling.

Om Zijntentwil wordt de kerk door God gezegend en bewaard

De kerk in haar geheel en in alle leden individueel.

De beroeringen van de volkerenwereld ten tijde van Zerubbabel waren nog maar een zwak voorspel van de geweldige stormloop, die tegen de kerk des Heren zal ondernomen worden.

Maar welke machten zich ook verheffen, en welke boze aanslagen ook tegen Gods heilig Woord en tegen Zijn heilige kerk bedacht worden, die kerk blijft bewaard, totdat de volkomenheid Zijns Rijks komen zal, waarin God alles in allen zal zijn.

De vijand meent in de kerk te doen te hebben met wat dwepers, die men er wel onder zal krijgen, met een troep onverzettelijke dwazen, die het hoofd wel zullen buigen, met een hoop vuil dat wel weggeveegd kan worden. Maar hij weet niet, dat diezelfde verachte kerk de zegelring is, die aan Gods vinger bevestigd is. Wie de kerk aantast, randt God Zelf aan, doet een vermetele greep naar Gods vingers, en och als die vinger maar éven uitgestrekt wordt, wordt de machtige mens krachteloos gemaakt, zoals de tovenaars van de farao al moesten ondervinden, toen ze in de plagen tot de erkenning kwamen: dit is Gods vinger.

De kerk wordt bewaard, — dat is zo zeker als tweemaal twee vier is.

God laat Zich Zijn zegelring niet van de vingers rukken.

Voorals niet, nu die ring met bloed is gekocht.

Maar deze wetenschap mag nooit het gebed doen verstommen: Onze Vader, die in de hemelen zijt, bewaar uw kerk.

Dat gebed is zelf reeds activiteit.

Maar het roept ook de activiteit van ons werk op.

Evenmin als de Joden tijdens Zerubbabel ook maar één ogenblik de *tempelbouw* mochten staken, mogen wij ophouden met onze arbeid voor Gods koninkrijk.

Het gebed sluit dat werken niet uit maar in.

De bewarende trouw Gods roept om onze trouwe geloofsactiviteit.

Het is waar, dat de bewaring der kerk voor honderd procent Gods werk is, maar wij hebben te doen *alsof* het voor honderd procent óns werk was.

Ieder, die in grote afhankelijkheid heeft leren bidden: bewaar uw kerk, stemt dit toe.

Hij zal nooit menen, dat zijn taak met het gebed afgelopen is.

Integendeel, hij zal zijn werkzaamheid er door verdubbelen.

En juist omdat we meer dan ooit vurige *arbeiders* nodig hebben, is er dringend behoefte aan de vermenigvuldiging van dit *gebed*: bewaar uw kerk.

De jaartelling van Darius

In de achtste maand in het tweede jaar van Darius, geschiedde het woord des Heren tot Zacharia, de zoon van Berechja, de zoon van Iddo, de profeet, zeggende . . . Zacharia 1:1

We weten dank zij deze nauwkeurige datering dus precies, wanneer de profeet Zacharia is opgetreden. Wordt van Haggai gezegd dat het woord des Heren tot hem kwam in de zesde maand van Darius' tweede regeringsjaar, precies twee maanden later, in de achtste maand van datzelfde jaar, liet ook Zacharia zijn stem horen. Dat was prachtig voor die Joodse gemeente, die in de ballingschap zolang had moeten klagen: er is geen profeet meer noch iemand bij ons; dat nu de ene dienstknecht des Heren na de andere z'n intrede deed, om schouder aan schouder te strijden voor Gods koninkrijk; want dat zij daar gemeenschappelijk gewerkt hebben, bevestigt ook *Ezra*: "Haggai nu, de profeet, en Zacharia de zoon van Iddo, profeten, profeteerden tot de Joden" (hoofdstuk 5:1). Zo staan er dan *twee getuigen* met de bazuin aan de mond, om het volk des Heren te vermanen, maar óók om het te bemoedigen en op een betere toekomst te wijzen, en in de mond van twee getuigen zal alle woord bestaan.

Ik sprak daar van een betere toekomst.

Want het waren al met al toch maar donkere dagen in die achtste maand van Darius' tweede regeringsjaar, dat is naar onze jaartelling de novembermaand van het jaar 520 vóór Christus. Na hetgeen vroeger over de tijdsomstandigheden van Haggai gezegd is, behoef ik daar nu niet meer in den brede op in te gaan.

Zeker, de lange, bange ballingschap was voorbij, en de teruggekeerde ballingen mochten met ontroering zingen: "Als de Here de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen die dromen". Maar men vergete niet, dat deze teruggekeerden maar een héél klein deel vormden van het Joodse volk.... er waren zéér velen achtergebleven, die het veel te goed hadden in Babel, naar wie het hart der bevrijden evenwel nog uitging in de bede: Wend, Here, onze gevangenis, gelijk waterstromen in het Zuiden.... breng, Heer, *al* uw gevangenen weder. En in de tweede plaats bedenke men wel, dat de vergunning tot terugkeer in geen enkel opzicht betekende herstel der onafhankelijkheid. De Joden bléven onder het vreemde juk. Het opschrift boven het boek Zacharia is eigenlijk een *klacht*. Een klacht der verdrukten en vertrapten. ... in het tweede jaar van *Darius*. Darius Hystaspes, koning van het Perzische wereldrijk! Werden vroeger de profeten gedateerd naar Israëls *eigen* koningen, dat is nu uit. De wereldmacht geeft de toon aan. Het groepje Joden in Jeruzalem is een héél klein onderdeel van de heidense totale staat. Het koninkrijk Gods voert geen eigen vlag. Het heeft zich te voegen in het schema ener *heidense* jaartelling en naar de regeringsjaren dier wereldvorsten mogen profeten Gods nu de tijd van hun optreden dateren. Dat klopt niet. Dat wringt en schrijnt aan alle kanten. Dat is diepe vernedering. In het fascistisch Italië van voor de oorlog had men ook de "tijden verzet". Men leefde er niet in het zoveelste jaar na Christus' geboorte, maar in het zoveelste jaar der fascistische revolutie. Denk u nu eens in, dat toen ons land door de as Rome-Berlijn werd opgeslokt, de geschiedenis des vaderlands en de brieven die men schreef voortaan niet meer gedateerd waren naar Christus, maar naar de Duce! Dat was om te schreien geweest! Nu, zó'n noodkreet uit de diepte van vernedering van het rijk Gods is het opschrift in dit Bijbelboek: in de achtste maand, in het tweede jaar van Darius!

Het enige lichtpunt in deze benauwende duisternis, in de schamelheid van het koninkrijk Gods is, dat ook in *die* tijd (gelijk in alle tijden) "het woord des Heren geschiedde".

In de nieuwere vertalingen heet het: "het woord des Heren *kwam tot Zacharia*". Ik vind de Statenvertaling in elk opzicht beter. Het Woord des Heren *geschiedde*. Daar zit actie in. Hetzelfde woord wordt gebruikt in Genesis, waar ook door het scheppend woord des Heren telkens iets *geschiedde*: en het werd alzo! De geschiedenis der volken en de geschiedenis van het volk Gods moge dan gedateerd worden naar Darius, hoog boven Darius troont de Here, die op Zijn beurt weer *de* geschiedenis uitmaakt, en de glorie van Darius zowel als de vernedering van Zijn volk nodig heeft voor Zijn geschiedenis: het woord des Heren *geschiedde*.

En dat woord des Heren geschiedde niet alleen tot Haggai en Zacharia, maar er geschiedde ook iets *door*.

Och, zo voor het oog heel weinig bijzonders.

Wat er in hoofdzaak geschiedde was, dat op een heel klein plekje in de grote wereld een paar Joden hout en stenen sjouwden om een tempel te bouwen. Men herinnert zich de geschiedenis. Zowel door de tegenstand der Samaritanen als door aanhoudend misgewas, zonk de moed in. Men wilde eerst betere tijden afwachten. Maar Haggai had gezegd, dat die betere tijden zouden komen als zij de geestelijke belangen weer voorop zetten. Daar had men toen naar geluisterd. Heel het volk boog zich voor het woord des Heren. Ook in dat opzicht "geschiedde" het woord des Heren, gesproken eerst door Haggai, nu bijgestaan door Zacharia, de zoon van Berechja, de zoon van Iddo.

Ik herhaal dit opzettelijk zo: "Zacharia, de zoon van Berechja, de zoon van Iddo", want die mededeling is niet zo onbeduidend als ze er uitziet. Integendeel, ze is 'n nieuw bewijs dat het woord des Heren "geschiedde". De Here had namelijk gezegd dat Hij Zijn verkorenen vergaderen zou in "de lijn der geslachten", en daar is nu deze opsomming van grootvader, vader en kind het bewijs van, 't Verbond met Abraham Zijn vrind, bevestigt Hij van kind tot kind. Och, er gebeurden geen grote, opzienbarende dingen: het vreemde juk werd niet afgeschud, een vrijheidsoorlog werd niet gestreden, Darius bleef de machtige wereldbeheerser. Maar het grote gebeurt in het *verborgen*. Het woord des Heren maakt geschiedenis. Daar zijn een paar "mensen in de schaduw" van wie verder niemand iets weet; die voor de wereldgeschiedenis niet de minste betekenis gehad hebben, wier namen in het Perzische rijk totaal onbekend waren. Maar de Here is bezig uit de lijn der geslachten dezer onbekenden Zijn volk te recruteren. Zij zijn de stenen, waarmee Hij Zijn Rijk bouwt, dat naar Zijn gemaakt bestek, langzaam maar zeker in eeuwigheid zal rijzen. Berechja en Iddo en hoe al die bekende en onbekende bouwlieden aan Jeruzalem en deszelfs tempel ook maar heten mogen, die daar buigen voor het Woord des Heren, het zijn de bouwlieden aan het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel daalt, de bewoners van de nieuwe aarde, waarop zij tevens als koningen heersen, en waar de naam van Darius Hystaspes zelfs niet meer op de lippen wordt genomen.

Ook in onze tijd spelen licht en donker dooreen.

Wat onze tijd donker maakt, is niet de voortdurende internationale spanningen, de oorlogen en geruchten van oorlogen, werkloosheid, ziekten of tegenspoed. Maar dit is het, wat benauwt en benauwen moet, dat de koninkrijken der wereld de toon aangeven, waarbij kerk en koninkrijk Gods in het niet verzinken, zoals de amechtige Joden met hun profeten wegvielen in het Perzische wereldrijk. Nog steeds heeft het koninkrijk Gods *zijn eigen datering* niet. Nog altijd zit Augustus op de troon in purperpracht en laat de hele wereld beschrijven, terwijl Jezus Zich vergenoegen moet met een stal.

Niettemin *geschiedt* het woord des Heren.

De geschiedenis wordt ook nú niet gemaakt door Duces en Führers maar door het woord des

Heren, hoewel Hij de groten der aarde wèl gebruikt tot uitvoering van Zijn wereldplan. Zij zijn de bouwers en de sjouwers voor het Jeruzalem dat uit de hemel neerdaalt.

We zijn dat tenslotte allen in meerdere of mindere mate.

Maar *niet* allen zijn inwoners van dat nieuwe Jeruzalem.

Dat zijn alleen zij, *in* wie het woord des Heren geschiedt. Niet de bouwers tegen wil en dank, maar de vrijwilligers, die Zijn Woord horen en het gehoorzamen met blijdschap. Het zijn zij, die van geen bijzondere digen weten te verhalen, maar die zich zeer verheugen, dat God in de lijn der geslachten langs grootvader en vader heen ook hen heeft willen doen zien de heerlijkheid van Zijn koninkrijk, en hoe zalig is het, niet alleen die klanken te horen, maar *naar* die klanken te horen.

Want als naast de benauwenis dezer tijden het Woord des Heren in uw leven niet meer geschiedt en u niets doet, dan wordt de duisternis volkómen.

Evenmin als over Haggai gaat de Schrift over de *persoon* van Zacharia breed uitmeten.

Het is met enkele woorden gezegd.

Zijn *naam* betekent: "de Here is gedachtig geweest". Vader Berechja, die hem deze naam gegeven heeft, moet wel 'n vroom man geweest zijn, evenals z'n grootvader Iddo die het priesterambt bekleedde.

Zacharia is dus stellig niet dezelfde als waarvan 2 Kron. 24 spreekt, en op wie Jezus doelt, die tussen de tempel en het altaar vermoord is. Die Zacharia leefde veel vroeger, en was bovendien zoon van Jojada.¹³ In Ezra 5:1 wordt Zacharia zoon van Iddo genoemd. Dit strijdt niet met Zacharia 1:1 waar Iddo z'n grootvader genoemd wordt, omdat zoon ook gewoon "afstammeling" betekenen kan. Dat Berechja in Ezra niet wordt genoemd, zal er op wijzen dat die toen al niet meer leefde en dus vroeg gestorven is. Grootvader Iddo nam de opvoeding waar, en bekleedde het priesterambt nog geruime tijd na de ballingschap, zodat Zacharia wel zeer jong geweest moet zijn, toen het woord des Heren tot hem geschiedde.

Dat is alles wat we van Zacharia weten, waarvan een deel nog op vermoedens berust.

De Bijbel schuift ook hier dus weer de *mens* op de achtergrond. De mens Zacharia is totaal onbelangrijk. Zijn *woord* is alleen belangrijk. Het komt er niet op aan, *wie* die jonge dominee toch wel is, en wie er het woord bedient, maar *wat* er gezegd wordt. . . . het woord des Heren. Dat mogen ten allen dage bedenken allen die kittelachtig zijn van gehoor en zich leraars vergaderen naar hun eigen smaak! Zij geven er geen blijk van, dat het woord des Heren hun boven alles belangrijk en dierbaar is — hoeveel ze ook zeggen "genoten" te hebben. De hoorders van Ezechiël genoten ook, want hij was hun als een die wèl spreekt. Maar het woord zelf legden ze naast zich neer. En wat er geschiedt zal met hen, *in* wie het woord des Heren niet geschiedt en geen vrucht voortbrengt, weten wij allen zeer wel.

¹³ In Mattheus heet *deze* Zacharia wèl: zoon van Berechja. Waarschijnlijk is dit een latere invoeging van een overschrijver. De kantt. zeggen dat Barachia hetzelfde betekent als Jojada, maar deze onderstelling zal moeilijk bewezen kunnen worden.

Voortgaande bekering

Weest niet als uw vaderen.

Zacharia 1:4a.

Onder ons is in de regel een beroep op de "vaderen" het einde van alle tegenspreken. Wie zich in een of ander opzicht op de vaderen kan beroepen, kan gaan zitten en de tegenspreker zit óók. Zo vast als een muur. De mens is geneigd, het verleden te idealiseren, en de vorige geslachten te plaatsen in een aureool van kloekheid en geloofsmoed, die bijna aan de volmaaktheid grenst. Vandaar dat de meesten "laudatores temporis acti" zijn, lofredenaars van verloren tijden, en gaarne zingen: "ons wenkt het beeld der vaadren".

Natuurlijk houdt dit geen rekening met de werkelijkheid.

Men kan dit gerust zeggen, zonder in het minst aan eerbied voor de vaderen te kort te schieten.

Die vaderen waren precies zulke zondige mensen als wij ook, en ze hebben ons zelfs leren belijden, dat de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, slechts een klein beginsel dezer gehoorzaamheid hebben.

De profeet Zacharia laat dan ook een heel ander geluid horen.

Hij durft het zelfs precies om te keren, en de kinderen te vermanen, zich *niet* door het beeld der vaderen te laten wenken: weest *niet* als uw vaderen.

Die vaderen waren steeds door de vroegere profeten vermaand: bekeert u toch van uw boze wegen en van uw boze werken (vs. 4b). Dat was dus in alle tijden de doorgaande prediking geweest. De boodschappers die God zond, hadden geen opdracht om te zeggen: wat is het hier toch allemaal prachtig in orde, mensen! Besef toch de voorrechten en de rijkdom die ge hebt in het verbond! Nee, want juist met dat verbond sjacherden die Joden altijd! Daarom lieten de profeten Gods altijd de dreunende roepstem der *bekering* horen. Elke preek had tot thema: bekeert u. En de drie punten waren ook: bekeert u. Zij waren de critici Gods. Het was nooit goed in hun ogen, want niets is ooit goed in Gods ogen!

Zó preekten dan de profeten!

En ze bleven daarbij niet in algemene termen hangen, en spraken geen duistere taal, maar ze zeiden heel precies en heel gedetailleerd, en recht op de man af wat ze bedoelden. Daar en daarvan moesten ze zich bekeren, van déze boze wegen terugkeren, en van dié boze werken afstand doen. En de hoorders begrepen dat altijd ook heel goed!

Alleen..... ze luisterden niet! (vs. 4c).

Van de ernstige en dreigende prediking was dit het heel droeve resultaat geweest bij de vaderen!

Ze hoorden natuurlijk wel, wat de profeten zeiden, maar ze *luisterden* er niet naar. En tussen horen en luisteren is een groot verschil. Er zijn zelfs hoor-commissies die niet luisteren kunnen. Luisteren is horen met een accent. Het is horen met toepassing op je eigen leven en niet op dat van een ander. Er zitten in de kerk altijd veel meer hoorders dan luisteraars. Men weet hoe dat horen toegaat. Je geeft in je gedachten de dominee dan een cijfer. Vaak wordt 't een vier. Soms 'n mager zesje, af en toe een acht of negen, maar dan heeft men meestal 't slechtst geluisterd. Alleen maar "genoten", en de volgende dag is men vergeten hoedanig men

was! Dit zijn de mensen die nergens meer van schrikken, zelfs niet meer voor 'n preek. Hoewel de Bijbel leert, dat we voor 't Woord moeten *beven*!

De luisteraars geven God geen cijfer.

Het rapport dat ze schrijven staat geschreven in hun leven: ze zijn een brief van Christus, bekend en gelezen bij alle mensen.

Nu, zulke luisteraars waren de vaders niet geweest.

Ze hadden de boodschap kalmweg voor kennisgeving aangenomen, en waren huns weegs gegaan!

Daarom is de Here dan ook zeer vertoornd geweest op de vaders (vs. 2).

Zijn toorn ontbrandde — men lette er wel op — tegen het niet horen van Zijn Woord. Tegen dat lauwe al maar naar de kerk gaan zonder bekering. Tegen die stemming van: dat weten we allemaal al wel, hebt u niet eens wat pikants te zeggen, dat we nog nooit zo hebben horen verklaren? Van die lauwheid zei de Heiland reeds tegen de Laodicezen dat Hij er wel van spuwen kon, en zo heeft God ook die Joden uit Zijn mond gespuwd en ze in ballingschap gesmeten.

Naar de regel: wie niet horen wil, moet voelen!

En ja, toen bekeerden ze zich en zochten in de ballingschap: "gelijk als de Here der heirscharen gedacht heeft ons te doen, naar onze wegen en naar onze handelingen (of ze ook gehoord hadden!) also heeft Hij met ons gedaan!" (vs. 6).

Maar dit was toch wel 'n hele late, en daarom geen God verheerlijkende bekering.

Het was 'n bekering die vrucht was van de straf!

En nu is het zeker heerlijk als de straf *gevoeld* wordt, en nog vruchten van bekering oplevert, maar de Here heeft liever (en voor ons is het beter) dat de bekering geen vrucht van de straf is, maar van de verkondiging des Woords!

En het is hierom, dat Zacharia zijn tijdgenoten de les der *historie* voorhoudt. . . . weest niet als uw vaders!

Dit is de Bijbelse geschiedbeschouwing.

Zó gaven de profeten les in de kerkhistorie.

Ze stampten er geen feiten en jaartallen in. Ze waren evenmin van oordeel, dat verschillende rampen en gebeurtenissen uit economische of politieke oorzaken te "verklaren" waren. Ze zagen de geschiedenis in het licht Gods. En bij dat licht Gods vonden ze, dat de wereldgeschiedenis een (niet hèt) wereldgericht was, maar eveneens dat de geschiedenis zich wel degelijk herhaalt, en dat men uit het verleden wijze lessen kan putten voor het heden. De bedoeling van de profeet met dit ophalen van de historie was natuurlijk alleen te zeggen dat ze niet *wéér* moesten wachten totdat God met Zijn oordelen kwam. De vruchten der bekering moesten eerder rijpen. Als de bekering tot stand kwam op de prediking van Zijn Woord en niet veel later door de straffende hand Gods, dan zou Zacharia dubbel en dwars tevreden zijn.

Daarom riep hij zijn tijdgenoten toe in de Naam des Heren: "Zo zegt de Here der heirscharen: keert weder tot Mij, zegt de Here der heirscharen" (vs. 3). Weest niet als uw vaders!

Men zou met enige bevreemding kunnen vragen, of dit wel een woord op z'n pas was!

Is Zacharia dan een vreemde in Jeruzalem?

Kent deze herder het aangezicht zijner schapen zó slecht, en is hij zó weinig profeet, dat z'n

preek niet eens actueel meer is?

Immers hij gaat er blijkbaar van uit, dat het volk zich nog bekeren móét, en dat ze deze les uit de historie nog nodig hebben!

Maar ze hadden zich immers al bekeerd!

We herinneren ons, dat Zacharia deze preek hield enige maanden na Haggai's optreden, en toen was er al een zeer gelukkige kentering gekomen. De slappe handen waren weer opgericht. Met de tempelbouw was men weer begonnen. Er was grote verootmoediging gekomen, en het resultaat van Haggai's prediking wordt zo schoon getekend in dat woord: "Toen hoorde Zerubbabel de zoon van Sealthiël, en Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester, en al het overblijfsel des volks naar de stem van de Here hun God en naar de woorden van de profeet Haggai, gelijk als de Here hun God hem gezonden had; en het volk vreesde voor het aangezicht des Heren. En zij kwamen en maakten het werk in het huis van de Here der heirscharen, hun God" (Haggai 1:12, 14b).

Stond er nu niemand op, die tot Zacharia zei: ja, kijk eens, beste man, van deze preek deugt er glad niets? Ge negeert eenvoudig het feit, dat we ons al bekeerd hebben, en ge houdt 'n soort evangelisatie-preekje alsof er met ons nog niets gebeurd is. Ge doet en ge spreekt, alsof de Here nog komen móet in ons leven, en ge vergeet dat dit allang gebeurd is, daar had ge vanuit moeten gaan, en uw preek daarop bouwen!

Ik lees van deze en dergelijke bezwaren niets!

Er was ook geen reden voor!

Zacharia miskent in zijn oproep om weder te keren tot de Here, en niet te doen als de vaders, in 't geheel het werk Gods niet, dat reeds geschied is. Maar hij is eenvoudig van oordeel, ten eerste dat de bekering zich niet aan één enkel punt moet blijven vasthaken, doch zich over de gehele linie, over het ganse leven moet uitbreiden, en ten tweede, dat de bekering een *voortgaande* moet zijn: wie bekeerd is, moet zich elke dag opnieuw bekeren.

De bekering mag niet partieel zijn, dat was dus de eerste reden voor deze prediking.

De mensen hadden zich wel bekeerd van hun zondige laksheid inzake de tempelbouw, maar wie zou zeggen, hoeveel andere zonden er nog opgeruimd moesten worden. De Catechismus vermaant ons, aller zonde vijand te zijn. Het is niet geoorloofd met de ene zonde ten bloede toe te vechten, en de andere ongestoord te laten voortwoekeren. Hoe verder we komen op de weg der bekering, hoe beter we leren zien wat er nog gereformeerd moet worden. We worden in eigen oog dan al slechter. De kwestie is echter dat het geestelijk oog al beter leert zien. We leren als zonde veroordelen wat we vroeger verontschuldigten, of waar we met luchtige lach overheen gleden.

Dit wist Zacharia ook allemaal wel, en daarom zei hij na die tempelreformatie niet: beste broeders, nu is alles prachtig in orde, maar hij riep: keer weder tot de Here.

In de tweede plaats moet de bekering zich dagelijks voortzetten.

Niemand kan zeggen, dat hij bekeerd is.

Dat zou pas kunnen als de oude mens radicaal dood was. En de nieuwe mens zich in volkomenheid had ontplooid.

Zolang dit nog *niet* zo is, blijft er plaats voor de roepstem der bekering.

Hoe gemakkelijk hadden die mensen in Jeruzalem kunnen denken: nu hebben we 't heerlijk ver gebracht. Kijk, wat een vlijtige en gehoorzame tempelbouwers zijn wij toch!

Dit is het grote gevaar van de zelfgenoegzaamheid der bekeerde mensen.

Men beschouwt zichzelf als chrétien arrivé. Men heeft geestelijk z'n schaapjes op het droge. De rentmeester in Gods koninkrijk gaat rentenieren.

In Laodicea, waaraan ik zopas reeds herinnerde, was het óók zo gegaan. Ze zeiden daar óók: wij zijn rijk en verrijkt en hebben geens dings gebrek. Ze leefden in de tragische vergissing dat ze Christus in hun midden hadden, terwijl uit het woord van de Heiland: Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop, bleek dat ze Christus op een nette manier buiten de deur, en dus buiten hun leven gewerkt hadden.

Dat kan dus ook al!

Gezien al deze schrikkelijke geestelijke gevaren, blijft er alle reden om tot bekeerde, gereformeerde mensen te zeggen: mensen, bekeert u toch tot de Here, zo zal Hij tot u wederkeren.

De ziener

Ik zag des nachts....

Zacharia 1:8a.

Wij worden thans in de geest verplaatst naar de vier en twintigste van de elfde maand van Darius' tweede regeringsjaar. Dat is naar onze tijdrekening februari 519 vóór Christus, en dus drie maanden nadat Zacharia voor het eerst in 't openbaar was opgetreden onder de teruggekeerde ballingen met z'n opwekking tot voortgaande bekering.¹⁴ Er staat bij dat het de maand Sebat was, hetgeen de maandnaam was op de Babylonische kalender, die de Joden na de ballingschap hadden overgenomen.

Op die dag dan heeft de profeet een merkwaardige preek gehouden.

Ze bestond in niets anders dan in het weergeven van wat de Here hem in de voorbijgegangene nacht had laten zien. "Heden nacht"¹⁵, zei hij, "heb ik dat en dat gezien", en daarna vertelde hij de inhoud van die acht visioenen, die hij in die ene nacht gezien had, en die ons bewaard gebleven zijn in de eerste zes hoofdstukken van dit boek.

Ze staan daarom bekend als de "nachtgezichten" van Zacharia.

Deze benaming is om meer dan één reden juist.

Niet alleen, omdat deze goddelijke openbaring in de nacht tot Zacharia gekomen is, maar tevens omdat het ook in andere opzichten voor Israel nog "nacht" was. Achttien jaren waren nu al verlopen, sedert men uit de ballingschap teruggekeerd was, maar van de schitterende toekomst, door de oude profeten voorzegd, was nog niets in vervulling gegaan. Het aantal teruggekeerden was wegvallend klein, vergeleken bij de grote meerderheid die achtergebleven was, en bovendien zuchtte men nog onder het vreemde juk. Voor de toekomst was er geen enkel perspectief, dat het beter zou worden.

Door deze nacht straalt nu het licht der hoop.

De visioenen, die de Here in het nachtelijk uur aan Zijn knecht heeft laten zien, voorspellen stuk voor stuk een betere toekomst, en vertellen het amechtige troepje Joden dat daar zwoegt en ploetert in Jeruzalem, dat de Here grote en grootse plannen met hen heeft. We kunnen ons enigmatische indenken, hoe de doffe ogen daar zijn gaan glinsteren toen Zacharia het ene gezicht na het andere de revue deed passeren, waaruit duidelijk bleek, dat het met hen *niet* gedaan was, zoals zij dachten, maar dat een heerlijke toekomst was weggelegd, en dat de vijandige machten die hen nu nog onderdrukten, vernietigd zouden worden door Gods uitgestrekte arm.

Dit was dus echte adventsprediking.

Ten volle zou namelijk alles wat Zacharia daar vertelde vervuld worden in *Christus*, die alle nachtschaduw zou verdrijven, zelfs de zwarte schaduw van de dood. Lees dus voor Jeruzalem: de kerk, en inplaats van de vijandige machten van die tijd: de machten van hel en zonde en dood, en de "nachtgezichten" van Zacharia zijn terstond actueel geworden. De naam van Christus, die dood en graf voor ons overwonnen heeft, en voor Zijn door onweder voortgedreven volk nog een schitterende toekomst heeft weggelegd als de bergen vrede

¹⁴ Zie het vorige artikel.

¹⁵ Zo luidt de letterlijke vertaling.

zullen dragen en de heuvelen heilig recht, zou ons steeds met opgerichten hoofde en tintelend oog de wereld moeten doen doorgaan. Door Hem zijn wij allen "zieners" geworden, die een gouden toekomst zien lichten, een Jeruzalem met gouden straten en paarden poorten en bevolkt door enkel heiligen. Dit is zo, al lijkt het er in het heden nog niets op. Ook al slokt het graf de een na de ander op, en al zijn de heiligen van straks nu nog armzalige zondaren, die dagelijks struikelen in velen. Hoe zou de wekelijkse prediking van die Christus ons in vlammen moeten zetten en ons hart sneller doen kloppen. De werkelijkheid is, dat vele hoorders er niet anders van worden. Ze reageren er op met 'n: o, dat weten we allang! Ze worden er óók niet anders van in die zin, dat ze kinderen des nachts blijven in plaats van door Jezus Christus kinderen des lichts te worden.

Het een gaat natuurlijk met het andere gepaard.

De gelovige is niet alleen ziener, *visionair*, die de heerlijkste gezichten in de toekomst schouwt.

Hij is ook realist, die hier en nu het hemelleven op deze aarde indraagt.

Hij droomt niet alleen van een toekomst, waar het geen nacht meer zijn zal, maar ook in *dit* leven wordt de nacht der zonde doorschenen met het licht der heiligmaking van Christus.

Nu dan, wie in geen *enkel* opzicht er anders van wordt, als Christus (die de inhoud der "nachtgezichten" is) hem gepredikt wordt, heeft slechts te vrezen, dat de nacht der eeuwige duisternis over hem dalen zal.

Het "Ik zag des nachts" heeft voor hem geen betekenis.

Hij heeft zichzelf nooit gezien. Hij heeft, wat nog erger is, Christus nooit gezien in de nacht van zijn bestaan. Alleen de "zieners" zullen zien. Slechts de visionairen zullen Hem aanschouwen, verzadigd door zijn goddelijk beeld!

Ik zag des nachts.

Wat de profeet in die merkwaardige nacht gezien heeft, staat in h. 1:8 tot 6:8.

Dat al deze acht visioenen, daar vermeld, bij elkaar horen, elkander aanvullen, en tezamen een betere toekomst spellen voor de weergekeerde ballingen, kan blijken uit de zeer summierse inhoudsopgave, die hier volgt:

Het eerste visioen van de *Man op het rode paard tussen de mirten* (h. 1:7-21) voorspelt de ondergang der wereldmachten, ook al was er van een naderende ineenstorting dier rijken op dat ogenblik nog niets te bespeuren. Het was integendeel overal rustig: het ganse land zit, en het is stil (vs. 11b).

Het tweede visioen is dat van de *vier hoornen en vier smeden* (h. 1:18-21). Het voegt aan het eerste visioen de bemoedigende gedachte toe, dat de werktuigen (de smeden) reeds besteld zijn, om de wereldmachten (de hoornen) te vernietigen.

Het *derde* visioen spreekt van een *meet snoer*, waarmee Jeruzalem gemeten wordt (h. 2).

Het blijkt echter, dat Jeruzalem zo groot geworden is, dat alle meten hopeloos werk is: men kan het meetsnoer gerust wegwerpen. Dat is dus de keerzijde van de medaille. Terwijl de wereldmachten ondergaan, breidt Jeruzalem zich over de ganse wereld uit.

Dan volgt het *vierde* gezicht, waarin *Jozua de hogepriester* hoofdpersoon is (h. 3), waar het *vijfde* visioen, waarin de naam van de koningstegel *Zerubbabel* genoemd wordt (het visioen van de kandelaar, h. 4), direct bij hoort. Priester-Koning: deze combinatie wijst met uitgestrekte vinger naar de Christus, en zegt dat die uitbreiding van Jeruzalem, het komende Godsrijk, alleen mogelijk is met en door de grote Priester-Koning Jezus Christus.

Het *zesde* en *zevende* visioen, respectievelijk over: *de vliegende rol* (h. 5:1-4) en *de vrouw en de efa* (h. 5:5-11) maken duidelijk dat de komende heerlijkheid noodzakelijk met *innerlijke vernieuwing* gepaard moet gaan. Niet alleen de wereldmacht *daarbuiten*., maar ook de *zondemachten daarbinnen*, zullen en moeten gebroken worden, en alle ongerechtigheid behoort uit hun midden te worden weggedaan.

Het *achtste* visioen van de *vier wagens* (h. 6:1-8) is een sluitstuk van het geheel. Het verkondigt nog eens de verbreking der wereldmachten, maar voegt er nu aan toe, dat die verbreking niet alleen bestaan zal in vernietiging, maar ook daarin dat de Geest des Heren de blinde ogen van vele *heidenen* openen zal, zodat zij zich gewillig aan de Koning der eeuwen onderwerpen.

Wat Zacharia in deze nachtgezichten allemaal gezien, en aan zijn hoorders meegedeeld heeft, was natuurlijk geen product van z'n eigen fantasie of rijke verbeeldingskracht.

Het was een openbaring Gods.

Het visioen was een van die openbaringsmiddelen.

Men weet dat de Here behalve door visioenen ook nog door *dromen* sprak, om nu van de rechtstreekse toespraken uit de hemel, zoals aan Mozes en Samuel, maar te zwijgen. Men moet niet zeggen, dat *wij* nu zoveel armer geworden zijn, omdat God nu niet meer zo rechtstreeks ons toespreekt, en geen visioenen of dromen meer laat zien. Dit is geen achteruitgang, maar vooruitgang. Wat de mensen uit het Oude Testament misten, bezitten wij in de Bijbel, waarin de Here zich duidelijk en klaar aan ons geopenbaard heeft. Alle bijzondere openbaring, ingegeven door de Geest, en visioenen die men zegt gezien te hebben, berusten op pure fantasie. Wat de Here ons openbaren wilde, is duidelijk in het Woord neergelegd, en heeft geen enkele aanvulling meer nodig.

In het Oude Testament was dat anders.

Het geschreven woord was er nog niet, en daarom moest de Here van buitengewone visioenen gebruik maken.

De visioenen, die Zacharia heeft gezien, zijn in zoverre van dromen te onderscheiden, dat iemand die gezichten zag, zoals Zacharia hier, niet sliep maar waakte. Met klare bewustheid maakt hij alles mee, en zelfs stelt hij ondertussen vragen, waarop ook antwoorden gegeven worden.

Bovendien grepen die visioenen de "zieners" buitengewoon aan. Ze zagen dat maar niet, zoals iemand een interessant tafereel ziet, maar ze werden er ten diepste door aangegrepen, zodat Elifaz vertelt in het boek Job, dat hij er zo door verschrikt werd, dat zijn haren er van ten berge rezen.

Natuurlijk moest zulk een ziener er innerlijk op aangelegd zijn. Evenals voor de fotografie een gevoelige plaat nodig is, vereist het visioen een gevoelige ziel. Met name de Oosterling was daarop aangelegd, en in zeer bijzondere zin de profeten, die zo in alles met hun God en met hun volk meeleefden.

De profeet Zacharia moet dan ook wel zo'n gevoelige ziel gehad hebben, niet alleen *om te zien*, wat God hem *liet zien*, *maar* ook dat geziene op zijn beurt weer nauwkeurig door te geven. Zacharia ontving die visioenen niet alleen voor zichzelf, maar hij was geroepen, om wat hij gezien had, anderen mee te delen, en dus goed onder woorden te brengen. Iedereen weet, dat dit nog meestal de moeilijkste kunst is, dat men goed onder woorden kan brengen wat men zelf heeft ervaren.

Wij allen behoren — zij het in overdrachtelijke zin — ook zulke "zieners" te zijn.

Wat God óns in Zijn Woord geopenbaard heeft, is niet alleen voor ons zelf, maar ook voor anderen bestemd. Het moet worden doorgegeven, en daar hoeft men nog geen dominee voor te wezen: het is de taak van elke christen, die krachtens het ambt der gelovigen ook profeet is.

Ieder christen-profeet is tegelijk ziener.

Hij moet het Woord Gods niet alleen gehoord, maar gezien hebben. Wie het alleen maar gehóórd heeft, is tot zijn ambt onbekwaam. Wie er niet door aangegrepen en verschrikt werd, eveneens. Het woord moet u hebben aangegrepen in het diepst van uw ziel. Daar is niet alleen verbeeldingskracht en gevoel, maar *geloof* voor nodig. De gelovige mens gelóóft met héél z'n wezen. Met z'n verstand en wil en gevoel. Met z'n handen en met z'n voeten.

Wie zó gelooft is geen dromer, maar ziener.

Hij slaapt niet, maar is klaar wakker, en daarom ook wakker in alles.

Hij bekijkt met nuchtere ogen de werkelijkheid, maar tegelijk heeft het machtig visioen van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde hem gegrepen.

Alles wat God hem heeft laten zien in Zijn Woord, heeft hij goed in zich opgenomen. Niet alleen de licht-, maar ook de donkere zijde. En daarom wordt hij te meer bewogen, om dit te vertellen aan de wereld, die zègt te zien, maar inderdaad blind is. De achterlijken en duisterlingen in het oog der wereld zijn inderdaad de helderzienden, die een boodschap hebben voor de mensheid. Zij hebben het luide uit te roepen: Ik zag des nachts — en ziet!

Het teleurstellend rapport

Wij hebben het land doorwandeld, en zie, het ganse land zit en het is stil.

Zacharia 1:11b.

De inhoud van het eerste nachtgezicht komt in het kort hierop neer: Zacharia ontwaart een grote ruitersstoet: mannen, gezeten op rode, bruine en witte paarden. Deze stoet heeft ook een aanvoerder, die kortweg genoemd wordt "een man, rijdende op een rood paard". De plaats der handeling is: mirten, die in een laagte waren.

De profeet vraagt dan aan "de engel die met mij sprak", dat is de tolk-engel, die in de verschillende nachtgezichten optreedt, en die dienst doet als uitlegger der visioenen, wat deze wondere ruitermacht te betekenen heeft. En terstond ontvangt hij de gevraagde verklaring, wel niet uit de mond van de tolk-engel, maar door middel van de aanvoerder dezer ruiterschare, die zegt: "deze zijn het, die de Here uitgezonden heeft, om het land te doorwandelen" (vs. 10). Hij geeft er dus mee te kennen, dat dit een verkennerpatrouille was: groepsgewijze hadden ze in verschillende richtingen de aarde doorkruist, en nu waren ze op één centraal punt weer samengekomen, om rapport uit te brengen van hun bevindingen. Achtereenvolgens nemen dan ook de verschillende afdelingen het woord, om te vertellen wat ze gezien hebben op hun speurtochten. Ze zeiden: "Wij hebben het land doorwandeld, en zie, het ganse land zit en het is stil" (vs. 11b).

Dit rapport wordt, zoals uit hetzelfde vers blijkt, uitgebracht aan de "Engel des Heren", waarmee natuurlijk niet de reeds genoemde tolk-engel bedoeld is, maar het is een derde hemelse verschijning, die tot dusver nog niet genoemd was, maar die niemand minder is dan de "Middelaar", Christus.

Niemand zal er wel aan twifelen, of deze ruiters zijn een zinnebeeldige voorstelling van de hemelse legerscharen, de engelen, die uitgezonden worden ten dienste dergenen die de zaligheid beërven zullen. Hun aanvoerder wordt niet met name genoemd, maar we zullen bij de "man op het rode paard" ongetwijfeld te denken hebben aan één der voornaamste engelen, misschien wel aan Michael, en deze engelen zijn nu allen samengekomen om verslag van hun bevindingen te doen aan "der engelen Heer". Niet natuurlijk, alsof de Here er anders geen kennis van zou dragen, en Hij inlichtingen van buiten af behoeft, om op de hoogte te blijven. Evenmin als we Hem inlichten in onze gebeden, als we onze noden den Here "bekend maken". Maar heel deze voorstelling dient om ons er aan te herinneren, dat de Here Zijn volk niet vergeet, maar Zijn aandacht laat gaan over alle dingen, tot in de kleinste bijzonderheden toe.

Bij de kleuren der paarden, en de plaats van samenkomst, de mirten in de laagte, behoeven we niet lang stil te staan. Er is meermalen gepoogd, in die kleuren een bijzondere betekenis te leggen, zoals bijvoorbeeld ook in Openb. 6, het visioen der vier paarden, elke kleur een bepaalde *macht* symboliseert. Er is echter in het visioen van Zacharia niets wat in die richting wijst. Ze hadden niets anders te doen dan de aarde te verkennen, en het enige wat men uit die verschillende kleuren "halen" mag is, dat deze engelen-verkenneren in *onderscheidene groepen* waren ingedeeld. Er is orde en regelmaat, ook in de engelenwereld. Zoals het leger in verschillende "wapens" is ingedeeld, zo gaat het ook toe bij de hemelse heerscharen. Er is geen wirwar of wanorde, maar de grootste harmonie: de ene groep gaat naar 't Noorden, de andere naar het Zuiden en een derde naar het Westen: zó wordt de arbeid verdeeld, en daarom

heeft elke ruitergroep een eigen kleur.

Bij de "mirten in de laagte" hebben de meesten gedacht aan het volk Israel.

Men vond dan de mirt een nederige plant, en vooral de mededeling dat de mirten in "de laagte" waren, leidde dan de gedachten naar het troepje Joden in Jeruzalem, de kerk onder het kruis, en verbond daaraan de aanlokkelijke gedachte, dat deze "kerk", bij de wereld niet in tel, niettemin het hoofdkwartier blijkt te zijn, waar de hemelse legermachten samenkomen.

Op zichzelf is dit een juiste gedachte.

De wereldmachten zijn aan het koninkrijk der hemelen ondergeschikt, en de eerste hebben het laatste te dienen.

De vraag is evenwel, of deze gedachte *hier* inderdaad inligt, en deze vraag dient terstond ontkennend beantwoord, als men zich herinnert, dat het hier gaat over *hemelse* legermachten die verslag doen aan hun hemel-Vorst. Dit leidt onze gedachten van de aarde naar de hemel. Bij de mirten zal dan ook stellig gedacht moeten worden aan de woonstede Gods in de hemel, waarvan de mirt, als de altijd groenende boom, een treffend symbool kan zijn.

Bij de "laagte" waar de mirten zich bevonden, zal men dan wel moeten denken aan de lage kimmén van de westerse hemel bij ondergaande zon: de wondere kleurenpracht doet voor zijn oog een soort paradijs verrijzen, en de wolken vormen een gouden poort naar de hemel.

"Men heeft ons visioen wel in verband gebracht met het beeld, dat de westelijke hemel bij het ondergaan van de zon vertoont, terwijl dan aan dat hoofdstuk 6 (het visioen der vier wagens) de voorstelling van de oostelijke hemel bij zonsopkomst ten grondslag zou liggen. Vooral wanneer men aanneemt, dat de visioenen in één nacht zijn ontvangen, heeft deze voorstelling iets aantrekkelijks. Het eerste sluit zich dan aan bij de indrukken van de ondergegane dag, het laatste bij de gedachte aan de nieuwe dag die nadert; dit stemt overeen met de inhoud: in het eerste visioen brengen de ruiters verslag van de verrichte taak, in de laatste gaan de vier wagenspannen uit, om een nieuwe taak te volbrengen."¹⁶

We keren dan nu tot het rapport terug.

Het verslag dat de engelen doen van hun bevindingen op de aarde is van deze inhoud: "het ganse land zit en het is stil".

Ik noemde dit een *teleurstellend rapport*.

Dit wekt misschien bij het eerste horen enige bevreemding.

Immers, wat kan men beter begeren dan rust en stilte.

In onze tijd is de wereld vol verwarring, en een gelijksoortig rapport — zou men zeggen — zou in onze tijd niet te verwachten zijn. De engelen zouden rapporteren: overal is rumoer, en men hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen. Daarom bidden we, dat we "een stil en gerust leven mogen leiden", en als alle engelen nu in de hemel kunnen zeggen, dat dit het geval is, welnu is dat dan niet prachtig?

Men vergisse zich echter niet.

Er is een begeerlijke stilte.

Er is ook een beangstigende stilte, de rust van het kerkhof.

Dit laatste is hier inderdaad het geval, en daarom is het wel een zeer ongunstige boodschap die de ruiters over te brengen hebben. Ze doorkruisten het land van Noord tot Zuid, links en

¹⁶ Zie Ridderbos. De kleine profeten III, blz. 46 (Korte verklaring der H.S.).

rechts, en overal hebben ze een benauwende stilte moeten constateren.

Wat was namelijk het geval?

Zowel Haggai als Zacharia hebben voorspeld, dat de Messiaanse heilstijd *niet* zou komen, alvorens er een geweldige beweging in de volkerenwereld gezien zou zijn. De Here zou eerst de hemelen en de aarde bewegen (Haggai 2:22).

Men denke hierbij niet uitsluitend aan de Godsgerichten, maar ook en niet het minst aan de "geestelijke bewegingen", zowel onder de heidenen als onder de in Babel achtergebleven ballingen. Van de laatsten zegt Zacharia dat ze in massa zullen komen naar Jeruzalem, en mee de hand zullen slaan aan het werk van de tempelbouw: "en die verre zijn, zullen komen en zullen bouwen aan de tempel des Heren" (Zach. 6:15), en van de eersten: "Alzo zullen vele volken en machtige heidenen komen, om de Heer der heirscharen te Jeruzalem te zoeken en om het aangezicht des Heren te smeken" (8:22).

Van zulk een reveil hebben de engelen nu niets, maar dan ook niets kunnen bespeuren. Er heerst een dodelijke rust, en uit dit alles kon geen andere conclusie getrokken worden, dan dat de Messiaanse heilstijd nog zeer ver af was.

Ook de "Engel des Heren", die de rapporten in ontvangst neemt, heeft het ongunstige van deze mededelingen direct gevoeld, want terstond daarop stort Hij Zijn hoogepriesterlijk hart uit in de voorbede: "Here der heirscharen, hoe lang zult gij u niet *ontfermen*, over Jeruzalem en over de steden van Juda, op welke Gij gram zijt geweest deze zeventig jaren?"

Wat zullen de engelen Gods thans moeten rapporteren?

Wij weten, dat de Christus niet komen zal op de wolken des hemels en de dag niet dagen zal, waarop de bergen vrede dragen en de heuvelen heilig recht, voordat het evangelie zal zijn gepredikt aan alle volken. En het leger der zendelingen zal gesteund worden door de achterhoede van Gods biddende volk: Kom, Here Jezus, ja kom haastiglijk!

Indien het ons werkelijk ernst was met onze belijdenis dat wij "de Zoon uit de hemelen verwachten", en de volkomen glorie van de Christus ons metterdaad zo interesseerde als wij zéggen, dat dit het geval is, ja dan zou er een geweldige beweging onder ons moeten zijn. Dan zou het Maranatha niet van de lucht zijn. Dan zouden de vurige gebeden der Bruid door lucht en wolken moeten dringen. En dan zouden die gebeden gepaard gaan met een krachtige arbeidsontplooïing, een ongeëvenaarde zedingsactie en evangelisatie-activiteit.

Immers, zonder dit alles kan Christus niet wederkomen.

Zolang het getal der uitverkorenen niet vol is, kan de eeuwige sabbath niet ingaan.

En wat is de droeve werkelijkheid?

Welk teleurstellend rapport moeten de engelen, die zich verblijden over één zondaar die zich bekeert, aan hun Koning overbrengen? . . Het ganse land zit en het is stil.

Er is rumoer en beweging genoeg!

Wij hebben, zo vertellen de engelen aan de Heiland, op onze speurtochten door het "heilige land" mensen gezien, kerkmensen, die zich zeer druk maken over de vraag wat ze zullen eten en drinken en waarmee ze zich zullen kleden. Daarmee zijn ze zo in de weer, dat ze geen tijd hebben voor iets anders. Wij hebben ook kerkmensen gezien, die niets voor evangelisatie en zo voelen, en U, Here, bedotten, want ze bidden hardop: Uw koninkrijk kome, maar ze hebben er geen cent voor over: nu, geen cent is teveel gezegd, maar daar blijft het dan ook bij. En wij hebben voorts mensen gezien, kerkmensen, die elkaar geregeld in de haren vliegen, en die zeggen dat dat gaat om Uw zaak! En we hebben voorts mensen gezien, die

elke zondag trouw naar de kerk gaan, en die elke "beweging" veroordelen zonder zelf ooit bewogen te worden.

Dit alles hebben wij gezien en gehoord.

Maar voor de rest: het ganse land zit en het is stil, en men voelt zich in die rust vrij behaaglijk.

Zó ongeveer hoor ik engelen rapporteren, en onze Voorspreker in de hemel antwoorden: "Here der heirscharen, hoe lang zult Gij u niet ontfermen over Jeruzalem, en over de steden van Juda?"

De voorbede

Toen antwoordde de Engel des Heren en zeide: "Here der heirscharen, hoe lang zult Gij u niet ontfermen over Jeruzalem en over de steden van Juda, op welke Gij gram geweest zijt deze zeventig jaren".

Zach. 1:12.

Het ongunstig visitatie-rapport over de toestand der kerk verwekt bij de "Engel des Heren" terstond gebedsreactie. Dat is de gedachte, die we hier vóór alle dingen willen vasthouden, zal dit deel van Gods Woord ons iets "doen". Als het gebed: "o Zoon, maak ons Uw beeld gelijk", enige waarde zal hebben, dan behoren wij op soortgelijke wijze te reageren, zodra het in de kerk des Heren op de een of andere wijze niet goed gaat. Klachten, persartikelen, of winterlezingen over "het verval der kerk" halen dan niets uit. De voorbede is de enige heilzame reactie.

Men herinnert zich de situatie.

De engelen hadden — om het nu maar "niet-visionair" te zeggen — het gehele land gevisiteerd, en zij hadden overal een dodelijke rust geconstateerd, die weinig of geen hoop gaf op een herstel van Jeruzalem en de steden van Juda. Het zag er niet best uit. De voorspelde heilstijd zou nog wel even uitblijven, zo leek het, en er was nog geen kijk op, dat de muren van Jeruzalem spoedig uit het stof zouden herrijzen...; het einde der ellende was nog niet te overzien.

Dit is de droeve inhoud van het rapport der kerkvisitatie.

De engelen brengen het getrouw aan de Engel des Heren, de Middelaar, over.

Hierop *antwoordt* nu de Engel des Heren.

Zijn "antwoord" richt zich echter niet, gelijk men verwachten zou, tot de engelen-rapporteurs, maar tot de "Here der heirscharen". De Zone-Gods-voor-de-vleeswording gaat niet met de knechten onderhandelen, wat er nu gedaan moet worden. Natuurlijk niet! Wat zou zo'n conferentie betekenen? Hij overlegt met de "Here" der knechten, de Here der heirscharen van engelen. Hij spreekt met de Vader. Dat is het juiste adres. Het enige "antwoord" dat de Engel des Heren heeft op ongunstige berichten, is een woord tot God. Een gebed. Alsof er geen boodschappers meer zijn, breidt Hij z'n handen uit naar de hemel, om "met de Godsspraak raad te plegen". Als er geen uitkomst daagt van het Noorden noch van het Zuiden, van het Westen niet en uit het Oosten niet — in alle richtingen hebben de engelen het land doorkruist —, dan blijft de weg naar Boven nog open.

Zozeer is de "Engel des Heren" over de noodtoestand der kerk bewogen, dat Zijn eerste gedachte die der voorbede is... "Here der heirscharen, hoe lang zal dit nog duren? Hoelang zult Gij u *niet* ontfermen over Jeruzalem, en over de steden van Juda, op welke Gij gram geweest zijt deze zeventig jaar".

De voorbede vangt dus aan met een erkentenis van de schuld des volks.

De Zone Gods erkent, dat de Here der heilscharen "gram" geweest is, en dingt op de rechtmatigheid van Gods toorn niets af.

Hij vraagt niet "waarom" de Here gram geweest is, maar informeert biddend, hoe lang dit nog zal duren.

Zo'n vraag kan ongeduld verraden.

Het is mogelijk, dat ons vragen "hoelang" nog, meer het karakter van een dwangbevel dan van een gebed naar de hemel krijgt.

Bij de "Engel des Heren" is dit natuurlijk ondenkbaar.

Integendeel voert Hij hier een pleidooi met de sterkste argumenten, die maar bijeengebracht kunnen worden, van Gods eigen belofte:

"Deze zeventig jaren", zegt Hij, en dat is een herinnering aan Gods eigen woord, door Jeremia voorspeld, dat de toorn Gods niet altijd zou blijven rusten op Jeruzalem, maar dat deze "zeventig jaren" zou duren.

Zulk bidden is waarlijk pleiten. Zulk pleiten is echt bidden.

Het verwondert ons dan ook niet, dat het antwoord - alwéér een antwoord — uit de hemel terstond komt.

Het eigenaardige feit doet zich daarbij voor, dat dit antwoord *niet* gegeven word aan de Ridder Zelf, maar: "de Here antwoordde de engel, die met mij sprak". Dit was nl. de tolk-engel, die Zacharia terzijde stond, om hem de visioenen uit te leggen. Deze engel geeft het antwoord des Heren aan de profeet door, die op zijn beurt de opdracht krijgt de rijke gebedsverhoring aan het volk bekend te maken, want de engeluitlegger beval hem: "roep uit, zeggende: also zegt de Here der heilscharen".

Bij enig nadenken is deze gang van zaken echter zo eigenaardig niet.

Had de Zone Gods *voor Zichzelf* gebeden, de Here zou Hem rechtstreeks geantwoord hebben, want God dient elke bidder van antwoord. Nu echter de Engel des Heren als Voorbidder voor het verdrukte volk is opgetreden, is het voldoende dat het antwoord der gebeden bekend gemaakt wordt aan degenen die het in de eerste plaats aangaat — dat was in dit geval het volk zelf.

Dit is een schone goddelijke orde.

Als ik voor iemand gebeden heb, dan wil ik misschien wel graag weten, of dit gebed ook verhoord is, maar ik heb niets te zeggen, als de Here mij in dit geval eenvoudig passeert, en de verhoring van mijn gebeden alleen laat weten aan de belanghebbenden. Dat was trouwens ook de bedoeling. Prachtige les in zelfverloochening van de opperste Paedagoog, om ons voor *anderen* te laten bidden, en het voorts van geen belang te achten of wij er kennis van dragen, dat de gebeden verhoord zijn, als die anderen het maar merken en tasten kunnen in hun leven.

Het antwoord des Heren op de voorbede van de "Engel des Heren" bestond uit "goede woorden, troostelijke woorden" (vs. 13).

Welke die goede en troostelijke woorden waren, blijkt uit het vervolg: "Ik ijver over Jeruzalem en over Sion met een grote ijver" (vs. 14).

Dit waren inderdaad goede woorden.

Er bleek uit, dat de Here Jeruzalem nog altijd liefhad, hoewel Hij zeventig jaren "gram" geweest was.

Men moet bij die "ijver" namelijk aan na-ijver of jaloezie denken. Het woord past alleen in een liefdesverhouding tussen man en vrouw en de Here wil er dan ook mee zeggen, dat

evenmin als een man zal dulden dat iemand de eer van zijn vrouw aantast, de Here zal dulden dat Zijn "vrouw", Jeruzalem, wordt kwaad gedaan.

Met jaloerse liefde waakt Hij over Zijn volk.

Hij kan — om het nu zonder beeldspraak te zeggen — niet verdragen, dat de heidense volken stad en tempel met de grond gelijk gemaakt, en Zijn volk onder de voet gelopen hadden.

Ze hadden 's Heren volk en daarmee 's Heren oogappel aangeraakt.

De smaad, Jeruzalem aangedaan, voelde de Here als een smaad Hem Zélf aangedaan, en om die reden alleen reeds, om de *ere Gods* kwam de voorbede van de Engel des Heren voor verhoring in aanmerking.

Vandaar: "En Ik ben met een zeer grote toorn vertoornd tegen die geruste heiden" (vs. 15a).

De toorn, die eerst op Jeruzalem lag, keert zich dus nu tegen de volken, en daarin ligt tevens de gebedsverhoring, want nu zullen die volken vernederd, en zal Jeruzalem uit het stof worden verhoogd. Des Heren huis zal weer opgebouwd worden, en het richtsnoer over Jeruzalem uitgestrekt (d.w.z.: Jeruzalem zal zich zeer uitbreiden; vs. 16b). Ja ook: "Mijn steden zullen nog uitgespreid worden vanwege het goede, want de Here zal Sion nog troosten, en Hij zal Jeruzalem nog verkiezen" (vs. 17).

Men zou de vraag kunnen stellen, of die heidenen dan geen *instrumenten* in 's Heren hand geweest waren, toen ze destijds Jeruzalem verwoestten en het volk in ballingschap voerden. En of het dan wel billijk is, dat de Here ze eerst *beveelt* om Jeruzalem te verwoesten, en daarna *toornig* is, als ze Zijn opdracht hebben vervuld.

Op die vraag krijgt de profeet Zacharia ook een antwoord.

Zij hebben, zoz verklaart de Here n.1., *ten kwade* geholpen (vs. 15b)

Zij hebben in de bestraffing van het volk des Heren wel "geholpen", maar niet op de rechte wijze. Ten kwade n.1. De Here bedoelde de *loutering* van Zijn volk. maar die heidenen bedoelden de *ondergang* van Gods volk. Zij wilden dus verder gaan dan de Here bedoelde. De Here was "een weinig toornig" (vs. 15) en wilde Zijn volk dus niet vernietigen, maar dat wilden die heidenen wel. Zij overschreden de grenzen, door God hun gesteld, en daarvoor zullen *zij* op hun beurt gestraft worden.

Zo zal alles dus nog wel weer terecht komen. Van Hem die als aller Oppervoogd deez' vernedert, dien verhoogt.

Het is gebeurd ook.

Onder Ezra en Nehemia is het volk tot nieuwe bloei gekomen.

Dit was nog maar een aanvankelijke vervulling.

Rijk is deze profetie van het "nog verkiezen van Jeruzalem" vervuld in Christus, toen het heil in Hem verschenen was, en de finale vervulling zal komen, als met de ondergang van alle wereldmachten die Sion gram zijn, het nieuwe Jeruzalem uit de hemel nederdaalt, als een bruid die voor haar man versierd is.

We willen thans tot ons uitgangspunt terugkeren, en ons herinneren, dat dit schone resultaat de vrucht is van de voorbede van de Zone Gods... aan Christus' priesterlijke bediening is dit alles te danken.

Maar we willen ons evenzeer herinneren, dat de gemeente van het Nieuwe Testament er Zijn zalving deelachtig is, hetgeen zeggen wil dat wij niet alleen koninklijk te strijden, maar ook priesterlijk te bidden hebben voor Jeruzalem, de kerk des Heren.

Met grote schaamte vragen we ons af, of de ongunstige rapporten over de kerkelijke toestand bij ons dezelfde reactie teweegbrengen: de voorbede! Er wordt heel wat over geschreven, gepraat, geklaagd, gedebateerd, maar word er ook voor *gebeden*? Deze vraag is helaas geen vraag meer. De toestand zo'n zo ongunstig niet geworden zijn, als er gebeden was. De meest ongunstige clausule in de hedendaagse kerkvisitatierapporten moet luiden: het gebed is verslapt. De roem moge ons gelaten dat er gestudeerd, gedoctoreerd, gepolemiseerd wordt, maar niemand zal met een goede consciëntie dit getuigenis geven: er is door ons veel gebeden. Gebeden misschien wel, maar alle bidden is nog geen bidden. Bidden is pleiten, zoals wij de Engel des Heren hoorden doen, worstelen met de beloften en de ontfermingen en met de ere Gods.

Maar worden er dan geen voorbiddingen gedaan — zal iemand zeggen — voor de verdrukte kerk in het Oosten b.v. en voor degenen die vervolgd worden om des geloofs wil? Horen we dat niet telkens op de kansel? Vangen we daarin niet de toon op van het "hoelang nog" van de Voorbidder in Zacharia's profetie?

Jawel, maar in de hemel doet men dat anders en beter.

Wij zijn bewogen om het lot van die arme vervolgd.

De "zielen onder het altaar" zijn bewogen om de ere van Christus.

Dit is het grote verschil tussen de slappe en de sterke voorbede.

De hemelingen durven het aan Gods wraak op te roepen: hoe lang wreekt gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen, en de Bijbel-heiligen durven Halleluja roepen over het feit, dat de goddelozen niet meer zijn. Here, laten onze gebeden geschieden gelijk in de hemel also ook op de aarde. Leer ons moedig bidden en sterk.

Helpers van God

Zij hebben geholpen ten kwade.

Zacharia 1:15 (slot).

We spraken reeds een en andermaal over het visioen van de ruiters bij de mirten.

Het vertelde ons van 'n ongunstig rapport der engelen-kerkvisitatoren, maar ook van de voorbede van de Engel des Heren tot der engelen Heer, waardoor alles weer goed kwam.

Nu komen we er nòg eens weer op terug, omdat in het antwoord van God òp dat gebed één uitdrukking voorkomt, die vooral niet aan onze aandacht mag ontsnappen. Dat gebeurt zo gauw. Er staan o zo veel woorden in de Bijbel, die we heel goed kennen, en daarom *niet* kennen, althans niet dóór hebben. We kennen de Bijbel meer van buiten — zoals het heet — dan van binnen. Dit oppervlakkig lezen van en luisteren náár de Woorden van God nog wel, is waarschijnlijk een gevolg van een te veel lezen van de Bijbel, waardoor de overbekendheid omslaat in onbekendheid! Het zijn vertrouwde en bekende klanken geworden, maar dan ook inderdaad slechts klanken! Het is in onze goed-gereformeerde gezinnen gewoonte, dat driemaal per dag na de maaltijden Gods Woord gelezen wordt. Ik zeg er geen woord kwaad van, dat dit gebeurt. Wel over het hoè. Het voorbeeld van dat vrouwtje, dat in de week geen tijd vond voor bijbellezen, maar 's zondags 21 kapitels achter elkaar las, om de schade in te halen, is afschrikwekkend genoeg. Het is de vraag, of wij van onze dagelijkse bijbellectuur van één hoofdstuk, of een Psalm als er veel haast is, meer geestelijk profijt trekken als dat vrouwtje van zoëven van haar een-en-twintig. Er zijn huisvaders genoeg, die elke dag de Bijbel lezen om precies dezelfde reden als zij zich elke dag scheren: het zou slordig staan als het niet geschiedde, en dat is dan óók weer gebeurd! De Schriftgedeelten die met dagelijkse regelmaat door onze oren gaan, maken evenveel indruk op ons, als de guldens die door de handen gaan, in die zin namelijk, dat niemand er aan denkt, dat de beeltenis van de Koningin er op staat en dat het randschrift luidt: God mèt ons. De uitwerking van deze gedachte laat ik over aan ieder die dit onder ogen krijgt. Ik ben niet bezig hier te smalen. Elke "priester van het gezin", die de moeite wil nemen, zo af en toe eens 'n enquête in te stellen over de vraag, wat er van het bijbellezen aan tafel is blijven hangen, en of iemand ook op de beeltenis en het randschrift van zopas heeft gelet, zal mij gelijk moeten geven, en zal zich met mij schamen. Daarom deed ik zoëven ook de ietwat onwennige uitdrukking van een "teveel" aan Schriftlezing. Men klaagt tegenwoordig over te weinig Bijbelkennis. Ik zou dit in het klachtenboek willen schrijven: teveel kennis en te weinig luisteren. Maar klachten-boeken zijn nare dingen en halen ook heel weinig uit. Reformatie is beter. En stellig hebben dié gereformeerde huisvaders en huismoeders aan de reformatie nog niet geroken, die er niet voor gezorgd hebben, dat de Bijbel het vademecum is geworden, allereerst voor zichzelf en daarna voor alle leden van het gezin, waarmee zij elke morgen in 'n stil kwartiertje hun dag zijn begonnen met het gebed in het hart: Spreek, Here, uw knecht hoort.

Over dit alles ben ik aan het mediteren geraakt, naar aanleiding van die uitdrukking uit het eerste visioen, die aan onze aandacht niet ontsnappen mocht, en deze luidt: "zij hebben geholpen ten kwade".

Met die "zij" zijn de heidenen bedoeld, die "geruste volkeren" (vs. 15) over wie het oordeel wordt uitgesproken. De herstelling van Jeruzalem en van al de steden van Juda zal gepaard gaan met de ondergang der heidense volken, zoals bij een weegschaal de ene schaal de hoogte ingaat naarmate de andere zakt. Een profetie, die natuurlijk eerst ten volle vervuld wordt op de jongste dag; op dezelfde dag als het nieuwe Jeruzalem uit de hemel neerdaalt,

valt het grote Babel. De volken zullen dan precies even "gerust" leven als die in Zacharia's dagen, en lachen om het Godsgericht, totdat plotseling de catastrofe komt. De Catechismus zegt dat zó: "dat Hij al zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met al de uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en zaligheid nemen zal".

Men mag hierover denken zoals men wil, maar zó gebeurt het en niet anders, en dit doen Gods is zeer rechtvaardig, want, zo luidt de motivering, — zij hebben geholpen ten kwade!

Stonden die beide laatste woordjes "ten kwade" er nu maar niet bij, dan was alles in orde geweest, maar . . . in cauda venenum, zou men ook hier kunnen zeggen: het vergif schuilt in de staart. Over dat giftige "ten kwade" is in het vorige artikel reeds iets gezegd¹⁷, en men herinnert zich misschien dat het hier op neer kwam, dat de *gezindheid* van die heidenen niet deugde. God wilde ze gebruiken als een tuchtroede, om Zijn volk te *louteren*, maar *zij* hadden hun zinnen er op gezet, om die gehate Joden te *vernietigen*. Zo hebben die "helpers van God" de Here wel "geholpen", want de Here let op de *gezindheid* waarmee men iets doet. Twee kunnen hetzelfde doen, maar daarom is het niet hetzelfde. Gods bedoelingen met Jeruzalems verwoesting waren zuiver, maar hun bedoelingen zeer onzuiver. Vandaar dit oordeel.

Na deze "uitlegkundige gedachten" wordt het hoog tijd, om op de manier van zeggen van de Bijbel hier wat dieper in te gaan. Deze is namelijk even wonderlijk als gedurfd.

Wonderlijk, inzonderre God er van gewaagt, dat mensen Hèm "helpen". Wij zijn meer vertrouwd met de gedachte dat God de mensen helpen moet, dan dat de schepselen Hèm meehelpen. Mijn Hulp is van de Heer alleen, zeggen wij, maar de Here zegt op Zijn beurt ook: Mijn hulp is van de mens. Niet, dat God, de Almachtige, helpers nódig heeft natuurlijk. Hij, die hemel en aarde *schiep* zonder mensenhulp, kan ook alles onderhouden en regeren zonder mensenhulp. Het is echter niet de vraag, wat God kan, maar wat Hij *wil*. God kan alles, behalve zondigen, maar de maatstaf voor òns is welke Gods wil is. Hij kan mijn geestelijk leven onderhouden zonder enig middel, maar Hij wil dat ik naar de kerk ga, en Avondmaal vier. Hij kan manna uit de hemel doen regenen, en brood laten aandragen door de raven, maar Zijn geopenbaarde wil is: wie niet werkt zal ook niet eten. Hij kòn Jeruzalem verwoesten zoals Hij Sodom en Gomorra verwoestte, maar Hij *wilde* nu in dit geval door de legers der heidenen geholpen worden. Dat waren in dit geval *Zijn* officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen. De God van hemel en aarde gaf het mobilisatiebevel, en zij waren Zijn knechten.

Zo wil dan de Here door mensenhanden gediend worden, zij het dan ook als *niets behoevende*. Ook door mijn handen en uw handen. Ik moet me maar goed bezinnen op de vraag, of ik ook een werkloze ben in Gods koninkrijk, die alleen 's Zondags m'n kaart even laat afstempelen, en acte de presence geef zonder meer. Maar dan kan ik ook moeilijk verwachten, eens te zullen horen: wel gij goede en getrouwe dienstknecht, want in het koninkrijk Gods is arbeid genoeg en is werkloosheid alleen maar zonde. Ik heb dus — wonderlijk genoeg — te vragen: Here, waarmee kan ik U helpen, hoe kan ik U van dienst zijn. Het is natuurlijk lang niet onverschillig *hoe* wij helpen. Het kan ook "ten kwade" zijn. Daarover straks.

Ik noemde deze uitdrukking niet alleen wonderlijk, maar ook gedurfd.

Inderdaad, de Bijbel durft het aan, om de grootste vijanden van God zomaar tot "helpers van God" te promoveren, ook al hebben die stumpers — de "groten der aarde" bedoel ik — daar helemaal geen weet van, dat ze de Here helpen. Het is toch wel een vrolijke bezigheid om met 't oog van de Bijbel de wereldgeschiedenis en de vaderlandse geschiedenis, èn de

¹⁷ Zie: De Voorbede.

geschiedenis van ons eigen leven te lezen en te bestuderen. De mensen die wij tegenstanders noemen, noemt de Bijbel helpers. De brekers worden bouwers. De vervolgers der kerk gebruikt de Here juist als houthakkers en waterputters, als sjouwer-lieden en opperlieden, om aan de muren van Jeruzalem te bouwen. Zij menen dat alles gebeurt naar hùn bestek, maar God in de hemel laat Zijn kunstwerk naar *Zijn* gemaakt bestek verrijzen. Hij gebruikt even goed vijanden als vrienden om Zijn Raad uit te voeren. Mijn Raad zal bestaan, en Ik zal al mijn welbehagen doen, en jullie zijn allemaal Mijn knechtjes die Mij helpen, zegt de Here niet alleen tot Nebukadnezar en Cyrus en hoe die allen maar heten mochten in de oudheid, maar ook tot Chroesjtsjow en Eisenhower, tot Mau Tzetoeng en Nehroe en ik weet niet welke groten meer.

Dit geldt ook evengoed voor ons persoonlijk leven.

De Bijbel spreekt er van, dat alle dingen medewerken ten goede, en de Catechismus, dat alle ding tot mijn zaligheid *dienen* moet. De struikelblokken op onze weg zijn evenveel "helpers op de weg". Alle narigheden helpen mee aan mijn waarachtig heil. Kwade dingen zijn er dus feitelijk niet, als alles ten *goede* meewerkt. Wij zijn geneigd om van zorgen en tegenspoeden te zeggen dat ze "helpen ten kwade", en de duivel kan er die bedoeling ook wel eens mee hebben, zoals de geschiedenis van Job bewijst, maar de Here zegt in dit geval — en de gelovige moet Hem hierin bijvallen—: zij hebben geholpen "ten goede". Kagawa wijst er ergens op, dat "de mensen in wie het christelijk geloof het meest belichaamd was, mensen waren, die veel met ziekten hadden te kampen. Pascal was teringlijder, Augustinus was zwak, zelfs Wesley leed aan bloedspuwingen, Kagawa zelf was, zoals men weet, blind. En hij gebruikt dit beeld: "Als er te veel korrels in een aar zitten, buigt de aar onder het gewicht. Daarom gaat de boer naar het land, wanneer hij dit bemerkt, en door de al te zware aren wat lichter te maken, zorgt hij dat ze overeind blijven staan. Zo gaat het ook als de grote Landman onze velden ingaat en ons het vermogen geeft, veel vrucht te dragen, zodat wij van grote dienst kunnen zijn, wanneer wij dit maar verlangen."

En nu komt eindelijk de vraag, hoe wij de Here helpen.

Dat Hij onze diensten gebruiken wil, vernamen we reeds. Maar hoe? Ik spreek nu niet van degenen die zonder blikken of blozen zingen: Och Heer, ik ben, o ja, ik ben uw knecht, en die de Here nog nooit van dienst geweest zijn, die Hem integendeel meer een last dan een lust zijn, omdat ze vaak anderen nog in de weg staan.

Neen, ik denk nu aan de werkers en de zwoegers. Aan degenen die meehelpen met al hun krachten voor de bloei der kerk en voor alle christelijke actie "op alle terrein des levens". Het zijn prachtlieden. Zij missen op geen vergadering. Men doet op hen nooit tevergeefs een beroep.

En toch.... en toch!

Het luistert zo nauw in het koninkrijk Gods!

Op de bedoeling wordt nog meer gelet dan op de daad. Al ware het dat ik het geloof had, dat ik bergen verzette en de liefde niet had! O bergen-verzetters, gij hebt niet te vragen, of ge wel werk genoeg verzet, dat is wel in orde. Maar de liefde? Is uw bedoeling uw eigen menseneer of de eer van uw Koning? Gij helpers van God, trouwe knechten, die het nog maar half geloven kunt dat Gods vijanden ook Zijn knechten kunnen zijn, zó blaakt ge van uw ijver — hebt ge de mogelijkheid overdacht, dat gij de Here helpen kunt, maar.... ten kwade? voor u zelf namelijk?

Daarom vroeg de Here Jezus, alvorens Hij Zich door Petrus wilde laten helpen om Zijn schapen en lammeren te weiden: hebt gij Mij lief?

Slopers en bouwers

En ik hief mijn ogen op, en zag, en ziet, er waren vier hoornen. En de Here toonde mij vier smeden.

Zacharia 1:18, 20.

Het tweede en derde visioen, die voor Zacharia's geestes oog opdoemden in die merkwaardige nacht, toen hij z'n gezichten zag, zijn feitelijk niets anders dan een nadere toelichting, een specificatie zou men kunnen zeggen, van wat in het eerste nachtgezicht van de ruiters was gezegd.

Dit bestond in hoofdzaak in twee dingen, zal men zich herinneren.

In de eerste plaats zou de Here met die "geruste heidenen", die ten kwade geholpen hadden, volledig afrekenen, en daaruit zou voort vloeien — dat in de tweede plaats — het herstel van Juda en Jeruzalem . . . Ik zal Jeruzalem nog verkiezen.

Dit laatste — de buitengewone groei en uitbreiding van Jeruzalem — wordt dan nader getoond in het *derde* nachtgezicht van het meetsnoer, terwijl het tweede visioen tot inhoud heeft de ondergang van de vijandige volken.

Dit houdt ons dan nú bezig.

Het staat bekend als het gezicht van de hoornen en de smeden.

We schreven van dat visioen de twee voornaamste zinnen hierboven uit. In de eerste vertelt Zacharia dat hij vier hoornen zag, en in de tweede, dat de Here hem daarna vier smeden toonde. Het zal de nauwkeurige Bijbellezer wel niet ontgaan, dat de profeet zich de eerste maal een beetje anders uitdrukt dan de eerste keer.

Van de hoornen heet het namelijk dat hij ze *zag*, en van de smeden dat de Here ze hem *tóonde* of *liet zien*. Niemand moet menen, dat dit een te verwaarlozen kleinigheid is, een stylistische nuancering of zoiets, waar verder geen aandacht aan behoeft besteed. Het is integendeel een fijn psychologisch trekje, waaraan de Heilige Schrift zo rijk is, dat onze aandacht niet mag ontglippen. Die *hoornen* zag Zacharia namelijk zo direct, met dat hij z'n ogen opsloeg, maar voor de *smeden* moest speciale attentie gevraagd; de Here moest er hem expres opmerkzaam op maken; de ogen moesten er voor geopend.

Als we nu eerst eens nagaan, wat er door de hoornen en wat door die smeden wordt gesymboliseerd, dan zullen we vanzelf tot de ontdekking komen, hoe hetzelfde verschijnsel zich bij ons dagelijks voordoet. De bedoeling is natuurlijk, dat we er wat uit zullen leren. En de grote les van dit tweede nachtgezicht is: . . . *Attentie voor de smeden!*

Voorop gaan dus de vier hoornen.

Zacharia zag duidelijk en met één oogopslag vier hoornen. Ze zullen wel niet in de lucht gezwefd hebben. Naar alle waarschijnlijkheid zullen ze wel aan de kop van een of ander dier bevestigd zijn geweest. Maar daar let de profeet niet op. Hij ziet alleen maar die vier verschrikkelijke hoornen voor zich en daarmee tegelijk alle ellende die zijn volk overkomen is. De horen is immers het beeld van brute en brutale kracht. We kennen die hoornen uit de Schrift. "Verlos mij van de horen des eenhoorns", bidt de Psalmist in doodsangst. Het altijd geplaagde en vertrapte volk Israel wist er van mee te praten, van dat "met hoornen

stoten in de lendenen". Daar is de geschiedenis der ganse kerk onder het kruis van het Oude en het Nieuwe Verbond mee gekarakteriseerd:hoornen! Altijd weer die stormloop op de kerk als van een wild dier met gehoornde kop, waarvoor alles op zij schuift. Terecht verklaart dan ook de tolk-engel: dat zijn de horens die Juda, Israel en Jeruzalem *verstrooid* hebben. Toen de grootmachten der aarde op Juda losstormden, wèrden ze ook inderdaad weggesmeten in ballingschap. Dat is altijd de helse taktiek geweest, om te "verstrooien". Daardoor wordt de eenheid en tegelijk de invloed der kerk gebroken.

Deze hoornen laten Zacharia dan nog eens duidelijk zien, hoe zijn volk is geknauwd en gekneusd; hoe radicaal het onder de voet gelopen is. Wellicht is z'n gekneusde ziel er ook voortdurend mee bezig geweest en sluit het visioen zich regelrecht aan bij de overleggingen van zijn ziel.

Vier horens heeft de man Gods gezien.

Men moet bij dit getal vier niet gaan rekenen of trachten uit te pluizen welke de vier geallieerde mogendheden dan geweest kunnen zijn die Juda zó platgetrapt hebben "dat niemand zijn hoofd kon opheffen" (vs. 21). We hebben hier namelijk met een *visioen* te doen, en dit getal heeft dus ook geen letterlijke, maar een *symbolische* betekenis. Gelijk *drie* hèt getal der goddelijke Drievuldigheid is, duidt het getal *vier* steeds de onheilige wereld aan. Het is de ganse wereldmacht, die van alle kanten, van Oost en West, van Noord en Zuid op het volk des Heren aanrent. Ik werd benauwd van *alle* kanten. Maar het is tegelijk de vijandige macht van alle tijden. De *namen* der vijanden mogen wisselen, maar in wezen zijn en blijven het altijd dezelfde vier hoornen. Noem die hoornen Lamech of Farao, Edom of Haman, Nebukadnezar of Benhadad, Hitler of Stalin, dat doet er per slot van rekening niet toe.

Altijd beuken die hoornen tegen de muren der kerk.

In elke eeuw wordt de poging herhaald, de macht en de invloed der kerk te breken, door te verstrooien.

Helaas worden de muren der kerk, de poorten van Sion, niet alleen van de *buitenkant* geramd. Ik werd benauwd van alle kanten, vernamen we pas. Ook van de binnenkant. De "wereld" schuilt evengoed binnen als buiten de kerk. De ergste "verstrooiers" en kerkverwoesters zijn vaak de kerkleden zelf. Een *ieder* die niet vergadert, die verstroot. Er zijn bokken in de kerk, die gevoelige hoornstoten kunnen uitdelen; zeg nu maar dat er drie hoornen van buiten af aanstormen tegen een van binnen, maar ook dan is het al erg genoeg en wordt er van twee kanten tegelijk afgebroken.

Dat zijn dan de vier hoornen.

Het is het sloperswerk.

Wie z'n ogen nu maar dicht doet en niets zien wil, heeft het makkelijk genoeg, maar wie met Zacharia de ogen opslaat, die *ziet* de hoornen van alle kanten, buiten en binnen, in elk geval dichterbij dan men zou denken.

Nú verschijnen vier *smeden* op het toneel.

Zacharia was zó een en al oog voor die hoornen, en zo in beslag genomen door de bloedende wonden, dóór die hoornen aan zijn volk toegebracht, dat hij die forse kerels met hun geweldige mokers aanvankelijk niet eens opmerkte. De Here moest er expres opmerkzaamheid voor vragen: de Here *liet* mij vier smeden zien.

Dit is de keerzijde van de medaille.

Op de vraag van de profeet namelijk, wat deze stoere kerels komen doen, luidt het

bemoedigend antwoord: "nu zijn deze gekomen, om hen te verschrikken, en om neer te slaan de horens der volken" (vs. 21).

Het troepje Joden stond zelf machteloos tegen de wereldmachten, maar God is niet machteloos. Voor elke hoorn heeft *Hij* een smid. Sterker dan de helper is de nood toch nooit. Tegenover de *vier* hoornen bestelt de Here *vier* smeden, die tot taak hebben verlossing te brengen in de bestaande nood... Deze zijn gekomen om neer te slaan de horens der volken.

God schenkt in de nood der kerk verlossing.

Hij gebruikt er *helpers* voor, die "slaan der bozen hoornen neer".

Vraag nu weer niet, wie precies die vier geweest zijn, die Juda te hulp gesneld zijn; in alle tijden heeft de Here mannen verwekt, rijzige gestalten, die het voor de zaak des Heren hebben opgenomen, en de aanvallen uit het rijk der duisternis hebben gebroken. Ieder kan zo maar een paar van die grote figuren uit de geschiedenis der kerk opnoemen. En zonder uitzondering kan van hen gezegd, dat het sméden waren, kerels die voor het zware werk niet terugdeinsden; die niet bang waren voor de hitte van de oven en 'n paar vuile handen. De werkers in het koninkrijk Gods zijn nooit salonjonkers geweest, maar zwoegers die dag en nacht geploeterd hebben met geblaakte gezichten.

Die smeden in de kerk zijn zij die het ruwe werk willen doen. Die aanpakken willen. Maar dit ruwe werk is tegelijk het fijne werk. Men moet er op letten dat het woord door "smeden" vertaald eigenlijk werkmeester betekent, hetzij in ijzer, leem of hout.¹⁸ Een beeldhouwer of kunstenaar zou met dezelfde naam kunnen worden aangediend. De smid is ook in zekere zin kunstenaar. Hij slaat niet doelloos op het ijzer in, maar beoogt iets te formeren uit het stugge materiaal. Hij slaat evengoed met z'n hersenen als met z'n hamer.

Hier ligt het grote verschil tussen *horen* en *smid*.

Beide zijn symbolen van *kracht*, maar de horen is de brute kracht der domheid, de smid vertegenwoordigt de kracht der wijsheid. De dolle stier slaat met z'n horens alles kort en klein, de smid smeedt met z'n moker een kunstprodukt. De horen verzinnebeeldt de kracht van het *vlees*; de smid die van de *Geest*. Daarom sprak ik ook van het fijne werk. De smeden der kerk imponeren in de regel niet. Het zijn vaak eenvoudige, en soms arme lieden. Toch oefenen zij geweld. Het geweld des Geestes. Zij kunnen het rijk der duisternis geweldige slagen toebrengen, alleen reeds door hun *geloof* en *gebed*. Dat zijn geweldige machten, die de wereld overwinnen en de hemelen doen scheuren.

Het is natuurlijk veel gemakkelijker, vleselijke dan geestelijke wapenen te gebruiken. Het is eenvoudiger met de vuist op tafel te slaan, dan te bidden, en simpeler om te breken dan om te bouwen. Een hoornstoot is gauw genoeg gegeven; fijn smeedwerk te fabriceren kost meer moeite. De vleselijke mens kan zich laten gaan, de geestelijke mens moet zichzelf overwinnen; en die is sterker dan die een stad inneemt.

Vandaar dat men óók in de kerk liever solliciteert naar de betrekking van "horen" dan van "smid". De boel tot de grond af te breken is een simpeler taak dan moeizaam op te bouwen. Er zijn hoornen genoeg; waar zijn de smeden? Hoornstoten in overvloed, maar waar blijft het geweld van de Geest en de macht van het geloof? Het gaat ons als in het visioen van Zacharia: het sloperswerk van de hoornen ziet ge zomaar met de eerste oogopslag. De smeden zijn moeizaam te ontdekken.

Toch *zijn* ze er, Gode zij dank. En daarmee kom ik terug op wat in het begin de grote les van dit visioen genoemd werd: attentie voor de smeden. De smeden der kerk vallen in de regel

¹⁸ Ridderbos, De kleine profeten III, blz. 55.

niet zo op. . . het zijn maar werklieden! Ze schuilen vaak weg onder het eenvoudige volk. Jubilea vieren ze niet eens, en niemand geeft ze 'n lintje. Het zijn geen grote geleerden vaak, of redenaars, hoewel ze goed kunnen spreken. . . . met God! Terwijl anderen in de arena onder het gejoel op de publieke tribune bezig zijn met de hoornen, en de een na de ander knock-out geslagen wordt, zijn zij maar in hun verborgen smidse aan het smeden: zij bidden, strijden, evangeliseren, alles in de stilte, en slaan daardoor der bozen hoornen neer.

Ere aan deze smeden, die het zware werk doen!

Het is voor onze bemoediging nodig, dat we op die smeden attent gemaakt worden. Immers, we vernamen het reeds, het kwade zien we met onze eigen ogen gauw genoeg, evenals Zacharia die hoornen, maar wat daar aan *genade* tegenover staat, moet de Here ons *laten* zien. Het gaat in ons persoonlijk en geestelijk leven al precies zo. We hebben een open oog voor de hoornen die ons bedreigen, die ons stoten en knauwen. Maar dat de grote Werkmeester in Zijn hemelse smidse bezig is alle ding tot onze zaligheid te doen dienen, en voorhamer en houweel en beitel gebruikt, om Zijn beeld uit ons te boetsen — dat merken we in de regel niet!

Jeugdig idealisme

En ik sloeg mijn ogen op en ik zag, en zie: een man met een meetsnoer in de hand. En ik zeide: Waar gaat gij heen? En hij zeide tot mij: Ik ga Jeruzalem opmeten, om te zien hoe groot haar lengte en hoe groot haar breedte is. En zie, de engel, die tot mij sprak, kwam te voorschijn, en een andere engel kwam te voorschijn, hem tegemoet. En hij zeide tot hem: Loop, zeg tot deze jongeling: Jeruzalem zal een open gebied vormen, vanwege de menigte van mensen en vee in haar midden.

Zacharia 2:1-4.

De keerzijde van de medaille wordt nú getoond.

In het visioen van de hoornen en de smeden was verteld dat Christus het rijk der duisternis zou beschamen, maar daarmee gaat natuurlijk gepaard een ongewone uitbreiding van het koninkrijk der hemelen. Aanschouwelijk wordt dit voorgesteld in het derde visioen.

Het allereerste wat Zacharia ontwaart is: "een man met een meetsnoer in de hand". Even later blijkt deze man een "jongeling" te zijn. We moeten dat maar vast onthouden, want het is belangrijk, deze bijzonderheid.

Quo Vadis? vraagt nu de profeet aan deze vriend. Waar gaat ge heen? En het prompte antwoord luidt: "Ik ga Jeruzalem opmeten, om te zien hoe groot haar lengte, en hoe groot haar breedte is."

Men weet dat toen Zacharia deze nachtgezichten zag, Jeruzalem nog niet weer opgebouwd was. Het ligt dus wel voor de hand, dat deze jongeling niet de afmetingen wil gaan bepalen van de herbouwde stad, maar dat wil hij nagaan, hoe uigestrekt het nieuwe Jeruzalem dat er naar zijn overtuiging vast en zeker komen zal, wel worden zal. "Hoe groot de lengte en breedte *moeten worden*", leest dan ook terecht de Leidse vertaling: 't is alles nog toekomstmuziek!

Kennelijk is deze landmeter geen hemelse figuur, zoals er zoveel in deze visioenen optreden.

Hemelingen vergissen zich namelijk niet zo licht, zoals aanstonds blijken zal dat deze jeugdige vriend wèl deed.

Het zal wel een van de teruggekeerde ballingen geweest zijn, en dan speciaal 'n vertegenwoordiger van de stuwende jeugd: een jonge idealist die maar vast de handen uit de mouwen wil steken, en beginnen met wat voor de wederopbouw allereerst noodzakelijk is: het doen van de nodige opmetingen.

Thans verschijnen een tweetal *hemelse* gestalten op het toneel.

Zij komen niet om het jeugdig idealisme te *doven*, maar om het te *corrigeren*. Het eerste is het werk der *duivelen*, het laatste dat van *engelen*, en die zijn het die Zacharia nu te voorschijn ziet treden.

Allereerst treedt te voorschijn ("ging uit", zeggen de Statenvertalers) de "engel die met mij sprak", dat is namelijk de tolk-engel, met wie we nu reeds min of meer vertrouwd geraakt

zijn. Hetgeen te hopen is, tenminste, want engelen zijn geen kwaad gezelschap.

Blijkbaar heeft deze tolk-engel tot nu toe wel steeds met Zacharia gesproken, maar de profeet heeft hem nog niet van aangezicht tot aangezicht gezien. Dat gebeurt dan nu. Hij treedt te voorschijn. Waarom nú eerst, is moeilijk te zeggen. Het is ook van minder belang. Wat wél van groot belang is, en ons daarom ook wordt meegedeeld, is, dat de engelen hun ambt en beroep trouw en gewillig vervullen, zonder ook maar één centimeter buiten hun bevoegdheden te gaan. Zie maar eens wat er gebeurt. De heetgebakerde jongeling is blijkbaar in een minimum van tijd al naar de puinhopen van Jeruzalem gesneld, om zijn voornemen ten uitvoer te brengen. En nu heeft de tolk-engel, die Zacharia van Godswege toegevoegd is, wel een belangrijke boodschap voor die knaap, maar hij blijft op z'n post, stram als 'n militair. Hij is tolk-engel, dat is nu *zijn* speciale missie. Het moge een nederig werk zijn, maar daar heeft hij niet naar te vragen. Hij denkt: als er nog andere opdrachten uit te voeren zijn, dan beschikt God in de hemel nog over massa's engelen. En zo gebeurt het ook zowaar! Daar komt al een andere engel aan, hem tegemoet, en aan deze engel kan nu de opdracht worden verstrekt om de landmeter achterna te lopen en de boodschap over te brengen, waarover zo meteen.

Uw wil geschiedde gelijk in de hemel alsoo ook op de aarde — ja, als we dat eens leren konden, stipt onze eigen opdracht te volbrengen, en ons niet met eens anders doen bemoeien. We liepen elkaar dan niet zo hopeloos in de weg en traptten elkaar niet gedurig op de tenen. Dan kreeg Tersteegen nog gelijk ook: geen strijd om beuzelingen, waar engelen ons omringen; en braken niet alle duivelen los!

Nu de boodschap!

De tolk-engel geeft de loopjongen-engel (waar engelen zich al voor laten gebruiken!) deze opdracht: "Loop, zeg tot deze jongeling: Jeruzalem zal een open gebied vormen, vanwege de menigte van mensen en vee in haar midden".

Dit is dan de hemelse correctie, en de bedoeling is duidelijk genoeg.

Die jongeling wou méten, maar hem wordt te kennen gegeven, dat hij dat meetinstrument maar opbergen moet, omdat de Here voornemens is van Jeruzalem een stad te maken, die eenvoudig niet te meten is.

De bevolking zal zo enorm groot zijn, dat ze niet binnen een ommuurde stad geborgen kan worden, en daarom zal Jeruzalem een "open gebied" zijn, een stad die geen beperkingen van muren duldt. Kleine mensen werken met meetsnoeren, met gewicht, el, maat (vaak nog valse óók!), maar de grote God met Zijn wijde hart kan daar niet aan meedoen. *Hij* heeft een bestek voor Jeruzalem gereed, dat veel en veel groter is dan in 'n beperkt mensenbrein kan opkomen. Zijn gedachten zijn hoger dan onze gedachten, zei Jesaja al. *Zijn* stad zal zich uitstrekken van zee tot zee, tot heel de aarde van Zijn heerlijkheid vol is.

Over de *betekenis* van dit visioen behoeven niet veel woorden meer gezegd te worden.

Men heeft dit visioen willen degraderen tot een polemiek tussen Zerubbabel en Zacharia. Deze jongeling zou namelijk niemand anders dan Zerubbabel geweest zijn die persé een muur wilde om het te herbouwen Jeruzalem. Zacharia zou dan een tegenstander geweest zijn van deze muren-politiek, omdat hij leefde in de geloofsovertuiging dat het vernieuwde Jeruzalem wel door God beschermd zou worden, en geen andere verdediging nodig had. Vandaar dan dit gezicht, waardoor Zacharia Zerubbabel per visioen liet aanzeggen dat hij z'n muur-plan maar moest opgeven, en z'n armzalige meetsnoeren wegwerpen. In deze gedachtengang is het natuurlijk maar één stap naar het debat over de al-of-niet-noodzakelijkheid van kerkmuren, en over de breedte en lengte en hoogte derzelve, waarmee men intussen *dit* Woord van God althans van z'n kracht berooft.

De vraag die *hier* aan de orde komt, is deze of er een muur zal zijn tussen *Jeruzalem* en de *heidenwereld*. En daarop antwoordt Zacharia — en Paulus zegt het hem na: neen! Christus heeft die "muur des afscheidsels" gebroken. De profetie is dan ook niet in vervulling gegaan in het Jeruzalem van kalk en cement, dat Zerubbabel en Nehemia gingen bouwen, maar in het geestelijk Jeruzalem, de kerk van het Nieuwe Testament.

Reeds op de Pinksterdag bezweken de muren: drieduizend kwamen er op één dag bij! Voor de banieren van het kruis boog zich volk na volk. Door Zending en Evangelisatie gaat de uitbreiding nog gestaag voort. Het meetsnoer heeft het steeds weer moeten afleggen tegen de geweldige groeikracht van het koninkrijk der hemelen, dat spot met welke muren of grendels dan ook. Zo is Jeruzalem een "open gebied" geworden, waarin tollenaar en zondaar, blank en bruin werden genood. En de volledige vervulling zal het nieuwe Jeruzalem te zien geven, als boven de nieuwe aarde een nieuwe hemel zich welfen zal, en alle scheepsel vernieuwd zal zijn — ook het vee wordt door Zacharia terecht niet vergeten.

En wat nu te zeggen van het jeugdig *idealisme*, waarvan dit opschrift gewaagt?

Kijk, deze jongeling is — dat is zijn roem — een geestdriftig idealist. Hij kan het niet verdragen, dat zovelen zitten te klagen en te jammeren en verder. . . niets *doen*! Hij kan het nog minder verdragen, dat anderen zich van dat hele Jeruzalem niets aantrekken. Hij *houdt* van Jeruzalem. Die stad heeft z'n hart. En daarom gaat onze jonge vriend er maar vast op uit met z'n meetsnoer, om tenminste *iets* te doen voor zijn stad, voor zijn *kerk*! In z'n onervaren jeugdidealisme doet hij 't nog wel glad verkeerd. Dat meetsnoer deugt niet. Goed. Maar z'n *hart* deugt wel, al staan de handen dan nog wat verkeerd. Daar zijn dan ook de "engelen" voor om dat been in 't lid te zetten.

Het is fijn, dat er nog zulke jonge mensen *zijn*. Ik zei zopas: onthoudt dit, dat 't een *jongeling* is. Houdt ze in de gaten, die jongens en meisjes, wier hart in Jeruzalem is! Er zijn helaas genoeg anderen. Slome kerels, die naar Jeruzalem niet omkijken, en 't nog teveel moeite vinden om tenminste 'n meetsnoer aan te pakken! De kerk en de dienst des Heren kan ze geen zier schelen, deze jongelingen, eens in de kerk gedragen om er het fijnste kleinood van hun leven te ontvangen: de doop. Deze deserteurs, die eigenhandig hun uniform besmeuden, en dan nog 'n grote mond ook nog!

We houden daarom temeer onze jongelingen-uit-het-visioen, die nog visionairen kunnen zijn, in waarde. Laat ze dan eens gekke dingen doen, met hun *voet* 'n andere weg inslaan dan die *wij* platgetreden hebben, en in hun *hoofd* de wonderlijkste denkbeelden koesteren, dat hart zie je, dat hart klopt snel voor Christus! Blust de geest niet uit! Fronst niet direct bedenkelijk uw wenkbrauwen, en schudt niet bedenkelijk uw hoofd. Sla dat idealisme alstublieft niet kapot.

De engel uit het visioen sloeg hem ook niet brutoetweg het meetsnoer uit de handen, maar zei alleen maar, dat Gods gedachten nog 'n beetje hóger waren dan *zijn* gedachten. En daar wilde de jonge man wel naar luisteren. Van zijn meetsnoer vernemen we verder niets.

Van alle koninkrijken is het koninkrijk der hemelen het enige dat toekomst heeft.

Het komt echter niet zomaar uit de hemel vallen.

Het kost ontzaglijk veel gebed en strijd, om de verloren provincies weer te annexeren. De tegenstand is groot. Over het moreel onzer troepen valt niet altijd te roemen. En van de burgers van het koninkrijk zijn er zelfs die er geen man en geen cent voor over hebben.

Wat we daarom voor alle dingen nodig hebben is jeugdig idealisme en vurig élan. Mensen met een *hart* voor Jeruzalem, en daarom ook met het gebed: bewaar en *vermeerder* uw kerk. Er zijn vele goede middelen om het koninkrijk Gods te doen komen. Maar... het meetsnoer is een schadelijk attribuut, en daarom een verboden ding. Hetgeen nu verder blijken zal.

De verboden duimstok

En hij zeide tot hem: Loop, zeg tot deze jongeling: Jeruzalem zal een open gebied vormen vanwege de menigte van mensen en vee in haar midden.

Zacharia 2:4.

We moeten nog even terugkomen op die jongeling met het meetsnoer. Hij was iemand met hartelijke liefde voor Jeruzalem, zoals uit zijn optreden duidelijk bleek. De aanblik van de half-verbrande stad was hem iets ondragelijks. Hij kon er geen vrede bij hebben, dat er weinig of niets gedaan werd aan de herbouw van de heilige stad. De traagheid en laksheid zijner tijdgenoten hangt hem de keel uit, en om nu maar vast iets te doen, snelt hij heen om een plattegrond uit te leggen, en met het meetsnoer uit te rekenen hoe lang en hoe breed de stad zal zijn die naar zijn overtuiging zo spoedig mogelijk opgebouwd moet worden.

Het is kortom een jongeling met prachtig initiatief!

Niettemin maakt hij zich aan een grove fout schuldig. Hetgeen niet te verwonderen is natuurlijk. In de eerste plaats is hij *jongeling*, en jeugdige mensen doen wel eens dwaze dingen, ook al menen ze 't best. Men kan van hen niet de bezonnenheid verwachten, die aan de rijpere leeftijden eigen is. Wat niet zeggen wil, dat hij 't er beter afgebracht zou hebben, als hij wat ouder geweest was. Er zijn ook oudere mensen genoeg, wier *liefde* tot de kerk stellig boven elke verdenking staat, doch die op meer dan één punt hopeloos mis tasten.

De fout bij onze vriend zat in het meetsnoer.

Hij is nog veel te veel rekenmeester die met maten en getallen werkt, en daarop wordt hij door een engel vriendelijk attent gemaakt.

Men herinnert zich de geschiedenis.

De man met het meetsnoer had wel z'n verwachtingen voor het nieuwe Jeruzalem, maar het waren nog veel te menselijke, en daarom veel te bekrompen gedachten. Hij wilde meten wat niet te meten was, en zag niet in dat het Jeruzalem dat naar Góds gemaakt bestek zou rijzen, met alle bestekken en tekeningen van mensen spotte. Hij krijgt dan ook te horen, dat hij met z'n armzalige duimstok veel te enge verwachtingen koesterde van Jeruzalem: het Jeruzalem, dat God zich gedacht had, zou zoveel inwoners tellen, dat de omtrek eenvoudig niet af te meten viel; men zou geen stad kunnen uitmeten, die ruimte genoeg bood voor de mensen en hun vee — en dat is de betekenis van de engelenboodschap, dat Jeruzalem een open gebied zou vormen, of, zoals de Statenvertalers zeggen: Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden. Gods gedachten zijn hoger dan onze gedachten, en alle werken met centimeters en ellen is in het koninkrijk Gods kleinzielig dwergengedoe, dat de oneindigheid Gods beledigt.

De manufacturier gebruikt de el, de timmerman de duimstok en de winkelier z'n gewichten, en ze *moeten* dat doen en tevens maar goed bedenken dat God alle valse gewicht, el, waar, maat, en munt dieverij noemt; doch men behoort tevens te weten, dat er een terrein is, waar al deze maten en gewichten volsterkt onbruikbaar materiaal zijn, en roof en dieverij zouden betekenen van de ere Gods. Men zou evengoed de zee met emmers kunnen leegscheppen, of van de hemelen met de span de maat nemen, als opmetingen te doen van Gods bestek omtrent Jeruzalem. Het koninkrijk Gods is geen paskamer. Evenmin een rekenkamer. Wie dáár gaat rekenen met gewone getallen, verrekent zich elk ogenblik, omdat God altijd werkt met oneindige getallen, die niet uit te spreken zijn. Hij bergt in Jeruzalem een schare, *die niemand*

tellen kan, en zomin Abraham de sterren des hemels tellen kan, of iemand 't getal der korrelen zands kan bepalen, zomin zijn Gods wonderen af te malen. Meestal hebben de cijfers in het koninkrijk ook een heel andere waarde. Volgens onze nuchtere logica is tweemaal twee altijd vier, en zijn negen en negentig steeds meer dan één. Bij God is dat niet steeds het geval. Er kunnen zich gevallen voordoen, dat één meer is dan negen en negentig, zoals in het geval van de goede Herder, die de negen en negentig rustig verliet, om het éne afgedwaalde schaap te zoeken.

Daarmee niet te rekenen, was de grote fout van deze jongeling.

Hij wilde de engelen dezelfde wiskundesommen laten maken als de mensen, en de hemelse rekenkunde gelijkschakelen met de aardse — iets waarvoor de Catechismus reeds gewaarschuwd heeft, door te zeggen, dat wij van de hemelse majesteit Gods niet aardselijk zullen denken.

Hij bezat veel *liefde*, deze jonge man, maar te weinig *geloof*.

Het geloof namelijk rekent wel, maar rekent anders dan de wiskunstenaar. Het ziet altijd *onberekenbare* mogelijkheden, omdat het biddend geschouwd heeft in de oneindige verten van Gods wijde hart.

Ondanks dit klaar vermaan, om op Gods heilig terrein niet met een meetsnoer te komen, lopen toch velen in het kerkelijk Jeruzalem met de duimstok rond.

Dit zijn allereerst degenen, die blijkbaar vrezen, dat de hemel overbevolkt zal worden.

Gods gedachten van een schare die niemand tellen kan, zijn hun veel te wijd, en daarom lopen zij liever rond met de vraag die aan het meetsnoer herinnert: zijn er ook *weinigen* die zalig worden? In de plaats van Gods onmetelijke hemel hebben zij een hemel afgepast en vrij nauwkeurig uitgerekend wie daar wel en wie daar niet zal komen. Deze hemelingen dragen allen confectie-kleding naar één bepaalde kerk-snit gemaakt. Dat God in alle kerken Zijn kinderen kan hebben is hun een even vreemde gedachte, als dat God de *goddelozen* rechtvaardigt: de Here zou eerder hen rechtvaardigen moeten die aan hun principe's beantwoordden. Ze hebben in de regel heel weinig met de evangelisatie op, omdat het toch niet aangaat alle mogelijke schooiers op voet van gelijkheid te behandelen met de nette kerkmensen, en die onwetenden met de fijnste prekenproevers! Moesten zij nu eens zeggen hoe 't moest, ze zouden met hun duimstok een alcoofwoning bouwen in plaats van een huis des Vaders met vele woningen. Ze zijn geregeld bezig, alle visjes beneden de maat uit het net te werpen, inplaats van deze schiftingsarbeid aan de engelen Gods over te laten, zoals Jezus gezegd heeft. Ze durven het niet aan, in geloofsgehoorzaamheid en geloofsonbekrompenheid alle verminkten, kreupelen en blinden van de hoeken der straten toe te roepen om naar de bruiloftszaal te komen, maar laten er eerst hún keur en hún meetsnoer overgaan.

Ik zeg niet dat deze duimstok-lieden geen liefde bezitten.

Ze zijn integendeel beziel met grote liefde, om het Verbond Gods heilig te houden.

Maar het *geloof* dat ziende in het gebed en blind in de uitkomst is, en rekening houdt met Gods onbegrensde mogelijkheden, bezitten ze nog niet. En indien zij hun meetsnoer niet finaal weggooien, staat het te vrezen, dat zij aan Jeruzalem meer schade berokkenen, dan voordeel.

Er is een tweede categorie van mensen-met-het-meetsnoer, van wie gevreesd moet worden, dat het óók met de *liefde* niet zo best geschapen staat.

Dit zijn namelijk de rekenmeesters van professie.

Het ligt wel voor de hand, dat die jongeling uit het visioen, nadat hij z'n opmetingen had gedaan, z'n becijfering zou gaan maken, en zo ligt de zonde van het cijferen al in hetzelfde vlak als die van het meten. Het Woord van de Heiland, dat wie een toren bouwt, eerst gaat nederzitten en de kosten overreken, moet dan zowaar al dienst doen vaak, om deze lieden die meer van algebra dan van de Catechismus afweten, in het gevele te komen. Jezus bedoelde daarmee in 't minst niet te zeggen, dat geen kerk mag gebouwd, geen dominee beroepen of geen kerkelijke bijdrage vastgesteld, voor en aleer de laatste halve cent in 't laetje is. Als in onze boekhouding geen post voor het geloof staat uitgetrokken, is het niet zo best. En die post heeft de Heiland er niet uit willen schrappen met Zijn Woord over de torenbouw. Hij bedoelde er alleen maar mee, dat men wel eerst goed berekenen mag wat het kosten kan om *christen* en volgeling van de Here Jezus te zijn. Dàt is heel wat anders!

Met de torenbouw schieten de rekenmeesters dus ook al niets op, die de aanwezigheid van guldens en rijksdaalders eerste eis achten voor de bouw van het koninkrijk Gods. Zij rekenen met zilver inplaats van met God, Wiens het vee op duizend bergen is. Jeruzalem zal precies zo groot worden als hùn berekeningen reiken. Ze zingen wel mee van Sions berg, zo "groots zo blij, hoe heerlijk aan de Noorderzij", maar kregen zij hun zin, Jeruzalem zou van krotwoningen worden opgetrokken.

Het zijn deze zelfde rekenaars, die net zolang optellen en aftrekken, passen en meten, dat er van hun inkomen weinig of niets overschiet voor het koninkrijk Gods. Van de heerlijke spontaniteit van Maria die een hele kruik kostelijke nardus over de Here Jezus leeg goot, hebben ze nooit iets verstaan. Voor dat uit de band springen hebben zij hun Judaskritiek gereed. Dankoffers bij bijzondere gelegenheden hebt ge van hen nooit te verwachten. Deze overschrijden het budget, dat met de duimstok precies is afgemeten.

Er zijn er tenslotte ook, die van Gods barmhartigheden met de span de maat willen nemen.

Er staat in Psalm 103, dat Gods goedertierenheid zo wijd is als "het Westen verwijderd is van 't Oosten", dus *onmetelijk*, maar niettemin halen zij de duimstok voor de dag, en menen dat God niet meer geven en vergeven kan dan er ligt binnen de grenzen, die zij getrokken hebben. Er staat bovendien in de Bijbel dat God vrolijkheid en licht verspreidt voor alle oprechte harten, maar voor hen is het steeds narigheid en duisternis. Dat de goede Herder Zijn schapen *overvloed* geeft, daar hebben ze geen weet van. Men noemt dezulken de bekommerden, maar ze zouden beter verkommerden kunnen heten. In negen van de tien gevallen meten ze God met hun eigen maatstaf: God kan niet geven, omdat ze zelf niet willen geven, God kan niet vergeven, omdat ze zèlf niet vergevensgezind zijn.

Wie zó gesteld is kan ook niet bidden.

De bidder valt elk paslood en elk meetsnoer uit de hand. Hij rekent met onmogelijkheden die mogelijk zijn bij God. Hij jongleert om zo te zeggen met bergen die in het hart der zee verzet worden, en met hemelen van koper die gescheurd kunnen worden. Daarom is een zo'n geweldenaar.

Conclusie: werp alle meetsnoeren weg als onbruikbaar materiaal. Ze zijn niet alleen onbruikbaar, maar staan bovendien God en onszelf in de weg. Hoe minder we meten des te onmetelijker de ruimte wordt — wie dit vatten kan, vatte het. Hoe minder *wij* gaan rekenen, des te meer God gaat rekenen, en ons toerekenen om Zijns Zoons Christus wil: gerechtigheid en heiligheid, kerken en scholen, wereldse mensen die komen aanbidden, zodat Jeruzalem zo vol wordt van inwoners en vee, dat de eensteensmuren die wij optrokken de een na de ander bezwijken.

Veiligheid en heiligheid

En Ik zal haar wezen, spreekt de Here, een vurige muur rondom, en Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar.

Zacharia 2:5.

Over tanks, afweergeschut en vliegtuigen heeft Jeruzalem nooit beschikt.

Men bouwt rondom deze stad geen Maginot-linies en graaft er geen loopgraven. Elke verdedigingsmuur vloekt met het wezen van de heilige stad. Mijn koninkrijk, zegt Jezus, komt niet met uitwendig gelaat, en dus stellig niet met het grimmig-idiote gelaat van gasmaskers. Laat Petrus z'n zwaard maar rustig opbergen — zwaarden en stokken horen bij de tegenpartij thuis. Laat daarom geen enkele muur om Jeruzalem gebouwd worden, heeft de engel gezegd, want Jeruzalem zal een open stad, een open gebied vormen.

Is Jeruzalem dan niet veilig?

Ik wil het u vertellen! "Ik zal haar wezen, spreekt de Here, een vurige muur rondom".

Laat dit nu beeldspraak wezen, waarbij de een gedacht heeft aan de vuurkolom, die zich 's nachts legerde om de Israelietische strijdkrachten, en een ander aan de wachtvuren, die de reizigers in het oosten 's nachts ontstaken om zich zo binnen een kring van vuur tegen de wilde beesten te beveiligen, het is niettemin *werkelijkheid*. Het koninkrijk Gods *is* veilig, ook al doet het met andere rijken niet mee aan bewapeningswedloop. Het *hééft* een muur. Niet van steen of gewapend beton, och dat is kinderspeelgoed vergeleken bij de muur om Jeruzalem. Die muur is God. De levende God. Ik, spreekt de Here, ben uw muur. Een onzichtbare muur, maar niettemin verschrikkelijk. Want God is een verterend vuur. Dus: een vurige muur rondom.

Wat een veiligheid voor de kerk!

Wat een schrik voor de vijand!

Want deze vurige muur is veel verschrikkelijker dan een gordijn van mitrailleurvuur. Laat nu iedereen oppassen, die een stormaanval op de kerk ondernemen wil. Laten nu toch de kerkvervolgers voorzichtig wezen! Niemand heeft nog ooit z'n hand uitgestoken tegen Jeruzalem, zonder die te schroeien. Alle kerkbestormers, mensen of duivelen vinden de dood bij het beleg van de heilige stad.

Maar de mensen *binnen* de wallen moeten evengoed oppassen als die van *buiten* stormrammen aandragen.

Als Gód onze muur is, dan draagt *Hij* alleen de eer weg van de veiligheid en de bescherming van de stad, en deze eer deelt Hij niet met mensenkinderen. Soli Deo Gloria! Dat is gauwer gezegd dan gedaan. Wat staan we toch te pochen op onze generaals en veldheren, en kampvechters en wachters op Sions muren! En wat een branie over *onze* geweldige recrutenopleiding en prachtige organisatie! In God is al mijn heil, prevelt ergens een in Jeruzalem, en ik ben achter de muur van Zijn verbond zo veilig, dat zonder Zijn wil geen haar van mijn hoofd vallen kan en Hij zal mij ook van alle goed verzorgen, en alle kwada van mij weren of te mijnen beste keren. Tegelijk kijkt hij naar z'n bomvrije schuilkelder en de voorraden, die hij bij elkaar gehamsterd heeft. Soli Deo Gloria? Nee, het is Verbondsroem en Verbondsverloochening in één adem. *Ik*, spreekt de Here, hoort ge het goed. *Ik* en niet *gif*, zal

haar wezen een vurige muur rondom!

Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat al onze actie en arbeid overbodig geworden is. Werkeloosheid en weerloosheid is in het koninkrijk Gods even grote zonde als het optrekken van surrogaat muren van eigen bouwsel. We moeten in Jeruzalem alles doen — dat is een van de vele paradoxen in het koninkrijk der hemelen. We hebben vooral veel te geloven en veel te bidden. Dat is om zo te zeggen het voedsel van het vuur van de muur. Blijft dat uit, dan gaat het vuur uit. Dan wordt Jeruzalem onder de voet gelopen. De ballingen in Zacharia's dagen zijn niet de enigen geweest, die dit aan de lijve ondervonden hebben.

Behalve de veiligheid wordt ook de heiligheid aan Jeruzalem toegezegd.

"En Ik", zo heet het verder, "zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar".

Ogenschijnlijk verliest de profeet Zacharia hier het aardse Jeruzalem uit het oog. We denken immers bij zulke woorden onwillekeurig aan het nieuwe Jeruzalem, waarover in de Openbaring van Johannes gezegd wordt: "De zon zal u niet meer wezen tot een licht des daags, en tot een glans zal u de maan niet meer lichten; maar de Here zal u wezen tot een eeuwig licht, en uw God tot uw sierlijkheid".

Inderdaad is dit de hoogste vervulling dezer beloften.

In het nieuwe Jeruzalem, dat van God uit de hemel neerdaalt, zal alles heerlijkheid en heiligheid wezen wat er aan is. Dezelfde profeet Zacharia voorzegt dat dan zelfs op de bellen der paarden zal staan geschreven wat vroeger alleen stond op de tiaar van de hogepriester:

de heiligheid des Heren. En dat niet alleen dan de tempelvaten, maar *alle* potten in Jeruzalem en Juda de Here heilig zullen zijn. Dat wil zeggen, dat dan de grens tussen het heilige en profane geheel verdwenen is, en elke verrichting in de keuken en op het veld tot tempeldienst is gewijd.

Deze volkomen heerlijkheid is echter nog toekomstmuziek.

Maar dit wil *niet* zeggen, dat deze heerlijkheid voor het aardse Jeruzalem een vreemd element is. Nademaal ik nu, zegt de Catechismus, het *beginsel* der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, zal ik ná dit leven *volkomen* zaligheid bezitten. Dit is vanzelfsprekend. Er kan geen *voltooiing* zijn, waar geen *begin* mee gemaakt is. De heerlijkheid van de bloem groeit uit het beginsel van het zaad, en de volle heerlijkheid der kerk in de hemel groeit uit het beginsel der heiligmaking hier op aarde. Daar is geen ontkomen aan. Planten groeien niet uit dode stenen, en heiligen groeien niet uit onwedergeboren mensen. Ik geloof een veilige, maar evenzeer een *heilige* algemene christelijke kerk, en die heilige kerk is hier op aarde te vinden, waarvan de Here zegt: "Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar".

Hier doet zich precies dezelfde tegenstelling voor als bij de veiligheid, waarover we in 't begin spraken. De veiligheid der wereld ligt in leger, vloot en luchtmacht. De veiligheid der kerk in God. De wereld heeft zichtbare, de kerk onzichtbare verdedigingslinies; de laatste is niettemin, of moet men zeggen juist daarom, honderd procent veiliger.

Met de heerlijkheid der wereld is het precies zo gesteld.

Haar heerlijkheid ligt in het massale en monumentale. De grootmachten der wereld beschikken over verbluffende strijdkrachten maar evenzeer over een verbazingwekkende cultuur. Men maakt vernietigingswapens en autobanen met evenveel ijver, waarbij de een telkens weer tegen de ander opbiedt.

Hiertegenover staat de heerlijkheid der kerk.

Deze heerlijkheid is haar heiligheid.

Ze bezit deze heiligheid niet in zichzelf, evenmin als ze veiligheid heeft in zichzelf. God Zelf is zowel het een als het ander. God is onze veiligheid, geheel, voor honderd procent. De heiligheid is niet iets wat *wij* nu eens moeten opknappen, wat voor *ónze* rekening komt te liggen, nadat God ons eerst veilig gesteld heeft tegen de straffen der zonde en het vuur der hel. Geen sprake van! Het staat er precies even souverain: *Ik* zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar. Alle glans die op de kerk ligt, is de glans van God. Zij kan met haar schoonheid pralen niet als een eigen schoonheid, maar alleen omdat zij "door 't goddelijk oog belonkt" wordt. Er is alleen sprake van heiligmaking, als Christus in mij leeft, zoals Paulus zich uitdrukt. In de kerk is precies evenveel heiligheid aanwezig, als er van Christus Zelf aanwezig is. Niets meer, maar ook niets minder. Onze Catechismus schrijft onze heiligheid ook rustig aan *Christus* toe, door te belijden dat Christus, *nadat* Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, daarna ons door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt. Daarom kon Luther ook zo rustig tegen de duivel zeggen, dat hij bij hem aan 't verkeerde kantoor was, als hij (de duivel n.l.) aanmerkingen had op z'n "goede werken", dat dit niet deugde en dat er aan mankeerde. Hij moest dan bij Christus wezen, zei Luther, want alles wat er aan "goede werken" aan hem was, was niet van hemzelf, maar van de Here. Ik ben veilig, omdat Christus vóór mij stierf, en ik ben heilig, omdat Christus *in* mij leeft. Wat God hierin samengevoegd heeft, scheidde de mens niet. Wat 'n dwaasheid om te denken, dat er, als er over de heiligmaking geprekt wordt, niet over Christus geprekt wordt. Alsof dan de mens naar voren zou komen, en Christus aftreden. Natuurlijk niet. Christus is zowel onze veiligheid als onze heiligheid.

Wat God samengevoegd heeft, scheidde de mens niet, werd zoëven gezegd.

Jammer dat het zo vaak gebeurt!

Niet zo weinigen willen hun veiligheid in Christus naar lichaam en ziel wel graag als een begeerlijk goed incasseren, maar die heerlijkheid in Christus bekoort niet. Of, bekoort niet, moet ik niet zeggen, maar dat komt later wel in orde. Als we in de hemel zijn! Die muren van vuur moeten liefst dadelijk aangestoken worden, en zo mogelijk zevenmaal heter gestookt, dat alle vijanden zich lekker branden, maar dat andere: Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar — dat kan veilig wachten tot het hiernamaals. Dat is natuurlijk knoeien. Wie het een wil, mag het ander niet verachten, en wie zich achter de veiligheid der muren wil verschansen, zonder de heiligheid des Heren te vertonen, moet weten dat die vurige muren z'n eigen ongeluk worden, want zonder heiligmaking zal niemand God zien, en onze God is een verterend vuur.

Is de inwoning des Heren wel duidelijk in het midden der kerk voelbaar, en zijn wij goede transparanten waar de schoonheid van God doorheen schijnt? Want zó moet het zijn. Men moet niet kunnen zeggen: wat een goede en lieve mensen zijn dat in de kerk, maar wat is God groot in hun midden! Het staat te vrezen, dat men noch het een noch het ander kan zeggen. Want we zijn op dit punt jammerlijk eenzijdig geworden. Tegen de roem: we zijn in Christus geborgen en veilig, verstomt de roem: we zijn in Christus verheerlijkt en geheiligd. Waar is deze roem? Zij is uitgesloten! We zingen zo graag van die duif en het goud dat op haar vederen zit, dewelke ver boven andere vogelen pronkt. Het schijnt dat het "pronken" alleen is overgebleven. Wie de vogelkooi Christi opendoet, denkt soms aan andere beestjes dan oprechte duiven die er in huishouden: de gouden en zilveren vleugeltjes liggen overal verspreid!

Zoëven werd gesproken over de mogelijkheid dat het vuur van de muur zou uitdoven. Dan heeft de kerk geen *verdediging* meer. De mogelijkheid van de *bewaring* der kerk is uitgesloten. Als daarbij de heerlijkheid in het midden van haar gaat tanen, staat het er ook met de *vermeerdering* der kerk niet te best voor. Want de heiligheid der kerk is voor haar, die

steeds zowel in verdedigings- als in aanvalspositie moet staan, juist het krachtigste uitbreidingswapen: dat door onze godzalige wandel onze naasten voor Christus gewonnen worden!

Wij mogen deze tweevoudige belofte dus wel omzetten in een tweevoudig gebed.

Blijf o God, om Uws Naams wil een vurige muur om Uw kerk, en blijf Gij de heerlijkheid in het midden van haar. Dit is, anders gezegd: beveilig en heilig Uw kerk. Nog anders: bewaar en vermeerder Uw kerk. Uw koninkrijk kome!

Maranatha

Want Hij is ontwaakt uit zijn heilige woning.

Zacharia 2:13b.

Het Maranatha-geroep dreunt door heel de Schrift heen.

Niet alleen het Nieuwe, maar ook het Oude Testament is er vol van. Wie oren heeft om te horen, kan even duidelijk uit de mond der zieners van de oude dag als uit die van de ziener op Patmos vernemen:

Hij komt, Hij komt, om d' aard te richten,
De wereld in rechtmatigheid.

Bijzonder duidelijk is de profeet Zacharia in dit opzicht, als hij het visioen van de man met het meetsnoer afsluit met een profetisch getuigenis, dat het wel voor Sion en het wee voor alle vijanden Gods tot inhoud heeft, en uitmondt in het ontroerend vermaan: "Zwijg alle vlees voor het aangezicht des Heren, want Hij is ontwaakt uit Zijn heilige woning".

Sommige nieuweren vertalen: "de Here maakt Zich op uit Zijn heilige woning", waarin nog duidelijker de gedachte naar voren komt, dat de Here de hemel gaat verlaten, de woonplaats Zijner heiligheid, om met Zijn duizenden van engelen op de wolken des hemels af te dalen naar de aarde, en te verschijnen voor de verbaasde mensheid en de wachtende kerk.

Toch verdient, zij het niet om taalkundige redenen, de Statenvertaling hier de voorkeur.

Hij is ontwaakt!

Het zal voor de vervolgte kerk in de dagen der grote verdrukking, die aan 's Heren wederkomst vooraf gaan, ook de schijn hebben, of de Here al die tijd geslapen had. Alsof Hij dit niet eens merkte:

Uw vijand heeft ter plaatse van 't gebed,
Gelijk een leeuw gebruld bij 't zegevieren.
Zelfs, U ten schimp, heeft hij zijn krijgsbanieren
In trotse moed, tot tekenen gezet.

Daarom bidt de kerk, dat de Here ontwaken moge:

Rijs op, o God, rijs op, toon Uw gezag.
Betwist Uw zaak, wees onze pleitbeslechter,
't Is meer dan tijd; gedenk, o hoogste Rechter,
Wat smaadt de dwaas U aandoet dag op dag.

Dit gebed zal verhoord worden.

De bazuin zal slaan en luide verkondigen: Hij is ontwaakt uit Zijn heilige woning. En alle vlees zal zwijgen voor het aangezicht des Heren.

Ook voor het besef der teruggekeerde ballingen moet het geschenen hebben, of de Here sliep. Niet alleen tijdens de zeventigjarige ballingschap, toen vreemden Gods volk onder de voet liepen, maar ook daarna. De vijanden belemmerden de bouw van stad en tempel en men begreep maar niet, waarom de Here niet ingreep, om de tegenpartijders eens en voorgoed te verdelgen. Dit was natuurlijk maar schijn. De Here kent Zijn tijd, maar als die tijd dan ook aangebroken is, mag Zacharia zijn Maranatha doen horen.

Bezien we Zacharia's Maranathaprediking, zoals die in het slot van hoofdstuk 2 te lezen staat, uitsluitend in het licht van die tijd, dan heeft ze in de eerste plaats tot inhoud een opwekking aan de nog in Babel achtergebleven ballingen, om zo spoedig mogelijk daarvandaan te komen, en in Jeruzalem een veilige wijkplaats te zoeken (vs. 6-7). De dringende noodzaak van deze vlucht wordt gemotiveerd met de aankondiging dat het oordeel Gods in Babel zal inslaan. Babel zou de roef worden voor zijn knechten, d.w.z. de geknechte volken zouden op hun beurt overwinnaars worden. De glans van het gouden hoofd, waar reeds Nebukadnezar van gedroomd had, zou gaan tanen en in de plaats daarvan kwam het zilver en het koper van nieuwe heersers. Deze algemene geschiedenis wordt door God Zelf geschreven. Dat de tronen vallen en verrijzen is enkel en alleen het gevolg van dit soevereine: "Ik zal mijn hand over ulieden bewegen". . . . Eén goddelijk handgebaar is voldoende om in de volkerenkaart een grondige wijziging aan te brengen.

Men kan dit allemaal lezen in vs. 8 en 9, waar bovendien het oordeel van Babel voldoende gemotiveerd wordt. God had namelijk Zijn volk wel in de hand van Babel gegeven, maar Hij had dit alleen gedaan om hen te louteren. Babel had dit louteringsvuur echter tot een vernietigingsvuur opgestookt, en zich zodoende aan Gods volk vergrepen. Beter nog: zich aan de Here Zelf vergrepen. De Here vereenzelvigd Zich altijd met Zijn volk en Jezus verwijt aan Saulus niet dat hij Zijn *kerk* vervolgt, maar vraagt: waarom vervolgt *gij Mij*?

In dezelfde lijn ligt de klacht van Zacharia: "Die ulieden aanraakt, die raakt mijn oogappel aan". De oogappel is wel het allergevoeligste deel van het lichaam, en als men er maar één vinger naar uitsteekt, komt terstond het hele lichaam in afwerende actie. Dit zal Babel ondervinden. Babel heeft niet zozeer Israel als wel God Zelf pijn gedaan, door Zijn oogappel aan te raken, en daarom ontwaakt Hij uit Zijn heilige woning.

Zo heeft dus Zacharia's Maranathaprediking tot inhoud de gerichts aankondiging over de Gode-vijandige wereld en de liefdevolle opwekking tot de achtergebleven bondelingen, om bijtijds te ontvluchten: gedenkt aan de vrouw van Lot!

Hier komt nu nog een derde, en wel zeer verrassend element bij.

De Here laat namelijk Zacharia óók zeggen, "dat te dien dage", (vs. 11), dat is namelijk als de heilstaat Gods komt, "vele heidenen de Here toegevoegd zullen worden". Dit is zo mogelijk nog groter machtsbetoon, dan het verpletteren van de vijanden, maar niet minder hierin, dat Hij Zijn vijanden tot vrienden maakt, en de harten der heidenen neigt tot de vreze van Zijn Naam.

En als dan de Here Jeruzalem weer verkiezen zal, en Zijn kerk zal bouwen, dan zullen er *vele* heidenen bij zijn, maar ook *Juda* zal niet vergeten worden, want Hij zal Juda erven voor Zijn deel in het heilige land. . . . het is de profetie van de Pinksterdag, toen zowel uit het Jodendom als uit het heidendom velen tot geloof kwamen.

Met de vernietiging van de wereldmacht Babel en met de uitstorting van de Heilige Geest is deze Maranathaprediking van Zacharia echter wel ten dele, maar niet ten volle vervuld. Men moet de profetieën niet lezen met een vlakke bril, maar met een stereoscoop, en dan komt er steeds meer diepte in. De profeet heeft verder en dieper gezien dan men geneigd zou zijn te vermoeden. Hij heeft getuurd naar de avondhemel dezer wereld, die bloedrood is van de rosse gloed van oorlogen, maar ook van brandstapels. Hij heeft gezien de kwellingen, die de dictator van het grote Babyion waar Johannes van spreekt, de kerk des Heren, Gods oogappel, zal aandoen, maar hij heeft ook gehoord in dit middernachtelijk uur het klingelend klokkenspel dat roept: Maranatha, Jezus komt. Hij is ontwaakt uit Zijn heilige woning. En Zacharia, die gewaagt van de vele heidenen die de Here zullen toegevoegd worden, heeft in de verte reeds vernomen wat Jezus als een der tekenen der tijden heeft voorspeld, dat eerst

het evangelie gepredikt zal worden onder alle volken.

Zo zijn de Maranathageluiden dus reeds uit Zacharia's profetie te vernemen. Ze zijn in hoofdzaak deze drie: de grote verdrukking van het evangelie en de oproep tot de kerken: Waakt!

De grote verdrukking!

Babel zal nog eens herbouwd worden, en over dit wereldrijk, het grote Babyion, zal de Antichrist de geweldige heerser wezen. Dit Babel heeft gelijk eertijds zijn vurige oven, zij het in gemoderniseerde vorm, voor allen die voor het gouden beeld der staatsalmacht en der staatsreligie niet buigen willen. Dit Babel zal een laatste stormaanval doen, en trachten alles wat nog aan God en godsdienst herinnert, met wortel en tak uit te roeien. Aan de martelaarsboeken zullen vele hoofdstukken worden toegevoegd, die in wreedheid alle voorgaande overtreffen. En de helse schaterlach over de verwoesting der kerk zal dan eerst verstommen als men — te laat — tot de ontdekking is gekomen, dat in de kerk Gods oogappel werd aangeraakt, en deswege de Here Zich tweemaal stelt en ontwaakt uit Zijn heilige woning!

De prediking van het evangelie!.... dit is het tweede.

Daardoor zullen vele heidenen de Here toegevoegd worden, en dat is het tweede teken dat de naderende komst des Heren uit Zijn heilige Woning inluidt. Natuurlijk is het evangelie altijd gepredikt sinds Christus Zijn apostelen het Zendingsbevel gaf, al was de kerk daarin niet altijd even getrouw. Maar de periode die aan Christus' wederkomst voorafgaat, zal gekenmerkt worden door zeer intensieve "wereldzending" en krachtige evangelisatie. En het mag niemand verwonderen, dat dit juist als een der "tekenen" van 's Heren komst wordt aangekondigd. Het wachten van de Brudegom is immers op de Bruid. Zij moet ten volle voorbereid zijn. Dit wil zonder beeldspraak zeggen, dat de kerk *compleet* moet zijn. Zodra de laatste uitverkorene is toegebracht en het getal van Gods gekenden vol is, bestaat er geen enkele reden meer dat de Here ook nog maar één uur zou toeven te komen. En waar juist het doel der prediking is, dit getal te completeren, opdat er "geloven, zovelen er tot het eeuwige leven verkoren zijn", koppelt de Schrift de prediking van het evangelie en de wederkomst des Heren steeds nauw aan elkander. Men denke slechts aan de openbaring van Johannes. De Geest en de Bruid zeggen: kom; maar op dit bidden: Kom, Here Jezus, volgt dan terstond de nodiging; en wie dorst heeft, kome en drinke het water des levens om niet.

Hier scheidt de kerk ook niet, wat de Schrift samenvoegt.

Indien het Maranatha haar ernst is, de verheerlijking van Christus haar precies zo na aan het hart ligt als zij zegt — en deze zal pas volkomen zijn als aller oog Hem zal zien, en alle knie zich voor Hem buigen zal — dan moet de Zendings- en evangeliesatiedrang in de kerk enorm zijn, en zal geen offer haar te groot wezen, om het doel te bereiken, dat "vele heidenen de Here zullen toegevoegd worden".

Vele heidenen en... . Juda!

Zacharia noemt ze alle twee naast elkaar.

Er is geen enkele redelijke grond voor het vermoeden, dat er een algehele volksbekering onder Israel zal plaats grijpen. Maar dat de Here nog evenzeer Zijn uitverkorenen heeft onder de "beminden om der vaderen wil", bewijst de Jodenzending — zij behoort evenzeer als de heidenzending en de evangelisatie onder de afgedwaalde gedoopten een brede plaats te hebben in onze gebeden!

Meer dan ooit dient in onze tijd de roep der kerk uit te gaan, dat men zich losmake van de

wereld, waarover de donderwolken van het gericht hangen. Of, om met Zacharia te spreken: "Hui, ontkomt, gij die woont bij de dochter van Babel".

Deze roep moet echter ook *tot* de kerk zelf uitgaan.

Er is bij onszelf nog meer "wereld" en wereldzin aanwezig dan we willen toegeven. De wereldgelijkvormigheid zit meer aan de binnen- dan aan de buitenkant. Het is angstwekkend zoveel als we op de wereld lijken, als we ons maar eens goed in de spiegel bekijken. Menigeen is aan het kruisigen van de wereld nog niet eens toegekomen.

En toch kan het met niet minder toe. Vooral niet in een tijd, waarin de laatste kamp tussen kerk en wereld zal worden uitgevochten.

"Maar zo die kwade dienstknecht in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen; en zou beginnen zijn mededienstknechten te slaan, en te eten en te drinken met de dronkaards, zo zal de heer van deze dienstknecht komen ten dage, in welke hij hem niet verwacht, en ter ure die hij niet weet; en zal hem afscheiden en zijn deel zetten met de geveinsden; daar zal weinig zijn en knersing der tanden" (Matth. 24:48-51).

Hij is ontwaakt uit Zijn heilige woning!

Maranatha!

Verkeer met de engelen

en Ik zal u verkeer geven tussen dezen die hier staan.

Zacharia 3:7b.

Het lijkt geen twijfel, of met "dezen die hier staan" zijn de engelen bedoeld. Zij werden reeds eerder in dit visioen van de hogepriester Jozua ten tonele gevoerd, en heetten toen: "degenen die voor Zijn aangezicht stonden", namelijk voor het aangezicht van de "Engel des Heren", waarmee de Gezalfde des Heren is bedoeld. Deze dienaren kregen toen tevens een opdracht, om namelijk Jozua van zijn vuile klederen te ontdoen (vs. 4). Herinnert men zich nu, dat ook de engel Gabriël zich aandient als degene die voor God staat, en dat de engelen gediensstige geesten zijn, die het niet beneden zich achten om voor huisknechten te spelen, en in dit geval Jozua klederen aanreiken, dan hoeft er geen woord meer aan verspild: "dezen die hier staan" zijn de engelen Gods.

Met die engelen zal dan nu Jozua "verkeer" hebben, zo wordt hier gezegd. "Ik zal u wandelingen geven onder dezen, die hier staan", zeggen de Statenvertalers. "Dat is", zo voegen de Kanttekenaars daaraan toe, "na dit leven zal Ik u opnemen in het eeuwige leven, en zal u doen wonen onder de heilige engelen, die hier staan en andere hemelse scharen". Zij verschuiven dus de belofte van het engelenverkeer naar de toekomst "na dit leven", waar natuurlijk wel een element van waarheid inschuilt. Gods beloften vinden na dit leven de rijkste en volkomenste ontplooiing. Maar gezien het feit dat dit woord over de engelen op één lijn wordt geplaatst met het richten van 's Heren huis en het bewaren der voorhoven (vs. 7), zullen we toch goed doen niet al te eenzijdig naar de toekomst te turen, maar ons te realiseren wat de opneming van Jozua onder het engelenpersoneel voor *dit* leven betekent voor deze hogepriester en voorts voor allen die een ambt bekleden in de kerk, dat zijn m.a.w. *alle* gelovigen. We komen daar straks op terug. Er is trouwens nog heel wat meer te doen geweest over die wandelingen onder de engelen, en wie de keur van opvattingen en verklaringen nagaat, zal tot de ontdekking komen, dat lang niet allen het met de kanttekenaren eens zijn, die alleen aan toekomstige heerlijkheden denken. Zo zijn er die bij dit "gaan tussen de engelen" denken aan het hogepriesterlijk ambt van Jozua, dat hij evenals de engelen voor Gods troon, als priester mocht naderen voor God om de noden van het volk de Here op te dragen. Calvijn ziet de engelen als vertegenwoordigers van de kerk en leest uit de belofte: Ik zal u wandelingen geven onder dezen die hier staan, dat Jozua een goede ingang bij de gemeente zou vinden. Terwijl nog weer anderen de tekst opvatten als een belofte van engelengeleide, zoals ook in Psalm 91 wordt gezegd, dat de Here Zijn engelen gebieden zal, dat men z'n voet aan geen steen stoot. Men ziet dus: "verklaringen" genoeg, en we willen nu maar rustig uit het geheel van dit visioen nagaan welke belofte en opdracht (want elke belofte is tegelijk opdracht) hier gegeven wordt aan Jozua en voorts aan allen die de zalving van Christus deelachtig zijn.

Het toneel van wat Zacharia aanschouwt in het derde nachtgezicht, I dat nu aan de orde is, speelt zich af in de hemel, of misschien nog nauwkeuriger in het voorportaal van de hemel. De vraag waar het om gaat is, of de hogepriester binnen mag gaan en weer in Gods gunst zal delen, ja of nee. De Satan, die er natuurlijk bij is als deze vraag aan de orde komt, vindt van niet. Hij is van oordeel dat Jozua met z'n vuile klederen niet in de hemel past en dat zijn bezoedelde kleed vloekt met de witte gewaden der engelen. Derhalve doet hij al z'n best om "hem te wederstaan", en het ene motief na het andere naar voren te schuiven, om Jozua buiten

te sluiten. De Here denkt er echter anders over. Hij neemt het even krachtig voor Jozua op als Satan hem beschuldigde. Niet omdat Jozua en het volk 't er zo best afgebracht hadden. Maar omdat de Here hen verkóren had, dáárom. Tegen deze verkiezende souvereine genade Gods stuiten alle pijlen van Satan af. Deze verkiezing Gods is tegelijk het wonder Gods. Niemand had op herstel van volk en priesterschap durven hopen, toen men in eindeloze rij in ballingschap toog. Ze hadden zich dan ook niet door eigen inspanning vrij gevochten, maar waren als een brandhout uit het vuur gerùkt, zoals er uitdrukkelijk bijgezegd wordt. Zo wordt dus de scheldende Satan gescholden. Zijn beschuldigingen, hetzij ze terecht of ten onrechte zijn ingebracht (dit wordt er niet bij gezegd), kunnen Gods verkiezende liefde niet te niet doen.... "De Here schelde u, gij Satan, ja de Here schelde u, die Jeruzalem verkiest; is deze niet een vuurbrand, uit het vuur gerukt?" (vs. 2).

Op deze negatieve vrijspraak volgt het positief herstel.

De engelen krijgen opdracht, Jozua van zijn vuile klederen te ontdoen, en hem staatsieklederen aan te trekken (de klederen in vs. 5 genoemd vormen het hogepriesterlijk ambtsgewaad). En evenals de verloren zoon niet alleen in genade weer werd aangenomen, maar ook in de ere van kind des huizes hersteld, zo wordt hier Jozua volledig in het ambt hersteld.... God geeft genade èn ere!

Het valt niet moeilijk, door de visionaire taal van dit nachtgezicht heen, de werkelijkheid te zien.

De hogepriester was om zo te zeggen de vertegenwoordiger van heel het volk. Hij trad namens het volk op voor God, en of wij hier nu Jozua met vuile klederen zien of het gehele schuldige volk, in de versmading der ballingschap weggesmeten, dat is precies hetzelfde.

Het pleidooi bij de hemelpoort, of Jozua al of niet toegelaten zal worden, is dus te herleiden tot de vraag, die aller hoofd en hart vervulde, of het volk der ballingen weer in Gods gemeenschap zou delen, en of de tempel- en priesterdienst weer volledig zou worden hersteld.

De gedachten daarover liepen nogal wat uiteen.

Er waren enerzijds niet weinigen, die dit de meest vanzelfsprekende zaak der wereld vonden. Zij voelden zich feitelijk de vermoorde onschuld. Altijd hadden de vijanden het op hèn begrepen. Israel moest het altijd ontgelden, en nu had Babel weer z'n grijpgrage handen naar hen uitgestrekt. Dat was hun schuld niet, maar Babels schuld. Zij waren meer slachtoffers dan schuldigen. Maar het kwam wel weer terecht vonden ze, want zij waren toch het uitverkoren volk. "Die Jeruzalem verkiest" — ja dat was hun uit het hart gegrepen. Maar die verkiezing berustte daarop, zo redeneerden ze nu verder, dat *zij* zulke trouwe en uitnemende dienaren van God waren, en God was dus niet aan Zichzelf, maar aan hèn *verplicht*, hen naar Jeruzalem terug te brengen, en het uitverkoren volk in ere te herstellen. Dat sprak vanzelf.

Naast deze hoogmoedigen, die hun oude Jodentrots zelfs in de ballingschap niet afgeleerd hadden, waren er de kleinmoedigen. Werd de verkiezing bij de eersten *misbruikt*, bij de laatsten was ze in *onbruik* geraakt. Vonden de eersten het herstel in Gods gunst een vanzelfsprekend ding, *zij* vonden het ten enenmale onmogelijk. Ook de aanvankelijke terugkeer kon hen daarvan niet overtuigen. Ze keken maar naar hun zonden en naar de vuile klederen, en wanhoopten dus volledig aan de toekomst. En aangezien Satan ijverig meehelpt om deze wanhoopsstemming te voeden, wordt déze voorgesteld als de aanklager der broederen.

Naar twee kanten zet nu de Here in dit derde nachtgezicht de dingen recht.

Alle licht valt op de *verkiezende genade* Gods, maar deze gedachte der uitverkiezingen maakt

tegelijk klein en groot. Ze breekt af en bouwt op.

De hoogmoed van het vleselijk Israel krijgt een geduchte knauw, doordat deze lieden moeten horen, dat alleen aan die verkiezing te danken is, dat het volk nog een toekomst heeft. Lag het aan hen, ze waren lang vergaan, maar Hij die Jeruzalem nog verkiest, heeft ze uit het vuur gerukt. Wie bij de leer der uitverkiezing 'n hoge borst opzet, heeft er niets van begrepen. Wie verkiezing zegt, zegt genade. Tegelijk: door u, door u alleen, om 't eeuwig welbehagen.

Maar diezelfde verkiezing — en dat mogen de kleingelovigen onthouden — is dan ook een rots, waartegen alle aanvallen van de Satan te pletter lopen. Zelfs de grote schuld van Israel kan de verkiezende liefde Gods niet uitblussen. God kan Zijn volk straffen, in ballingschap werpen of wat ook. Maar Hij kan Zich van Zijn volk niet meer ontdoen. Dat is onmogelijk. Het is een goddelijke onmogelijkheid. God móét dat volk wel weer de deuren ontsluiten. Hij is dat niet aan hen, maar aan Zichzelf verplicht. Daarom is de verkiezing het enige steunpunt waaraan het schuldverslagen hart zich oprichten kan, het cor ecclesiae, het hart der kerk, dat als het gezond is, zingen kan en zingen moet: welzalig dien Gij hebt verkoren.

Het behoeft natuurlijk geen betoog dat de hogepriester Jozua, eerst met vuile klederen bekleed, en daarna in ere hersteld, profetie is van onze barmhartige hogepriester Jezus Christus, die al onze schuld op Zich genomen heeft, maar daarna ook uitermate is verhoogd, en een Naam heeft gekregen boven alle naam. Dat in Hem en door Hem Gods verkiezing werkelijkheid kon worden, die gestorven is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.

Wat echter helaas nog wel betoog behoeft is, dat niet deze leer, maar het verkeerd verstaan van deze leer, goddeloze en zorgeloze mensen kan maken, en zo komen we dan op ons uitgangspunt van het verkeer met de engelen terug.

Ten besluite wordt namelijk verzekerd, dat Jozua een plaats zal hebben tussen de hemelse dienaren Gods. Deze verzekering volgt vlak na een herhaald: "gij zult", namelijk: mijn wacht waarnemen, mijn huis richten, mijn voorhoven bewaren, altemaal *ambtelijke* verrichtingen, en daarmee moet Jozua's toeven onder de engelen dus in nauw verband staan. Het is, zeiden we al, evenzeer opdracht als belofte. God plaatst Jozua onder de engelen, stelt hem er op gelijke lijn mee, de engelen namelijk, wier eer dit is: dat zij hun *ambt* en beroep getrouw en gewillig bedienen en uitvoeren. Jozua, die nu in z'n ambt hersteld is, moet nu "uit dankbaarheid" dat ambt trouw waarnemen. Het is dus helemaal niet zonderling, dat hij kort en goed met de engelen op één lijn wordt gesteld. Engelen doen dat ook. Jozua moet nu engelendienst gaan verrichten op aarde. Hij mag engelendienst verrichten. Dat wil zeggen: trouw en gewillig zijn in het hem opgedragen ambtswerk. En als hij dat doet, dan zal hij later "na dit leven" *altijd* met engelen verkeren. De aardse dienst en ambtstrouw hangt met de "hemelse" heerlijkheid ten nauwste samen. Want wie op aarde *niet* getrouw is in zijn ambt, kan zich in de hemel helemaal niet thuisvoelen, waar alles trouw en gewilligheid en liefde is. Verkeer onder de engelen zou voor luie en ontrouwe dienstknechten die hun ambt verwaarlozen de grootste ramp betekenen.

Laten we dus wel oppassen.

Welzalig dien Gij hebt verkoren — zo zingen wij; maar wie naast deze liederen des heils het lied van de *arbeid* niet kent, bedriegt zichzelf. Wie christen is, en der zalving van Christus deelachtig, heeft met Jozua priesterlijke dienst te verrichten, en is door God verkoren om een plaats te hebben tussen de engelen, die *altijd* dienen.

Als priester heeft hij te offeren, niet zozeer dubbeltjes en kwartjes als wel zichzelf.

Als priester heeft hij te bidden, niet alleen voor zichzelf maar ook voor zijn vijanden.

Als priester heeft hij te zegenen.

Dit is de vervulling van ons ambt der gelovigen, dat de keerzijde is van het voorrecht der gelovigen, om eeuwig tussen de engelen en de zaligen het Hallelujah te zingen. Laten we voorlopig niet al te veel Hallelujah zingen. Althans niet met de mond. Wel met onze wandel. Door trouw te zijn in ons ambt. Door te willen dienen. Want ambt is altijd *dienst*, en der engelen lust is om *gedienstige* geesten te zijn. Hier naderen we de gelijkvormigheid aan het beeld van Christus, de *dienstknecht* en tegelijk de *Engel* des Heren, die gekomen is om te *dienen* en tegelijk Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.

Wie veel onder gelovigen verkeert, moet steeds de indruk krijgen of hij tussen engelen wandelt — dat is tenslotte "der langen Reden kurzer Sinn". En ieder ga bij zichzelf na of deze vrucht van Gods *verkiezende genade* reeds aan de boom van zijn leven groeit.

Dan komt het met het verkeer tussen de engelen "na dit leven" ook wel terecht.

Niet omdat wij zo trouw waren in ons ambt en beroep, maar omdat de Here Jeruzalem verkiest en mij met alle uitverkorenen als een brandhout uit het vuur gerukt heeft.

Al ziet, hoe goed...!

Te dien dage, spreekt de Here der heirscharen,
zult gijlieden een iegelijk zijn naaste nodigen tot
onder de wijnstok en tot onder de vijgeboom.

Zacharia 3:10.

Het slotgedeelte van het visioen over Jozua de hogepriester zit tot aan de nok gevuld met Messiaanse beloften.

De *naam* van de Messias wordt bijna voluit genoemd, als Zacharia de Engel des Heren Jozua hoort verzekeren, dat de Here der heirscharen Zijn knecht de *Spruite* zal doen komen.... uit het onttakelde koningshuis van David zou hij voortkomen als een posthume loot uit een bijna verstorven stam.

In meer gesluerde taal wordt op de te komen Heiland gezinspeeld door die steen met de geheimzinnige zeven ogen, namelijk aldus: "want ziet, aangaande die steen, welke Ik gelegd heb voor het aangezicht van Jozua, op die ene steen zullen zeven ogen wezen; ziet, Ik zal zijn graveersel graveren, spreekt de Here der heirscharen" (vs. 9).

De zin van deze op het eerste gezicht ietwat duistere woorden wordt terstond duidelijk, als men bij die "steen" aan de sluitsteen van de tempel denkt. Jozua en Zerubbabel stonden destijds nog bij het prille *begin* van het werk. De eerste steen moest om zo te zeggen nog gelegd worden. Als nu de Here op hetzelfde moment reeds de *sluitsteen* "voor Jozua's aangezicht legt", d.i. voor zijn verwonderde ogen in een visioen reeds een afgebouwde tempel laat zien, dan is dat op zichzelf reeds een prachtige bemoediging voor de hogepriester, dat de tempel inderdaad voltooid zal worden.

Jozua krijgt er evenwel nog een zichtbaar teken bij.

Hij wordt door alle mogelijke waarborgen omringd.

Wat het zichtbare teken van de Doop voor de bondeling is, dat zijn voor Jozua die zeven ogen, die op die sluitsteen gegraveerd worden. Tijdens dit visioen namelijk werden door goddelijke hand zeven ogen op die tempel-sluitsteen gegrift. Die zeven ogen zijn natuurlijk Gods ogen, want zeven is het heilige getal der Godheid. Het wordt later trouwens ook nog met zoveel woorden gezegd, dat die zeven wondere ogen in de tempelgevel de ogen des Heren zijn, die de ganse aarde doorlopen (h. 4:10). Dit zijn open ogen. Het zijn de wakende ogen van de Bewaarder Israels die nooit sluimert of slaapt. De tempel staat — daar komt het op neer — onder de hoede des Heren. Deze gegraveerde ogen zijn de vervulling van Salomo's gebed: laat uw ogen open zijn dag en nacht over dit huis.

Evenals de naam "Spruite" is ook deze steen in het visioen een profetie van Christus.

Wij denken als vanzelf aan de steen, die de bouwlieden verworpen hebben. Maar Gods ogen verloren die steen niet uit het gezicht. Integendeel:

De steen die door de tempelbouwers
Verachtelijk was een plaats ontzegd,
Is tot verbazing der beschouwers
Van God ten hoofd des hoeks gelegd.

En we denken tegelijk aan het woord van Paulus, dat de kerk is gebouwd op het fundament

der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is.

Christus is in de kerk zowel de hoeksteen als de sluitsteen, het fundament en de geveltop tegelijk, de alpha en omega, het begin en het einde. Zoals die steen met de ogen voor Jozua een waarborg was voor het herstel van de tempel, zo is Christus waarborg en oorsprong van het herstel van de geestelijke tempel, der kerk. . Uit een door de zonde geruïneerd volk verrijst een kunstwerk Gods, waarin de Heilige Geest Zijn architectonische triumpfen viert. Hij maakt ons hart en leven nieuw. Hij schept uit zwartgeblakerde stenen een nieuwbouw, waarvan iedereen verwonderd staat.

Dit werk is door Gods alvermogen,
Door 's Heren hand alleen geschied.
Het is een wonder in onze ogen.
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

Op dit wónder van het herstel van de zondaar door Christus wordt in dit visioen ook reeds gezinspeeld door de mededeling van de Engel des Heren: "Hoor nu toe, Jozua, gij hogepriester! gij en uw vrienden, die voor uw aangezicht zitten, want zij zijn een *wonderteken*". Met die metgezellen van Jozua zijn natuurlijk de priesters bedoeld, die in de vergaderingen van het priestercollege inderdaad voor het aangezicht van de hogepriester zaten, en deze allen zijn nu een "wonderteken". Letterlijk: mannen des wonders. Het ongehoorde wonder was namelijk, dat de vervallen priesterschap die het vroeger zo lelijk had laten zitten, en deswege in ballingschap was gegaan, in nieuwe bloei zou verrijzen. Dit is precies hetzelfde wonder, als wanneer een zondaar, die z'n priesterambt verloor, door het geloof weer der zalving van Christus deelachtig wordt, en in zijn priesterlijk ambt wordt hersteld om zichzelf tot een offer der dankbaarheid Gode te offeren. Het herstel van de zondaar is een wonder Gods., De vernieuwing naar Zijn beeld is het wonderteken. Een *wonderteken* wel te verstaan. Dat wil zeggen: we hebben niet alleen ons te verbazen over de wonderen van Gods genade, maar er ook een *teken* van te zijn. We hebben dat te *bewijzen* in ons veranderde leven. Zoals die priesters daar na de ballingschap rondliepen door het land als zichtbare bewijzen van Gods genade, als levende wonderen, zodat iedereen zei, niet: wat een beste priesters zijn dat geweest, maar: welk een klaar bewijs zijn ze van 's Heren herstellende genade!

Het herstel beperkt zich niet uitsluitend tot de *priesterschap*.

Van het gehele *volk* wordt namelijk ten besluite gezegd, dat te dien dage, d.i. onder de gezegende heerschappij van de Christus, een iegelijk zijn naaste zal nodigen onder de wijnstok en onder de vijgeboom.

Dit is een idylle van vrede en rust.

Het is tegelijk een tweevoudig wonder.

Vroeger werden ze elk ogenblik door de vijand besprongen, maar dan zal de vrede uit de aarde voortspruiten, en dezelfde die de vruchten gezaaid hebben, zullen ze ook maaïen. De aanrukkende legers zullen de akkers niet meer verwoesten, maar men zal in vrede het goede van het land kunnen genieten.

Dit is het eerste wonder.

En het tweede, daaraan gelijk is, dat er ook *onderlinge* vrede zal zijn. Een iegelijk zal zijn *naaste* nodigen. Vroeger had daar ook nogal eens het een en ander aan gehaperd. De onderlinge naijver was groot. Efraïm benauwde Juda, en Juda benijdde Efraïm. De armen en ellendigen werden bovendien verdrukt in plaats van geholpen. Maar in dit Messiaanse rijk zal dit allemaal anders worden — dit is in Nieuw-Testamentische taal dat het *herstel* dat Christus

in de zondaar teweeg brengt ook hierin uitkomt, dat de broederlijke liefde blijft, dat het:

Ai ziet, hoe goed, hoe lieflijk is 't dat zonen
Van 't zelfde huis als broeders samenwonen,

niet alleen luidruchtig door de tempelgewelven davert, maar dat wij dit, om met de ernstige en nuchtere woorden van het Avondmaalsformulier te spreken, niet alleen met *woorden*, maar ook met de *daad* jegens elkander bewijzen. Woorden zijn goedkoop, vindt het gezegde formulier; en blijkbaar stonden de zaken ten dage van de opstelling er van nog zo, dat de vrede althans door woorden niet werd verstoord. Dit ligt dan ook al weer in een grijs verleden. Maar om kort te gaan, woorden *zijn* inderdaad niet zo duur, en de *daad* is het bewijs dat er inderdaad herstel door Christus plaats greep. En door deze daad der broederlijke liefde en de beoefening van de gemeenschap der heiligen in het nodigen, niet van z'n vrienden en geestverwanten maar van zijn *naasten*, door een iegelijk, zal dan in deze wereld, waarin het normaal is dat de een de ander verbijt en vereet en beconcureert, het kerkvolk van de Here Jezus Christus een *wonderteken* wezen.

Wij hebben onszelf terdege te controleren, of deze vrucht der genade ook aan onze levenboom groeit.

Jezus Christus is in de wereld gekomen om het door de zonde geruïneerde leven te herstellen, en gebroken banden weer te helen. Allereerst de band met God, maar daarna ook de onderlinge band der liefde.

We zijn van nature geneigd, behalve God ook de naaste te haten, maar het leven der bekering is nu de zonde te haten. Dat is in dit geval alle nijd, haat, toorn en wraakgierigheid te haten, omdat God die haat. Dit is dus precies het omgekeerde doen van wat ik eigenlijk graag zou willen doen, en het heet daarom ook bekering, omdat bekering is rechtsomkeert maken, tegen de draad ingaan, tegen de stroom oproeien, precies het omgekeerde doen van wat iedereen doet en iedereen normaal vindt. Het normale is, dat een iegelijk met de ellebogen werkt, en dat 'n iegelijk z'n naaste een duw geeft, en z'n wijnstok en vijgeboom ten eigen bate exploiteert, maar het abnormale, het wonderteken van het herstel door genade is, dat een iegelijk zijn naaste *nódig*t, zijn goed met een ander *déélt*, en de vrucht van zijn vijgeboom en wijnstok gewillig en met vreugde ten nutte en ter zaligheid de naaste aanbiedt.

Dit is de idylle van de onderlinge vrede en de gemeenschap der heiligen.

Men kan helaas niet met een vrije en goede consciëntie beweren, dat het leven der gelovigen een dergelijke idyllische aanblik biedt. Aangezien het hart der menschen arglistig is, en ook van de mens kan gelden dat hij arglistiger is dan al het gedierte des velds, kan hij zich tegen het goddelijk gebod der liefde verschansen, door bijvoorbeeld te beweren, dat men behalve de vrede ook de waarheid, en die zelfs in de eerste plaats behoort lief te hebben. In de naam van deze "waarheid" worden dan de wonderlijkste bokken-sprongen verricht, waarbij het nuchtere feit uit het oog wordt verloren, dat de liefde kan devalueren tot verliefdheid. Men kan op z'n eigen mening zo verliefd raken, dat deze onbezonnen tot "de" waarheid wordt geproclameerd en dan is het met de vrede ook totaal uit natuurlijk.

Intussen weet de Schrift niets van een of... of. Zij vermaant niet *óf* de waarheid *óf* de vrede, maar beide even vurig lief te hebben. Het conflict ontstaat pas door de zoëven genoemde degradatie van de liefde tot verliefdheid, waarbij een verliefdheid op de vrede minstens even gevaarlijk is als die op de "waarheid". Dan groeit het getal van misverstanden nog meer, die vrij eenvoudig uit de weg werden geruimd door een vriendelijke nodiging: komt u eens bij me eten. Onder mijn wijnstok en vijgeboom.... Zacharia wist blijkbaar ook al van de gunstige invloed die er van zo'n gemeenschappelijk onderhoud kon uitgaan!

De Heilige Schrift is vol van uitspraken, die bewijzen dat de onderlinge liefde een van de eerste vruchten der bekering is. Hieraan weten wij, dat wij uit God geboren zijn, zo wij de broeders liefhebben. Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt. De enige reden, waarom ze hier neergeschreven worden is, omdat de eenvoudigste waarheden het gemakkelijkst vergeten worden, en omdat we de meeste dingen niet weten, omdat we ze te goed weten. Hoe dikwijls hebben we bijvoorbeeld al niet van die uitnodiging onder wijnstok en vijgeboom gehoord, en hoe weinig hebben we er naar gehandeld! Intussen blijft het nog altijd goed en liefelijk dat zonen van 't zelfde huis als broeders samen wonen, hetgeen de erkenning insluit dat het slecht en hatelijk is als het tegendeel gebeurt.

De verzuchting van het "ai ziet" is nu lang genoeg geslaakt.

Het moest nu ook maar eens tot de daad komen. Van geestelijke en morele herbewapening gesproken! Men zegt dat de kerk daar al eeuwen mee bezig is, en dat die "leuze" voor haar geen betekenis heeft. Maar het tempo, mannen, het tempo, hoe staat het daar mee? Als dit tempo der bewapening uit het oog verloren wordt, kan zelfs de kerk niet meer meedoen.

Buizen en bomen

die lampen hadden zeven en zeven pijpen, dewelke boven zijn hoofd waren, en twee olijfbomen daarnevens, een ter rechterzijde van het oliekruike en een tot deszelfs linkerzijde.

Zacharia 4:2b, 3.

Zacharia wil wel bekennen, dat hij maar 'n zwak mensenkind is.

Tot tweemaal toe laat hij zich in dit vierde visioen over de buizen en de bomen de vraag stellen door de engel der uitlegging: "Weet gij niet wat deze dingen zijn?" Een vraag, waaruit duidelijk grote verbazing spreekt over zoveel onvatbaarheid en geestelijk onverstand, en dat nog wel bij een profeet. En ook reeds aanstonds bij het begin geneert zich de profeet er niet voor, ronduit te verklaren, dat hij door de tolk-engel wakker geschud moest worden "gelijk een man die van zijn slaap opgewekt wordt." Uit een en ander blijkt wel, dat er een zekere moeheid, een inzinking over deze visionair gekomen was. Zelfs de allerheiligsten ontkomen daar niet aan. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. Het verschijnsel herhaalt zich gedurig in de kerk. Zelfs de wijze maagden beginnen te sluimeren en vallen in slaap. Indien de Here niet télkens weer met Zijn Woord de kerk kwam wekken, zou het er met haar niet te best voorstaan.

Ook Zacharia wordt gewekt.

Hij wordt gedwongen de ogen wijd open te doen, en zich zelfs zeer nauwkeurig rekenschap te geven van hetgeen hem nu wordt getoond.

Wat hij ziet in het thans volgende nachtgezicht is in zekere zin normaal.

Het zijn geen vreemde, hemelse gestalten, die voor zijn geestes oog verschijnen, maar het is gewoon tempelgerei dat hij ziet.... een gouden kandelaar. Het moge dan wellicht een kandelaar van ongewoon-grote afmetingen geweest zijn, zo 'n gouden luchter met zeven armen was toch voor iedere Israeliet zo te zeggen een dagelijks artikel. In de tempel van Salomo stonden er zelfs tien de ganse nacht te branden!

Toch was er met deze kandelaar wel iets bijzonders.... laten we Zacharia 't eens precies laten vertellen.

Hij zag behalve die luchter ook nog "een oliekruike boven deszelfs hoofd", waarmee natuurlijk bedoeld wordt, dat boven de kandelaar een oliereservoir was aangebracht, waaruit de zeven lampen met olie gevuld werden. Dit kon geschieden, omdat er van die oliehouder toevoerbuizen naar de lampen liepen, en wel naar elk van de zeven armen zeven buizen, in totaal niet minder dan negen en veertig. Zacharia moet dus alweer goed wakker geweest zijn, om deze symmetrie dadelijk zo goed waar te nemen.

Het meest ongewone in dit gezicht was evenwel, dat er behalve deze vele buizen ook twee bomen waren, olijfbomen namelijk, de een ter rechter- en de ander ter linkerzijde van de gouden luchter.

Uit het slot van dit visioen (vs. 12) blijkt, dat deze bomen niet dienden als ornament om het geheel wat op te fleuren zoals men palmen zet naast de preekstoel bij een feestelijke gelegenheid. Waarlijk niet! Deze bomen hadden in tegendeel een belangrijke functie, om op hun beurt het oliereservoir weer geregeld bij te vullen. Alles stond dus met elkaar in verband,

lampen, buizen, oliehouder en olijfbomen. Het is feitelijk heel eenvoudig. Werden de lampen van de kandelaar door de negen en veertig buizen uit de oliehouder gevoed, de oliehouder wordt op zijn beurt weer door de twee bomen gevoed, want almaar door stroomde de olie als vloeibaar goud uit de rijpe olijftrossen die boven de oliehouder hingen.

Dit was het dus wat Zacharia zag in dit vierde nachtgezicht.

We laten nu de verschillende bijzonderheden van dit visioen voorshands rusten, om ons thans uitsluitend te bezinnen op deze twee-eenheid van buizen en bomen. Nog duidelijker gezegd: de dode buizen en de levende bomen; het mechanisme en het organisme, de vorm en het wezen.

Om precies te weten waar we aan toe zijn, zij er vooraf aan herinnerd, dat door deze kandelaar met z'n samenstel van pijpen in eerste instantie verzinnebeeld wordt de gerestaureerde *tempel*, maar vervolgens de *kerk* van Christus. Deze kerk is draagster van het licht in een duistere wereld. Daarom heeft Jezus haar de roeping voorgehouden de lichtende luchter te zijn, en wordt in de Openbaring van Johannes zonder omwegen gezegd: de zeven kandelaren die gij gezien hebt zijn de zeven gemeenten.

Daar bestaat dus geen twijfel over.

Evenmin behoeft er twijfel over te bestaan, dat het hier een kwestie is van *ontvangen* en *geven*.

De zeven armen van de luchter *gaven* licht, maar ze konden dat natuurlijk alleen doen, doordat ze regelmatig dat licht in vloeibare vorm van olie *ontvingen*, eerst uit het oliereservoir en in laatste instantie uit de bomen.

Die zeven armen gaven dus eenvoudig, maar ook vanzelfsprekend door, wat ze zelf ontvangen hadden. Ze werden gevoed met olie en voedden op hun beurt de omgeving met koesterend licht.

Dit is de simpele, maar hoge roeping der kerk.

Stil staan te branden, zonder enige pretentie. Licht te verspreiden waar het donker is. Niet alleen het licht der waarheid, maar ook het licht en de vrolijkheid der barmhartigheid en liefde. Zij *kán* het doen, omdat ze eenvoudig maar heeft *dóór* te geven wat ze zelf ontvangen heeft. Zij *moet* dit doen, omdat het nu eenmaal de taak van 'n luchter is om licht te geven. Dat is de meest vanzelfsprekende zaak ter wereld. Christus heeft hier z'n lampenkronen en candelabres niet voor sieraad. Opsmuk en franje passen niet bij het kruis. Wat nuttigheid, vraagt de Catechismus telkens weer, wat nuttigheid zit er in. De kerk des Heren moet nut doen, en anders beslaat zij haar plaats onnuttiglijk op de aarde. Wie heeft er iets aan een kaars onder een bed of onder een korenmaat? Men heeft een kachel om zich er bij te warmen, een lamp om er bij te lezen, een huis om er in te wonen. Zo heeft Christus Zijn kerk in deze wereld om licht te geven, de hemelse dingen over te brengen op de aarde, door te geven in allerlei vorm wat ze zelf ontvangen heeft, kortom: om nuttig en vruchtbaar te zijn. Dat is, zoals gezegd, zeer vanzelfsprekend.

Niet ieder schijnt van dit vanzelfsprekende doordrongen te zijn.

Groot is het getal dergenen, die wel willen ontvangen, maar niet doorgeven ... De geestelijke gierigaards, die alles ten eigen bate oppotten. Lichtloze luchters! Ze strekken als deze kandelaars zevenvoudige armen omhoog om zeventig maal zevenmaal vergeving te ontvangen, maar om zelf zevenmaal te vergeven vinden ze bespottelijk vaak — eenmaal is nog te veel. Zij begeren volop gevoed te worden van de weelderige maaltijd van de tafel des Heren, maar er schiet geen brokje, zelfs geen kruimeltje over om op hun beurt de hondekens

te voeden. Zij bidden tot God dat Zijn vriendelijk aangezicht vrolijkheid en licht verspreide op hun levenspad — liefst nog meer vrolijkheid dan licht —, maar ze weigeren volstandig om ook maar één keer 'n vriendelijk gezicht te zetten, als er ellendigen komen vragen om 'n enkel lichtstraaltje in hun kommervol bestaan. Ze gaan zondag aan zondag naar de kerk om zich via de buizen en kanalen van preken en gebeden te goed te doen, maar in de week is er geen sterveling die er iets van merken kan. Noch door hun woord, noch door hun godzalige wandel doen ze ook maar de minste poging om hun naasten voor Christus te winnen. Zij leven, als de rijke man in de gelijkenis, ik zeg nu niet elke dag, maar elke zondag overdadig en prachtig en slurpen uit de reservoirs en voorraadschuren van Gods milde hemel, en. ... aan de poort ligt de arme Lazarus vol zweren en hij blijft er liggen. Hoog branden alle lampen in de kerk, maar de boogramen worden zo zorgvuldig afgesloten alsof er luchtgevaar dreigt — geen straaltje licht dringt naar buiten in de duistere omgeving!

Dit zijn dan degenen die ontvangen willen zonder te geven!

Hiermee komen we vanzelf op die buizen en bomen terug.

Het is zonder meer duidelijk, dat de hierboven getekende figuren — en niemand zal wel beweren dat het denkbeeldige figuren zijn — het leven uit God missen, want God leeft van geven. Iemand heeft eens gesproken van de vruchtbaarheid Gods, en God is inderdaad vruchtbaar. En wie het leven uit God leeft, leidt een vruchtbaar en gezond leven.

Dit leven Gods wordt in ons visioen gesymboliseerd door de twee *bomen*.

Die bomen vormen namelijk het enige *levende* element in dit nachtgezicht.

Heel dat samenstel van lampen en armen en buizen was kunstig en vernuftig, maar er zat toch geen greintje leven in. Mensen hadden dat ook kunnen fabriceren. Maar bomen kan de mens niet maken. De mens kan veel, maar hij kan geen boom laten groeien. Hij kan *niets* maken dat leeft. Dat kan God alleen. Daarom wordt hier de dode kandelaar geflankeerd door twee levende bomen, als een lichtend symbool dat Israel alleen *leven* kan, en zijn licht te verspreiden vermag tot verlichting der heidenen, zolang en voorzover het gevoed wordt door het leven Gods. Zodra die levensbomen worden weggenomen, houdt het levende licht en het lichtend leven op te vloeien, en gaan de lampen uit.... er blijft niets anders over dan een sierlijk ornament!

Gelijk deze lampen haar levenslicht putten uit de bomen, put de kerk des Heren haar leven uit Christus.

Zodra deze gemeenschap met Christus een einde neemt, geeft de kerk geen licht meer, en heeft zij ook geen leven meer. Wat er overblijft, zijn de buizen. Een mechaniek. Kunstig van vorm misschien, maar niet meer dan *vórm*.

Er is enige reden voor de vrees dat wij meer op de buizen dan op de bomen letten.

Ik zeg niet, dat de bomen gerooid zijn, maar ze zijn min of meer op nonactiviteit gesteld en daarom is de kerk zo berooid en arm. We kunnen het dan met de buizen wel af: een wel samengevoegd — is Jeruzalem niet *wèl* saamgevoegd? — stelsel van pijpen en armen, van ambten en bedieningen, van kerkgang en kerkvorm, van commissies en deputaten. De buizen zijn er wel en de leidingen, wijdvertakt zelfs "op alle terrein des levens".

Dit bevat geen heimelijk advies: ruimt u dit alles maar op!

Natuurlijk niet!

Zomin de mens z'n lichaam missen kan, en zomin die kandelaar z'n toevoerbuizen missen kan, kan de kerk zonder "instituut". Al die kanalen en diensten wil de Here juist gebruiken

voor de bewaring en vermeerdering van Zijn kerk.

Wij kunnen de buizen niet missen.

Maar de bomen kunnen we nog minder missen.

Zonder de bomen worden de buizen overbodig en schrompelen straks weg tot oud roest. Zonder de levende gemeenschap met Christus is de kerk een ornament zonder licht, een lichtleiding zonder contact, een centraal buizenstelsel zonder verwarming, een lichaam zonder ziel — en waar de dode lichamen zijn, aldaar zullen de arenden vergaderd worden.

Het geweld van de Geest

Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal net geschieden, zegt de Here der heirscharen.

Zacharia 4:6b.

Wat Zacharia precies zag in het visioen van de gouden luchter bleek ons reeds. De bedoeling er van komt voor een groot deel overeen met het vorige. Daar werd Jozua in zijn priesterambt hersteld, en hier staat voor het oog van de verbaasde ziener een tempelkandelaar in hoge luister te branden, het is in beide gevallen de bemoedigende voorzegging, dat tempel en tempeldienst weer in ere zullen worden hersteld!

Dit was *bemoedigend*, zeide ik, want in die tijd was er van 'n dergelijk herstel nog bitter weinig te zien.

Maar behalve dit heeft dit visioen van de gouden kandelaar ook een zeer *beschamende* inhoud. God laat aan de profeet niet de muren van de herbouwde tempel visionair zien, of het dak of de statige zuilen, maar een lichtende luchter! Hij wil er mee te kennen geven, dat nu het voornaamste en het meest essentiële van heel de tempel is. Heel de nieuwe tempel wordt hier om zo te zeggen samengetrokken in die luchter, en de Here wil er natuurlijk mee zeggen, dat Israel er niet mee klaar was om daar een Godshuis te hebben staan, een fraai gebouw van hout en steen, want dan waren er misschien wel heidense tempels die nog veel mooier waren. Maar het volk des Heren moest een *licht* wezen ter verlichting der heidenen, evenals de kerk van onze tijd de roeping heeft om het licht der wereld te wezen. Een kerkgebouw is wel geen bijzaak, maar evenmin hoofdzaak. Als er ergens in een stad of dorp 'n mooie kerk staat, maar de kerkgangers zijn stuk voor stuk het tegendeel van lichtdragers, dan doet men het beste zo'n kerk maar zo haastig mogelijk af te breken. Ze staat er als een aanklacht, een vloek!

Het wezen der kerk is het licht dat zij verspreidt.

Toch is die kandelaar ook nog weer niet het àlervoornaamste. Zo'n luchter is op zichzelf ook 'n dood ding, al is hij van goud gemaakt.

Als hij op zijn beurt niet met olie gevoed wordt, kan hij aan z'n bestemming niet beantwoorden. En nu is het heel bijzondere in dit visioen — we wezen in de "bomen en buizen" reeds in die richting — dat déze luchter niet, gelijk alle gewóne kandelaars in de tempel, dagelijks werd bijgevuld door menselijke priesterhanden, maar dat de oliestroom permanent uit de levende olijfboom via het reservoir in de kandelaar overvloeide.

Dat stond nooit stil, en mensenhanden kwamen er niet aan te pas.

Voor wie oog heeft voor de symboliek der Heilige Schrift is de betekenis hiervan terstond duidelijk.

De olie is het steeds weerkerende zinnebeeld van de Heilige Geest, reden waarom profeten, priesters en koningen dan ook met olie gezalfd werden ten teken dat de Geest Gods hen de ambtsgaven verleende.

Als hier dan ook de luchter maar aldoor staat te branden, dank zij het olievoedsel van de door God geplante bomen, dan betekent dit voor Zacharia, dat de tempel zal worden afgebouwd niet dank zij de bovenmenselijke inspanning van de bouwers, maar dank zij de inspirerende

werking des Geestes, die Zerubbabel en de zijnen bezielen zal om troffel en zwaard tegelijk te hanteren. En het betekent voor de kerk van het Nieuwe Testament, dat zij alleen aan haar roeping om lichtdraagster te zijn blijvend beantwoorden kan, en dat het koninkrijk Gods alleen voltooid kan worden door het voortdurende contact met Christus door de Heilige Geest — blijft in Mij en Ik in u, want zonder Mij kunt gij niets dóen!

Het lijkt haast overbodig dat dit aanschouwelijk onderwijs van het luchter-visioen nog eens met zoveel woorden verklaard wordt door de woorden die hier boven staan: "Dit is het Woord des Heren tot Zerubbabel zeggende: Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Here der heirscharen".

Hèt zal geschieden!

Wat?

Dit behoefde heus geen nadere verklaring. 't Is het grote "het" dat aller hoofd en hart in beslag nam: de tempelbouw!

Hieromtrent was Zerubbabel nog niet zo erg gerust!

Hij beschikte per slot van rekening maar over weinig hulpmiddelen en weinig hulpkrachten en de tegenstanders waren vele. Hoe ter wereld zou in die concrete situatie dit kolossale werk ooit voltooid kunnen worden?

Maar nu komt de Here hem zeggen, dat Zijn werk — de tempelbouw was tenslotte 's Heren zaak — niet afhankelijk is van de hoeveelheid goud en zilver en hulptroepen en mensenkrachten. Dat zijn dingen die de wêrld nodig heeft om iets tot stand te brengen, maar die God soeverein missen kan. Laat Gideon z'n mannetjes maar gerust afdanken. En laat Zerubbabel maar niet staan tellen op hoeveel inkomsten hij kan rekenen en over hoeveel krachten hij beschikken kan. Door Mijn Géést zal het geschieden. De Geest des Heren is sterker dan 'n heel leger! De Geest des Heren brengt meer tot stand dan onnoemelijke kapitalen.

De Geest des Heren schuift nu Zerubbabel en zijn handjevol medewerkers niet op zij!

Hij zegt niet: Kijk jullie maar toe, want Ik kan het alleen wel af!

Nee, dat niet!

De Geest des Heren schakelt de mens niet uit, maar in.

Maar dan zijn een stuk of wat lieden die door die Geest bezield worden, duizend maal meer waard dan een half miljoen lauwen en laksen, al zijn die half miljoen nóg zo kapitaalkrachtig. En de Here zal nu die anderhalve man op de muur, dat stelletje kleine luyden zó bezielen en aanvuren, dat ze met onoverwinnelijke krachten worden aangegord en ongewone dingen zullen presteren.

Welke prestaties dat zijn, voegt het volgende vers er nog aan toe.

"Wie zijt gij, o grote berg? Voor het aangezicht van Zerubbabel zult gij worden tot een vlak veld" (vs. 7a).

Hiermee wordt dus te kennen gegeven, dat alle bergen van bezwaren eenvoudig weggenomen zullen worden. Vleselijke mensen zien altijd hoge bergen, en daarom kan er niets gebeuren, maar voor hen die 't heil des Heren wachten, zijn bergen vlak en zeeën droog. En hoe Zerubbabel met de zijnen langs die vlakke velden zullen opmarcheren naar een glorieus resultaat blijkt tenslotte: ". . . want hij zal de hoofdsteen voortbrengen met toeroepingen: genade, genade zij dezelve!" Dit voortbrengen van de hoofdsteen of de sluitsteen betekent zoveel als de afbouw van de tempel: Zerubbabel zal met eigen hand de laatste steen in de gevel plaatsen en de schare, die de plechtigheid bijwoont, zal haar heilgeroep over die

sluitsteen doen horen.... "genade, genade zij dezelve!" ¹⁹

Ook hierin is de kerk dus weer precies anders dan de wereld.

Zij heeft haar kracht niet in krachtpatsers, maar in de Geest.

Zij roept "heil", niet over de grote mannen, maar over de tempelsteen, die door de wereldbouwers verachtelijk wordt een plaats ontzegd.

Zopas is reeds zijdelings gewaarschuwd tegen een verkeerde toepassing van het overbekende Schriftwoord: Niet door kracht noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden; namelijk alsof de Geest de mens tot een lijdelijk toeschouwer zou degraderen.

Een tweede valse tegenstelling treedt naar voren als men meent dat "kracht en geweld" uitsluitend de eigenschappen zouden zijn van het "vlees", terwijl de Geest daar in het geheel niet van weten wil.

Dit is op geen enkele wijze vol te houden.

De Geest bedient zich evenzeer van kracht en geweld.

Alleen op heel andere wijze dan de wereld.

Het is geen bruut, maar heilig geweld.

Men combineer slechts het vuur met de wind — de twee tekenen waaronder de Heilige Geest op de Pinksterdag optrad —, om te zien welke teugelloze krachten de Geest ontwikkelen kan. De Geest maakt van Zerubbabel en de zijnen mannen als leeuwen, sterk niet door fysieke kracht, maar door geloofskracht. Paulus wist daar ook van toen hij schreef dat wij niet hebben ontvangen de Geest der vreesachtigheid, maar der *kracht*.

De Geest is óók sterk, en óók geweldig, maar zo heel anders dan het vlees.

Het geweld van het vlees is op *zelfhandhaving* uit — het geweld van de Geest op *zelfverloochening*. "Wie zijn geest beheerst dóór de Geest is sterker dan die een stad inneemt".

Het geweld des vlees openbaart zich in bulderen en vloeken — het geweld des Geestes in zwijgen en bidden. Het vlees is sterk met de ellebogen, de Geest door het liefhebbende hart. De mens, die zich door de Geest Gods laat leiden, moet ook geweld oefenen, maar hij doet nooit een *ander*, maar *zichzelf* geweld aan. Hij kruisigt, doodt en begraaft z'n medemens niet, maar z'n oude mens. Daar is een geweldige krachtsinspanning voor nodig, waartoe eigen krachten en voornemens ten enenmale ontoereikend zijn. Maar dit is het Woord des Heren tot Zerubbabel en tot ieder die aan de muren van Jeruzalem bouwen moet door afbraak van z'n eigen muren: ". . . niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden".

Zal "het" geschieden.

Dit, Jet" heeft een geweldige inhoud voor onze tijd!

Er moet en er kan ontzettend veel geschieden nog. Men kan maar opsommen: de bouw van Jeruzalem, het zoeken van de vrede van Jeruzalem, de verovering van de verloren provincie van het koninkrijk Gods; Zending, evangelisatie, jeugdwerk, barmhartigheid, geestelijke en morele herbewapening, het inbrengen van bezwaren tegen de geest der eeuw, de persoonlijke strijd des geloofs.... er is nog heel wat te doen!

En nu, wat geschiedt er eigenlijk?

¹⁹ Prof. Ridderbos vertaalt: "Onder het gejubel: heil hem, heil hem!", a.w. bl. 77.

We hebben onze mooie en minder mooie kerkgebouwen, die 's zondags volstromen, maar dan verder? Wat *gebeurt* er nu? Men zou zo zeggen op de zondag: een prachtige sabbatsschare, die ernst maakt met het vierde gebod. Maar een schare, die als het Farizeïsme van Jezus' dagen nalaat het zwaarste van het sabbatsgebod op maandag en dinsdag en al de dagen haars levens: God de Here door Zijn *Geest* in mij werken laten!

""Als wij die Geest in ons werken lieten, ja, dan zouden de onheilige geesten binnens- en buitenshuis wel op de vlucht slaan, en zou de kerk zich in deze wereld openbaren als een heilige geweldnares die door haar geloof ongewone krachten deed. Die zeide: wie zijt gij, o grote berg? Wordt opgeheven en in de zee geworpen, en niets zou haar onmogelijk zijn!

Nu zitten we op *elk* terrein met overvloed van werk en werkkrachten — maar met een groot tekort aan geloofsmoed en bezieling des Geestes!

Waar is het geweld van de Geest?

Blijdschap over steen en lood

Want wie veracht de dag der kleine dingen? daar zich toch die zeven verblijden zullen, als zij het tinnen gewicht zullen zien in de hand Zerubbabels; dat zijn de ogen des Heren, die het ganse land doortrekken.

Zacharia 4:10.

De tijd waarin Zacharia optreedt met z'n vurige aansporing tot tempelbouw, wordt hier "de dag der kleine dingen" genoemd.

Deze typering is zeer juist.

Van een eigenlijke tempel, en herstel van de eredienst was nog zo goed als niets te zien. Men leefde nog in het allereerste beginstadium, en nu waren er zwaartillende mensen, echte pessimisten zoals die er altijd zijn, die dachten en het wellicht ook wel uitspraken, dat er tòch niets van terecht zou komen. Alle moeite en kosten waren verspild, en men deed het best, om er maar zo spoedig mogelijk mee op te houden.

Dit waren dus degenen, die "verachten de dag der kleine dingen".

Deze wijze mensen waren nog te dom om de les der natuur en dei-historie ter harte te nemen, dat het grote altijd groeit uit het kleine, en dat één enkel mosterdzaad zich ontwikkelen kan tot een grote boom, in welks takken de vogelen des hemels nestelen.

Deze remmers-van-professie, voor wie de tijd nooit rijp is, leest Zacharia nu duchtig de les.

Indien we de Statenvertaling geloven mogen, stelt hij tegenover het menselijk pessimisme het goddelijk optimisme, en lacht de blijdschap die uit Gods ogen straalt, de meesmuilende klagers hartelijk uit.

Immers, die zeven — dat zijn dan de zeven ogen Gods (symbool van 's Heren voorzienige zorg) — verblijden zich als zij het tinnen gewicht zullen zien in de hand Zerubbabels. Met dat "tinnen gewicht" moet dan bedoeld zijn het "lood" zoals er eigenlijk staat, of het paslood, een instrument dat de bouwer gebruikt, en de bedoeling is dan natuurlijk, dat er blijdschap in Gods ogen — en dñs in Zijn hart — is en dat de Here het met bijzonder welgevallen aanziet, dat Zerubbabel aan de bouw begonnen is. 't Is nog maar een zwak begin, een paslood, maar 't is tenminste *iets*, en voor de rest zal de Here zelf wel zorgen: "de handen Zerubbabels hebben dit Huis gegrondvest, zijn handen zullen het ook voleindigen" (vs. 9a).

Ledige handen kan de Here niet verdragen.

Critiserende stuurder aan de wal wekken Zijn heilig misnoegen op.

Maar er is een "licht dat van Zijn aangezicht straalt" als Hij de arbeiders aan het werk ziet, en met welgevallen rust Zijn oog op alle bouwmaterialen, hoe gering ook in de ogen der mensen — tinnen gewichten zijn in de hemel groot en groots — en het lied van de arbeid in Gods kerk smelt saam met het lied der engelen, die zich verblijden over elke zondaar die bouwen wil.

Er is ook een andere vertaling van deze tekst mogelijk, die hier schijnbaar nogal van afwijkt, en die aldus luidt: "Want wie de dag der kleine dingen gering geacht heeft, die zal zich (nog) verheugen en de steen in de hand van Zerubbabel zien. Die zeven zijn de ogen des Heren, die

de gehele aarde overzien".²⁰

In dit geval zijn het dus niet de "ogen des Heren", maar de pessimisten zelf die zich nog eens verblijden zullen. Hun klaagzang van nu zal nl. veranderd worden in een blijde rei, omdat zij "de steen in de hand van Zerubbabel zullen zien". Het "tinnen gewicht" is in deze vertaling een "steen" geworden, hetgeen berust op het vermoeden "dat, waar in de overgeleverde tekst letterlijk staat: "de steen en het lood", de toevoeging "het lood" er door een vergissing van de afschrijver is tussengekomen".²¹ Met die "steen" zou dan bedoeld zijn de sluit- of gevelsteen, waar reeds eerder over gesproken is, en de profeet wil dus maar zeggen, dat dezelfde mensen die nu nog kleine gedachten hebben over de toekomst, eens hun ogen niet geloven zullen, als ze Zerubbabel met eigen handen de topsteen in de tempelgevel zullen zien zetten. De slotzin "die zeven zijn de ogen des Heren, die de ganse aarde overzien", is bij deze opvatting dan een herinnering aan wat reeds vroeger gezegd is, dat óp die sluitsteen zeven ogen gegraveerd waren, ten teken dat de tempelbouw onder de hoede des Heren stond.

Deze laatste opvatting zal ongetwijfeld wel de juiste zijn, maar dit neemt niet weg, dat die "vergissing van een afschrijver", waar zoeven sprake van was, en die het "lood" in de tekst binnensmokkelde, welke vergissing op haar beurt weer leidde tot de vergissing der Statenvertalers, die van de "blijdschap Gods" over het paslood gewagen, stellig geen tragische maar een zeer vrolijke "vergissing" genoemd mag worden. Zij combineert niet alleen het paslood van de *aanvang* met de sluitsteen der *voltooïing*, maar ook de blijdschap van God met de blijdschap der mensen. Er is blijdschap in de hemel bij God en Zijn engelen en er is blijdschap op de aarde bij allen die het wél menen met Sion, als er in de handen van Zerubbabel, en voorts van allen die tot tempelbouw geroepen zijn, maar *bouwmaterialen* gezien worden. Noem de bouwmaterialen nu maar steen of lood of tinnen gewichten, dat doet er allemaal niets toe, als het maar gebruikt wordt om te bouwen en niet voor wat anders. Men kan stenen namelijk ook misbruiken, om er mee te gooien, en lood om er mee te schieten. Er is allerlei pracht materiaal dat dienen kan voor de opbouw der kerk — ook in woord en geschrift, dat echter, in z'n tegendeel gebruikt, stukken en brokken maakt. De handen die het materiaal gebruiken, moeten ook handen der liefde zijn, want de *liefde sticht*. Dat wil zeggen: de liefde *bouwt*. Er is grote blijdschap als de Psalm gezongen en beleefd wordt:

Reeds verlangen uwe knechten
Hare stenen op te rechten.
Elk heeft deernis met haar gruis,
Elk toont ijver voor Gods huis.

Het zou goud waard wezen, als dit verlangen bij al Gods knechten leefde, en de ijver voor Gods huis geen plaats ging maken voor de ijver voor allerlei heilige huisjes. Of de ijver voor eigen huis.

Zo zijn er dan in de eerste plaats degenen, in wier hand noch 'n tinnen gewicht, noch paslood noch enige steen te zien is, om mee te bouwen aan Gods huis. Op de vraag: "wat is er in uw hand", kunnen ze met Mozes nog niet eens antwoorden: "een staf", of het moest dan de zweep van de wellustige kritiek zijn, waarmee ze, gezeten op de hoge bok, rondzwaaien zovaak als de wagen der kerk dreigt te derailleren. Voor de rest kan men gerust zeggen dat ze niets in de hand, en niets om handen hebben. Ze zijn niet bereid, om voor enige tak van arbeid in Gods koninkrijk mee aan te spannen, of mee de handen uit de mouwen te steken, deze leeglopers en lanterfanter in het koninkrijk der hemelen, maar laten dit genoegelijk aan anderen over. Ze hebben hier geen "tijd" en daar geen "gaven", doch per slot van rekening

²⁰ Bidderbos a.w. bl. 78.

²¹ Idem.

nergens liefde voor. De een kan niet komen omdat hij een vrouw getrouwd, en een tweede niet omdat hij een juk ossen gekocht heeft, maar het resultaat is in ieder geval dat ze niet komen. Dit zijn de passagiers op het "scheepke onder Jezus hoede", die wat op het dek heen en weer paraderen of een luie stoel opzoeken, en als het stormweer wordt hard schreeuwen of stilltjes wegkruipen en de bemanning laten ploeteren. Het zijn de reporters op de publieke tribune, die de kansen van hun favorieten bespreken, en applaudiseren als een van de spelers een goede zet doet. Het zijn de altijd-werkelozen, die zondag aan zondag trouw hun kaart laten afstempelen, en acte de presence geven en hun preekkrantsoen komen innen, om daarna al de dagen huns levens op de hoeken van de straten van Jeruzalem samen te hokken, en met de handen in de zakken te constateren in welk een kerkelijke heilstaat we zouden leven, als zij de teugels eens in handen hadden.

Indien de ogen des Heren zich verblijden over 'n tinnen gewicht in de hand van Zerubbabel, dan moeten diezelfde ogen wel vlammen schieten van verschrikkelijke toorn over deze nietsdoeners, die te lamlendig zijn om ook maar 'n tinnen gewicht aan te pakken, en toezien kunnen als anderen de centenaarslasten torsen, om daarna nóg op te merken dat die zwoegers het helemaal verkeerd doen. Ik zie al voor me de heilige ergernis in de ogen van Jezus, toen hij sprak van die luie en boze dienstknecht, die z'n talent in een zweetdoek begraven had, Jezus, de trouwe "Knecht des Heren", die zeide: "Mijn Vader werkt altijd en Ik werk ook". De vernieuwing naar het beeld Gods zal dan ook in de eerste plaats moeten uitkomen in *werken*; een grijpen naar steen en lood, om medearbeider te zijn aan het vast gebouw dat naar Gods gemaakt bestel in eeuwigheid zal rijzen. Er is geen groter zonde dan die van nalatigheid en leegloperij. Niet omdat de Here zonder hen niet voort kan. Zijn werk gaat grif door, en Hij wordt van mensenhanden niet gediend als *iets behoevende*. Hij heeft niets en niemand nódig per saldo. Maar die zonde is daarom zo groot, omdat ze bewijst dat het vernieuwende werk van Gods Geest is uitgebleven. Niemand mene, dat de ogen des Heren, die het ganse land doortrekken, deze onnutte dienstknechten niet hebben opgemerkt. En hoe het met hen afloopt, indien zij zich niet bekeren, is ook niemand onbekend.

Er zijn er in de tweede plaats, in wier handen niet de vreedzame bouwmaterialen, maar zwaarden, stokken, pennen en ander oorlogstuig wordt gevonden, waardoor aan het koninkrijk Gods meer afbreuk wordt gedaan, dan zij zelf vermoeden. Die tot bouwen geroepen waren, gaan elkander te lijf, en de tijd voor eendrachtige bouw wordt verspild in onderling getwist en rumoer.

Er volgt op de zopas geciteerde Psalm van die knechten die begeren haar muren op te rechten:

Albestierend Opperwezen,
Dan zal 't heidendom U vrezen,
Al de vorsten, neergebogen,
Doen dan huld' aan Uw vermogen.

Dit wil zoveel zeggen, dat van de eendracht der bouwers een gunstige invloed op het "heidendom" en deszelfs vorsten zal uitgaan, die dan zelfs hulde zullen brengen aan God. Iets wat Jezus in Zijn hogepriesterlijk gebed aldus heeft vertolkt: "Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in ons één zijn, *opdat de wereld gelove* dat Gij Mij gezonden hebt."

Wij beseffen blijkbaar nog steeds niet, welk een onberekenbare schade er berokkend wordt door de verdeeldheid der kerk, waarvan ettelijke bewoners nog steeds wél bereid zijn om naar bouwstoffen te grijpen om kerkelijke scheidsmuren van eigengerechtigheid en eigenwilligheid op te trekken, doch niet om eensgezind op te trekken, opdat "al de vorsten,

neergebogen, hulde doen aan Zijn vermogen".

En toch, wie veracht de dag der kleine dingen?

Het oog van het geloof *ziet* kleine dingen die een grote oogst beloven, hoezeer ook nog over "kleine dingen" wordt getwist. Maar als de dag der "grote dingen" komt, waarop het geloof aan de Una Sancta Catholica in aanschouwen overgaat, dan is dat niet aan de bouwlieden, maar aan de opperste Bouwmeester en Kunstenaar te danken.

Dienst des Woords

Verder antwoordde ik, en zeide tot hem: Wat zijn die twee olijfbomen ter rechterzijde des kandelaars, en aan de linkerzijde? En andermaal antwoordende, zeide ik tot hem: Wat zijn die twee takjes der olijfbomen, welke in de twee gouden kruiken zijn, die goud van zich gieten? En hij sprak tot mij zeggende: Weet gij niet, wat deze zijn? En ik zeide: Neen, mijn Heer. Toen zeide hij: Deze zijn de twee olietakken, welke voor de Here der ganse aarde staan. Zach. 4:11-14.

De titel van deze reeks overdenkingen over Haggai en Zacharia vindt feitelijk in deze slotwoorden van het "visioen van de gouden kandelaar" z'n rechtvaardiging.

Men herinnert zich de inhoud van dit nachtgezicht.

De profeet zag een reusachtige kandelaar, die met olie gevoed werd uit een oliereservoir dat zich boven de kandelaar bevond. Maar op zijn beurt werd dit oliereservoir weer regelmatig bijgevuld door twee levende olijfbomen, die zich links en rechts van de kandelaar bevonden: uit een tweetal takken, blijkbaar zwaar beladen met olijven, vloeide de olie gestaag in de oliehouder of "kruik". Het leek wel klaar goud, dat ze van zich goten.

Over de betekenis van olie en kandelaar is Zacharia wel voldoende ingelicht.

De kandelaar was het beeld van de tempel — wil men breder: de kerk des Heren — en de olie symboliseerde de *Geest* des Heren, die zowel licht als bezieling aan de kerk verleent.

Maar nu wil Zacharia nog graag weten, wat met die twee *olijfbomen* bedoeld wordt. En nog vóór hij daar een antwoord op gekregen heeft, specificeert hij z'n vraag nóg meer, door een onderzoek in te stellen naar de betekenis van de beide olijftakken, "waarin de werking der olijfbomen is geconcentreerd".²² Het waren die takken immers, die vlak boven de oliehouder hingen en het licht als vloeibaar goud, tegelijk het "goud" als vloeibaar licht daarheen voerden.

Het antwoord dat Zacharia krijgt, is met de Statenvertaling in de hand, hoogst onbevredigend.

Het luidt daar namelijk: "Deze zijn de twee olietakken, welke voor de Here der ganse aarde staan".

Feitelijk is dit geen verklaring, want de vraag was juist geweest: wat *zijn* die twee olietakken?

Het antwoord van de tolk-engel wordt evenwel veel duidelijker, als men bedenkt, dat het Hebreeuwse woord voor "olietakken" eigenlijk betekent: olie-zonen. Men zou ook kunnen lezen: "gezalfdn": "Deze zijn de twee gezalfdn welke voor de Here der ganse aarde staan".

Het wil mij voorkomen, dat hierin de oplossing ligt van het geheim.²³

Het woord "gezalfdn" roept terstond gedachten op aan "ambt" en "ambtsdrager", en het

²² Ridderbos, a.w. blz. 86.

²³ Prof. Ridderbos zoekt de verklaring in de slotwoorden: die voor de Here der ganse aarde staan, in deze zin dat bij *God* de bron ligt van het licht van de kandelaar. Deze verklaring komt me onbevredigend voor, omdat deze gedachte reeds uitgesproken is in vs. 6.

vermoeden ligt voor de hand, dat *met* die twee "olietakken" of "gezalften" *personen* bedoeld zijn, dienstknechten en instrumenten Gods ²⁴ En dit vermoeden wordt krachtig gesteund door de toevoeging, dat zij "voor de Here der ganse aarde staan", wat in de Schrift om zo te zeggen een staande uitdrukking is, om de dienstknechten des Allerhoogsten aan te duiden. De credentiebrief van Elia ²⁵ luidt: "Zo waarachtig als de Here, de God Israels leeft, voor wiens aangezicht ik sta" (1 Kon. 17:1).

Wij denken bij deze "olie-zonen" of gezalften het liefst aan de profeten Haggai en Zacharia.

Het was wel de Geest des Heren, die Jozua en Zerubbabel en heel het volk bezielen moest tot de tempelbouw, maar de Geest bediende Zich op Zijn beurt van organen: de gezalfde profeten, precies zoals die olijfbomen de schakels waren tussen God en de lichtende kandelaar. Het was de Dienst des Woords, waardoor de vonken des Geestes overspatten op het volk. Vanwaar komt zulk een geloof? Van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt *door de verkondiging van het heilig Evangelie*. Zo is het nu en zo was het toen. De twee olijfbomtakken staan daar als symbolen van de Dienst des Woords, waarvan de Geest instrumenteel gebruik wil maken, om Zijn kerk als een kandelaar te doen lichten In deze donkere wereld.

In het Nieuwe Testament worden deze profeten-dienaren-des-Woords de "twee getuigen" genoemd.

Met name dan in Openb. 11, welk hoofdstuk duidelijke zinspelingen bevat op dit visioen van Zacharia.

Zonder hier in den brede in te gaan op de geheimzinnige figuren van de "twee getuigen" die daar ten tonele worden gevoerd met de woorden: "En ik zal mijn twee getuigen macht geven, en zij zullen profeteren duizend tweehonderd zestig dagen, met zakken bekleed" (Openb. 11:3), is zoveel wel duidelijk, dat "deze twee getuigen vertegenwoordigen alle 's Heren ware en getrouwe *ambtsdragers* en kerkelijke dienaren".²⁶ "Het tweetal wijst hier op verscheidenheid in dat getuigen. ... en op de volkomenheid. Een getuigenis van twee geldt voor waar" (Deut. 19:15).²⁷

Van deze twee getuigen heet het nu in het volgende vers, met een duidelijke terugslag op òns visioen: "Deze zijn de twee olijfbomen, en de twee kandelaren, die voor de God der aarde staan" (Openb. 11:4), d.i. "de instrumenten en organen, van welke God Zich bedienen wil, om Zijn gemeente te verzorgen en te leiden, en haar als Zijn gemeente zich te doen betonen een stad op een berg, en het licht der wereld".²⁸

De man die visioenen ziet op Patmos is het dus volmaakt met de visionair Zacharia eens: Christus, die door de Geest Zijn kerk onderhoudt en bewaart, maakt daarvoor altijd gebruik van menselijke organen; noem deze nu Mozes en Elia; Haggai en Zacharia; Augustinus en Calvijn; te allen tijde zijn er de "twee getuigen", d.i. de ambtelijke Dienst des Woords in het kerkelijk instituut wil de Here gebruiken voor de uitbouw van Zijn koninkrijk.

Steeds weer dreigt het gevaar, dat dit ambt en instituut beurtelings worden onderschat en overschat.

²⁴ Het bezwaar van prof. Ridderbos dat een gezalfde de olie van buiten af ontving, en deze bomen uit zichzelf olie hadden, van "binnenuit", verliest aan betekenis, als men bedenkt, dat die bomen ook weer op hun beurt *middelen* waren, organen, die God niet persé nodig had.

²⁵ Bedenkt men dat een van de twee "getuigen" of "olijfbomen" (Openb. 11:4) uit Openb. 11 in z'n doen en laten juist aan *Elia* herinnert, dan krijgt dit argument nog meer kleur.

²⁶ Greijdanus, Komment. op het N.T., De openb. van Johannes, blz. 228.

²⁷ Idem blz. 229.

²⁸ Idem blz. 230.

Evenmin als de Geest denkbaar is zonder zichtbare kerk, is de kerk denkbaar zonder de Geest. Wie dit laatste uit het oog verliest, snijdt de ziel uit het lichaam weg, en maakt van de kerk een lijk. Maar wie van de Geest genieten wil zonder de organen en bediening, zonder het instituut der kerk en de Dienst des Woords ontbloot de ziel van het lichaam en maakt er dus een spookverschijning van. De bruid van Christus behoort gedurende de tijd harer "inwoning" een *kleed* te dragen, en dit kleed is de kerk. Het instituut. Wie dit kleed te nauw vindt, en het instituut te eng, en een "bovenkerkelijk christendom" verheft tot het hoogste van zijn blijdschap, ontdoet de bruid van haar kleed, en maakt zich schuldig aan geestelijke naaktloperij. Maar wie uitsluitend aan het kleed z'n aandacht wijdt, maakt er een dode, ziel-loze mannequin van, en zowel naaktlopers als mannequins zijn de Here een gruwel.

Natuurlijk is het wèl mogelijk, dat de Here Zelf het nodig oordeelt, dat de kerk van haar diensten en ambten beroofd wordt, en zij ontbloot wordt tot haar fundamenteën toe. Dat dus de mond der twee getuigen gestopt wordt, de bediening des Woords tot een schoon verleden zal behoren, van de samenkomsten der gemeente geen sprake meer zal zijn, en van de kerkgebouwen geen steen meer op de andere gelaten zal worden.

Dat is niet alleen mogelijk, maar zal verschrikkelijke werkelijkheid worden.

Als het gebeurt, behoeven we er ons niet over te verwonderen, maar dan geldt het: zie, Ik heb het ulieden voorzeggd.

In hetzelfde elfde hoofdstuk van de Openbaring van Johannes heet het van die twee getuigen: "en als zij hun getuigenis zullen geëindigd hebben, zal het beest dat uit de afgrond opkomt, hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen en doden. En hun dode lichamen zullen liggen op de straat der grote stad, die geestelijk genoemd wordt Sodom en Egypte, alwaar ook onze Here gekruist is" (Openb. 11: 7,8).

Dit wil, ontdaan van alle beeldspraak, zeggen, dat de bewoners van het toekomstig wereldrijk (de grote stad!) zich geestelijke kinderen zullen betonen van de inwoners van Sodom, Egypte en Jeruzalem.

Sodom sloeg de handen aan de hemelse dienstknechten des Heren.

Egypte strekte z'n schennende hand uit naar het volk des Heren.

Jeruzalem ontzag de Here zelf niet. . . . alwaar ook onze Here gekruist is.

En de antichristelijke wereldmacht zal de lijken van Gods aardse getuigen onbegraven laten liggen in de straten harer stad, d.w.z., wat Johannes hier zegt betekent: "de ruïne van het kerkelijke leven, het verbreken der gemeentelijke instituering en organisatie, het wegvallen der ambtsdragers, de vernietiging der kerk naar haar geïnstitueerd bestaan en arbeiden. Dan zijn er nog wel gelovigen (1 Cor. 15: 51; 1 Thess. 4: 15) en groepen van gelovigen, maar de kerk als georganiseerd geheel, als institutaire macht, met openlijk optredende, getrouwe en krachtige dienaren, is dus vernietigd en ligt in puin. Resten worden nog slechts hier en daar gevonden en waargenomen. Maar als invloed oefenende grootheid, die met kracht het Woord Gods doet horen, is zij weggefallen en teniet gedaan".²⁹

Al blijft dus de kerk, omdat Christus zonder onderdanen niet kan zijn, het kerkelijk *instituut* zal niet immer blijven.

Niet steeds zullen de "getuigen" hun woord doen horen, noch de olie-zonen hun goud van zich doen vloeien — Chrysostomus absit, decreteert de antichrist.

Er zal een tijd komen, dat de kerken worden afgebroken, of tot danshuizen verbouwd, en de

²⁹ Idem blz. 235.

aldus beroofde kerk zal klagen:

Wij zien aan ons, na al dit ongeval,
Geen teek'nen meer van uwe gunst gegeven;
Niet één profeet is ons tot troost gebleven,
Geen sterv'ling weet, hoe lang dit duren zal.

Zó ongeveer zullen de gelovigen klagen, dezelfden die zich nu nog de weelde menen te kunnen veroorloven om in onzalige verdeeldheid elkander te lijf te gaan, maar dan door God Zelf naar elkaar toegeranseld worden in de moderne catacomben.

Deze droeve toekomst wordt ons intussen niet voorzegd om de harten der gelovigen kleinmoedig te maken. De defaitistische stemming van: laten we ons dan maar niet druk meer maken, hoort in de kerk des Heren niet thuis. Integendeel, het is een opwekking tot verhoogde activiteit. Niet alleen om nòg beter de Dienst des Woords te waarderen, maar ook om de tijd uit te kopen, dewijl de dagen boos zijn, d.i. dat wij onze kinderen zó toerusten, dat zij het desnoods stellen kunnen zónder "de kerk naar haar geïnstitueerd bestaan en arbeiden".

Voor wanhoopsstemming is dus geen plaats.

Het koninkrijk Gods is integendeel het enige rijk, dat toekomst, dat dé toekomst heeft.

Behalve de klaagzang van zoëven zal de kerk onder het kruis óók jubileren:

Gij evenwel, Gij blijft dezelfde, o Heer,
Gij zijt vanouds mijn toeverlaat, mijn Koning,
Die uitkomst gaaft, en uit Uw hemelwoning
Voor ieders oog uw haat'ren gingt te keer.

Dit klopt precies op de Openbaring van Johannes: "En na drie dagen en een halve, is een geest des levens uit God in hen gegaan, en zij stonden op hun voeten; en er is grote vrees gevallen op degenen die hen aanschouwden; en zij hoorden een grote stem uit de hemel, die tot hen zeide: kom herwaarts op. En zij voeren op naar de hemel in de wolk; en hun vijanden aanschouwden hen" (Openb. 11:11, 12).

De vliegende vloek

En ik hief mijn ogen weder op, en ik zag; en zie, een vliegende rol.

En hij zeide tot mij: Wat ziet gij? En ik zeide: Ik zie een vliegende rol, welke lengte is van twintig ellen. Toen zeide hij tot mij: dit is de vloek. . . .

Zacharia 5:1-3a.

Een verlost volk is ook een geheiligd volk, behóórt dit althans te zijn! We zingen er terecht van dat "Uw *geheiligd* volk van Uwe trouw mag zingen". Een ónheilig volk, dat rustig het onkruid der zonde voortwoekeren laat op de akkers van hart en huis en kerk moet maar niet te hard zingen van Gods trouw. Dat klinkt de Here als een vloek in de oren. Vernieuwing is even onlosmakelijk met verlossing verbonden als warmte met het vuur, want Jezus verlost niet alleen van de *schuld*, maar ook van de *heerschappij* der zonde. We raken natuurlijk nooit geheel van de zonde af, maar ze héérest niet meer in ons leven: de teugels zijn haar ontnomen. De zondige neigingen, begeerten en lusten zijn als de revolutionaire elementen in de staat, die nog wel af en toe de kop opsteken, maar geen kans hebben om aan het bewind te komen.

Wie dus gelovig zegt: Jezus *stierf vóór* mij, belijdt even gelovig: Jezus *lééft in* mij; en door de Here door Zijn Geest in mij te laten werken — wat de kern van het sabbatsgebod is — komt het heerlijk resultaat tot stand, dat ik al de dagen mijns levens van mijn *boze*

werken ruste....De gelovige, die niet op Joodse maar op christelijke

wijze sabbat viert, wacht er zich niet slechts voor op zondag zijn werk te laten staan, maar meer nog, *om* van maandag tot zaterdag zijn bóze werk te laten staan.

Dit moesten de teruggekeerde ballingen evengoed leren als wij.

Er zouden in Jeruzalem en in al de steden van Juda nieuwe *huizen* gebouwd worden, maar deze moesten bewoond worden door nieuwe mènsen met nieuwe harten.

De prachtigste dingen waren in de vijf voorgaande visioenen beloofd, maar nu moest niemand menen, dat hij van de voorspoed rustig kon genieten, zonder in beginsel met de zonde te breken. Met opstanding van het volksleven moest een geestelijke opstanding gepaard gaan, anders zou de oven van de ballingschap die loutering bedoelde, nog tevergeefs gebrand hebben.

Het is deze ernstige waarheid, die in het zesde en zevende visioen de teruggekeerden op de consciëntie wordt gebonden.

Het zevende visioen van de "vrouw en de efa", waarover we later spreken, betuigt dat de zonde moet worden *weggebannen* uit het volksleven.

Het zesde visioen van de vliegende rol, die nù onze aandacht vraagt, spreekt van de *vloek* des Heren over de zonde. Allen die met onbeleden en onbestreden zonden doorlopen, en zich niettemin vleien met de hoop der zaligheid, bedriegen zichzelf. Zij worden vermaand in de kracht des Heren met de zonde te breken, in plaats van er in te léven, opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde.

Voor dat gericht des Heren is het visioen van de vliegende vloek 'n ernstige waarschuwing.

Toen Zacharia wederom zijn ogen opsloeg, zag hij een boekrol.

Men kende oudtijds geen boeken, zoals wij die gewend zijn, doch perkamenten die om een stok gerold waren. Onder het lezen werden ze afgerold, en de profeet zag nu zo'n "rol des boeks", niet netjes opgerold, maar geheel opengeslagen.

Twee bijzonderheden zijn er met deze boekrol.

Ten eerste, dat hij van reusachtige afmetingen is, want de afmetingen zijn tien bij twintig ellen, dat is dus even groot als het heilige in de tempel. De tweede bijzonderheid is, dat deze rol *vliegt*. In uitgerolde toestand heeft hij op Zacharia blijkbaar de indruk gemaakt van een geweldige roofvogel, die nu met z'n machtige vleugels aan komt suizen, gereed om zich op z'n prooi te werpen.

Dit komt ook geheel overeen met de uitlegging, die de tolk-engel er aan geeft.

Deze engel verklaarde namelijk aldus: "Dit is de vloek, die uitgaan zal over het ganse land". . . . Gelijk een verscheurend roofdier zal de vloek des Heren alle onbekeerlijke zondaars verslinden!

Ja, zó doet het nu precies die rol des boeks in Gods heiligdom.

Sommigen menen dat die boeken niets *doen*. Je kunt er gerust vlakbij komen. Ze doen niets. Ze zijn zo mak als lammetjes. Als uit die rol des boeks gelezen of geprekeerd wordt, dan kan men dat rustig en onbewogen aanhoren. Men kan intussen aan allerlei dingen denken, of een en ander voor kennisgeving aannemen. Wat zou zo'n boek? Niets!

Nu, Zacharia heeft dat wel anders gezien. Hij heeft de heilige wetsrol, met Gods eigen vingers geschreven, niet gezien als 'n dood ding, maar als 'n levend wezen. Het was geen mak schaap, maar een verschrikkelijk roofdier. En Zacharia was stellig niet de mening toegedaan, dat men in de buurt van Gods boek kon verkeren, met een stemming van: wie doet me wat. Evenmin zou hij gezegd hebben, dat men precies zo uit de kerk kan komen, als men er ingegaan is. De Bijbel is geen dood stuk papier, maar een levend Woord. Het heeft klauwen en vleugels, en niemand die er met een onbekeerlijk hart onder zit, komt er onbeschadigd vandaan. Het gaat met het Woord precies als met het Sacrament. Wie onwaardiglijk hóórt, die hoort zichzelf een oordeel. Het is een onverantwoordelijke waaghalzerij, als iemand die zichzelf handhaven wil en niet volledig wenst te buigen voor het Woord, in die stemming naar de kerk gaat. Hij loopt de dood in de armen. Als hij zulke ogen had om te zien als de profeet in dit visioen, dan zou hij bemerken, dat die oude statige Statenbijbel, die daar rustig op de kansel lag, vleugels en klauwen aanschoot, om op hem toe te vliegen, en van alle kanten te knauwen en te kneuzen.

Natuurlijk geldt dit niet voor *alle* hoorders.

Voor hen die het Woord horen en het *bewaren*, is het een kostelijke *zegen*.

Maar het is ten oordeel, en brengt de *vloek* voort, zegt dit nachtgezicht, voor een ieder die steelt, en die "bij mijn naam valselyk zweert".

Men ziet dus, dat hier een *tweetal* zonden met name genoemd worden.

Het is eerst de *dief*, en daarna de *meineedige*, die door deze vloek zullen getroffen worden.

Sommigen zijn van mening, dat juist deze twee met name genoemd worden, omdat deze zonden van dieverij en valse eed zich genesteld hadden in het leven der teruggekeerde ballingen. Zij hadden in Babel de handel geleerd, en stonden dus veel meer dan vroeger, toen ze nog een landbouwwolk waren, bloot aan oneerlijke praktijken.

Dit leidde dan vanzelf weer tot meineed, om het gepleegde bedrog te dekken De ene

zonde leidt tot de andere — want de zonde is zeer vruchtbaar — en het zouden nu juist déze zonden geweest zijn, die de Here wenste uitgeroeid te zien uit het midden Zijns volks.

Tegen deze opvatting is natuurlijk niets in te brengen.

Zij vertolkt echter niet *al* de waarheid.

Men zal daarom goed doen, er op te letten, dat hier één zonde van de éérste tafel en één van de tweede tafel der wet genoemd wordt.

Het valselyk zweren raakt de eerste tafel, die de verhouding tot *God* regelt, en de diefstal raakt de tweede tafel, die ons zegt wat wij onze naaste schuldig zijn.

Het noemen van deze twee zonden zal dus wel in de eerste plaats z'n oorzaak vinden in het feit, dat deze juist het meest op de voorgrond traden, maar daarna ook om hierin de *ganse* wet samen te vatten, de vloek zou inslaan bij de overtreders der wet, om het even aan welke zonde zij ook hun hart verpand hadden.

Met deze opmerking is in de eerste plaats hun de pas afgesneden, die onderscheid plegen te maken tussen de verschillende geboden van de wet. Er zijn er die een grote mond opzetten over een overspeler, maar intussen rustig doorgaan met babbelen en achterklappen en anderen lichtelijk onverhoord oordelen of helpen veroordelen. Anderen vinden — terecht — het vloeken vreselyk, maar zelf weigeren ze volstandig om naar het vierde gebod de kerk en het predikamt mee naar hun vermogen te helpen onderhouden. Zij vinden dus de zonde tegen het ene gebod erger dan die tegen het andere. God maakt zo'n onderscheid nergens. Hij zegt dat de achterklapper (die leugen spreekt) evenmin in het hemels Jeruzalem zal komen als vloekers en overspelers.

Het is ook mogelijk, nog op andere wijze met de wet des Heren te goochelen, want arglistig is ons hart, meer dan enig ding.

Het zou namelijk niet onmogelijk zijn dat iemand, lezende in dit Schriftgedeelte dat de vliegende vloek "zal komen in het huis van de dief en in het huis desgenen die bij mijn naam valselyk zweert", bij zichzelf dacht: dat valt dus nogal mee. Want een dief ben ik niet, en een meinedige evenmin. En men kan er gerust de andere acht geboden nog bijnemen, . al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jeugd aan.

Met Gods vèrboden staat ge dus niet op al te kwade voet!

Maar hoe staat het met de géboden?

Gij zult niet stelen en uw naaste niet benadelen, akkoord! Maar de keerzijde is: gij zult uw naaste wèl bevoordelen, en met hem alsoo handelen als gij wildet dat men met u handelde — hoever hebt ge 't dààrin gebracht?

Gij zult de Naam des Heren niet *ijdel* gebruiken, akkoord! Maar gij zult die Naam overal uitdragen, en al uw woorden en werken en gedachten zó schikken en richten, dat die Naam elke dag door u en om u *geprezen* worde — hoe staat het daarmee?

Wie naliet wat hem géboden was, staat precies even schuldig als wie deed wat vèrboden was, dat is: de vloek vernacht in elk hart en huis waar de *liefde* niet is uitgestort in de harten door de Heilige Geest.

Uit de mededeling aan het slot, dat die vloek in de huizen dier overtreders *vernachten* zal, dus zijn *intrek* er zal nemen, en dat hij ze verteren zal, blijkt wel de schrikkelijke *werking* van de vloek.

Men behoeft dit niet in letterlijke zin te verstaan, alsof alle huizen van stille of openbare zondaren afgebroken worden. Het tegendeel is vaak het geval. Deze mensen hebben vaak

reusachtig veel succes, welk succes zij wel eens abusievelijk met "zegen" verwarren. Ze durven soms namelijk nog vroom te wezen ook, en te zeggen dat de Here hen kennelijk zegent!

Meestentijds werkt die vloek in 't verborgen. De ontzaglijkste vloek is het oordeel der verharding. Men is zo met z'n boezemzonde samengegroeid, dat men er geen oog meer voor heeft. De zonde is een hellend vlak. Het is eerst een niet *willen* breken met het kwaad, en daarna een niet meer *kunnen*.

Er is ernstige reden, onszelf af te vragen, in hoeverre de "vloek" in onze dagen bezig is ons eigen huis en ons kerkelijk huis aan te vreten. De muren staan er dan nog wel als van ouds, maar de fundamenten worden door de vloek ondergraven, er is maar weinig voor nodig, om het ganse gebouw ineen te doen storten.

Niemand zal wel durven beweren, dat er voor deze vrees geen grond is, want er waren meer onbestreden zonden rond, dan wij onszelf wellicht durven of willen bekennen.

Daarom is het visioen van de vliegende vloek zo ontzaglijk ernstig.

Er is — Gode zij dank — naast dit visioen van de vliegende vloek, ook in de Openbaring van Johannes een visioen van het "vliegend evangelie" (Openb. 14:6), en daarom mag ik geloven dat Christus al de vloek van mij weggenomen heeft, maar dit geloof kan de *zonde* dan ook niet meer verdragen, maar zal zeggen: wees vervloekt, gij zonde, waardoor mijn Heiland tot een vloek gewórden is.

De zonde in ballingschap

En ik zeide tot de engel die met mij sprak: waarheen brengen zij de efa? En hij zeide tot mij: om haar een huis te bouwen in het land Sinear; is dit gereed, dan zet men ze daar neer op haar plaats.

Zacharia 5:10, 11.

(Vertaling Prof. Ridderbos)

Toen Israel uit de ballingschap terugkeerde, nam het ook z'n *zonde* weer mee.

Hoezeer ze ook gelouterd waren in de Babylonische smeltkroes, de oude mens hadden ze niet geheel achtergelaten. Het scheen zelfs of de oude volkszonden weer reusachtige afmetingen zouden gaan aannemen, en daarvoor komt de Here hen nu ernstig waarschuwen.

De eerste waarschuwing was de "vliegende rol", waarin duidelijk te kennen gegeven was, dat de zonde zou *gestraft* worden: de vloek zou als een roofvogel elke zondaar verteren.

Maar dit is het enige niet, wat de Here te zeggen heeft.

De zonde moet ook worden weggedaan, radicaal uitgebannen. De verlost mens moeten ook nieuwe mensen wezen en het komt niet te pas, dat de zonde zich weer rustig onder hen komt neervleien. *Israel* was eerst in ballingschap gegaan, maar nu moeten ze de *zonde* in ballingschap doen gaan. Aan de zonde moet kort en goed de deur worden gewezen, en het is deze verbanning van het kwaad die zinnebeeldig wordt voorgesteld in het visioen van de "vrouw in de efa".

De inhoud van dit zevende nachtgezicht is spoedig genoeg verteld.

Nauwelijks had Zacharia de vliegende wetsrol uit het oog verloren, of iets anders doemde weer voor hem op. Het was ditmaal een efa. Een doodgewoon huis- en keukenartikel dus, want een efa was een maat, waarmee het koren gemeten werd, en die vrijwel in elke Joodse woning aanwezig was. Het uitzonderlijke was in dit geval dat de efa buitengewoon grote afmetingen had, zó groot, dat er gemakkelijk een mens in kon.... De profeet ontdekte dan ook al spoedig, dat er een vrouw in verborgen zat.

Uit de verklaring van de engel, die nu ook weer gedienschtig als vertolker optreedt, blijkt dat deze vrouw de verpersoonlijkte goddeloosheid is, de zonde in levende lijve. "Deze is de goddeloosheid", zegt hij onomwonden (vs. 8). Het is trouwens in de Schrift niet ongevoel, dat de zonde in vrouwengedaante wordt uitgebeeld.... Men denke slechts aan de openbaring van Johannes, waar ook Babel, de antichristelijke zondemacht, optreedt in de gestalte van een vrouw. Dit zal wel wezen, omdat de zonde zich altijd heel beminlijk en bekoorlijk voordoet. Ze doet o zo lief. Een andere reden, waarom de zonde vrouwelijk wordt genoemd, is moeilijk te denken. In geen geval kan de reden zijn dat de goddeloosheid tot het "zwakke geslacht" behoort. Zij is integendeel geweldig sterk. De vrouw, die in deze efa gevangen zit, beschikt althans over zoveel mannelijke kracht, dat ze het deksel van lood, waarmee deze efa afgesloten is, en die naar de afmetingen gerekend stellig een kleine honderd pond moet wegen, zomaar wegduwt. Dat was natuurlijk een wanhopige poging, om uit haar gevangenis te ontsnappen. De zonde wil niet gevangen zitten. De goddeloosheid wil zich uitleven. Zij haat de beperking van de vier kale wanden der efa. Zij wil uitzwerven, om

het gehele land met haar gruwelen te vervullen.

Het lukt haar ditmaal echter niet.

De hemelse kracht blijkt sterker dan de macht der boosheid, want de engel duwt haar in haar nauwe gevangenis terug, werpt het loodgewicht er op, en zo wordt de goed verzegelde gevangenis gevankelijk weggevoerd: "vrouw goddeloosheid" gaat in ballingschap!

Het was namelijk niet voldoende, dat deze duivelin in de doos werd opgeborgen, want dan zou ze toch weer te eniger tijd kunnen ontsnappen. Er moeten veel radicaler maatregelen genomen worden de efa moet met vrouw en al worden weggevoerd.

Dit werk wordt uitgevoerd door twee andere vrouwen, die blijkbaar van edeler gevoelens zijn dan dat vrouwmens in de korenmaat. Kennelijk worden er engelen mee bedoeld, en het is terstond merkbaar dat deze hemelse geesten geen halve maatregelen zullen nemen. Ze zeulen de zware kist niet een eindweegs voort, maar nemen het hele geval kort en goed op, om het "weg te voeren tussen de aarde en tussen de hemel" (vs. 9). Er wordt nog aan toegevoegd dat deze hemelse dienaressen ooievaarsvleugels hadden, waarmee ze met haar lugubere last wegvlogen, en dat de wind in haar vleugelen was. Deze bijzonderheden moet men natuurlijk niet over het hoofd lezen, want de Schrift is niet gewoon overtollige dingen te zeggen.

Dat de wind in haar vleugelen was, betekent dat ze vliegensvlug, als de wind te werk gingen, want men kan nooit te haastig wezen om de zonde op te ruimen. En wat de opmerking van die ooievaarsvleugels betreft, iedereen weet, dat ooievaars trekvogels zijn, die verre tochten plegen te ondernemen. Ze zullen geen peuterwerk doen, deze gevleugelde vrouwen. Ze zullen dat afschuwelijk vrouwmens daar in de efa niet ergens in de buurt neerzetten, maar ze heel ver wegbrengen. Die vrouw-goddeloosheid moet zover mogelijk uit het gezicht verdwijnen. Zover het West verwijderd is van 't Oosten. Het is alles even radicaal en finaal, zoals hier met de zonde wordt afgerekend!

Hoever deze gruwel der ongerechtigheid wel wordt weggedragen blijkt uit het slot.

Op de vraag van de verbaasde profeet: "waarheen brengen zij deze efa", antwoordt de tolk-engel: "om haar een huis te bouwen in het land Sinear; is dit gereed, dan zet men ze daar neer op haar plaats".

Sinear is hetzelfde als Babel.

Dat grote Babel, het centrum der antichristelijke machten, is de plaats waar de goddeloosheid thuishoort. In Babel bouwt men voor de zonde een *huis*. Daar is ook haar *tehuis*. Daar moge zij huishouden en zitten als een godin in haar tempel, maar in het heilige land Kanaän, op de erve van Gods volk hoort ze *niet* thuis. De wereld verschaftte aan de zonde een blijvende woonplaats en bouwe voor haar paleizen en tempels, de kerk sluite haar op in 'n gevangenis en banne haar radicaal weg: de zonde behoort in ballingschap!

Het was natuurlijk niet toevallig, dat God aan het Israel van die dagen z'n zonde liet zien in de gedaante van een efa, want daar zat 'm juist het kwaad. We merkten vroeger reeds op dat Israel in de ballingschap de *handel* geleerd had, en het waren juist nu de zonden van vals gewicht, el, waar, maat, munt en woeker, die zich in het volksleven genesteld hadden. En blijkens de enorme afmetingen van deze efa was dit kwaad blijkbaar zeer verbreid. Terecht merkt de engel van die efa dan ook op: "dit is hun ongerechtigheid in het ganse land" (vs. 6).³⁰ En het was deze ongerechtigheid deze "boezemzonde" der sluwe Joden, die met wortel en tak moest worden uitgeroeid. Ze hoorden niet thuis op de heilige erve, maar behoorden te

³⁰ Dit is de lezing van de Septuaginta, die in dit verband veel beter past, dan de min of meer onbegrijpelijke lezing die de Statenvertalers volgen: "dit is het oog over hen in het ganse land."

verhuizen naar het land Sinear Die vuil is, dat hij nog vuil wórde!

De "toepassing" voor onze tijd is niet ver te zoeken.

In de eerste plaats mag ons geslacht wel eens weer goed de waarheid ter harte nemen, dat gereformeerde mensen in een nieuw godzalig leven hebben te wandelen. Dat staat in het "Verbondsformulier" van de Doop. Dat zij, die in een nieuw, een "gereformeerd" huis wonen, ook een nieuw, gereformeerd leven hebben te voeren. Er zijn er, die veel praten over een verbondsmatige prediking, en die stijf staan van principes, maar in wier handel en wandel bitter weinig van dit nieuwe leven te bespeuren valt.

We belijden het zo goed, dat Jezus Zaligmaker heet, omdat Hij ons van de zonde verlost, maar vergeten dat hij niet slechts van de *straf* der zonde, maar ook van de *heerschappij* der zonde verlost. Dit betekent niet, dat we nooit meer zondigen, maar, zoals Paulus het uitdrukt: dat de zonde niet meer *heerse* in uw sterfelijke lichamen (Rom. 6:13). Paulus was niet zo onverstandig, zijn Romeinen voor te houden dat ze nooit meer zondigen zouden, zoals een dwaze moeder haar kind laat beloven, dat het nooit meer jokken zal. Dat kan het kind toch niet volhouden. Maar laat de zonde niet meer *heersen*. De zondige lusten zijn als communisten, die nog wel telkens relletjes willen maken, maar pas op, laat ze niet aan het *bewind* komen. Dan gebeuren er ongelukken. *Christus* moet de teugels in handen houden. Hij moet, niet alleen in onze kerk, maar ook in ons leven als koning heersen. En wij moeten buigen willen voor Zijn Woord!

Waar Christus héerst, moet de zonde aftreden.

Zij gaat in ballingschap!

De zonde, in welke vorm ook, want we hebben niet alleen de valse weegstenen en efa's, maar *aller* zonde vijand te zijn. De zonde is veelvormig. Ik geloof niet, dat Gód ons de zonde zou laten zien in de gedaante van een zoveel maal vergrote efa. Het zou ons weinig toespreken. Voor de een zou ze moeten verschijnen in de gestalte van 'n reusachtig bankbiljet, voor een tweede in de gedaante van een vrouw, en een derde zou haar zien als een geweldig vuur - zinnebeeld van de kwade tong. Enzovoort. In elk geval pleegt de Here ons geen verkleinglas voor de ogen te houden, zoals *wij* zo graag doen. Maar anderzijds make niemand uit die reusachtige efa op, dat Gods Woord de dingen aandikt of vergroot. Als Gods Geest onze ogen opent voor de zonde, zien we haar enorm groot. Maar nooit té groot.

In de tweede plaats leert ons dit visioen, dat met de zonden radicale maatregelen genomen moeten worden. De efa moet met vrouw en al verdwijnen. Men kan óók zeggen: de vrouw moet met efa en al verdwijnen. Dit is Nieuwtestamentisch uitgedrukt: haat ook de

rok, die van het vlees besmet is, en indien uw oog u ergert, trek het uit. Radicaal! De oude mens moet niet zo af en toe 'n duwtje hebben, maar gedood, gekruisigd en begraven. Alweer: radicaal. Daar zijn we tegenwoordig niet zo erg voor. Onze kerken zitten vol detail-mensen, die van die brede ooievaarsvlucht van Zacharia's visioen niets moeten hebben. Ze zitten liever wat te krammen en te lijmen en te peuteren aan de zonde. Wie zegt: ruimt u de zonde toch op, en maak grote schoonmaak in uw leven, krijgt te horen: Nee, man, wij houden ons aan de "gereformeerde waarheid" van die allerheiligsten, u weet wel, die maar een klein beginsel hebben. Die beginselen ziet u, daar zijn wij bij groot gebracht. Zonder te weten natuurlijk, dat een "beginsel" moet uitgroeien. En zo kan men in de geboorte blijven steken!

Dit "in-ballingschap-sturen" van de zonde kan natuurlijk alleen maar geschieden door Christus' kracht. "De wind was in haar vleugelen", zegt Zacharia van die twee vrouwen. Anders konden ze ook niet vliegen. En zonder de Heilige Geest, die als een geweldig gedreven wind door ons heenvaart, kunnen *wij* tegen de zonde niets beginnen. Zonder Mij kunt

gij niets doen.

Zonder dien Geest bouwen we gerust voor de vrouw goddeloosheid een huis, niet in Sinear, maar midden in ons kerkelijk Jeruzalem.

Gods wagens

En ik hief mijn ogen weder op,
en ik zag; en ziet, vier wagens....

Zach. 6:1-8.

Zo is zij dan vertrokken, de goddeloosheid! Niet eigener beweging natuurlijk. De zonde gaat nooit uit zichzelf weg. Maar haar is in Palestina de deur gewezen, en tussen twee "ooievaars" in is de "vrouw in de efa" naar Babel gedeporteerd. Daar werd zij met open armen ontvangen, er waren zelfs gastvrije handen bereid haar een huis te bouwen. Toch kan men niet zeggen, dat de vrouw goddeloosheid daar rustig en veilig woonde. Niet, dat de bewoners van Babel niet veel met "goddeloosheid" ophadden. Integendeel. Met het "huis" dat voor haar gebouwd werd, waarvan reeds in het vorig visioen gesproken werd, schijnt zelfs een tempel bedoeld te zijn. De ballinge, de verdrevene uit het heilige land, werd dus als een godin binnengehaald en vereerd. De kwestie is echter deze, dat God de goddeloosheid ook in Babel niet met rust laat. God duldt haar aanwezigheid niet onder Zijn volk, maar evenmin in de wereld. Hij duldt de zonde nergens. Men moet uit deze verbanning van de goddeloosheid niet de gevolgtrekking maken, dat de Here in Babel toelaat wat Hij in Kanaän niet kan toelaten. Er is geen tweërlei moraal en wat Gods kinderen niet mogen, mogen de kinderen der wereld ook niet. Al wordt dus in Sinear een zonde-huis gebouwd, waar gedanst wordt en pret gemaakt, en waar de zonde zich heelemaal kan uitleven, dit is toch ook een huis dat op de zandgrond gebouwd is. De waterstromen zullen komen en de winden zullen waaien, en zullen het omverwerpen, en zijn val zal groot zijn. Deze "vier winden des hemels" (vs. 5) zijn het thans, die in het laatste nachtgezicht in de gedaante van geduchte strijdagens opkomen, om Gods oordeel over de goddeloosheid te voltrekken. Dit is dan de finale.

Hoe dit geschiedt, wordt nu op treffende wijze zinnebeeldig voorgesteld.

De profeet Zacharia ziet een viertal wagens, met paarden van verschillende kleuren gespannen.

Dit herinnert sterk aan het allereerste visioen, waar ook van paarden en ruiters sprake was, maar er zijn een tweetal kenmerkende verschillen.

Het eerste onderscheid is, dat dáár alle nadruk viel op de ruiters, die verslag kwamen uitbrengen van hun verkenningstocht over de aarde. Het rapport luidde toen: het ganse land zit en het is stil: het was dus overal vrede.

Nu staat de zaak echter heel anders.

Het oog van de profeet wordt niet geboeid door de ruiters, die zelfs niet eens genoemd worden; ook niet zozeer door de paarden. Maar de wagens zijn het die imponeren. De wagens — aan welker raderen meestal scherpe zeisen bevestigd waren — vormden hét oorlogsmateriaal der oudheid. Ze zaaiden dood en verderf om zich heen. Het is nu dus blijkbaar met de vrede gedaan, en al is de oorlogstoestand nog niet ingetreden, toch is reeds het mobilisatiebevel gegeven. Want — en zo komen we op het tweede onderscheid met het eerste visioen — keerden daar de paarden terug van hun tocht over de aarde, hier staan de wagenspannen gereed, om hun vernielend werk op de aarde te doen.

Deze strijdagens staan opgesteld bij de uitgang van het hemels paleis, die door de twee koperen bergen als door geweldige zuilen worden gemarkeerd.

Daar wachten zij op het bevel van de "Here der ganse aarde" (vs. 5).

Vol ongeduld staan de vurige strijdrossen te trappelen, en zodra het bevel: "gaat, doorkruist de aarde" (vs. 7) vernomen is, vliegen zij als een pijl uit de boog vooruit, om hun luguber werk te verrichten.

Het vermoeden ligt voor de hand, dat deze vier wagens elk een eigen richting genomen hebben³¹, naar het Noorden en het Zuiden, het Oosten en het Westen, heel de lengte en breedte der aarde over.

Terwijl echter de wagens naar Oost, West en Zuid bliksemsnel uit Zacharia's gezicht verdwenen zijn, verneemt hij alleen van die naar het *Noorden* zijn gegaan nadere bijzonderheden. En wel deze: "Zie, die uitgaan naar het land van het Noorden, laten mijn Geest in het land van het Noorden neer" (vs. 8b).

Men zou zo zeggen: wat samenstemming is er tussen de Geest des Heren en de strijdswagens, die de Geest des Heren meevoeren en in het Noorderland afzetten. Is dit niet de grootste tegenstelling: de vredebrengende Geest Gods en de dood en vernieling meevoerende wagens?

Neen, dat is het niet!

Men denke zich de Geest Gods niet enkel als een vruchtbaarmakende dauw.

De Bijbel weet er ook van te spreken dat Gods Geest *twist* met de mensen, en Jesaja verstout zich als hij gewaagt van de Geest des oordeels en de Geest der uitbranding (Jes. 4:4).

Het ziet er dus niet zo best uit voor het Noorderland, als het laaiende en brandende vuur van Gods Geest daarheen gebracht wordt.

Die Geest wordt daar "neergelaten", zegt Zacharia, precies hetzelfde woord dat ook gebezigd is voor die vrouw in de efa, de goddeloosheid, die daar was neergestreken. Het Noorderland is namelijk precies hetzelfde als Sinear, Babel! En nu begrijpen we ook waarom de wagens, die naar het Noorden raasden, met name zijn genoemd, en op hun tocht gevolgd. Daar in Babel had zich de goddeloosheid om zo te zeggen geconcentreerd. Daar was een huis voor haar gebouwd; daar zat zij als een godin in de tempel, daar was het middelpunt der opgehoopte boosheid; het antichristelijke bolwerk.

Vandaar dat op dit centrum de hoofdaanval wordt ondernomen.

Maar aangezien de vijanden Gods aan alle vier grenzen wonen, gaan er ook wagens in de andere drie richtingen, en hoewel de uitwerking van de rijdende dood niet met name wordt genoemd, kunnen we deze te beter vermoeden: zij zetten de hele aarde van Noord tot Zuid en van Oost tot West in oorlogsbrand. Bloed en vuur en rookpilaren alom. De grote wereldoorlog is ontketend. Dit is het Armageddon der volken.

Dit is dus de goddelijke methode om met de goddeloosheid af te rekenen.

Eenvoudig door de krijgswagens te laten ratelen en razen over de wereld, waardoor de volken in onderlinge krijg elkander vernietigen en uitmoorden.

Zo twist Gods Geest met de mensen.

Zijn gerichten komen over de aarde.

En dat dit de bedoeling is, blijkt niet alleen uit de *wagens*, die het militaire element

³¹ Dit wordt bevestigd door de vertaling van Prof. Ridderbos, die vs. 6 en 7a, in afwijking van de Statenvertaling, aldus leest: Die met de zwarte paarden gaat naar het Noorden, en de witte gaan uit naar het land van het Westen, en de gevlekte gaan uit naar het Zuiderland, en de rode gaan naar het land van het Oosten. En zij verlangden uit te gaan, en de aarde te doorkruisen.

vertegenwoordigen, maar ook uit de kleuren der paarden. Deze kleuren komen overeen met die uit Openbaringen 6, waar eveneens van oorlogen, pestilentiën en hongersnoden sprake is als Gods gesels over de wereld. In hun rode, vale en zwarte kleuren spreken ze van bloed en honger en dood en verderf.

Werd zulk een visioen in onze moderne tijd geopenbaard, er zouden ongetwijfeld tanks, bommenwerpers, slagschepen en duikboten in voorkomen. Nú sluit de Here zich aan bij de voorstellingswereld van de profeet, en laat hem wagens en paarden zien.

Dit waren inderdaad vreselijke dingen voor Zacharia om te zien. Wie heeft niet bij het aanschouwen van het gruwelijk oorlogsmaterieel! Maar er moet in zijn hart ook iets getrild hebben van vreugde. Immers uit deze weeën en ellenden, uit dit elkaar-naar-de-keel-vliegen der wereldrijken zou voor Israel de dageraad van het Messiaanse heil opgaan. Uit de duisternis zou het licht opgaan.

En aangezien in elke profetie perspectief zit, geldt ditzelfde ook voor ons. Het Nieuwe Testament trekt de lijn van het Oude door. Ook daar heet het, dat wij zullen horen van oorlogen en geruchten van oorlogen. Als we ze werkelijk vernemen, zijn dat voor ons geen vreemde geluiden. We wisten er alles van. We dromen, met de Schrift in de hand, niet van eeuwige vrede. Wij leven bij het: zie, Ik heb het ulieden voorzeggd. Het is alles even vreselijk. Niettemin: weest niet verschrikt. Verheugt u met beving. Want uit die chaos zal de nieuwe aarde te voorschijn komen, waarboven een nieuwe hemel zich welft, gelijk het licht opgaat na de beklemming van de donkere nacht.

Nog in ander opzicht is dit oude visioen bemoedigend voor onze tijd.

We vernemen hier, dat de oorlogsmachines uitgaan van "de Here der ganse aarde"; de wagens komen te voorschijn van tussen twee koperen bergen, — zowel de *bergen* als het *koper*, waarvan ze gemaakt zijn, symboliseren de vastheid van Gods onveranderlijke Raad. Wie dit alles op muziek zou willen zetten, zou niet terecht kunnen met de melodie van 'n brallende krijgsmars, maar die moet grijpen naar de Psalmen, bijvoorbeeld deze:

Geen ding geschiedt er ooit gewisser
Dan 't hoog bevel van 's Heren mond.

Er zijn tegenwoordig heel wat mensen, en helaas ook christenmensen, die in gestage angst en onrust leven. Zij menen blijkbaar, dat over oorlog en vrede beslist wordt door ministers in hun kabinetten en door grillen van dictatoren. Geen kwestie van. De beslissing ligt bij de "Here der ganse aarde". De bevelen gaan uit van de twee koperen bergen, waarachter Góds raadszaal ligt. God de Heer regeert. En alle mensen, ook de hoogst geplaatsten, zijn slechts stukken op het schaakbord die *Hij* verplaatst. Wij moeten deze dingen niet alleen wéten, maar er ook bij léven. Dat maakt ons hart rustig en onze gang vast. Rust mijn ziel — uw God is Koning!

Hiermee kunnen we nog niet besluiten.

Want als we uitsluitend de goddeloosheid der *wereld* zien, waarover Gods gerichten gaan, dan lopen we groot gevaar, die Farizeeër gelijk te worden die vóór in de tempel God dankte, dat hij niet was gelijk die andere mensen. Dezelfde goddeloosheid, die in groot formaat troont in de tempel te Sinear, leeft in klein formaat in ónze harten en huizen. Misschien hebben We er ook in 't geheim een tempeltje voor gebouwd. In elk geval moeten we niet net doen, alsof wij er geen part of deel aan hebben.

De vraag is nu maar, wat de Geest des Heren met ons deed.

Hij werkt vernietigend of vernieuwend.

Wie de zonde niet los wil laten, zal Zijn vernietigende gerichten moeten ervaren.

Maar het vernieuwende werk van de Geest komt juist daarin uit, dat de zonde — ofschoon ze tot onze dood toe in ons aanwezig blijft — niet meer héerst, zoals Paulus zegt, niet meer de boventoon voert in onze sterfelijke lichamen.

Daarom, niet Uw oordeel, maar:

Uw gemeenschap, Geest van God,
Amen, zij ons eeuwig lot.

Een kroon voor Jezus

Neem zilver en goud, en maak
een kroon en zet die op het hoofd
van Jozua, de zoon van Jozadak.
Zach. 6:11.

Op een goede dag — het zal niet lang na de openbaring der nachtgezichten geweest zijn, toen alles dus weer "gewoon" was — gebeurde er in Jeruzalem iets, waar iedereen verrast van opkeek.

Een voornaam gezelschap, helemaal uit Babel gekomen, deed z'n entrée.

Daar komen dus zowaar al "wijzen uit het Oosten" aan, al is het dan niet met goud, wierook en mirre, dan toch met zilver en goud. En gelijk die wijzen van het Nieuwe Testament hun schatten gaven aan *Jezus*, zo is het dit gezelschap uit Babel om *Jozua* te doen, die hier zo duidelijk als *type* van Jezus optreedt, en wiens naam zelfs in één adem genoemd wordt met de "Spruite" (vs. 12) in Bethlehem geboren. Van de meegebrachte wijgeschenken moet Zacharia een kroon³² voor Jozua laten maken; en als Mattheus bij z'n verhaal van de wijzen uit het Oosten gevoegd had: "opdat *vervuld* zou worden hetgeen gesproken is door de profeet Zacharia aangaande dat zilver en goud van Heldai, Tobia en Jedaja", we zouden ons niet verwonderd hebben³³.

Heldai, Tobia en Jedaja waren de namen dezer gezanten.

Het was echter ditmaal geen deputatie uit het heidendom, maar, zoals er uitdrukkelijk bij staat: "uit de gevankelijk weggevoerden". Kinderen van Abraham dus, precies als Zacharia, Jozua, Zerubbabel, en wie er verder maar in Jeruzalem mochten wonen. Men weet echter dat er toentertijd óók nog velen — de meesten kan men wel zeggen — in Babel waren achtergebleven. Het waren de lauwen en de laksen, die het te goed hadden in Babel, en die het gelóóf van Abraham misten, om te gaan uit hun land en uit hun maagschap naar het beloofde Land.

Maar ziet, nu scheen een andere geest over deze achtergeblevenen vaardig te worden.

Men had daar in Babel blijkbaar kennis genomen van de vele moeilijkheden, waarmee de teruggekeerden te worstelen hadden en met name dat er geen geld was voor de tempelbouw. En nu hadden ze een inzameling gehouden, om de broeders in de heilige stad te hulp te komen. Ze leefden dus nog wel mee, al waren ze ver weg. Het bloed kroop waar het niet gaan kon. En dit is nu de verrassende hand Gods over de zwoegers in Jeruzalem, dat Hij deputaten zendt uit Babel naar Jeruzalem met een flink bedrag aan goud en zilver, zodat ze op éénmaal uit de nood geholpen zijn.

God laat het dus niet bij visioenen en dromen.

Hij stuurt ook mensen met klinkende munt!

En als Zacharia, die van hun opzienbarende komst natuurlijk gehoord had, misschien nog

³² De St. V. leest "kronen", doch waarschijnlijk is aan één kroon, samengesteld uit verschillende kransen, te denken.

³³ Men lette ook op de profetie van vs. 15, waar stellig ook heidenen mee bedoeld zijn: "verre wonenden zullen komen en bouwen aan den tempel des Heren".

aarzelen mocht, of hij dit geld uit Babel wel mocht accepteren, — alle onzekerheid wordt van hem weggenomen door een opdracht regelrecht uit de hemel. De deputatie had haar intrek genomen in het huis van een zekere Josia, zoon van Sefanja, en de profeet krijgt het bevel, zich daarheen te spoeden, en de zilveren en gouden schatten in ontvangst te nemen Zacharia, neem het zilver en goud!

Tot zover loopt alles goed.

Maar nu komt er iets, dat nog veel verrassender is dan de komst der gezanten, en het schijnt zelfs of God zijn eigen werk weer te niet doet.

Immers, wat ligt meer voor de hand dan dat Zacharia deze ongedachte inkomsten moest gebruiken voor de *tempelbouw*. De nood was hoog gestegen, en als er iets precies van pas kwam, dan was het dit zilver en goud.

Maar God heeft er iets anders mee voor.

Hij beveelt dat geld te nemen, en er. . . een króón van te laten maken; ... maak een kroon, en zet die op het hoofd van Jozua, de zoon van Jozadak!

Daar gaat nu dat goeie geld, waar iedereen om zo te zeggen op zat te wachten. Het mooie geld, dat zo prachtig voor de tempel kon besteed, wordt onder hun handen weggegrist, en er moet een kroon van gemaakt, waar verder niemand iets aan heeft. Dat is nu geld weggooien, zo redeneert onze menselijke wijsheid. Wie schaft er zich nu weelde-artikelen aan, als hij nauwelijks z'n mond open kan houden? Wie smeedt er een *kroon*, als een *huis* broodnodig is!

We komen op deze dwaasheid Gods, die wijzer is dan de mensen, straks terug. Maar laten we eerst zien, waarvoor die kroon nodig was.

Ieder verstaat, dat deze kroning van Jozua een *zinnebeeldige* handeling was, die naar een verre toekomst heenwees. In het oude Verbond toch mocht geen priester de kroon dragen, en evenmin mocht een koning het altaar bedienen. De twee ambten van priester en koning waren streng gescheiden.

Daarom treedt Jozua hier op als type — profetie van Christus.

De gekroonde priester is schaduwbeeld van onze gekroonde Hogepriester, Jezus Christus.

De kroon van Jozua profeteert de kroon van Jezus, en zijn plechtige kroning is symbolische profetie van de koninklijke majesteit van de Heiland.

Dat nu juist Jozua, de priester, gekroond werd, en niet Zerubbabel, die toch van koninklijken bloede was, en door sommigen misschien wel als kroonpretendent werd gezien, is ook niet zonder betekenis.

Door deze kroning van de *priester* toch werd niet alleen voorzien de toekomstige hereniging der ambten, zoals dat in de oorspronkelijke paradijsstaat het geval was, maar eveneens, dat de koninklijke heerschappij van Christus niet kon ingaan zonder de voorafgaande priesterlijke bediening der verzoening. Jezus kon geen naam ontvangen boven alle naam, als Hij Zich niet eerst priesterlijk had geofferd, en Zichzelf had vernederd tot de dood.

Zo is dus heel deze merkwaardige figuur van de priester met de koningskroon op, aanschouwelijk onderwijs.

Het is de zichtbare prediking van Jezus Christus, die eerst *priesterlijk* de schuld van Zijn volk zal wegnemen, om daarna tot *koning* te worden gekroond, om gezeten aan Gods Rechterhand Zijn kerk tegen alle vijanden te beschermen, en door Zijn Woord en Geest te regeren.

Indien we scherp opletten, ontwaren we in deze Oud-testamentische gestalte zowel de

doornenkroon als de glanzende koningskroon van Jezus. We zien de man van smarten, en eveneens Jezus, met heerlijkheid gekroond.

Dit is de dubbele kroon van Jezus — we kunnen toch inderdaad met de Statenvertaling van *kronen* spreken — waarop elke prediking met uitgestrekte vinger wijst.

Nu we die kroon zó gezien hebben, komen we op de vraag terug, of het zilver en goud dat voor de kroon naar Jeruzalem werd gebracht — en we mogen er thans bijvoegen: nog dagelijks gebracht wórdt — inderdaad *verspild* was, zoals we zoëven vermoedden.

Voor de kroon van Jezus *is* geld nodig.

We lezen in dit gedeelte (vs. 13) dat de toekomstige Jozua-Jezus de eigenlijke tempelbouwer zal zijn, waarmee natuurlijk de geestelijke tempel, de kerk des Heren is bedoeld, en even verder (vs. 16), dat de "verre wonenden zullen komen", hetgeen profetie is van de toebrenging van Joden en heidenen.

Dit is de bewaring en vermeerdering der kerk.

Het is de moeizame bouw van het koninkrijk Gods, de veelomvattende arbeid van zending en evangelisatie, en hoewel de Here daarbij ons geld niet *nodig* heeft, *wil* Hij het niettemin gebruiken.

Inderdaad — de kroon van Jezus kost geld!

Niet iedereen is daarvan overtuigd.

Sommigen zijn nòg van oordeel, dat goud en zilver voor veel nuttiger en praktischer dingen gebruikt kunnen worden. Zij vinden zo'n kroon 'n duur ornament, men moet in deze sombere tijden eerst zorgen voor het noodzakelijkste, namelijk brood en kleren, en het is onverantwoordelijk zulke weelde-uitgaven te doen voor het koninkrijk Gods.

Zo spreekt Judas redivivus.

Anderen willen nog wel van 'n kroon weten, als die maar op hun eigen hoofd gezet wordt. Zij willen zowaar de arbeid in Gods koninkrijk nog gebruiken om er zèlf eer mee te behalen, en zich lauwerkransen vlechten uit Jezus' doornenkroon. Zij hebben dit tot stand gebracht, en dat. . . Is dit niet het grote Jeruzalem, dat ik gebouwd heb!

Aldus spreekt Nebukadnezar redivivus.

Maar welke misbruiken hier ook kunnen binnendringen, één ding staat vast: een kroon voor Jezus móét er zijn!

Het zou te wensen zijn, dat wij het bij zilver en goud alleen niet lieten.

Het kan soms de schijn hebben, of er al heel wat gevraagd wordt, als er een beroep wordt gedaan op de offervaardigheid, maar Jezus Zelf vraagt veel meer. Hij vraagt niet ons *bezit*, maar onze *persoon*. Het is niet: dat ik mijn *zilver*, maar dat ik *mijzelf* tot een *levend dankoffer* Hem opoffere.

Dát is het wat wij op Heldai, Tobia en Jedaja feitelijk *tegen* hebben.

Het waren beste broeders, en ze toonden hartelijk meeleven door een flink bedrag aan geld naar Jeruzalem te brengen. Maar het was veel beter geweest, als ze Babel volledig de rug toegekeerd hadden, en naar Jeruzalem gekomen waren, om zelf mee te bouwen, en troffel en zwaard te hanteren. Payer de sa personne, betalen niet met geld maar met de ganse inzet van z'n persoonlijkheid, dát is het wat we moeten hebben en zo verschrikkelijk veel wordt gemist. Als achter een vaste contributie, en 'n paar harde guldens, die men dan nog geven wil, een hart zonder liefde wegschrompelt, dan is dit. . . een doornenkroon voor Jezus!

Deze kroon voor Jezus schittert nog niet in volkomen glans.

Er wordt van de komende Priester-Koning in dit Schriftgedeelte nog gezegd, dat de "raad des vredes tussen die beiden zal wezen". Met "die beiden" worden de Priester en Koning bedoeld, die in Christus in één persoon verenigd zullen zijn.

In de oude bedeling was er *niet* altijd vrede tussen "die beiden".

Koning en priester, troon en altaar werkten niet steeds eendrachtig samen, en deze tweespalt is in later eeuwen uitgegroeid en zal nog steeds meer uitgroeien tot openlijke vijandschap. De wereldlijke macht zal de geestelijke niet dulden, en de staat de kerk vervolgen.

Maar zoals de kroon in Zerubbabels tempel moest blijven hangen als een gedurige gedachtenis en profetie van de Messias, die alle dingen verzoenen zou, zó wenkt ons de lichtende toekomst van de volkomen harmonie op de nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont.

Synodale vraagpunten

Bethel toch zond Sareser en Regemmelech met zijn mannen, om de Here gunstig te stemmen, en om aan de priesters, die tot het huis van de Here der heirscharen behoorden, en aan de profeten te vragen: moet ik in de vijfde maand wenen en mij onthouden, zoals ik nu reeds zovele jaren gedaan heb?

Zach. 7:2, 3.

Nu komt er dan een deputatie van Bethel naar Jeruzalem.

Wil men de Staten-vertaling geloven, dan zond een ongenoemde "men" Sareser en Regemmelech "naar" het huis van God. Het "huis van God" is echter een vertaling van Bethel en *naar* staat cursief gedrukt, ten teken, dat het in de Hebreeuwse tekst niet staat, zodat de bedoeling wel zal wezen, dat het particulier ressort van Bethel afgevaardigden zond naar Jeruzalem met een bepaalde opdracht. Indien — wat waarschijnlijk is — Regemmelech geen naam maar een titel is, dan zijn Sareser en Regemmelech een en dezelfde persoon, en bestond dus het gezantschap uit de ons overigens onbekende Sareser "met zijn mannen".

Dit is dan de tweede maal dat er van een afvaardiging naar Jeruzalem sprake is.

De eerste maal was het een gezantschap uit Babel, representanten van de achtergebleven ballingen — we zagen hen vorige keer verschijnen — en nu zijn het vertegenwoordigers van de Bethelieten, die zich na de ballingschap weer in de aloude stad gevestigd hebben. Het doel van beider komst is ook zeer verschillend. Cheldai, Tobia en Jedaja kwamen iets *brengen* — zilver en goud namelijk — en Sareser en zijn mannen komen iets *vragen* — te weten advies. De eersten kwamen met offeranden en brandende harten — de laatsten met brandende kwesties. We zitten nu trouwens al in het vierde jaar van koning Darius (vs. 1), dat is 2 jaar na de aanvang van de tempelbouw, en als de kerk zich zo geleidelijk ontwikkelt, komen als vanzelf ook verschillende vraagpunten aan de orde. Na de benauwing van de eerste strijd gunt men zich de weelde van het theologisch dispuut.

Die van Bethel achtten de kwestie, die zij ter tafel brachten, blijkbaar zelf van groot gewicht.

Althans, ze legden hun vraag niet alleen aan de *priesters* voor, die over de gewone zaken van de eredienst uitspraak konden doen, maar de *profeten*, die onder een bijzondere verlichting des Geestes stonden, moesten er óók bij te pas komen. Dus vermeldde het agendum van deze zeer geleerde en eerwaarde vergadering dit punt: "Moet ik in de vijfde maand wenen en mij onthouden, zoals ik nu reeds zovele jaren gedaan heb?"

Daarover verlangde Bethel een uitspraak der meerdere vergadering.

De vraag was stellig actueel.

Want in de vijfde maand, op die tiende dag namelijk, was de tempel door de Chaldeeën in brand gestoken, en sindsdien was al de jaren der ballingschap die dag van de tempelbrand als nationale rouw-dag gevierd. Het was een algemene bede- en vastendag geworden. Maar nu was de tempelbouw weer bijna voltooid, en de vraag lag voor de hand, of het oude gebruik van wenen en zich onthouden van spijs en drank nog paste op de nieuwe stand van zaken. Had het nu nog zin die dag als boetedag te handhaven; was er ook aanleiding om van de

boetedag nu een vreugdedag te maken? Afschaffing of instandhouding van die bede- en vastendag, ziedaar het brandende vraagstuk!

Kennelijk was het de bedoeling, hierover een *principiële* uitspraak te verkrijgen.

Immers, er waren wel meer van die nationale rouwdagen.

Behalve aan de *vijfde*, herinnert Zacharia in zijn antwoord ook aan de *zevende* maand (vs. 5), dat was de maand, waarin Gedalja vermoord was. Bovendien wordt in hoofdstuk 8:19 nog de *vierde* maand genoemd, want op de 9e dier maand was de eerste bres in Jeruzalems muur geschoten, terwijl eindelijk op de tiende der *tiende* maand de belegering van Jeruzalem begonnen was.

Sareser en de zijnen laten echter al die detailkwesties rusten. Ze willen niet alles overhoop halen. Alleen over de voornaamste vastendag vragen ze een uitspraak van de synode, en uit deze principiële beslissing zullen ze dan meteen hun consequenties kunnen trekken voor de overige vastendagen. Zowel formeel als materieel wensen zij de zaak correct te behandelen. En dat ze in behandeling zou genomen worden, stond wel vast, want het vraagstuk was niet van academische aard, maar uit de praktijk geboren. Hoe de vragers uit Bethel zelf over dit probleem dachten, zeggen zij niet met zoveel woorden, maar laat zich licht vermoeden. In hun toelichting toch op de vraag, of de vastendagen gehandhaafd moeten worden, merken zij op, "dat ze dit reeds zovele jaren gedaan hebben". Daar blijkt een zekere vermoeidheid en onbevredigdheid uit. De oude banen kunnen hen niet meer bekoren, en zijn ook niet meer in overeenstemming met de nieuwe tijd. Bij de nieuwe lente past een nieuw geluid, vinden zij. Maar anderzijds — anders was het geen *kwestie* geworden, waarvoor men naar Jeruzalem moest — zullen er in Bethel velen geweest zijn, die het historisch geworden niet zonder meer konden en wilden prijsgeven. Ze hechtten meer waarde aan het oude, en waren minder geestdriftig over het nieuwe. En zo is dan in Bethel gedebateerd en gepolemiseerd tussen de vooruitstrevenden en de conservatieven, de rekkelijken en de preciesen over de principiële en praktische kerkvragen, of men al of niet langer vasten moest. Sommigen zagen dreigende deformatie en anderen jubelden van heerlijke reformatie, totdat de zaak vastliep, en men in grote verlegenheid besloot het vraagstuk aan het oordeel van de priesters en de profeten, het hoogste college in Jeruzalem, te onderwerpen. Dit is dan in het kort de gang van zaken geweest inzake de aanhangige geschillen in Bethel en Jeruzalem Anno 4 van de koning Darius, op de vierde der negende maand, namelijk in de maand Chisleu.

Namens het college van priesters en profeten is Zacharia als rapporteur opgetreden.

Beter gezegd: namens de *Here* heeft hij de vragers van antwoord gediend, want "het woord des Heren geschiedde" tot hem (vs. 4) en men kan gerust zeggen, dat geen synodale beslissing ooit zozeer onder de leiding des Geestes gestaan heeft, als dit antwoord aan de afgevaardigden van Bethel.

Het is mogelijk dat iemand zegt: dit *antwoord* interesseert mij niet, omdat de *vraag* mij niet meer interesseert.

In dit laatste schuilt een groot element van waarheid.

Vragen over het al of niet vasten hebben onze belangstelling niet meer, en zijn door kwesties van geheel andere aard vervangen. In het licht der problemen die thans ons kerkelijk leven beroeren, en de agenda der synodes vullen, zou misschien de opmerking gemaakt kunnen worden: waar maakten die mensen zich toch druk over. Men behoeft daarvoor trouwens niet tot Anno 4 van Darius terug te gaan, en wie zal voorts zeggen hoe latere geslachten over onze brandende kwesties denken.

Maar dit neemt niet weg, dat het antwoord van Zacharia ons wel interesseren moet.

In de eerste plaats natuurlijk, omdat het *openbaring* des Heren is, en die openbaring is voor alle eeuwen. Zacharia moest niet alleen in besloten zitting de afgevaardigden van Bethel beantwoorden, maar publiek zijn woord spreken tot "het ganse volk dezès lands" (vs. 5), en daar horen wij ook bij.

Maar in de tweede plaats is dit antwoord van het hoogste belang om een tweede reden, die ik nu ga zeggen.

Zacharia heeft in zijn rapport de vragers niet rechtstreeks van antwoord gediend. Hij deed geen beslissende uitspraak. Hij zei niet: ge moet doorgaan met vasten, en evenmin: ge moogt er mee ophouden. In dat opzicht bleven de afgevaardigden even wijs als ze tevoren waren. Zacharia hield zich, om zo te zeggen, op de vlakte over de geschillen zelf, maar anderzijds heeft hij heel concreet de mensen de waarheid gezegd, zó, dat ze, als ze goed geluisterd hebben, wijs geworden zijn tot zaligheid. De profeet des Heren heeft ze zó duchtig de waarheid gezegd, dat de fundamenteën onder hun problemen wegzakten, en wat ze voor zo uiterst gewichtig hielden, begon te waggelen en ineën tuimelde. En toen de heren van Jeruzalem weer naar huis gingen, naar Bethel, zeiden ze tot elkaar: hoe is 't mogelijk, dat we tot nu toe zó de proporties uit 't oog verloren hebben, dat we voor *hoofdzaak* hielden, wat feitelijk maar bijzaak was!

En zó gezien is dit antwoord belangrijk voor alle principiële en andere kwesties van onze tijd.

In zijn antwoord heeft Zacharia niet beweerd, dat de kwestie van het vasten de Here volkomen onverschillig was, zoals diegenen volhouden, die alle uitwendige *vormen* en formuleringen van nul en gener waarde achten. De ziel vereist nu eenmaal een lichaam, de kerk een instituut en het geloofsdogma een formulering. In de vraag: "hebt gijlieden Mij, Mij enigszins gevestigd" (vs. 5b) ligt zelfs opgesloten, dat de Here die vastendagen wel kon waarderen, als het tenminste voor *Hem* geschiedde. Als teken van verootmoediging des *harten* kon zo'n vastendag de Here aangenaam zijn, want Gods offers zijn een gans verbroken geest. Maar het schijnt, dat er meer geweend werd om het verlies van het beloofde land dan om de *zonde*, en zo wordt het verwijt: gij hebt *Mij* niet gevestigd, maar *uzelf*, bijzonder scherp. Zulk een veruitwendigde godsdienst is de Here een gruwel. Maar wat Zacharia vooral naar voren wil brengen is dit, dat ze de *hoofdzaak* toch niet moeten vergeten. Ze hebben zich zo op de vormen vastgelegd en zich dusdanig in hun allerbelangrijkste kwesties vastgebeten, dat wat het *eigenlijke* is geheel op de achtergrond is gekomen. Het koninkrijk Gods is niet gelegen in spijs en drank, in bepalingen en strijdvragen, maar zo zegt de Here: "betracht waarheid in uw rechtspraak, en beoefent liefde en barmhartigheid jegens elkander; weduwe en wees, vreemdeling en arme zult gij niet onderdrukken, en niemand zinne in zijn hart op het ongeluk van zijn broeder" (vs. 9, 10).

Vat men dit alles samen in de taal van het Nieuwe Testament, dan komt het hierop neer, dat de profeet aan de mensen die zich zo geweldig druk maken over allerlei kwesties, te bedenken geeft dat ze vóór en in alles *het beeld van Christus vertonen* moeten. Dat is de zuivere en onbevleete godsdienst! En als een van de vragers ter synode zou geïnterrumpeerd hebben: daar schieten we hier niets mee op, dat is een heel andere kwestie, dan zou Zacharia geantwoord hebben: juist, dat *is ook een heel andere* kwestie, maar dit is *de* kwestie, die God het meest interesseert, en als *gij* daar nu ook maar heel veel mee bezig zijt, hoe het leven van Christus in u tot openbaring komt, door niet in uw hart te denken de een des anderen kwaad, dan wordt *dit* een kwestie van de eerste rang, en volgen úw kwesties als dingen van de tweede rang. Bovendien zijn uw kwesties dan de oplossing nabij!

Zo wordt dit profetisch antwoord ook voor ons allerbelangrijkst.

En beschamend!

Het gevaar is niet denkbeeldig, dat wij zo druk met allerlei bijzaken in de weer zijn, dat we de hoofdzaak uit het oog verliezen; muggen uitsuigen en kamelen doorzweigen. Het koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden, principiële uitspraken, uitwendige vormen en vastendagen, maar in kracht. Het feit dat er vele gewichtige vragen aan de orde zijn, is op zichzelf nog geen bewijs van leven. Het kan ook levenmakerij en bravour zijn. Hèt levensteken is, dat Christus in ons heerschappij voert. Dé hoofdvraag die als punt één moet staan op elk synodaal agendum, op het program van elke levensdag is niet: "moet ik wenen in de vijfde maand en mij onthouden, zoals ik nu reeds zovele jaren gedaan heb", maar: heb ik lief? Dit was ook de vraag, die aan Petrus gesteld werd, alvorens hij zijn ambtelijk werk kon verrichten om de schapen te weiden en de lammeren te hoeden.

Als deze kwestie is opgelost, verdwijnen sommige kwesties, terwijl andere haar oplossing nabij zijn.

Luister-godsdienst

Maar zij weigerden te luisteren.

Zach. 7:11a.

Het zevende hoofdstuk van Zacharia is één fel protest tegen de *vormen-godsdienst* en een vurig pleidooi voor de *luister-godsdienst*. Dat is de tegenstelling, die hier aan de orde is: vormen en manieren zijn goed en nuttig, maar zij maken tenslotte de *buitenkant* uit, en zeggen van het *innerlijke* weinig of niets. Er zijn gentlemen-boeven buiten en binnen de kerk.

Zacharia heeft met z'n gescherpt oor in de vraag van de afgevaardigden van Bethel onzuivere klanken gehoord, die hem verontrustten. Er kwam daarin iets naar voren van religieveruitwendiging, waarin Israël alle eeuwen door expert geweest was. De synodale vraagpunten waren zo onschuldig niet, als ze zich lieten aanzien: in de gezanten uit Bethel kwam weer iets om de hoek gluren van de geest van vroeger, die zo ontzettend veel kwaad gebrouwen had. Daar hangt Zacharia nu een afschuwelijk tafereel van op.

Wat hadden dan de bewoners van Jeruzalem van voor de ballingschap (aan wie Zacharia herinnert) gedaan? Och, dat kan men eigenlijk heel moeilijk zeggen. Men kan veel beter zeggen, wat ze *niet* gedaan hebben. Ze hadden nl. niet *geluisterd*. "Zij weigerden te luisteren, en toonden een weerspannige schouder, en verhardden hun oren, zodat zij *niet hoorden* naar de onderwijzing en naar de woorden, die de Here der heirscharen zond door Zijn Geest, door de dienst van de vroegere profeten" (vs. 11 en 12a). Overigens waren het bepaald nette mensen. De religieuze vormen waren stipt in orde, en ze stonden stijf van godsdienstige manieren. Offeranden werden er niet zo weinig gebracht, en tempelliederen in menigte gezongen. Ze zouden nu niet beslist met de hand op het hart durven verklaren, dat het een liefdedienst was, die hen nooit verdroot, want onder de tempeldienst door dacht wel eens iemand bij zichzelf: wat duurt die sabbat toch lang; wanneer zullen we weer kunnen verkopen; maar dienst was het toch in elk geval.

Ze hielden de vastendagen en de gebodsdagen en de feesten stipt en trouw, en zouden er niet over denken, daar ook maar een tittel of jota van te laten vallen. Het waren ook toen daverende diensten en volle tempelzalen, alleen één ding deden ze niet: luisteren. Ze hóorden natuurlijk wel wat de profeten zeiden, maar ze *luisterden* niet. Dat is namelijk nog wat anders. Dat betekent zoveel als het gehoorde woord in z'n ziel te laten zinken en het daarna in praktijk te brengen. Maar daar zetten ze zich schrap tegen. Als door de dienst der profeten een iegelijk werd voorgehouden: "Beoefent liefde en barmhartigheid jegens elkander, en niemand zinne in zijn hart op het ongeluk van zijn broeder", dan zeiden ze tegen elkander: 'n goeie preek. Maar daar bleef het dan ook bij. "Ze weigerden te luisteren, en verzwaarden hun oren, dat ze niet hoorden." Ze hadden hoogstens lof voor de *profeet*, maar geen aandacht voor de *profetie*. Het talent van de prediker werd beloond met het applaus hunner handen, maar op de boodschap werd niet gereageerd door het amen des harten. Zelfs "maakten zij hun hart als een diamant", voegt Zacharia er aan toe. Zó hard en zo gevoelloos werd dat hart. Dat komt er natuurlijk van. Als men regelmatig weigert te luisteren, wordt het hart, dat eerst nog wel ontvankelijk scheen, steeds onontvankelijker. Het proces der verharding gaat steeds door. Eerst wil men niet luisteren, en ten slotte kan men niet meer luisteren!

Deze geestelijke doofheid heeft de meest catastrofale gevolgen gehad.

Zacharia verklaart namelijk, dat daaruit ontstaan is "een grote toorn van de Here der

heirscharen" (vs. 12b).

Waaruit? Uit dat niet-willen-horen! Dat is het grote kwaad, dat Gods toorn heeft opgewekt en nu, wie niet horen wil moet voelen!

Oorzaak van Gods grote toorn: niet-horen.

Gevolg van Gods grote toorn: de ballingschap!

Laat ons nu maar eerlijk bekennen, dat we van deze gang van zaken praktisch bitter weinig gelóven.

We kunnen het verstaan, dat de toorn Gods losbarst over de goddeloosheid van Sodom en Gomorra of over de heiligschennis van Belsazar die de heilige bekers van Gods huis voor zijn drinkgelag gebruikt. Dat is te zeggen: we reserveren de toorn Gods voor boeven en schavuiten, rovers, spelers, dronkaards en dergelijk gespuis.

Maar deze beschouwing berust op ernstig misverstand.

Lees het maar na bij Zacharia: Zij weigerden te luisteren — waaruit ontstaan is een grote toorn van de Here der heirscharen. De donderwolken van het gericht pakken zich hier niet samen boven de afgodstempels der heidenen en de feestzalen der wereld, maar boven Sions zalen, waar het overigens heel fatsoenlijk en netjes toegaat, maar waar mensen zitten die . . . niet luisteren! Daar dus óók Gods gericht. Nee,... *juist* daar. Het oordeel begint bij het huis Gods, en bovendien is niet-luisteren niet zo'n futiliteit als men geneigd is te denken. Het is de wortelzonde van ons menselijk geslacht. Adam is reeds in ballingschap omdat hij niet luisterde — de Catechismus herleidt de ruïnering van ons leven tot de *ongehoorzaamheid* van Adam en Eva in het paradijs —, waarom zouden dan de kinderen Israels *niet* in ballingschap gaan, als ze niet luisteren? Er is niets wat meer Gods ergernis opgewekt. Zou Hij die het oor geplant heeft, niet willen dat de mensen luisteren naar Hem?

Deze toorn Gods kwam op merkwaardige wijze tot uiting.

Allereerst daarin, dat de Here óók niet meer luisterde.

"Daarom is het geschied, gelijk als Hij geroepen had, doch *zij* niet gehoord hebben, also riepen zij ook, maar *Ik* hoorde niet, zegt de Here der heirscharen" (vs. 13).

De roepstem des Heren stuitte telkens op een gesloten oor.

Ze lieten de Here maar praten.

Maar ze wisten Hem wel weer te vinden, toen de dreunende voetstappen der miljoenenlegers van Babel naderden. In dat uur van gevaar riepen zij in grote angst tot de Here. Maar nu stuitten *zij* op hùn beurt op een gesloten oor, God hield zich als doof voor hun angstgeroep, en wendde Zijn oor af. Hier krijgen de kinderen Israels hun eigen zonden thuis, en met wat maat zij gemeten hebben, worden zij wedergemeten. Omdat zij de Here maar lieten roepen, liet de Here op Zijn beurt hen maar roepen. Dit is de vanzelfsprekende reactie op een gesloten oor.

De andere openbaring van Zijn toorn was een straffende hand.

"Ik deed hen wegstuiven onder al de volken, die zij niet gekend hebben! Zo lag daar het land verlaten achter hen, niemand trok, op heen- of thuisreis, erdoor; en zo hebben zij een kostelijk land tot een woestenij gemaakt" (vs. 14).

Zij hebben dat gedaan!

Het was wel de Here die hen in ballingschap ellendig om deed zwerven, maar zij waren er zélf de diepste oorzaak van. Dit is het pijnlijkste. Het is er precies mee als met iemand die na

een verzondigd leven tot inkeer komt, en dan tot de erkenning moet komen dat het "kostelijk land" van zijn leven dat zoveel beloofde, door eigen schuld "tot een woestenij" gemaakt is. En al wordt hij zelf als een brandhout uit het vuur gerukt, dit brandhout is toch geschroeid aan alle kanten, en er is veel dat onherstelbaar verwoest is. Het is nu eenmaal niet mogelijk, dat men z'n leven weer overdoet. . . . "Zij hebben een kostelijk leven tot een woestenij gemaakt."

Met deze les der historie hebben de deputaten uit Bethel het kunnen doen!

Ze moesten er uit leren, dat gehoorzamen beter is dan vastendagen, en opmerken dan een keur van vraagpunten. Indien het tegenwoordig geslacht zich wéér in uitwendige vormendienst vastzette, en het zwaartepunt van het centrum naar de omtrek verlegde, zou hun hetzelfde lot wedervaren.

Het antwoord van Zacharia op de ter tafel gebrachte kwesties kwam dus hierop neer: laat uw godsdienst niet in vasten, maar in *luisteren* bestaan. Dit is de quintessens van alle ware godsvrucht. Daar klopt het hart der religie in. Men kan van de schapen van Jezus' kudde allerlei goede eigenschappen opsommen. Kenmerken, zo men wil. Die schapen zijn volgzzaam; ze zijn zachtmoedig en nederig van geest, hetgeen ze van de goede Herder geleerd hebben; ze zijn bestemd om ter slachting geleid te worden. Maar het allereerste en allervoornaamste is dit: *Mijn schapen horen Mijn stem*.

Nu komen *wij* aan de beurt!

De vraag mag gesteld of wij dit gouden kleinood van het "luisteren" reeds hebben zien fonkelen.

Voor alle luisteren is de stilte (ach, waar is de stilte?) gebiedende eis, en in geen geval neemt, wie luisteren wil, zélf het woord. En daar ligt nu onze kwaal. We nemen zo ontzaglijk veel en graag het woord, en gaan het zilver van het spreken schatten boven het goud van het zwijgend luisteren naar God. Het spreken heeft ook stellig z'n waarde — is zilver waardeloos? — en God heeft ons niet slechts een mond gegeven om te eten en over de weersgesteldheid te praten, maar om Zijn lof te vertellen. Maar dit kan niemand doen, die niet eerst geluisterd heeft en elke dag weer luistert naar God. Wie dit luisteren verleert devalueert de godsdienst tot een praatgodsdienst met praatavonden, praatvergaderingen en "gesprekken". Mijn schapen — zo wordt het dan — blaten meer, dan ze Mijn stem horen!

Hoe is het goede goud van het luisterend zwijgen verdonkerd!

We kunnen het dan zo druk hebben over allerlei "waarheden", dat de eenvoudigste waarheid niet meer tot ons oor doordringt: "Beoefent liefde en barmhartigheid jegens elkander, en niemand zinne in zijn hart op het ongeluk van zijn broeder."

Dit laatste is het zeer fijne goud van de zwijgende geloofsdaad vrucht van het luisteren naar wat de Here tot Zijn volk spreken zal!

Schoner dan de luide lofzang op de "vastendagen" in Sions tempelzalen, klinkt de lofzang die in *stilheid* bestaat van hem die verklaart: "Ik zal *horen*, wat God de Here spreken zal; want Hij zal tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken; maar dat *zij* niet weder tot dwaasheid keren."

Ir-Haèmèt

En Jeruzalem zal worden genoemd "de stad der trouw".

Zach. 8:3m.

Aan de vraag over het vasten, waarover in hoofdstuk 7 breedvoerig gesproken is, knoopt de profeet Zacharia nu een hele serie heilsbeloften vast, waardoor heel hoofdstuk 8 in beslag genomen wordt. Dit hoofdstuk begint met de verklaring, dat de Here in grote ijver of liefde ontbrand is voor Sion, waarvan de vanzelfsprekende *keerzijde* is, dat hij in grote grimmigheid ontstoken is tegen Jeruzalems vijanden (vs. 1, 2). . . . De overwinning der kerk gaat onherroepelijk gepaard met de nederlaag der wereld. De vlammen van Gods liefde verteren de goddelozen, maar koesteren het volk des Heren.

Wat dit betekent voor Jeruzalem blijkt uit het volgende.

Het komende Messiaanse heil wordt in de schoonste kleuren en beelden, aan het Oosters leven ontleend, geschilderd. Ingeleid met een telkens herhaald: "zo zegt de Here" (om de vastheid en bondigheid der voorzeggingen op de ziel te binden) wordt de ene belofte over de andere heen geworpen.

Een van de sprekendste trekken van de komende heilstijd is wel de voorzegging van vs. 4: "Er zullen weer oude mannen en oude vrouwen op Jeruzalems pleinen zitten, elk met zijn stok in de hand, vanwege de veelheid der dagen; en de pleinen der stad zullen vol worden van jongens en meisjes, die spelen op haar pleinen".

Dit is een idyllische tekening van voorspoed en vrede.

Er zullen weer oude mensen zijn, en de bloem der natie zal dus niet meer in de knop gebroken worden op het slagveld. En bovendien zal een grote en blijde kinderschare de straten en pleinen vullen met haar lach en spel,.... beeld van de talrijkheid en sterkte van het volk. De roep om kinderen in de laatste tijd is het bewijs dat ook de moderne mens begint in te zien, dat de oude Bijbel toch gelijk had, door de kinderen een "zegen" te noemen.

In de eeuwen na de ballingschap is deze profetie allerminst letterlijk vervuld. Het was een tijd van voortdurende strijd, en in de Makkabese oorlogen werden de jongelingen in rijen weggemaaid, en waren dientengevolge de oude mannen en kinderen schaars op de pleinen.

Wie Zacharia's profetie naar de letter had verstaan, raakte hopeloos met Gods beloften vast.

Maar het geloof ziet dieper.

Het blijft niet aan de uiterlijke dingen van aardse vrede en hoge leeftijden hangen.

Het verstaat, dat die ouden van dagen, wier leven niet in het midden der jaren gebroken is, symbool zijn van het onvergankelijk leven, waarvan Jezus zeide: Die in Mij gelooft, *heeft* het eeuwige leven. En het verstaat evenzeer, dat die *vele kinderen* profetie zijn, dat Jeruzalem niet uitgestorven zal blijven — zoals het destijds leek —, maar dat de kerk des Heren zich uitbreiden zal, totdat het Jeruzalem dat boven is, een schare bevat, die niemand tellen kan.

Deze heilsbeloften zijn dus in het aardse Jeruzalem nooit volkomen vervuld en worden dat ook niet, gelijk de Chiliasten dromen, maar zij vinden haar verwerkelijking in Christus en Zijn gemeente, hier in beginsel en eens in volkomenheid na de jongste dag.

Hetzelfde is nu het geval met de naam der stad, waarover de tekst, die hierboven staat, spreekt.

Bij nieuwe toestanden horen ook nieuwe namen.

We vernemen, hoe in verschillende landen naamverwisselingen plaats grijpen, wanneer een nieuw regiem z'n intrede doet. Straten en pleinen, maar ook gehele steden krijgen dan een nieuwe naam. De Bijbel spreekt daar ook telkens van. Van degenen die overwinnen wordt gezegd in de openbaring van Johannes, dat zij een nieuwe naam zullen ontvangen, en van Jeruzalem profeteert Zacharia hier, dat de naam zal gewijzigd worden (we laten die naam voorlopig onvertaald) in Ir-Haèmèt.

Dit is natuurlijk ook beeldspraak.

Nooit van z'n leven heeft Jeruzalem deze vreemde naam gedragen.

De stad heet Jeruzalem tot op de huidige dag.

Maar in zinnebeeldige taal heeft de profeet aan een gedachte uitdrukking willen geven, die nog van veel meer belang is dan die van die oude mensen en kinderen van zoëven. Het is tenslotte van minder betekenis wat er in Jeruzalem — dat is dus de kerk des lieren — voorvalt, dan hoe de naam is. Want de naam is het *wezen*. De naam zegt — als die althans geen leuze en holle klank geworden is — wie men is. Waarom wordt de Zone Gods Jezus, dat is Zaligmaker genaamd? Omdat Hij ons zalig maakt, d.i. omdat Hij *is* zoals Hij *heet*.

En waarom worden de discipelen van Jezus, waarom wordt de stad des groten Konings, de kerk van Jezus Christus, Ir-Haèmèt genaamd?

Ja, waarom?

Welke zielsgesteldheid wordt met deze naam van de inwoners van het Nieuwtestamentisch Jeruzalem aangewezen?

Laat ons zien!

De Statenvertalers hebben dit "Ir-Haèmèt" aldus overgezet: "en Jeruzalem zal geheten worden een stad der *waarheid*".

Deze vertaling is op zichzelf niet onjuist, maar kan tot misverstand aanleiding geven. Hééft dat ook dikwijls gedaan. Men verstaat het dan zó, dat Jeruzalem daarom "stad der waarheid" heet, omdat de kerk draagster is der zaligmakende waarheid, haar door God in Zijn Woord geopenbaard, tegenover de leugen, die in de wereld heerschappij voert.

Deze "objectieve" waarheid is hier echter in 't geheel niet aan de orde, evenmin als trouwens in een al te dikwijls mishandelde en op de klank af aangehaalde tekst, die ook in dit hoofdstuk voorkomt: "heb de waarheid en de vrede lief" (vs. 20). We komen daar nog op terug.

De mogelijkheid bestaat zelfs, dat iemand de allerzuiverste waarheid voorstaat en verdedigt, doch met de "waarheid" die Zacharia bedoelt, niet op al te beste voet staat. De profeet bedoelt namelijk de "subjectieve" waarheid, het "waar-zijn" tegenover elkander en tegenover de Here. Eerlijkheid! De Here had in het voorafgaande vers toegezegd, dat Hij in het midden van Jeruzalem zou wónen, en het gevolg van deze inwoning des Heren zou zijn een innerlijke vernieuwing des harten. En een van de trekken dezer heiligmaking zou zijn de *trouw* van de inwoners. Zó betrouwbaar en solide zouden de mensen daar worden, dat men heel de stad gerust kon noemen: stad der trouw!

Dit was dus een algehele verandering!

Vroeger had het er namelijk in Jeruzalem heel anders uitgezien. Men kon tóén gerust die stad de "trouweloze" noemen. Zacharia herinnert er in het voorgaande hoofdstuk aan: De armen en de weduwen werden onderdrukt, met de rechtspraak werd geknoeid, en de een bedacht in zijn hart des anderen kwaad.

Maar dit zou dan nu heel anders worden. En die veranderde geestesgesteldheid zou zo frappant wezen, dat ver in het rond Jeruzalem bekend zou staan als de "trouwe stad". De burgers in die stad waren mensen, waar men op aan kon, en waar men op bouwen kon als op een rots. Men kan — merkt prof. Ridderbos op — echter tévens denken aan Jeruzalems trouw jegens de Here.

Ook dit vindt in het Nieuwe Testament z'n vervulling.

Als Christus door het geloof in onze harten woont, en *Hij* gestalte in ons verkrijgt, komt er een grote verandering in ons leven. Er komt soliditeit in. Het achterbakse en geniepige wordt contrabande. Niemand denkt er aan, een ander te benadelen of lagen te leggen. In de kerk des Heren geldt dan de regel: een man een man, een woord een woord! Onze trouw aan de Here en aan onze belijdenis zal zich manifesteren in trouw en eerlijkheid onder elkander. Onze christennaam is meteen onze aanbevelingsbrief, en iedereen weet, dat als hij met christenmensen en kerkmensen te doen heeft, hij tegelijk te doen heeft met personen die voor de volle honderd procent betrouwbaar zijn. Jeruzalem zal worden genoemd de "stad der trouw".

Men kan helaas niet zeggen, dat het hedendaagse kerkelijk Jeruzalem aan haar schone naam ten volle beantwoordt.

We plegen wel veel en gaarne met onze trouw te paraderen. Wat zijn we wel niet allemaal: beginseltrouw, trouw aan de belijdenis, trouw aan het vaandel! Maar met dat al struikelt op de straten die trouw, waar de profeet Zacharia het oog op heeft, die "goede trouw", die zo ongeveer synoniem is met de liefde, in èlk geval een van de schoonste vruchten er van is. Die trouw, die ook in het mooie woord "trouwen" zit, en die in de Bruid van Christus openbaar moest worden, ach ja, ze is in vele gevallen een mooi *woord* gebleven, en in de praktijk van het leven is het zó, dat we zeggen: we zijn gelukkig met elkaar getrouwd. We geven elkaar een duw rechts en een por links, en of christen-mensen ook naar buiten in alles trouw en betrouwbaar zijn, nu dat moet u eens aan onderscheiden crediteuren vragen of aan het belastingkantoor informeren!

En Jeruzalem zal worden genoemd "de stad der trouw".

We zullen inderdaad op de hemel moeten wachten, voordat deze schone profetie volledig in vervulling gaat, het tijdstip waarvan Johannes zegt: Ik zag het nieuwe Jeruzalem, nederdalende van God uit de hemel, toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is.

Maar wee hem, die daarop wacht zonder hier in beginsel iets van die trouw, die vrucht des Geestes is, te hebben geweten en geopenbaard.

Wij kunnen de eeuwige sabbat niet genieten na dit leven, als we die in *dit* leven niet zijn aangevangen.

En *buiten* zal zijn een iegelijk, die de *leugen* liefheeft en doet.

Misplaatste jaloezie?

Het zal in die dagen geschieden, dat tien mannen, uit allerlei tongen der heidenen, grijpen zullen, ja de slip grijpen zullen van één Joodse man, zeggende: wij zullen met u gaan, want wij hebben gehoord dat God met u is.

Zach. 8:23.

Deze voorzegging moet de Joden in Zacharia's dagen wel ongelooflijk in de oren geklonken hebben. Men moet zich de situatie eens even indenken. Het volk Israel bestond destijds uit een groepje beroofde en berooide ballingen. Een arm en ellendig volk, waar de omwonende heidenen, rijk in macht en cultuur en wetenschap, met verachting, hoogstens met medelijden op neerzagen. Er was geen enkele reden om op die stumpers jaloers te worden, evenmin als een millionair afgunstig zal worden op een werkloze steuntrekker!

Maar nu komt de profeet hier zomaar vertellen, dat er een tijd zal komen, dat dit ongelooflijke metterdaad gebeuren zal, en dat die rijke volken "uit allerlei tongen", die in alle opzichten hun meerderen waren, de superioriteit van Israel zullen erkennen, in elk geval tot heilige jaloersheid zullen verwekt worden, en begeren zullen het lot van deze schamelen te mogen delen.

Zacharia gebruikt daarvoor een eigenaardige beeldspraak.

"Tien heidenen", zo zegt hij, "zullen de slip grijpen van één joodse man, zeggende: wij zullen met u gaan, want wij hebben gehoord dat God met u is."

Men moet zich die Joodse man voorstellen in Babel. Hij maakt zich gereed, om als pelgrim naar Jeruzalem op te trekken, en nu zijn er tien heidenen, die dit Jeruzalem zo bekoort, dat ze ook hun land en maagschap wel willen verlaten, om mee te gaan. Ze bidden en smeken daar zelfs om, want ze grijpen de slip van zijn mantel. Men weet uit de geschiedenis van de bloedvloeiende vrouw, die ook de slip of de zoom van Jezus' kleed aanraakte, dat dit "het gebaar is van iemand, die om hulp smeekt".

Ze willen dus o zo graag mee, deze heidenen.

Neen, niet omdat ze gehoord hadden dat Jeruzalem zo'n mooie stad was, want al was Jeruzalem schoon gebouwd en wèl saamgevoegd, in architectonische schoonheid kon het zich met Babel niet meten. Maar hun begeerte zou naar Jeruzalem uitgaan, omdat ze gehoord hadden, dat God met hen was. Om God was het hun te doen. Het menselijke hart vindt geen rust, voordat het rust in God, en zo zouden deze heidenen bij al de heerlijkheid en rijkdom van Babel de schrijnende armoede gevoelen van hun leven buiten God. In Jeruzalem zouden ze ervaren:

Hier wordt de rust geschonken,
Hier 't vette van uw huis gesmaakt,
Een volle beek van wellust maakt
Hier elk in liefde dronken.

Ieder voelt dus dat het hier niet gaat om een toekomstige heerlijkheid of heerschappij van het Jodendom.

Want wat het vleselijk Israel betreft, dit is nooit een volk geweest, dat de andere volken zo

bijzonder heeft aangetrokken. Integendeel. Te allen tijde is de Joodse natie een voetveeg der mensheid geweest. Zij hebben mij dikwijls van mijn jeugd af benauwd, zegt ook nu Israel. Ploegers hebben zijn rug geploegd, en hebben hun voren lang getogen. Ze zijn vertrappt en vervolgd, en. . . wie is er jaloers op de Jood?

Indien men deze profetie dus wil verstaan van het Joodse volk, dan is ze nooit vervuld, en zal ze nooit vervuld worden.

Zacharia ziet echter veel verder en veel dieper.

Hij voorspelt niet de glorie van het Jodendom noch de grootheid van het aardse Jeruzalem, maar de uitbreiding van dat Jeruzalem hetwelk is ons aller moeder: de kerk des Heren. De blik van de profeet is hier universeel. Hij ziet de tijd komen, dat de kerk uit de windselen van het Jodendom zal losbreken en zich uitbreiden over heel de wereld. Scyth en Barbaar, Grieken en Romeinen en Germanen uit allerlei tongen der heidenen, zullen tasten naar de slip, de zoom des kleeds van die Joodse Man, Wiens Naam is Jezus van Nazareth, en de vrede voor hun desolate hart vinden bij Hem, die zeide: "Komt tot Mij. allen die vermoeid en beladen zijt, en Ik zal u rust geven".

Zij, die hier Zionistische of chiliastische verwachtingen bij koesteren, komen met dit profetisch woord natuurlijk *nooit* klaar. Hun dromen zullen telkens weer op de harde werkelijkheid kapot stoten.

Maar in Christus is deze profetie ten volle vervuld.

Ook wat het getal betreft.

Er is hier namelijk sprake van *tien* heidense mannen, en gelijk de tien vingers aan onze beide handen de volkomenheid symboliseren, is tien hier ook het symbolisch getal der volheid. Zacharia wil er alleen maar mee zeggen, dat er een geweldige toeloop uit de heidenwereld naar de Joodse Man Jezus zal wezen, totdat de volheid der heidenen zal zijn ingegaan, en het volle getal van Gods uitverkorenen uit alle natiën en volken zal zijn bereikt, precies zoals vanaf de volheid des tijds ook is geschied. Kretenzen en Arabieren, ze horen in hun eigen taal de grote werken Gods verkondigen. En op de roep der kerk: "kom ga met ons en doe als wij", is de echo van alle heilbegerige harten: "wij zullen met u gaan, want wij hebben gehoord, dat God met u is.

Zo kan dan de kerk des Heren tot heilige jaloezie verwekken.

Zij bezit namelijk in Christus een schat, die nergens elders gevonden wordt. Ver boven goud en zilver en wat ooit de mens bekoort.

De vraag is echter of wij de vreemdelingen ook steeds tot jaloezheid verwékken, en of er zich ook gevallen kunnen voordoen, dat deze jaloezie misplaatst is, omdat die "bondelingen" feitelijk niets bezitten wat anderen missen.

Ik denk hier aan een geschiedenis van "tien mannen" uit de "volheid des tijds".

De verhoudingen waren hier wat anders, want er waren tien "Joodse mannen" onder wie zich echter één vreemdeling, een Samaritaan bevond. Ze waren allen melaats, en hadden in hun gemeenschappelijke ellende een soort bond gesloten, een bond van miserabelen, de bond der "morituri". Toen Jezus eens in de buurt kwam, hebben ze met hun door de ziekte verschrompelde stemmen een spreekkoor gevormd, om de aandacht van de Heiland te trekken, die hen toen op staande voet genas. Naderhand bleek, dat maar één terugkeerde om de Here te danken. Ze hadden allen samengestemd in de litanie van het "Miserere", Kyrie Eleison! Maar het Te Deum kwam slechts één van de lippen, en die ene was nu juist die "vreemdeling". De anderen gingen heen, de een tot z'n akker, de ander tot z'n koopmanschap.

Men zou niet mogen beweren, dat zij hun vernieuwde levens in zondige uitpattingen hebben doorgebracht. Ze zullen de voorgeschreven reinigingsoffers wel stipt hebben gebracht, deze Bondskinderen! Hun enige fout was, dat ze leefden *voor zichzelf* en niet voor de *Here*; dat ze de vreugde hunner genezing hebben genoten, maar niet de vreugde des heils. Het is met de beste wil ter wereld niet mogelijk, jaloers te worden op deze lieden. Zij typeren een uiterlijke, maar vreugdeloze vroomheid, waarvan het in een der Psalmen heet:

Waarom toch spreekt gij Mijne wetten uit?
Wat roemt gij u als Mijn verbondelingen?
Daar g' u door Woord noch straffen laat bedwingen.

In het boven beschreven geval waren het dus niet de Joodse mannen, de door God verwerende en vertroetelde Verbondskinderen, die tot jaloersheid verwekten, maar juist de "vreemdeling". Het schijnt soms zó te worden, dat de kinderen van het Verbond zó in de greep der gewenning vastzitten, dat men een "vreemdeling" schijnt te moeten zijn, om het nieuwe, het verrassende, het wonder in Christus te kunnen waarderen en beleven!

En kan van óns gezegd worden, dat wij de wereld jaloers maken?

Staat het inderdaad zó, dat de kinderen dezer wereld zich verdringen voor de deuren onze kerk, met de dringende vraag: laat ons met ú mogen gaan, en doen als gij?

Iedereen weet, dat dit *niet* zo is!

We kunnen er ons natuurlijk gemakkelijk genoeg afmaken, door te beweren, dat de wereld *onwillig* is om zich te bekeren, maar we doen beter met de schuld bij onszelf te zoeken, door ons te herinneren, dat wij door onze godzalige wandel onze naaste voor Christus hebben te *winnen*.

De keerzijde daarvan is, dat door het uitblijven van die godzalige wandel *wij* de anderen van Christus afstoten.

Kom, laat ons eens samen richten!

Put ik steeds zoveel rust en blijdschap uit mijn geloof, ook in de moeilijkste omstandigheden, dat mijn ongelovige buurman er jaloers op wordt, en overlegt: kende ik toch óók dat geheim? Zijn de onderlinge verhoudingen steeds zo, dat de "buitenstaanders" denken: het moet wel een lieve lust wezen, om ook te behoren bij dat huisgezin Gods, waar de "zonen van 't zelfde huis als broeders samenwonen"?

Zodra we op deze vragen een antwoord zoeken te geven, gevoelen we, dat dit antwoord niet bevredigend kan zijn. Het moet integendeel zeer beschamend wezen. Die tien hedendaagse heidenen uit allerlei tong zijn er nog lang niet aan toe om het samen gaan met de éne "Joodse man" begeerlijk te vinden. Voorlopig zeggen ze nog: dank u!

En nu moeten we wel oppassen!

Indien de kerk de wereld niet meer tot jaloersheid vermag te verwekken, en zodoende de komst van het koninkrijk Gods *in de weg staat*, móet deze kerk wel als een onbruikbaar instrument worden weggeworpen, gelijk die negen Joden en die ene Samaritaan van zoeven ook profetie was, dat de kinderen des koninkrijks worden buitengeworpen, terwijl de vreemdelingen van oosten en westen worden geroepen om aan te zitten aan de bruiloftsdis van het Lam. Want kómen zullen ze toch, ook al is het niet als slippendragers der bondelingen. Op dewelke die bondelingen, die niet jaloers konden maken, zelf eeuwig jaloers moeten zijn.

Onze Filistijnse broeders

Ook hij (de Filistijn) zal overblijven voor onze God en worden als een geslacht in Juda, en Ekron als de Jebusiet.

Zach. 9:7b.

Het eerste deel van Zacharia 9 bevat een gerichts aankondiging tegen de landen en volken die ten noorden en ten westen van Kanaän lagen. Op de rij af krijgen ze allemaal een beurt met de motivering van hun straf er bij. Het geheel wordt ingeluid met "de last" of Godsspraak tegen het land van Hadrach, en Damascus, "deszelfs rust". Die Hadrach kennen we overigens niet, maar hij zal in die dagen wel een hele beroemdheid geweest zijn — sic transit gloria mundi! —, wellicht een koning of misschien wel een god, wiens "rust" of anders gezegd "residentie" Damascus was. Met hem wordt kort en goed afgerekend door de Here, die zowel alle mensen als de stammen Israels in het oog houdt (vs. 1b).

Wat het Godsgericht over Hadrach en zijn rustig pralende residentie precies zal inhouden, zegt Zacharia niet. Des te onheilspellender!

Vervolgens komen de daaraan grenzende steden (die evenzovele kleine koninkrijkes waren) aan de beurt: Hamath, en de ons meer bekende steden: Tyrus en Sidon. In de Statenvertaling heet het: "En ook zal Hij Hamath met hetzelfde bepalen, Tyrus en Sidon". (vs. 2a). De bedoeling is eenvoudig, dat het voornoemde Godsgericht zich eveneens richt tegen de stad Hamath, welk gebied "paalt" of grenst aan Damascus, en evenzo tegen Tyrus en Sidon.

De zonden van Damascus en Hamath waren blijkbaar zo evident, dat de profeet het niet nodig oordeelde ook maar iets ter motivering van Gods straffen in het midden te brengen, maar van Tyrus en Sidon wordt als grond van het oordeel genoemd: "omdat ze zeer wijs zijn" (vs. 2b). Dit is natuurlijk ironie. Wijsheid is op zichzelf geen zonde, doch een deugd als ze tot beginsel heeft de vreze des Heren. Maar hier is bedoeld de echt-wereldse wijsheid die uitgroeit tot hoogmoed. De wijze staatslieden in Tyrus en Sidon concentreerden al hun wijsheid op bewapening en autarkie. "Met name Tyrus," zegt Zacharia, "heeft zich vestingwerken gebouwd, en zilver verzameld als stof, en fijn goud als slijk der straten" (vs. 3). Wie doet Tyrus wat? Onneembaar ligt Tyrus achter z'n hechte verdedingswerk, en in tijd van oorlog kan het zichzelf redden door z'n rijkdom. Tyrus durft zelfs een hoge borst opzetten tegen de hemel, en verklaren dat het eeuwigdurend is. Maar, och arme: "Zie, de Here zal haar van het hare beroven, en haar vermogen in zee storten, en zij zelve zal door vuur worden verteerd" (vs. 4).

De val van Tyrus luidt de volledige catastrofe der wereldgrootmachten in.

Tyrus was namelijk het bolwerk, de bufferstaat, waarop de thans genoemde Filistijnse steden: Askalon, Gaza, Ekron en Asdod "zagen" (vs. 5), waarop zij dus al hun hoop gevestigd hadden. Alwie naar het Filistijnse kustland wilde oprukken, moest eerst de "onneembare" linie: Tyrus en Sidon, passeren. En dat was immers onmogelijk! Geen wonder, dat, zodra dit ongedachte metterdaad gebeurt, "Askalon vreest, ook Gaza siddert hevig, en Ekron omdat haar hoop beschaamd wordt" (vs. 5). De ineenstorting is nu volkomen: "de koning zal uit Gaza verdwijnen, en Askalon zal onbewoond zijn en in Asdod zal gemengd volk wonen" (vs. 5b, 6a), en wat de hoogmoed en de trots van de Filistijn was, nl. de fiere mannen van ras en bloed, zal uitgeroeid worden en plaats maken voor een gemengde bevolking van bastaarden

(vs. 6).

Wat de Here vooral in deze steden en staten haatte, was het heidense, godonterende *leven* dezer volken. Vandaar dat alles uitloopt in dit slotmotief: "en Ik zal wegdoen uit zijn mond zijn bloedig maal, en zijn gruwelspijs van tussen zijn tanden" (vs. 7a): bedoeld is het eten van bloed tegen de Noachitische bevelen in en het brengen van het afgodenoffer. Om aan dit gruwelijk heidens leven een einde te maken, maakt de Here een einde aan het leven dezer heidenen.

Dit is de "last van het woord des Heren".

Wie oog gekregen heeft voor het perspectief van de Heilige Schrift, blijft bij de verbleekte en lang vergane namen van Hamath en Damascus, Tyrus en Sidon, Gaza en Ekron, en hoe ze verder heten mogen, niet staan. De profeet Zacharia, die straks in ditzelfde hoofdstuk de dochters van Jeruzalem opwekken zal, zich te verheugen omdat haar Koning tot haar komt (vs. 9), heeft heel in de verte reeds de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels om gericht te houden. Daarom vullen we voor deze namen der oudheid rustig in de namen, bekend of onbekend, van "alle macht die zich tegen u verheft"; van de grote mogendheden die zich sterk maken tegen elkander en tegen God en Zijn heiligen in "wijsheid"; van het moderne heidendom dat z'n mond vol bloed en gruwel en grootspraak heeft; en van allen die zich in de plaats van God stellen willen, en verdaan zullen worden door de adem Zijns monds.

Mogen wij ons over hun ondergang verblijden?

Antwoord: wij *moeten* dit doen!

In verkeerd begrepen "ruimheid des harten" staan we wel heel ver af tegenwoordig van de taal der Schrift, die "Hallelujah" roept over het feit, dat de zondaren van de aarde verdaan zullen worden, en de goddelozen niet meer zullen zijn (Ps. 104:35). Oudtestamentische bekrompenheid, mompelt hier de een; Joodse wraakgedachten, een ander.

En evenmin weten velen meer weg met de woorden onzer belijdenis: "dat Christus al Zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen zal", omdat hier naar hun gevoelen de Farizeeër aan het woord is, die zich over de ballustrade van z'n veilig hemelbalkonnetje heenbuigt om zich te verlustigen in de dood der goddelozen.

Zowel het een als het ander is natuurlijk onzin.

Zacharia (om bij hem nu maar te blijven) kondigt de ondergang van Gods vijanden aan, en wil dat de dochter van Jeruzalem zich daarover verblijdt, *niet* uit leedvermaak of wellust over het lot van deze ongelukkigen, maar vanwege haar liefde voor de eer van Gods Naam. Want het zijn de vijanden Gods en de zondaren die een wanklank zijn in Gods scheppingslied en de vlek op Zijn lichtkleed. Het sabbatslied kan pas weer ruisen over de nieuwe wereld, en God kan zich weer verlustigen in de werken Zijner handen, als deze dissonanten zijn weggenomen. Daarom spreekt de Catechismus ook van *Zijne* vijanden, die in de eeuwige verdoemenis geworpen worden, en die dáárom en daarna ook *mijne* vijanden zijn (zou ik niet haten die u haten?). Persoonlijke wraakgevoelens blijven hier geheel buiten beschouwing. We zijn over die zondaren juist met innige ontferming bewogen. Het enige motief dat het "wraaklied der kerk", zoals Zacharia het ons voorzingt, beheerst, is: Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen.

Maar wat moeten we nu aan met dat opschrift hierboven: onze Filistijnse broeders? Dat past in dit kader al heel slecht, zou men zo zeggen!

Het past er evenwel uitnemend in.

Er is namelijk tweeërlei manier, om de "goddelozen van de aarde te verdoen".

De eerste is, hen te doden, maar de tweede om hen van vijanden tot vrienden te maken en broeders in de Here.

Christus zou komen ten gerichte (voorziet Zacharia), maar Hij zou toch eerst komen "als een Heiland", om te roepen niet alleen die nabij, maar ook die verre zijn, en in vervulling te doen gaan:

De Filistijn, de Tyriër, de Moren
Zijn binnen u, o Godsstad, voortgebracht.
Van Zion zal het blijde nageslacht
Haast zeggen: "Deez' en die is daar geboren."

Daarom durft Zacharia nu de verrassende, universele Zendingsgedachte aan (men zou het in deze omgeving van gericht en oordeel allerm minst verwachten): "en ook hij (naast het Bondsvolk nl.) zal overblijven voor onze God en worden als een geslacht in Juda, en Ekron als de Jebusiet".

Er zal dus ook uit de heidense Filistijnen een "overblijfsel" zijn naaide verkiezing der genade. Met name de inwoners der Filistijnse stad Ekron zullen zijn gelijk de Jebusiet — Zacharia heeft ongetwijfeld gedacht aan Arauna, de Jebusiet, die ook als hunner één onder de inwoners van Jeruzalem werd opgenomen!

Men moet hier natuurlijk niet angstvallig vragen, of uitsluitend de Filistijn, en onder hen dus weer alleen de inwoners van Ekron dit heerlijk lot te beurt zou vallen. Dit is beeldspraak. De gedachte is: al de heid'nen door Uw handen, voortgebracht in *alle* landen, zullen tot U komen, Heer, bukken voor Uw aanschijn neer. Maar als die heidenen komen, dan is dat "uitverkiezing". Dat wil Zacharia wel heel goed laten voelen, door het noemen van enkele, en het weglaten van vele namen.

Maar daarin staat de Filistijn dan op één lijn met Juda, de Griek met de Jood, de wereldling met de bondeling; de een heeft geen voorrecht of uitnemendheid boven de ander, maar allen verklaren zij zonder onderscheid: Alle roem is uitgesloten, onverdiende zaligheên heb ik van mijn God genoten, 'k roem in *vrije gunst* alleen!

Wij weten er precies niets van, of al die Filistijnen, die bij ons in de buurt wonen, tot dit "overblijfsel" behoren of niet. We mogen hier niet gaan wegen, en we kunnen niet gaan schiften. Dit zijn verborgen dingen, en die zijn voor de Here onze God. Maar wij hebben het bevel: predikt het evangelie, dat is: evangeliseer aan alle creaturen. Een bevel, waaraan we niet noodgedwongen in Jona-gezindheid hebben te voldoen, maar dat pas warmte verkrijgt als wij, wetende de schrik des Heren, zeer begeren dat deze moderne Filistijnen, waar we elke dag mee in aanraking komen, mogen "overblijven voor onze God".

Sommigen menen, dat dit "overblijfsel" er toch wel zal komen, omdat ze immers uitverkoren zijn, en dat men dus rustig kan zwijgen.

Dit is dezelfde dwaasheid als wanneer iemand die op het punt stond te verdrinken, zou weigeren om hulp te roepen, omdat het uur van zijn dood toch door God bepaald is!

Zwijgen is dus dwaasheid.

Het is ook liefdeloosheid tegenover Hem, die ons zo grote liefde gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden.

Maar recht goddeloos wordt het pas, als door onze slordige levenswandel onze naaste van Christus wordt afgestoten (in plaats van omgekeerd) en de Filistijn gans geen begeerte krijgt

om broeder-Filistijn te worden, noch die van Ekron begeerte krijgen om gerekend te worden onder de inwoners van Jeruzalem.

Het besluit van een ooggetuige

En ik leger mij voor mijn huis als een wachtpost, tegen hen, die, op heen- of thuisreis, voorbijtrekken; en geen dwingeland zal hen meer onder de voet lopen, want nu heb Ik met eigen ogen het gezien.

Zach. 9:8. (Vertaling prof. Ridderbos.)

De Schrift spreekt dikwijls op heel menselijke manier van God, om ons iets te doen gevoelen van wat er omgaat in Zijn hart. De hierboven staande woorden, die tot de ontroerendste Schriftgedeelten behoren, geven daar een prachtig voorbeeld van. De Here laat namelijk Zijn volk, bij monde van de profeet Zacharia, weten, dat Hij het nu met Zijn eigen ogen gezien heeft. Het! Wat? Wel, de nood en de schreiende ellende van Zijn volk gedurende de ballingschap! God heeft gezien, hoe vreemde hand in ballingschap hen ellendig om deed zwerven, en hoe ploegers op hun rug hebben geploegd en de voren lang getogen. Hij heeft de tranen der verdrukten aanschouwd, en het gekerm Zijner ellendigen vernomen. Van heel dit drama is God niet onkundig gebleven, zoals pessimisten misschien dachten, die klaagden: mijn weg is voor de Here verborgen, en mijn recht gaat aan mijn God voorbij. Ook is het Hem niet door anderen meegedeeld. Neen, de Here zegt uitdrukkelijk dat Hij van al hun leed Zelf ooggetuige geweest is. Het zien van al dat lijden heeft Hem natuurlijk niet onbewogen gelaten. Voor een gewoon toeschouwer zou dat al niet denkbaar wezen. Hoeveel te minder voor de "Vader in de hemelen". De folteringen, zijn kinderen aangedaan, hebben een zwaard door Zijn ziel doen gaan. Kinderleed is tegelijk Vaderleed!

De aanschouwing van menselijke ellende is nimmer onvruchtbaar gebleven.

Wie eenmaal met zijn eigen ogen de helse verschrikkingen van de oorlog, de sociale noden, de gevolgen van het drankkwaad of welke andere misère ook, *gezien* heeft, gaat er anders over denken, dan toen hij het bestaan ervan nog slechts van horen zeggen wist. Hij gaat zich bezinnen, wat er tegen te doen is. Vrijwel alle "weldoeners der mensheid" hebben eerst "met eigen ogen" het leed gezien en met hun ziel de nood gepeild. Vanaf dit ogenblik stond hun besluit vast.

Zo — nog altijd wordt "menselijk" van God gesproken — heeft de Here ook gehandeld.

Toen Hij eenmaal heel die stroom van ellende gezien had, waarin alle baren en alle golven over Zijn arme volk heengingen, is een vast besluit in Zijn ziel gerijpt. Van toen af stond het bij Hem vast. Wat er ook met Zijn volk gebeuren mag in de toekomst — dit nooit meer!

Er staat namelijk: *want* nu heb Ik met Mijn eigen ogen het gezien.

Dat wil zeggen, dat het verschrikkelijke wat de Here gezien heeft, genoegzame reden voor Hem geweest is om een beslissing te nemen, die aldus luidt: "Ik leger Mij voor Mijn huis als een wachtpost, tegen hen, die, op heen- of thuisreis, voorbijtrekken, en geen dwingeland zal hen meer onder de voet lopen".

De teruggekeerde ballingen vormden maar een zwak groepje, en heel gemakkelijk kon de een of andere wereldmacht dit weerloze staatje onder de voet lopen. Dat kon zelfs gebeuren, zegt Zacharia, door hen die op "heen- of thuisreis voorbijtrokken". Hij bedoelt er de legers mee die ten strijde trekken, of van het front terugkeren naar hun haardsteden, en die nu, Juda passerende, denken: kom, dit miniatuurstaatje kunnen we en passant wel even annexeren.

Zo klein en machteloos was het volk der Joden.

Het had tegen agressieve neigingen der grote mogendheden in 't geheel geen verweer.

Maar de Here zegt, dat ze in 't geheel niet bang behoeven te wezen, want Hij zal Zich voor Zijn huis legeren als een wachtpost. Het Joodse land noemt de Here dus *Zijn huis*. Wie er inbreken wil, krijgt met de Eigenaar te doen. Hij zal er Zelf dus de wacht voor betrekken, zoals een schildwacht trouw op zijn post staat. Ze kunnen rustig gaan slapen — de Bewaarder Israels zal niet sluimeren. En deze bewaking is veilig en sterk. De hechtste verdedigingslinie is er een bouwdoos bij.

Des Heren Engel schaart
Een onverwinbre legermacht
Rondom hem die Gods wil betracht.
Dus is hij wèl bewaard.

Zo heeft dus reeds de profeet Zacharia gesproken van wat later de priester Zacharias zou noemen: de innerlijke bewegingen der barmhartigheid.

Er zijn vele deugden Gods te noemen, die Hem hebben doen besluiten tot de redding van Zijn volk.

Een ervan is de barmhartigheid.

Niemand weet beter de "schrik des Heren", dan de Here Zelf.

Daarom nam Hij Zich voor, Zijn uitverkorenen nimmer prijs te geven aan het eeuwig verderf. Dit heeft Hij gezworen bij Zijn eigen heiligheid. Liever wilde deze hemelse Vader het lijden en de folteringen door kruis en hel van Zijn geliefde Zoon met eigen ogen aanzien, dan dat Zijn uitverkoren kerk er voor altijd in zou wegzinken. In de "Opgang uit de hoogte" bereiken de innerlijke bewegingen der barmhartigheid haar hoogtepunt en tegelijk haar dieptepunt. Het was ook deze barmhartigheid, die Hem Paulus schrijven deed: wij dan, wetende de schrik des Heren, bewegen de mensen tot het geloof.

Ter bescherming van Zijn kerk doet de Here nog heden ten dage de wacht betrekken voor Zijn huis door de Dienst des Woords. Hij plaatst wachters op Sions muren, die elk dreigend gevaar hebben af te wenden door de bazuin te blazen.

Deze gevaren zijn niet gering te achten.

In de eerste plaats, omdat de verhoudingen sinds Zacharia's tijd niets gewijzigd zijn.

Toen dreigden de wereldmachten het geringe hoopje Joden onder de voet te lopen, en nu nog bidt de kerk: dewijl wij van onszelf alzo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik zouden kunnen bestaan, en onze doodsvijanden: de wereld, de duivel en ons eigen vlees niet ophouden ons aan te vechten, zo wil ons toch staande houden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen.

Niet altijd dreigt het gevaar van de aanstormende dwingeland, die ons brutootweg onder de voet loopt.

Veelmeer hebben we beducht te zijn voor de gaande en komende man, voor "hen, die op heen- of thuisreis voortbijtrekken".

Dan grijnst niet de open hel ons aan, maar is het de *wereld* die de kerk binnendringt en annexeert. Zo en passant. Niet op éénmaal, maar langzamerhand. En ongemerkt. De kerk ligt nu eenmaal niet geïsoleerd in de wereld. Er moeten ons altijd veel mensen passeren. En het gevaar is niet gering, dat de kerk, vóór ze het zelf weet of weten wil, een provincie van de wereld geworden is. Niet dat ze aan alle uitspattingen van de wereld meedoet. Maar zó dat de

wereldse manieren en leuzen de hare geworden zijn. Als in de kerk bijvoorbeeld ieder zichzelf het naast geworden is, in lijnrechte tegenspraak met de grondwet van het koninkrijk der hemelen: "een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie op hetgeen des anderen is", dan is door deze min of meer "vreedzame binnendringing", deze annexatie zonder bloedvergieten, de kerk tòch weer door een dwingeland onder de voet gelopen, en dat is het juist, wat de Here met Zijn ogen niet meer wil zien.

Daarom betreft Hij de wacht voor Zijn huis.

De verantwoordelijkheid der wachters is groot.

Op hen moeten vorst en volk kunnen vertrouwen.

In hun trouw ligt de bewaring, in hun onoplettendheid de ondergang der stad besloten.

Ontroerend beschrijft Ezechiël dat aldus:

"Wanneer Ik het zwaard over enig land breng, en het volk des lands een man uit hun midden nemen, en die voor zich tot een wachter stellen; en hij het zwaard ziet komen over het land, en blaast met de bazuin, en waarschuwt het volk; en een, die het geluid der bazuin hoort, wel hoort, maar zich niet laat waarschuwen; en het zwaard komt, en neemt hem weg, diens bloed is op zijn hoofd. Hij hoorde het geluid der bazuin, maar liet zich niet waarschuwen, zijn bloed is op hem; maar hij, die zich laat waarschuwen, behoudt zijn ziel. Wanneer daarentegen de wachter het zwaard ziet komen, en blaast niet met de bazuin, zodat het volk niet is gewaarschuwd; en het zwaard komt, en neemt een ziel uit hen weg, die is wel in zijn ongerechtigheid weggenomen, maar zijn bloed zal ik van de hand des wachters eisen."

Als de wachter zijn taak gedaan heeft, zal hij niet vragen: heb ik *mooi* geblazen? Of heb ik voldaan aan de smaak van mijn kerkpubliek? Hij hééft geen fanfares te blazen, maar een alarmsignaal. En hij heeft slechts te vragen, of er ook een zal zijn afgemaand van de paden des doods.

Nooit kan één bediening des Woords goed geweest zijn, als de "sleutelen des hemelrijks" niet zijn bediend, d.i. als er niet ontsloten en toegesloten, en als niet ieder hoorder met zekerheid weet waar hij zal uitkomen: in het eeuwige leven of in de eeuwige dood! Het gaat in de dienst des Woords niet om wetenswaardigheden of interessante beschouwingen, maar om de *waarheid*, om leven en dood, want zó zegt de Here: Ik leger mij voor mijn huis als een wachtpost, tegen hen die op heen- of thuisreis voorbijtrekken, en geen dwingeland zal hen meer onder de voet lopen, want Ik heb het met eigen ogen gezien.

Het gaat er om dat wij het ook zullen *zien*.

Aan *horen* alleen hebben we niet genoeg. Het geloof is *uit* en volgt dus *op* het gehoor.

En geloven wil zeggen: de ogen wijd open hebben. Met eigen ogen zien de gevaren *rondom* ons, en de zonde *in* ons, en die ootmoedig belijden — maar ook met eigen ogen zien de Koning in Zijn schoonheid.

Met net gehoor des oors heb ik u gehoord, maar nu ziet u mijn oog!

We zullen oog krijgen niet alleen voor de *veiligheid*, maar ook voor de *heiligheid* van Gods huis.

De Here legerd Zich ook voor Zijn huis als een wachtpost, om de kerk in nieuwheid des levens te doen wandelen, haar de eeuwige sabbat in dit leven te doen aanvangen, totdat de eeuwige sabbat zelf ingaat, waarin de dwingeland zelfs de kans niet meer krijgt om Gods kinderen onder de voet te lopen.

Uw koning komt

Zie, uw Koning komt tot u, rechtvaardig en verlossend, gering en rijdend op een ezel, op een veulen, het jong ener ezelin.

Zacharia 9:9b. (Vertaling prof. Ridderbos)

Naast de negatieve voorzegging, dat geen vreemde dwingeland het volk des Heren meer onder de voet zal lopen, staat de positieve belofte van een eigen koning: . . . uw Koning komt tot u!

Het is uit de geschiedenis van de "intocht in Jeruzalem" genoegzaam bekend, dat met deze toekomstige koning niemand minder dan *Jezus* bedoeld is.

Zeer heerlijke dingen worden van deze vorst gezegd, namelijk dat Hij rechtvaardig is, en dus aan iedereen zonder onderscheid recht zal doen, zodat geen arme meer wordt verdrukt, en vooral wijdt Zacharia er nogal wat aandacht aan, dat hij onder het gejubel en gejuich van de dochters van Jeruzalem verschijnen zal, "rijdend op een ezel, op een veulen, het jong ener ezelin". Het spreekt wel vanzelf dat het rijdier uitsluitend genoemd wordt om de Berijder te karakteriseren. Het zijn met name twee eigenschappen, die hierdoor fel belicht worden, en die bovendien nog met name genoemd worden ook, namelijk zijn "geringheid" en "vredelievendheid". Men zou ook meer negatief kunnen spreken van Zijn grondige afkeer van *uiterlijke praal* — daarom heet Hij "gering" — en Zijn afkeer van *geweld*, waarom er dan ook in vs. 10 aan toegevoegd wordt, dat in het rijk van deze Messias-Koning geen plaats zal zijn voor krijgswagens, paarden en oorlogstuig. Hij zal integendeel "de volkeren van vrede spreken", wat natuurlijk niet bij schone woorden blijft, zoals bij de machthebbers van onze tijd, die veel van vrede spreken, maar zich bereiden ten oorlog, maar onder Hem zal het vreedrijk ingaan "van zee tot zee en van de Rivier tot de einden der aarde", een rijk dat in beginsel reeds gefundeerd is op Golgotha door Hem, die "onze Vrede" is, maar ten volle doorbreken zal als op de nieuwe aarde de bergen vrede dragen en de heuvelen heilig recht.

Koning Jezus is dus in de eerste plaats wars van alle uiterlijke pracht en praal. Heel Zijn leven bewijst dat. Hij is de waarheid en daarom ook de eenvoud. De Waarheid heeft geen opsmuk of franje nodig, evenmin als men de rozen verft of leliën blanket. Nu, van die eenvoud was het rijden op een ezelin ook het uiterlijk symbool. Men hoeft er nog niet bij aan armoede te denken, zoals de Statenvertaling suggereert, want oudtijds was in Israel de ezelin ook het rijdier van prinsen en aanzienlijken. Zij die "op witte ezelingen" reden (Richteren 5:10) waren waarlijk nog niet de eersten de besten. En Bileam, die ook niet behoorde tot de onedelen en onaanzienlijken, hield er ook al een ezelin op na. Maar langzamerhand veranderden ook in Israel met de tijden de zeden. De slaaf van vroeger, die gebukt bij tichelstenen neerlag, werd een grote mijnheer. Reeds onder David, maar met name tijdens de regering van Salomo, toen Juda's stam glorie won en een woordje ging meespreken onder de grote mogendheden, toen moest men toch ook meedoen met opbieden tegen de andere volken. Vandaar dat de "kleine man" grote allures ging aannemen — och, wie speelt er niet graag voor mevrouw en mijnheer! — en de povere ezels en ezelingen op stal werden gezet om plaats te maken voor de fiere, sterke strijdrossen! Och, wat steekt daar nu in, zou men kunnen vragen, of je op een paard of op een ezel zit, 't zijn allebei rijdieren, en schepselen Gods! Inderdaad, daar stak ook niets in! En toch is die verwisseling van ezels en paarden zo simpel niet als deze of gene zou willen doen geloven. Er stak niets in, maar wel

iets achter! Verwereldlijking. Veruitwendiging. De eenvoud moest het afleggen tegen de uiterlijke glorie, de waarheid tegen de schone schijn.

Jezus' rijden op een ezelin is tegen alle wereldlijke luister een fel protest.

Door dit rijdier te bestijgen, grijpt Hij welbewust terug naar de oude en ouderwetse tijden, waarin de glorie van Israel niet school in wagens, paarden en helden, maar in het geloof in God. Zijn koninkrijk komt niet met uiterlijk gewaad van wereldlijke luister, van processies en priestergewaden. In Zijn paleis blinkt het niet van uiterlijke vertoningen. In Zijn rijk worden geen parades gehouden en geen fanfares geblazen. Hij zocht het niet, en wil het niet gezocht hebben in massabetogingen en applaus en bravogeroep. Geen franje en geen grootdoenerij! De kribbe is van ordinair hout gemaakt en het kruis insgelijks. En dat kruis was Zijn kroon. De hemel heeft het klein verkoren, en al wie door ootmoed werd herboren, die is van 't hemelse geslacht. Zie, uw Koning komt tot u, gering en rijdende op een ezel, op een veulen, het jong ener ezelin.

En als de Koning der kerk de ezelin verkoos, moet de kerk niet te paard willen gaan, want dat was een kwaad, dat de Prediker gezien had onder de zon, dat knechten te paard gingen en vorsten gaande als knechten op de aarde.

Koning Jezus schuwt niet alleen alle uiterlijke praal, maar Hij verfoeit ook het geweld, en ook dat wil deze profetie van het veulen der ezelin te kennen geven. Gelijk heden ten dage de militaire macht zich concentreert in vliegtuigen en artillerie, was toen de cavallerie het wapen. Als Jezus zonder paardengetrappel Zijn intocht doet in Jeruzalem, spreekt Hij daarmee uit, dat Hij de krijgstoerusting en bewapening missen kan. Op wagens, paarden en op helden zij onze vijand stout — maar wij, wij zullen 't heil vermelden van God Die ons behoudt. Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk, dus allerm minst met krijgshaftig gelaat. Petrus kan zijn zwaard rustig in de schede steken, want al wie ter verdediging van Jezus of voor de meerdere glorie der kerk het zwaard neemt, zal door het zwaard vergaan. Zwaarden en stokken zijn dus in de kerk contrabande. Het imponerende getal en een meerderheid van de helft-plus-één evenzeer. Geen geweld dus.

Dit wil niet zeggen, dat *alle* geweld in het koninklijk Gods ontbreekt.

Wat Jezus afwijst is het *onheilig* geweld, maar het heilig geweld van Zijn Woord en Geest stelt Hij juist in dienst van Zijn rijk. In dit opzicht is deze Koning geweldig. Tegen de onwederstandelijke werking van het Woord is niemand bestand. Als dat Woord gepredikt wordt aan alle creaturen, moet volk na volk de vaan strijken voor de banier van het kruis. De Geest Gods daalt neer onder de tekenen van wind en vuur, en waar deze twee samen werken, kan niets en niemand bestaan. Geweld is er dus wel degelijk. Van de dagen van Johannes de Doper tot nu toe, zei Jezus Zelf, breekt het koninkrijk der hemelen met geweld zich baan, en de geweldenaars nemen het met geweld. Maar dit is *heilig* geweld. Tegenover het geweld des Satans kan en mag de leus der weerloosheid niet worden opgeheven.

Het getuigenis van het Woord moet gesteld tegenover de listige dwaling; het gebed tegenover de aanval; geweld tegenover geweld. En door het heilig geweld van de Geweldloze, die kwam rijden op een ezelin, is de kerk sterk tegenover de geweldenaar.

Het is een eigenaardig en tegelijk jammerlijk verschijnsel, dat de kerk steeds weer geknipoogd heeft naar die dingen, die haar geringe en nederige Koning volstrekt veroordeeld heeft. Denk alleen maar aan de pracht en praal, die Jezus onder de hoeven van zijn ezelin vertrapt heeft, maar door de kerk later weer is opgeraapt. Het is waarlijk niet Rome alleen, in wier statie van purperen prelaten de Koning der kerk niet meer te herkennen valt. Ook wij doen er hard aan mee, al zoeken we 't niet in gestikte statiegewaden en hoogmissen en protserige processies. Als ge mij nu opensnijdt, zei Luther eens, zal er nog een paap uit te

voorschijn komen. Die bloedige operatie is meestal niet eens nodig. Men ziet het zo wel.

Soms pronken we met de macht van ons getal en de glorie van ons Calvinistisch volksdeel, waarvan toch velen al een lintje in het knoopsgat dragen. Een andere keer kunnen we ook pralen met ons "klein getal", dat we niet vele edelen en rijken zijn. Er is ook een nederige hoogmoed of een hoogmoedige nederigheid, hoe men 't ook noemen wil, en soms gluuert de geestelijke hoogmoed door de rafels van ons sjofele tollenaarskleed. Franje is er genoeg in deze wereld, ook in de kerkelijke wereld, dat dienen moet om de schamelheid der zielen te bedekken. Als de kerken van hout zijn, zegt het spreekwoord terecht, zijn de christenen van goud, maar wee ons, als we de ezelinnen niet mooi genoeg meer vinden, en snuivende paarden worden bereden, en tournooien gehouden, en de paradepas wordt bestudeerd, en de goden dezer eeuw ons te pakken hebben, al zingen we nòg zo hard, dat ze ons nooit zullen hebben!

Zie, uw Koning komt.

Het is een schone klank voor de kerk, die steeds meer tussen de wereldmachten ingedrukt wordt, totdat de Antichrist al zijn geweld en list aan haar botvieren zal. Dan zal de rechtvaardige Koning recht doen aan Zijn verdrukte Kerk, die nacht en dag tot Hem riep.

Maar het is een klank vol verschrikking voor hen die in het statiegewaad der godzaligheid rondliepen, maar de kracht van die godzaligheid hebben gemist, hetgeen ze trouwens allang getoond zullen hebben in de tijd der vervolging, waartegen ze niet bestand bleken.

Zie, uw Koning komt. — Hoe zal ik U ontvangen,

Hoe wilt Gij zijn ontmoet?

Pijl en boog

Want Ik span mij Juda als boog, leg Efraïm als pijl daarop.

Zach. 9:13a.

In het slot van het negende hoofdstuk heeft onze broeder Zacharia dingen geschreven, die zwaar zijn om te verstaan, althans in de ons overgeleverde tekst. Zo heeft, om iets te noemen, nog nooit iemand een behoorlijke vertaling en verklaring kunnen geven van het 15e vers. Er zijn geleerden, die daar stippeltjes zetten en eerlijk verklaren. "Van het hier volgende versdeel weten wij geen aannemelijke vertaling te geven"³⁴, op de manier dus van een schooljongen, die bij een vertaling open laat wat hij niet weet — men ziet, we zijn er met ons Bijbelonderzoek nog lang niet. De Statenvertalers geven het aldus weer: "en zij zullen eten, nadat zij de slingerstenen zullen ten onder gebracht hebben; zij zullen ook drinken, en een gedruis maken als de wijn; en zij zullen vervuld worden, gelijk het bekken, gelijk de hoeken des altaars". Maar als ge hen vraagt, wat dat nu allemaal precies betekent, raden ze er ook naar, zoals uit de kanttekeningen wel blijkt. Maar laat dan dit slotstuk, wat enkele onderdelen betreft, niet geheel duidelijk wezen, de hoofdstrekking is duidelijk genoeg. Het komt hierop neer, dat de profeet de naderende Messiaanse heilstijd, ingeluid met de bazuinstoot: "Zie, uw Koning komt", nu naar twee kanten verder gaat uitwerken. Het zal een tijd wezen, waarin ook de laatst overgebleven ballingen uit hun gevangenis bevrijd zijn. en het volk des Heren over alle vijanden zal triumpferen.

Van het eerste spreken de vss. 11 en 12, waar gewaagd wordt van de gebonden en of gevangenen die uit eert kuil zonder water zullen worden gelaten. Men weet uit de geschiedenis van Jozef, dat zo'n waterloze kuil vaak als gevangenis diende. Hier wordt er de "gevangenis" der ballingschap mee bedoeld, waarvan de deuren eens voor goed zullen openspringen.

De tweede trek van de komende heilstijd is de volkomen overwinning over alle vijanden, zoals dat aan het slot, in de vss. 13-17, in een keur van beelden wordt geschilderd, eindigend met de belofte, dat de "Eben-haezers"³⁵ overal in het land verrijzen zullen ter herinnering aan de door God geschonken overwinningen, en dit met gedenkstenen overdekte land zal als symbool van de vrede weer koren en most voortbrengen (vs. 17).

Deze overwinning zal wel voor de volle honderd procent aan God te danken zijn, maar ze gaat toch niet buiten het volk om. Integendeel zal de Here de stammen Israels gebruiken als *instrument*, om dit heerlijke resultaat te bereiken. Niet méér dan instrument zijn ze, maar dan tòch instrument — in die zin is het geoorloofd van de mensen te spreken als "medearbeiders Gods". En het is deze gedachte die uitgedrukt wordt in het woord, waarvoor hier nu speciaal aandacht gevraagd wordt: "Want Ik span mij Juda als boog, leg Efraïm als pijl daarop."

Het verdient al aanstonds onze volle opmerkzaamheid, dat hier van Juda en Efraïm gesproken wordt. Men weet, dat Efraïm de naam is voor het tienstammenrijk, en Juda representeert het tweestammen-rijk. In vroeger jaren hadden deze twee rijken altijd met elkaar overhoop gelegen, en kon men het beleven, dat Juda Efraïm benauwde, en omgekeerd Efraïm Juda benijdde. In onzalige broedertwisten werden de scherpgepunte pijlen *tegen* elkander gericht,

³⁴ Zo prof. Ridderbos, a.w., blz. 132.

³⁵ St. Vert.: gekroonde stenen.

door welke tweedracht de positie van het volk des Heren natuurlijk hopeloos werd verzwakt.

Zacharia profeteert nu, dat dit anders en beter zal worden.

Er zal in de toekomst een ongemene krachtsontplooiing te zien zijn, en de ene overwinning na de andere zal behaald worden. Een en ander is te danken aan een gemeenschappelijk en eensgezind optrekken, wat in prachtige beeldspraak zó gezegd wordt, dat Juda in de hand des Heren zal zijn als de gespannen boog en Efraïm als de daarbij passende pijl. Dit is een mooie, en eigenlijk ook vanzelfsprekende coöperatie. Ieder voelt dat door deze combinatie: pijl en boog, iets te bereiken valt, maar dat met elk afzonderlijk niets te beginnen is. Wat moet een boogschutter beginnen, die over een prachtige boog beschikt, maar wiens pijlkoker leeg is? Omgekeerd: wat baten hem een aantal pijlen, als hij z'n boog mist? Niets! Men kan het ook wat moderner zeggen, en dan spreekt het ons nog meer toe. Pijl en boog waren vroeger *de* geduchte wapenen in de strijd. Tegenwoordig doen we het met geweren, mitrailleurs en munitie. Stel u nu maar een leger voor: soldaten, geweren en kanonnen, maar. . . geen munitie! Of omgekeerd: kogels in overvloed, maar. . . geen enkel geweer! Het is potsierlijk! Laten de manschappen maar inrukken. Laat ze gerust naar huis gaan. Zo'n leger is nutteloos; het heeft niet de minste gevechtswaarde. Ik keer naar de ouderwetse boogschutter terug.

De man heeft pijl en boog nodig. Geen pijl afzonderlijk, en geen boog afzonderlijk, maar beide. U hebt niets te vrezen van de strijder die wel een boog maar geen pijlen heeft, of wel pijlen maar geen boog. Ook al is hij scherpschutter eerste klas. Maar pas op voor de boogschutter, die z'n boog spant en z'n pijl daarop schikt en richt! Zelfs al doet hij dat in z'n eenvoudigheid, dan kunnen nog koningen er door vallen.

Het zal goed zijn, dat de stammen Israels van onze tijd zo haastig mogelijk gaan bedenken, dat ze elkaar nodig hebben, zoals de pijl de boog niet kan missen. Het is niet te zeggen, hoeveel schade de kerk des Heren al geleden heeft door het gebrek aan eenheid en eensgezindheid. Maar het is evenmin te zeggen, hoeveel overwinningen te boeken zouden zijn in het koninkrijk Gods, als de een zich willig liet schikken als pijl op des anderen boog. Het kunnen ook niet allemaal pijlen zijn of bogen, gesneden naar één snit of model. Geen gelijkschakelingspolitiek in de kerk! Zacharia handhaaft juist de ongelijkheid en de schone variatie. Juda is geschikt om als boog te fungeren, dus dié boog! En Efraïm heeft pijl-kwaliteiten, dus: pijl! Daar geen ruzie over. De ellende zou niet te overzien zijn als de bogen niet werden gevuld met pijlen. Maar evenmin, als de kerk beschikte over een voldoende aantal bogen en pijlen, maar ieder van hen zich "op zichzelf" hield. Men stelle zich eens voor dat ons land in oorlog kwam, en er zou een opslagplaats van munitie, bommen van allerlei springstoffen wezen, laat me nu maar, bij wijze van spreken, zeggen: in Kampen; en dat er ergens in Holland, achter de waterlinie, zeg nu maar in Amsterdam, een arsenaal was, waar geweren en mitrailleurs waren opgeslagen, en men zou aan beide zijden weigeren, die uit te wisselen. Dit zou een mooie boel worden. De vijand ging ongehinderd z'n gang. En wij waren toch zo prachtig uitgerust! Er ontbrak mets aan, behalve dan dat op het kritieke moment de boog de pijl niet vinden kon, en de pijl de boog niet! Verder heeft een goed verstaander maar een half woord nodig, hoewel hier al meer dan een half woord gezegd is.

Het tweede, dat ons uit deze beeldspraak duidelijk wordt, is de *plaats*, die wij hebben in te nemen in het koninkrijk Gods, in de slagorden des Heren, om de heilige oorlogen te voeren. We hebben ons hier wel voor twee eenzijdigheden te wachten. Enerzijds moeten we maar niet menen, dat *wij* het nu eens zullen doen en dat de zaak des Heren hachelijk stond als *wij* er niet waren! Want de eigenlijke Strijder en Overwinnaar is de Here Zelf. *Hij* spant de boog en *Hij* schikt de pijlen. Hij is machtig, de overwinning te geven door velen of door weinigen. Getallen zijn in de hemel lang zoveel niet waard als op de aarde. De Here kan het alleen af, en wordt van mensenhanden niet gediend als iets behoevende. Maar al behoeft Hij onze

mensenhanden dus niet, evenmin wordt gezegd, dat Hij in 't geheel niet door mensenhanden gediend wil worden. Wij moeten de Here niet uitschakelen, maar hij schakelt ons ook niet uit. Zoals de schutter pijl en boog gebruikt als *instrument*, zo moeten wij ons door Hem laten gebruiken. Dat is de enig-juiste plaats, die ons wordt aangewezen: instrument wezen. En dan *bruikbaar* instrument. Gespannen bogen en gescherpte pijlen. Welgelukzalig is de Koning der kerk, die Zijn pijlkoker er mee gevuld heeft. Hij zal niet beschaamd worden, als Hij met de vijand spreken zal in de poort.

Het zal ons de nodige bescheidenheid leren, als we steeds bedenken, dat we maar instrument zijn!

Maar zo dikwijls we ons herinneren, dat met name deze genoemde instrumenten van pijl en boog een zeer actieve rol spelen in de oorlogen des Heren, zullen we ons diep schamen!

Men krijgt helaas van het gros van het kerkpubliek niet de indruk, dat het nu zulk geschikt materiaal is, waar de Here iets mee doen kan. Nog minder dat ze zich als instrument in Zijn dienst wil laten gebruiken. Ze willen maar liefst met rust gelaten worden! Het komt niet in hen op, zich ter beschikking te stellen. Een volle kerk wekt lang niet altijd gedachten aan een strijdbaar leger. Meer aan een kerkhof. Men denkt niet terstond aan gespannen bogen en voortsuizende pijlen, maar veleer aan een gasthuis met keuvelende mannetjes en vrouwtjes.

Dit geldt helaas ook van het *leven* der kerk.

Er wordt ergens in de Catechismus gesproken van het *schikken* en *richten* (zoals een boogschutter z'n pijlen eerst schikt op de boog en daarna richt op het doel) van ons ganse leven, gedachten, woorden en werken, opdat Zijn Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.

En nu eerlijk: wat komt er van dit boogschutterswerk terecht?

Indien we al een doel hebben, dan is het doel ons eigen ik en onze eigen eer!

Ik span Mij Juda als boog, leg Efraïm als pijl daarop.

Het grote doel dat de Here daarbij voor heeft, is de eer Zijns Naams!

Wie daaraan niet meewerken wil, en zich daartoe niet als instrument wil laten gebruiken, moet het zelf maar weten, maar hij bedenke, dat de eer Zijns Naams óók bereikt wordt door bogen te verbreken en spiesen in tweeën re slaan, en die als onnut brandhout te laten verteren in het onuitblusselijk vuur.

Het kerkpaard

Maar de Here der heirscharen zal zijn kudde,
het huis Juda, bezoeken, en hen maken als zijn
prachtros in de strijd.

Zach. 10:3b.

De profeten bezaten het geheim van stoute beeldspraak.

Zo is het hier Zacharia, die het volk des Heren vergelijkt met een paard. Geen ordinair paard, maar een strijdros, of, zoals de Statenvertalers zeggen: het paard zijner majesteit, een prachtdier dus, een koning waardig, want de Here der heirscharen, de Aanvoerder, de Generaal van Israels strijdkrachten, zal het Zelf berijden. In deze vergelijking met het paard schuilt dus niets verdrietigs, zoals bijvoorbeeld in de vermaning van een der Psalmen, om toch niet stug gelijk een paard te weerstreven. Zacharia bedoelt geen waarschuwing, maar spreekt een belofte uit. Het zal voor het "huis van Juda" een *ere* zijn, als oorlogspaard voor de Here te mógen dienen. De ruitery was oudtijds de kern van het leger, en onder die ruiters was het natuurlijk de koning, die het edelste dier bereed, het was een prachtros, waarop hij ten strijde toog, en nu mag het kleine overblijfsel van het volk des Heren in Zacharia's dagen horen, dat de Here het uitgekozen heeft als Zijn instrument, als het fiere krijgros.

Deze belofte is natuurlijk tegelijk een bevel.

Het volk des Heren mag als 's Heren oorlogspaard dienen, maar móet zich ook als zodanig laten gebruiken.

Deze eer is tevens verplichting. Het privilege is een opdracht. Het is een sommatie tot *activiteit*. Daar is trouwens heel dit hoofdstuk vol van. De Here wil iets met dit volk *doen*. Hij wil het gebruiken tot grote dingen. Het moet iets gaan betekenen. In een keur van beelden wordt dit gezegd. Even later heet het bv. (vs. 9) dat de

Here hen onder de volken zal *zaaien*, . beeld van de landman, die

het zaad uitstrooit om vruchten te krijgen. Zó moet het volk des Heren overal ontkiemen en vruchten geven. Hier is ons vers echter niet het vreedzame beeld van de landbouwer, maar het beeld van de oorlog: de Here als de opperste legeraanvoerder, die Zijn volk wil gebruiken als instrument, als rijdier in de heilige strijd. We komen op dat beeld van de akker later terug. Nu gaan we naar het slagveld. We horen de krijgstrompetten hun schelle klank geven. En we zien de kerk des Heren als het paard van 's Heren majesteit in de strijd, hoe het met snuivende neusgaten en trillende flanken en onstuimige moed zich werpt in het strijdgewoel — het is bijna niet te houden — ja, zo móet zich de kerk des Heren vertonen: één en al spanning en vurige begeerte om de strijd des Heren te strijden. *Is* dit ook het beeld der kerk? We willen dit gaan zien.

Het stond met het volk des Heren in de dagen, waarin Zacharia optrad, maar droevig geschapen. Het lijkt feitelijk nergens op. De Here zou het huis van Juda wel bezoeken, namelijk met Zijn heil — en niet meer met Zijn straffen, zoals vroeger —, zo voorzegt de profeet; en de Here zou van hen wel wat maken, namelijk een "prachtros in de strijd", maar dat was nù nog niet zo. De tekst die hier boven staat begint terecht met het woordje "maar", en dat duidt op een tegenstelling. Wat de Here van dat volk maken zal, is precies het tegendeel van wat het *nu* is. Wat het *nú* is, zegt Zacharia ook onbeschroomd. Het is een "kudde". Niet zo slecht, zal iemand zeggen; móet de kerk des Heren zich niet openbaren als

een kudde schapen onder de goede Herder? Ja, maar — zo herinnert Zacharia er in de voorgaande verzen aan — zó staat het niet! Het is een kudde *dolende* schapen zónder herder! (vs. 2 en 3). Zo was het precies. Het was bovendien een uiteengeslagen kudde. Een heel groot deel doolde nog in ballingschap om: ze hadden een goed bestaan gevonden in Babel, en dachten er niet aan, de reisstaf op te nemen naar Jeruzalem. Het "Jeruzalem, zo ik u vergete" was verschrompeld onder het baantje dat ze in het land der vreemdelingschappen gevonden hadden. En het teruggekeerde deel was toch feitelijk ook nog een kudde zonder herder, want het koningschap was nog steeds niet hersteld. Het was een troepje amechtigen, berooiden, en voor een deel gedesillusioneerden. Ze werden bovendien in hun pogingen om stad en tempel te herbouwen voortdurend bemoeilijkt, en, levend te midden van oppermachtige vijanden, had het er alle schijn van, dat het laatste uur van een zelfstandig volksbestaan spoedig zou slaan.

Het was dus een grauw en troosteloos beeld van ingezonkenheid en moedeloosheid.

Doch nu komt het profetische "maar"!

Neen, zij zullen niet zelf uit hun verschrompeld bestaan ontwaken, en de tanden eens op elkaar zetten om de oude natie te doen herleven. Maar de Here der heirscharen zal Zijn kudde, het huis Juda, bezoeken, en hen maken als Zijn prachttros in de strijd.

De Here heeft dus nog grote plannen met dit uitgeleefde volk.

Hij zal hen niet slechts in de gelegenheid stellen, hun pover bestaan voort te slepen, maar Hij zal hen gebruiken om de wereldmachten te beschamen! Hij zal hen met nieuwe levenskrachten bezielen. Hij zal die kudde van weerloze, dolende schapen omzetten, omtóveren zou men haast zeggen, in een ontzagwekkende, voortstuivende, onweerstaanbare cavallerie. De dodelijke moeheid zal plaats maken voor gloeiende geestdrift, de slepende tred voor de dreunende hoefslag van de vurige strijdhengst, die in zijn loop de aarde opslokt en en van verre de krijg riekt en alle gevaren belacht.

Wat een verandering komt er tot stand, als de Here Zijn volk bezoekt. Ja, als de Here met Zijn Geest invaart in Zijn volk, dan máákt Hij er altijd iets anders van. De hele Bijbel is daar vol van. De mensen blijven dan niet meer dezelfde mensen. Ze worden heel andere mensen! De man, die naakt door de graven zwierf, en door niemand getemd kon worden, zit gekleed en wel bij z'n verstand aan Jezus' voeten, als de Here hem "bezoekt". Bij Zacheüs springen de vervalste grootboeken van de plank. En hier maakt de Here van een doelloos rondzwervend troepje schapen een razende cavallerie, die zich moedig stort in de strijd. Het is verbazingwekkend, wat de Here *maken* kan!

Slechts zeer ten dele en aanvankelijk is deze profetie in het volk der Joden vervuld.

Toen het Makkabese bloed ging bruisen, leek het er inderdaad iets op, dat Israel werd als het paard zijner majesteit in de strijd, en dat ook het volgende vers in vervulling ging, dat "van Zijnentwege", d.i. op 's Heren bevel, de aanvoerders en oversten, de boogschutters en de machthebbers uitrukten ten oorlog³⁶. Dit enthousiasme duurde echter te kort, en er was teveel vreemd vuur op het altaar, dat hiermee Zacharia's voorzegging volledig vervuld zou zijn.

De eerste christelijke kerk had er iets van. Zij liet zich gewillig gebruiken, om het evangelie der zaligheid zegevierend door de wereld te doen rijden. Zó kan de Ruiter op het witte paard voortgaan, overwinnende en opdat Hij overwon. Als we Paulus en zijn metgezellen zien trekken, denken we onwillekeurig aan deze hemelse cavallerie, die worstelend en

³⁶ In de St. Vert. staat in vs. 4 dat "van hetzelve", d.i. van Zijnentwege, op bevel des Heren, de hoeksteen, de nagel (of tentpin) en de strijdboog zal voortkomen (of uitrukken). Men moet hier "hoeksteen, nagel en strijdboog" in figuurlijke zin verstaan als de vertegenwoordigers, de "steunpilaren" van het volksbestaan.

zegevierend opmarcheert tegen de machten der duisternis in de heidenwereld. En in onze tijd zijn *wij* het, de kerk van Jezus Christus, die door Hem in dienst genomen worden, om zorg te dragen voor de opmars van het koninkrijk der hemelen, Zijn Woord te doen rijden door de vlakke velden en in te worstelen tegen alle aanslagen die tegen Zijn rijk bedacht worden met het gebed in het hart en op de lippen: uw koninkrijk kome.

Het is een strijd op leven en dood, die wij ieder *persoonlijk* te voeren hebben in de bittere kamp tegen onze doodsvijanden, de wereld, de Satan en niet het minst: ons eigen vlees. Maar ook een strijd die we gemeenschappelijk te strijden hebben op "alle terrein des levens" voor de ere en de ordinantiën van onze Koning: het paard Zijner majesteit in de strijd!

Men zal moeilijk kunnen beweren, dat de kerk des Heren in onze tijd veel weg heeft van zo'n strijdros; want let wel, niet van de democraat onder deze dieren is hier sprake, het oude, aftandse karrepaard, dat zich nog maar net op de been kan houden, maar van de aristocraat onder de paarden, de ras-echte strijdhengst, rank van lichaamsbouw, fijn van kop, sierlijk in al z'n bewegingen.

Indien men al moest zoeken in het rijk der dieren naar een vergelijking, dan zou men veeleer geneigd zijn in onze tijd aan de arena te denken, waar de dolgeworden stieren in domme krachten tegen elkaar opbotsen dan aan de prachtdieren zoals in het boek Job de strijdpaaarden geschilderd worden, het paard dat de strijd ingaat, niet op eigen gelegenheid, maar bestuurd door zijn meester, zó dat man en paard als 't ware één geworden zijn!

Nee, daar lijkt het niet veel meer op!

Als we dan tóch in het beeld willen blijven, nu dan laten we ons liever rijden dan bérijden. Dat is een goed baantje, als koetsier hoog op de bok te zitten, en de zweep over de paarden te leggen, en de teugels in handen te houden. Wie hanteert er niet liever te teugels, dan aan de ruk er van te moeten gehoorzamen? En nog plezieriger is het, als pasagier in de wagen te zitten. En dan rustig 'n beetje te kunnen dutten. Af en toe ook eens uit 't raampje te hangen en te mopperen als het teveel hobbelt of als het te snel of te langzaam gaat. Want het gaat meestal één van beide: of te snel óf te langzaam. Maar heel zelden, dat het ons precies naar de zin gaat.

Zie, dit zijn allemaal veel plezieriger dingen, dan zelf je in te spannen, of te laten inspannen, en zelf te draven als een strijdros. M'n lieve mens, wie draaft er nu zèlf nog, daar hebben we toch bovendien onze goedgedresseerde en weldoorvoede rossinanten voor, dominees en dat slag van mensen?

Het is wel een zeer jammerlijk verschijnsel, dat het gros der kerkleden zich niet meer wil laten gebruiken voor het paard Zijner majesteit in de strijd, maar de rust mint, plus de haver, waardoor de naam "strijdende kerk" feitelijk een belaching is geworden.

Maar ook als dit door genade anders werd, en de Here ons actief en strijdende máákt, zijn we er nog niet.

We blijven maar bij Zacharia's beeld van het strijdros. Het is een majestueuze en aristocratische verschijning, maar men vergete vooral niet, dat dit paard niets waard is, als het niet geleerd heeft te gehoorzamen. Dat maakt het paard alleen *bruikbaar* in de strijd. Het moet geheel in de macht van de ruiter zijn. Het moet onmiddellijk en onvoorwaardelijk gehoorzamen aan één ruk van de teugel.

Indien onze strijd, niet het minst onze persoonlijke strijd tegen de zonde, ter overwinning voeren zal, dan hebben we niet anders te leren dan de grote les van gehoorzaamheid.

Wij merken die teugel allereerst in Zijn Woord, maar daarna ook in de leidingen van ons

leven, en in de stemmen der consciëtie.

Naar die teugel nauwlettend geluisterd.

Dan zijn we geschikt om te zijn het paard Zijner majesteit in de strijd.

Dit is een hoge ere.

Het is ook een ernstige opdracht.

Het is eveneens een schone belofte.

Want het paard feilt ter overwinning, maar met Christus als onze Meester en Aanvoerder is de zege gewaarborgd.

Gezaaid onder de volken

Al heb Ik hen gezaaid onder de volken, in verre landen zullen ze aan Mij gedenken, en zij zullen in leven blijven met hun kinderen, en zullen terugkeren.

Zach. 10:9.

In de Statenvertaling luidt dit vers een klein beetje anders. Daar staat namelijk: En Ik *zal* hen onder de volken zaaien, terwijl wij lezen:³⁷ Al heb ik hen gezaaid onder de volken. Dit laatste verdient de voorkeur, omdat de verstrooiing of zoals Zacharia het zo tekenachtig zegt: het "zaaien" onder de volken niet meer zou geschieden, maar reeds geschied was in de dagen van de profeet Zacharia, terwijl op dit ogenblik het volk der Joden wel ten dele uit de ballingschap was teruggekeerd, maar ook een zeer groot deel nog in het vreemde land vertoefde. De Here had nu eens niet zijn haters, maar Zijn eigen volk — om hun zonden namelijk — wijd en zijd verjaagd, verstrooid doen zuchten. Hij mag nu evenwel in de Naam des Heren aanzeggen, dat Deze niet altoos twisten zal, noch eeuwig de toorn behouden. Hij treedt daarom op met de hoopvolle profetie dat, al had de Here hen dan om volkomen rechtvaardige redenen onder de volken verstrooid, dit toch niet aldoor zo zou blijven. "In verre landen" zouden ze aan de Here denken, natuurlijk omdat de Here aan hen dacht, en het zou hun dan gaan als de verloren zoon, die in het verre land aan zijn vader dacht en zeide: Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan — zó zouden ook de ballingen weer terugkeren naar het Vaderhuis en naar hun vaderland. Zó is het ook inderdaad geschied, en men kan gerust zeggen, dat in de volheid des tijds het gelouterde volk in z'n kern weer teruggekeerd was, nadat het door de Here was verstrooid, al bleven dan wel meerderen achter, maar dit waren de dode ranken, die verbrand, de onvruchtbare takken, die afgehouden werden.

Het is stellig waar, dat het volk Israel na de schrikkelijke verwerping van zijn Messias wéér onder de volken verstrooid is. Tot op de huidige dag is dat te zien. De voetstap der Joden ligt in alle landen, en de wandelende Jood verschijnt onder alle volken. Nergens vindt hij rust. Waar hij zich een ogenblik neergezet heeft, wordt hij straks weer verjaagd. Hij draagt daarin het oordeel des Heren met zich mee, het oordeel dat hij zelf heeft afgesmeekt door de roep: Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen.

Van deze definitieve verwerping van Israel geldt echter de belofte van wederkeer van onze tekst niet. Het chiliasme moge dromen van een algemene volksbekering van Israel, maar de Schrift geeft daarvoor geen enkele genoegzame grond. Wel zullen er hier en daar in verre landen ook Joden weer aan de Here gedenken, en wederkeren tot de God hunner vaders — de geschiedenis der Jodenzending geeft er de verblijvende bewijzen van — maar dit zijn de eenlingen. Voor een terugkeer als volksgeheel waarvan Zacharia vóór Christus' komst in het vlees gewagen kon: zij zullen in leven blijven *met hun kinderen*, geeft het Woord Gods geen gegronde hoop.

Het is ons nú evenwel in 't bijzonder te doen om het tekenende woord, dat Zacharia hier gebruikt voor de ballingschap. Hij spreekt zeer opzettelijk van "zaaien". Het maakt natuurlijk groot verschil, of men iets wegwerpt, dan wel uitzaait. De uiterlijke daad is beide malen precies dezelfde, maar het voorwerp, dat weggeworpen wordt, is waardeloos; wat uitgezaaid wordt, niet. De zaaier heeft met het zaad ook een bedoeling, namelijk om er vruchten van te

³⁷ Met prof. Ridderbos, a.w., blz. 138.

ontvangen. De Bijbel spreekt ons ook van dingen, die weggeworpen worden, omdat ze volmaakt nutteloos zijn geworden. Het smakeloze zout bijvoorbeeld. En de onvruchtbare takken der bomen. Daar is dan helemaal geen verwachting meer van. Alle hoop is opgegeven. Maar zover was het volk der Joden dus nog niet gekomen. Wanneer hier van hen wordt getuigd, dat de Here ze maar niet heeft weggeworpen als smakeloos zout, maar integendeel gezaaid als kostbaar zaad, dan klopt in dat woord nog een vrolijke verwachting. Ze werden wel door de greep van de Almachtige wijd en zijd uitgestrooid en uiteengeworpen, maar hier was de hemelse Landman aan het werk, die dit alles deed met de kennelijke verwachting "om met gejuich te goeder uur de schoven in de schuur te dragen".

Zo weeft God de genade door de gerichten heen.

De barmhartigheid roemt tegen het oordeel.

De straf der ballingschap, die ten volle verdiend was, zou nog in zegen veranderd worden.

Het leek alles even donker en somber, toen de Joodse natie uiteengerafeld werd, en de bondelingen één voor één in de zwarte grond der ballingschap verdwenen. Het léék een graf. Maar het was een akker. Ogenschoonlijk betekende het de ondergang, maar in werkelijkheid was het de opgang van dit volk. Niet de dood zou het gevolg zijn, maar het leven er uit opbloeien, waarom de profeet er dan ook terecht op laat volgen: en zij zullen *leven* met hun kinderen, en wederkeren.

Wat nu de vruchten betreft van dit zaaien Gods, kan men aan twee dingen denken.

In de eerste plaats aan de bekering van het volk zelf.

Zacharia zegt: zij zullen Mijner *gedenken* in verre plaatsen, en dit weer denken aan de Here is reeds de eerste schuchtere kiem van de rijke vrucht der bekering.

Waar evenwel niet zonder nadruk gesproken wordt van een zaaien "onder de volken" zal de profeet wel speciaal het oog hebben op de zegen, die de heidense volken, waaronder Israel verstrooid werd, van hun aanwezigheid zouden ondervinden. Dit volk, aan wie de woorden Gods waren toebetrouwd, het volk der openbaring, zou om zo te zeggen een levend zaad voor de wereld worden.

Dit is ook inderdaad zo gebeurd.

Er zullen natuurlijk wel tal van Joden geweest zijn, die in het geheel geen gezegende invloed op hun omgeving hebben uitgeoefend; die wellicht gepoogd hebben ook daar zichzelf ten koste der heidenen te verrijken; die juist omgekeerd de heidense zeden en gewoonten hebben aangenomen.

Maar anderzijds waren er ook, die van de Naam des Heren niet hebben gezwegen, en die het licht van Gods Openbaring hebben ingedragen in de donkerheid van het heidendom. Ik denk aan Daniël, Hananja en Azarja. Het waren maar enkelen, helaas, onder de duizenden van Juda, maar ze waren er dan toch. En ondanks het feit, dat Nebukadnezar ook hen geheel poogde te verbabyloniseren, hielden zij moedig stand en schaamden zich de Naam huns Gods niet.

Dat was het zaad in Babel uitgestrooid!

En wat was de vrucht?

Van die vrucht hebben zij zelf reeds iets gezien.

Wat namelijk nog nooit was voorgekomen, geschiedde tóén: de Naam des Heren werd geschreven in de officiële staatsstukken van Babel: "Nebukadnezar antwoordde en zeide: Geloofd zij de God van Sadrach, Mesach en Abed-nego, die Zijn engel gezonden, en Zijn

knechten verlost heeft die op Hem vertrouwd hebben, en des Konings woord veranderd en hun lichamen overgegeven hebben, opdat zij geen god eerder nog aanbaden, dan hun God. Daarom wordt van mij een bevel gegeven, dat alle volk, natie en tong, die lastering spreekt tegen de God van Sadrach, Mesach en Abed-nego, in stukken gehouwen worde, en zijn huis tot een drekhoop gesteld worde; want er is geen andere God, die alzo verlossen kan" (Dan. 3:28, 29).

Maar de schoonste vrucht hebben zij zelf *niet* gezien.

"Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, in Judea gelegen, in de dagen van de koning Herodes, ziet, enige wijzen uit het Oosten zijn te Jeruzalem aangekomen, zeggende: waar is de geboren Koning der-Joden? Want wij hebben gezien Zijn ster in het Oosten, en zijn gekomen, om Hem te aanbidden" (Matth. 2:1, 2).

Hoe ter wereld zouden die heidense sterrekundigen geweten hebben van een te verwachten "Koning der Joden", en tot aanbidding zijn gedreven, indien niet Daniël, die aan het hoofd der wijzen in Babel gestaan had, gesproken had van de "Verwachting Israels": er zal een ster opgaan uit Jacob?

Dit is zo altijd Gods methode geweest.

Het duurde niet lang, of de eerste christelijke gemeenten werden vervolgd, en uiteengeslagen, en verstrooid onder de volken. Dit scheen de ondergang van 's Heren kerk te betekenen. Maar schijn bedriegt. Het bloed der martelaren is het *zaad* der kerk. Elke discipel "in de verstrooiing" bleek een zaadkorrel vol innerlijke levenskracht te zijn, en door middel van hen werden velen voor Christus gewonnen: de begraven zaadkorrels gaven dertig, zestig, ja honderdvoudige vrucht!

God bedoelt dus altijd onze vruchtbaarheid.

In zekere zin leeft ook nu de kerk in de "diaspora", in de verstrooiing. Het zijn wel geen heidenen, die rondom ons wonen, maar talloze gedoopten zijn toch van God en Zijn dienst vervreemd.

Temidden van deze "wereld" strooit nu God Zijn kerk als een zaad!

Verstaan we dit goed?

Het houdt de hoge roeping in, om *vruchtbaar* te zijn voor onze omgeving. En dat door onze godzalige wandel onze naasten voor Christus gewonnen worden! En wee de mens, die niet als een zaad, maar als smakeloos zout verkeerde in deze wereld, nergens toe dienende dan om mèt die wereld te worden weggeworpen.

God bedoelt onze vruchtbaarheid.

Die zegenrijke vrucht kan er ook zijn voor onszelf.

Het schijnt soms, dat de hand des Heren ons wegwerpt, als we in grote moeilijkheden komen. Maar deze kastijding brengt altijd een vreedzame *vrucht* der gerechtigheid voort, als we er door geoefend worden;.... het is mij *goed*, verdrukt te zijn geweest.

Maar de heerlijkste omzetting van straf in zegen, is te zien in het graf der kinderen Gods, dat door de opstanding van Jezus Christus tot een akker werd herboren, waarin het lichaam werd gezaaid in verderfelijkeid, maar opgewekt tot onverderfelijkeid.

Wij worden, als onze stervensure daar is, onder de volken *gezaaid*, maar wij zullen *leven* met onze kinderen: dood, waar is uw prikkel, graf waar is uw overwinning?

De ondergang der wereld

Open, Libanon, uw deuren, dat het vuur uwe cederen vertere. Jammert, cypressen, want de cederen zijn gevallen, de huizen zijn vernield. Jammert, eiken van Ba-san, want het ontoegankelijke woud is geveld. Hoor, de herders jammeren, want hun lustoord is verwoest; hoor, de jonge leeuwen brullen, dat de pronk des Jordaans is verwoest.

Zach. 11:1-3. (Vertaling prof. Ridderbos.)

Deze dodenmars over Libanons cederen en Basans eiken plus derzelve schone weiden en bossen, staat zo op 't oog een beetje verweesd en vereenzaamd in de Bijbel. Noch met hetgeen voorafgaat, noch met hetgeen er op volgt, is een duidelijk verband aanwijsbaar. Niettemin heeft deze oordeelsaankondiging in wijder verband, en in 't geheel van Zacharia's profetieën een plaats, en wel een zeer noodzakelijke plaats. Men zal zich herinneren — en wie dit niet kan, leze het maar in de Bijbel na — dat het negende en tiende hoofdstuk van dit boek vrijwel geheel gewijd is aan de voorzegging van *Israels herstel*. Van dat herstel kan echter geen sprake zijn, zonder de ondergang van de heidense wereldmacht. Het heil der kerk is het oordeel dezer wereld. Dat zijn de beide kanten van de ene medaille, de beide schalen van de ene weegschaal. Naarmate de ene stijgt daalt de andere. Vandaar dan ook — en dit is de schone bouw der Schrift ook hier — dat de profetie van heil voor het volk des Heren wordt *voorafgegaan* en *gevolgd* door de verkondiging van het oordeel over de Godevijandige wereldmachten. Voorafgegaan, in zoverre in het begin van het 9e hoofdstuk het gericht Gods zich keert tegen de vijanden die Israel uit het Westen en het Noorden bedreigen (9:1-7), en gevolgd doordat *hier* het dodenlied wordt aangeheven over de vijand, met name aan de Oostgrens.

Welke aardse grootmachten hier precies bedoeld zijn met Libanons cederen en Basans eiken die ten dode staan opgeschreven, wordt niet met zoveel woorden gezegd. In elk geval wordt op dichterlijke wijze zowel de *heerlijkheid* als hun *ondergang* beschreven.

Eerst hun heerlijkheid.

De wereld heeft ook een eigen heerlijkheid. Ze is heel andersoortig dan die der *kerk*. De schoonheid der kerk is de weerspiegeling van de schoonheid van haar Koning. Haar glans is de glans der genade, gelijk de vleugelen der duiven blinken in het zonlicht. Zo kan zij, door 't goddelijk oog belonkt, weer met haar schoonheid pralen. Het is geen verblindende pracht, maar 'n geestelijk sieraad: De koningsdochter is geheel *inwendig* verheerlijkt.

De heerlijkheid der wereld bestaat daarentegen veel meer in *uiterlijk* vertoon.

De profeet Zacharia vergelijkt haar met de rechtopgaande cederen van de Libanon en de forse eiken van Basan. Symbolen van fierheid en kracht. Het is de grootheid der wereld, die praalt op haar strijdkrachten te land, ter zee en in de lucht.

Maar ook van lustoorden spreekt het Schriftgedeelte. Het trotse en grote Babel, dat de moderne Nebukadnezar bouwt, is niet alleen van buiten versterkt door schier onneembare vestingwerken, maar ook van binnen een lustoord, waar door de wonderen van techniek en kunst het oog wordt bekoord en de zinnen gestreeld.

Ziedaar de heerlijkheid der wereld!

Maar haar ondergang is gewis!

Zacharia ziet in de geest, hoe de schier ontoegankelijke bergwouden van de Libanon hun deuren moeten opendoen, om het verterende vuur toegang te verlenen; hij hoort de cypressen en cederen krakend neervallen en jammeren over hun ondergang; de herders huilen, omdat ze in de prachtige weiden van Basan hun vee niet meer weiden kunnen, en de leeuwen treuren, omdat ze in de "pronk", het dichte struikgewas van de Jordaan, geen tehuis meer hebben.... Het is alles het trieste beeld van verwoesting van hetgeen eens zo heerlijk was en machtig en schoon. De bijna onoverwinnelijke volken, die met deze majestueuze en ontoegankelijke wouden van de Libanon en Basan vergeleken worden, zullen, zo wil Zacharia zeggen, eens dezelfde troosteloze aanblik vertonen als een woud, dat in vlammen is opgegaan: de geblakerde eiken doen niet eens meer vermoeden, wat het vroeger geweest is. Zó vergaat de glorie dezer wereld.

Voor de ondergang van deze grootmachten der wereld was een redelijk motief aanwezig.

Zij hadden zich namelijk zo sterk gemaakt, om hun trotse voet te zetten op de nek van het volk des Heren. Hun enig en eigenlijk doel was, dat volk Gods van de aardbodem uit te roeien, en daarin tonen zij duidelijk hun *Gode-vijandig karakter*.

Dat is trouwens niet alleen hier, maar alle eeuwen door de bedoeling geweest.

Het zal ook in de toekomst zo zijn.

De Heiland heeft dit duidelijk gezegd in Zijn z.g. "eschatologische rede", d.w.z. de prediking, waarin Hij handelde over de tekenen Zijner toekomst.

Ook daar wordt gesproken (Matth. 24:1-14) over de machtsontplooiing en oorlogstoerusting der volken: het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk, doch *terstond* daarop volgt dan: "Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking, en zullen u doden en gij zult gehaat worden van alle volken om Mijns Naams wil ..." De machtsontplooiing van de *staat* loopt steeds uit op de vervolging der *Kerk*.

Daarom is dan ook de ondergang der wereld gewis. Want wie Gods volk aanrandt, raakt Zijn oogappel aan. Zoals iemand bij de geringste aanraking van zo'n teder orgaan als de oogappel reeds een afwerende beweging maakt, zo zal de Here allen neerslaan die Zijn volk te na komen. Niet omdat dat volk uit zulke beste mensen bestaat, want het is een volk van zondaren. Maar omdat het *Zijn* volk is, en Zijn *eer* er ten nauwste mee samenhangt. Mozes had dit reeds begrepen. Toen de Here van plan was Zelf dit weerbarstige volk in de woestijn uit te roeien, deed Mozes de machtige greep des geloofs om te vragen: wat zult Gij dan met uw heilige *Naam* doen? De omwonende volken zouden immers spotten, dat de Here hen wél uit Egypte had kunnen leiden, maar dat Hij *niet* bij machte was, hen op de plaats hunner bestemming te brengen!

Deze oordeelsverkondiging van Zacharia heeft wijde perspectieven.

We moeten haar niet antiek maken, door in de mening te verkeren, dat het toen en toen zo gegaan is met deze volken der oudheid. Neen, dit zijn de gangen Gods door de eeuwen heen. De wereld blijft zichzelf gelijk. Ze blijft steeds met haat tegen de kerk vervuld. Maar tegenover deze bestendige haat staat de bestendige liefde Gods. God *is* liefde. En waar deze liefde Gods niet in de eerste plaats de mens, maar Zijn eigen eer tot voorwerp heeft, *moet* die liefde vragen om de ondergang der wereld, die bestendig de Here en Zijn Gezalfde haat.

Vandaar dat Zacharia 11 zo vanzelfsprekend voortgang vindt in Openbaring 18.

Dáár is sprake van het grote Babylon, de sterke stad — symbool van heel de Gode vijandige wereldmacht —, welker oordeel in één uur gekomen is. En het zijn nu de kooplieden der aarde, die het gehuil en gejammer van de herders en leeuwen uit Zacharia's profetie overnemen en voortzetten, en die wenen, omdat niemand hun waren meer koopt.

Dit is de totale ondergang der wereld.

En de kerk, die men altijd *bedoeld* heeft te vernietigen, zal dan in volle schoonheid pralen. Terwijl het grote Babyion ondergaat, daalt Jeruzalem neer uit de hemel, toebereid als een bruid die voor haar man versierd is. Dit is de schone humor Gods. De wereld met haar pracht en praal is niet meer, en heeft nergens anders voor gediend dan als steigerwerk, dat God nodig had om Zijn huis, Zijn kerk, naar *Zijn* gemaakt bestek in eeuwigheid te doen rijzen. En de kerkvernietigers heeft Hij juist gebruikt als bouwers, die tegen wil en dank stenen hebben moeten aandragen voor Zijn heerlijk huis. Ook in hun verdrukking waren de vijanden der kerk bouwlieden, omdat die druk voor Gods kinderen slechts een tegenovergestelde uitwerking had: het bloed der martelaren is het zaad der kerk.

In die druk wordt tegelijk het schuim van het zilver gescheiden.

Dan wordt openbaar, wie slechts de *gedaante* en wie de *kracht* der godzaligheid bezat.

In het zoeven genoemde woord van de Heiland is — helaas! — ook sprake van velen die "geërgerd" zullen worden — die zichzelf liever blijken te hebben dan Jezus, en die voor de Man van Smarten geen lijden over hebben. Dit is het zaad dat geen diepte van aarde heeft en, als de zon opgaat, verdort.

Dit moet ons met heilzame schrik vervullen.

Wc behoren goed te weten, in het diepst van onze ziel, door Christus gegrepen te zijn, en ons beeld niet te vinden in de hoge cederen van de Libanon en de geweldige eiken van Basan, maar in de onaanzienlijke en broze tak van een wijnstok. Het zijn deze ranken, die, zolang zij in de wijnstok blijven, purperen trossen dragen. Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg, en al wie vrucht draagt, die reinigt Hij. opdat zij meer vrucht drage.

Blijf in Mij, en Ik in u!

De gebroken staf

En Ik nam mijn staf Goedgunstigheid en brak hem, om te verbreken mijn verbond, dat Ik gesloten had met alle volken.

Zach. 11:10.

Het elfde hoofdstuk van Zacharia biedt de uitleggers de grootste moeilijkheden. We gaan op die uitlegkundige zwarigheden hier niet nader in, maar trachten de hoofdzaak te grijpen, en de vraag te beantwoorden wat deze aangrijpende oude profetie weer te zeggen heeft voor onze tijd. We zullen bemerken, dat dit heel veel is, en dat hetgeen we op dit ogenblik met elkaar beleven, met ontstellende duidelijkheid reeds in de dagen van Zacharia is voorzien.

De hoofdzaak dan waar het op neerkomt, is deze: in opdracht van de Here moet de profeet een symbolische daad verrichten. Hij moet namelijk een herderskleed aantrekken en een herdersstaf³⁸ ter hand nemen, om op te treden als herder over een kudde schapen. Slachtschapen zijn het, zoals er uitdrukkelijk bij staat, om aan te geven, dat die schapen reeds voor de slachtbank bestemd zijn, maar die, voordat hun laatste uur geslagen is, nog een herder nodig hebben, die op hen past. Het zal dus, gezien deze benaming "slachtschapen" alleen al, een sombere en bloedige geschiedenis worden, zoals aanstonds nader blijken zal. Vervolgens moet Zacharia die herdersstaf waarop het wonderlijke, maar toch zeer passende woord "goedgunstigheid" geschreven staat, breken; een handeling, die, zoals uit het vervolg van dit hoofdstuk blijkt, ook inderdaad door hem verricht is. Dat breken van die staf moest natuurlijk zinnebeeldig aanduiden, dat aan het herderschap een eind gekomen was, en dat de profeet dus *ophield* met het weiden van deze schapen. Dat is duidelijk genoeg. Het wordt ten overvloede ook nog met zoveel woorden gezegd in vers 9: "en ik zeide, ik wil ulieden niet meer weiden." Het resultaat van dit neerliggen van zijn herderstaak is voor de schapen noodlottig, en nu blijkt, dat de naam "slachtschapen" niet te somber was. *Immers*, zo volgt in hetzelfde 9e vers: "wat sterft, dat sterft, en wat verloren gaat, dat ga verloren, en die overblijven, laat die elkanders vlees eten". Dit is het trieste beeld van de totale ondergang van de kudde, en dat alles tengevolge van het feit, dat die merkwaardige staf "goedgunstigheid" verbroken werd.

Dit is, kort gezegd, de opdracht die Zacharia krijgt.

Of de profeet die opdracht nu ook in werkelijkheid ten aanschouwe van het volk vervuld heeft, of dat hij alleen maar meedeelt wat hem in een visioen is opgedragen, wordt met zoveel woorden niet gezegd, en doet er op dit ogenblik ook minder toe. Hoofdzaak is de vraag: wat betekent dit allemaal?

We behoeven naar die betekenis niet te raden.

In het vers dat hierboven staat uitgeschreven, volgt namelijk de oplossing: "en Ik nam mijn staf "goedgunstigheid" en brak hem, om te verbreken mijn verbond, dat Ik gesloten had met alle volken."

Op die laatste woorden komt het vooral aan.

Daar blijkt in de eerste plaats met grote klaarheid uit, wie eigenlijk met die slachtschapen

³⁸ Er is in dit hoofdstuk sprake van twee herdersstaven, maar we bepalen ons thans alleen tot de ene staf, die de naam "Goedgunstigheid" draagt (St. Vert.: Liefelijkheid).

bedoeld zijn. Niet alleen Israel, waarvan de Here in bijzondere zin "Herder" was, maar, zoals er uitdrukkelijk bij staat: *alle* volken.

In de tweede plaats: het breken van die staf moest de zinnebeeldige voorstelling zijn van het feit, dat het verbond, dat gesloten was met alle volken, zou verbroken worden.

Wat met dit "verbond" bedoeld wordt, zal zo dadelijk wel blijken. Maar aangezien natuurlijk niet van Zacharia, maar wèl van de *Here* gezegd kan worden, dat Hij een verbond met alle volken had, is ons uit deze woorden nu in de derde plaats ook duidelijk geworden, dat Zacharia in zijn herdersfunctie *de Here Zelf* moest voorstellen. En het breken van de staf plus de verduidelijkende verklaring van Zacharia, dat hij die schapen niet meer wilde weiden, moest dus te kennen geven, dat de Here Zijn herdersambt over de volken zou neerleggen. Dat wilde met andere woorden zeggen, dat de Here die volken zou prijsgeven, en overgeven aan hun eigen wil, hetgeen natuurlijk op hun vernietiging uitloopt, want waar de herder verdwijnt, worden de schapen verstrooid: wat sterven wil, sterve, en wat verloren gaat, ga verloren, en wat overblijft, laat die elkanders vlees opeten.

Maar thans roepen twee vragen om een antwoord.

Of liever drie: Vooreerst: in welke zin was de Here "herder" over alle volken? In de tweede plaats: waarom houdt hij er mee op, en geeft ze prijs aan hun eigen goeddunken; en tenslotte: wanneer zullen deze dingen zijn?

De eerste vraag hangt natuurlijk ten nauwste samen met dat "verbond met alle volken", waarvan gezegd wordt, dat het verbroken zal worden. Daarmee is het verbond met Noach bedoeld. Noach was de vader der tweede mensheid, en dus in zekere zin van "alle volken". Het verbond dat God in hem sloot met alle volken hield de mogelijkheid der menselijke samenleving in. Vóór de zondvloed bleek dit niet mogelijk, toen de mensen in wrevel en boosheid elkaar verteerden, maar nu zou de Here in Zijn algemene genade de mensen tegen elkaar beschermen. Wie des mensen bloed vergoot, zijn bloed zou door de mens vergoten worden. Zo heeft God door de instelling van de overheid en allerlei andere goedgunstige beschikkingen de mogelijkheid geschapen dat het mensenleven zich ontplooiën kon. God trad op als de Opperherder der volken, en de staf waarmee Hij ze weidde mocht wel terecht de naam "goedgunstigheid" dragen. Want al wat er aan ontwikkeling en cultuur in het volkerenleven aanwezig is, is aan deze "goedgunstigheid" te danken.

Men kan niet zeggen, dat dit herderschap Gods door de volken steeds op prijs gesteld is.

Het tegendeel is waar.

Zacharia spreekt er in dit hoofdstuk zelfs van (vs. 8), dat hun ziel een walg van Hem had, welke afkeer een hoogtepunt kreeg in de verwerping van de *Christus*, in Wie dat "verbond met alle volken", de "gemene gratie", alleen bestand had. Dit was een gruwelijke ondankbaarheid, waarover de Here Zich in dit zelfde hoofdstuk ernstig beklaagt. . . .: ze hebben de waarde van die Herder slechts op dertig zilverlingen getaxeerd; we kennen deze tragedie uit het verraad van Judas.

Derhalve heeft de Here besloten aan die "algemene goedgunstigheid" een einde te maken. Dit is het breken van de staf. Dit geschiedde natuurlijk niet willekeurig, maar volkomen rechtmatig. De volken zouden tenslotte krijgen, wat ze zelf zo vurig hadden verlangd: geen God en geen Meester en geen Herder. De Here zou hen aan hun lot overlaten, waarvan we de schrikkelijke gevolgen reeds vernamen: "wat sterven wil, dat sterve, en die overblijven, laat die elkanders vlees opeten". Dit wordt gezegd van de schapen! Dat elkaar opeten doen

schapen natuurlijk niet, zegt iemand ³⁹ laconiek, maar er zijn mensen bedoeld, die dit wel doen. Inderdaad!

Eerst in de plaats der rampzaligheid is de staf "goedgunstigheid" ten vólle verbroken. ⁴⁰

Maar een voorspel van de hel zal hier op aarde gezien worden, als hetgeen èn hier èn op vele andere plaatsen der Schrift voorzeggd wordt, in vervulling gaat. De Here zal Zijn hand van de mensheid aftrekken, de teugels waarmee Hij ze totnogtoe in de hand hield, worden weggenomen, en de aarde wordt weer vervuld met wrevel, precies als vóór de zondvloed, zoals Jezus ook reeds voorspelde: *gelijk* het was in de dagen van Noach, alzo zal het zijn in de dag van de Zoon des mensen.

De liefde zal verkouden en plaats maken voor haat. Met het instrument van deze haat zal de mensheid de gruwelijkste werktuigen uitvinden voor een totale onderlinge vernietiging.

Onze tijd geeft daarvan het duidelijkste bewijs.

Gods Woord blijkt voor de zoveelste maal weer waar te worden.

Men wil de goddelijke Herder niet, maar het gevolg daarvan is zelfvertering. Als de staf van Gods goedgunstigheid verbroken wordt, komt het menselijke *zwaard*, en een zee van bloed en tranen.

Laten we ons dus goed voor ogen stellen, welke dingen ons te wachten staan.

De koorden der "gemene gratie", die totdusver de mensheid in het gareel hielden, worden de een na de ander losgemaakt. De grote chaos, de wereldontwrichting en wereldontbinding, die daarvan het rechtstreeks gevolg is, nadert met rasse schreden.

Ziet, het is ulieden voorzeggd.

Maar hetgeen óók voorzeggd is — en dat is de rust van allen die geloven, ook in de meest verwarde en verwarrende tijden —, is dit: bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar het verbond *Mijns vredes* zal niet wankelen, zegt de Here, uw Ontfermer.

De banden, die slechts uitwendig in het gareel deden lopen, worden gebroken, maar de band, die innerlijk met Christus verbindt, *blijft*. Dit geeft *hier* rust, en doet voor de *toekomst* weten, dat de Here Zijn ellendig volk weiden zal aan de zeer stille wateren der Godsrivier, zonder dat deze liefelijke staf ooit verbroken wordt.

³⁹ Prof. Ridderbos, a.w., blz. 157.

⁴⁰ Idem blz. 150.

De andere staf

Daarop verbrak ik mijn tweede staf, (de staf) Samenbinding, om te verbreken de broederschap tussen Juda en Israel.

Zach. 11:14.

Er is in dit merkwaardige hoofdstuk niet alleen sprake van de ondergang der *wereld*, gesymboliseerd in het verbreken van de staf "Goedgunstigheid", dat reëel wordt in het wegnemen van de staketsels der "gemene gratie", waardoor de wereld een chaos wordt — we spraken daar de vorige keer over —, maar de profeet rept ook van het prijsgeven van *Israel, het volk des Heren*, en dat wordt nu zinnebeeldig voorgesteld door de verbreking van die andere staf, waarmee de profeet-herder toegerust was, en die de naam "Samenbinding" droeg. Het verbreken van déze staf zal betekenen, zegt de tekst die hierboven staat, dat de "broederschap tussen Juda en Israel" verbroken wordt, hetgeen dus neerkomt op de ontbinding, de uiteenraffeling, de ontwrichting van het volk des Heren. Daarover straks meer. Voorlopig zij geconstateerd, dat deze lotsgemeenschap van Israel en de "volken" niemand verwonderen mag. Er is enerzijds wel een groot onderscheid, ja een absolute scheiding, een antithese tussen "kerk en wereld". Tussen beide ligt de Rode Zee. Maar anderzijds is er een zo nauw verband als tussen kern en schil van een noot. De "wereld" deelt in de zegeningen der "kerk" en de "kerk" deelt in de zonden en daarom ook in de oordelen der "wereld". Er komt ook bij ons nog "vlees en wereld" bij, en dáárover wordt het oordeel steeds voltrokken. Zelfs moet beleden dat de kerk daarin het meest schuldig is, en dat de oordelen terecht van Jeruzalem uit beginnen.

Hoort nu aan het gericht over Israel!

Er is reeds op gewezen dat Zacharia, die zich voor de ogen zijner hoorders moest vertonen in de uitrusting van een herder, *niet* zoals dat gewoonlijk placht te geschieden, één staf bij zich had, maar twee. De eerste staf moest zinnebeeldig voorstellen de herderlijke zorg en leiding Gods over álle vólken. Zó is het metterdaad. God als de Opper-herder leidt en regeert de volken om ze voor volkomen ineenstorting te bewaren. Dat is Zijn goede gunst over de wereld, en daarom heette die staf "goedgunstigheid". Niet zodra wordt die staf verbroken, of de wereld ervaart op de meest gevoelige wijze dat God Zijn "gemene gunst" intrekt: — ze gaat in bloedige chaos onder.

God wijdt echter Zijn zeer bijzondere aandacht aan het Bondsvolk. Over dat volk is Hij ook Herder en Hij leidt het en weidt het als een kudde, maar heel anders dan de wereld. Veel inniger en veel teerder. Men zou die zorg Gods voor Zijn volk haast een vertroetelen kunnen noemen. Men kan daar de schoonste dingen van lezen in de Bijbel. De beelden van een moeder die over haar zuigeling waakt, van een arend die boven zijn jongen zweeft, van een hen die haar kiekens vergadert, verdringen elkaar. Maar laten we bij die herder blijven. De ervaring van de roerende herders-zorg heeft David onder woorden gebracht. Aldus: De Here is mijn Herder, mij zal niets ontbreken. Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden. Hij verkwikt mijn ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijn Naams wil. Al ging ik ook in een dal van schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij, Uw stok en Uw staf die vertroosten mij.

Vanwege deze bijzondere zorg droeg deze staf ook een bijzondere naam.

Hij heet niet maar in algemene zin "goedgunstigheid", maar draagt de naam "Samenbinding". Het volk des Heren werd er door in bijzondere zin saamverbonden in enigheid des geloofs en der liefde, maar er moest door deze "bijzondere genade" ook wel een nauwe "samenbinding" komen tussen de Here en Zijn volk!

Is dat nu ook inderdaad het gevolg geweest?

Hebben de schapen van deze goede Herder trouw met trouw en liefde met liefde beantwoord?

De profeet Zacharia laat ons wat anders horen!

Op schandelijke wijze is de herderlijke zorg des Heren geminacht; en hoe minimaal de waardering daarvoor is, met name bij de leidslieden des volks, blijkt uit de volgende scène.

Zacharia moet namelijk aan de mensen die hem in dienst genomen hebben om de schapen te weiden, zijn loon vragen. Zij keren dat loon ook onverwijld uit. De prijs van dertig zilverlingen is echter blijkbaar zo belachelijk klein en beledigend voor de herder, dat Zacharia bevel krijgt deze "Jodenfooï" weg te gooien voor de voeten van een pottenbakker, die zich juist in de nabijheid bevindt.

Ieder weet, hoe deze profetie in de lijdensgeschiedenis van Christus wordt aangehaald, en hoe deze droeve historie in Christus is vervuld.

Het loon, de prijs, die men voor Jezus, de goede Herder, over had, was ook precies dertig zilverlingen. Daar werd Hij op getaxeerd. Zo veel was Hij waard. In gruwelijke ondankbaarheid had men voor de Christus niet meer over dan een verradersloon plus een kruis.

De goede Herder werd verworpen.

Maar toen kon het oordeel over Israel ook niet langer op zich laten wachten. De staf der samenbinding werd verbroken, de eenheid des volks ging te loor; Israel werd opgelost onder de natiën — de oude profetie van Zacharia is letterlijk vervuld tot op deze dag.

Natuurlijk kunnen wij nu niet het hoofd gaan schudden over dat dwaze, ondankbare Israel, om vervolgens zelf buiten schot te blijven.

Zoals het oordeel over de volkenwereld in de verbreking van de staf "goedgunstigheid" ver uitgaat boven de heidenwereld van die tijd en z'n vervulling vindt in de wereld van nu, zó gaat het oordeel over Israel en de verbreking der broederschap de kerk van heden aan.

En wat ons dan in de eerste plaats bijzonder toespreken en haast benauwen moet, is de terminologie, waarmee het oordeel over het volk des Heren wordt uitgesproken. Het prijsgeven van dat volk wordt namelijk genoemd een tenietdoen van de broederschap; opheffing van de eenheid en de samenbinding. De opheffing van het volksbestaan is de verbreking der eenheid. Men kan het ook omgekeerd zeggen; de verbreking der eenheid is de opheffing van het volksbestaan. Natuurlijk. Een rijk dat tegen zichzelf verdeeld is, kan niet bestaan. Een kerk evenmin. Zodra de broederschap verlept, wordt haar bestaan bedreigd.

Het staat met die broederschap en die samenbinding in onze tijd niet zo bijster goed geschapen. Men zou anders zeggen dat de vreselijke oordelen óver de wereld en de vijandschap van de wereld de kerkmensen wel zou samenbinden. Maar dit redelijke gebeurt niet. Integendeel. De ontwrichting werkt van twee kanten. Van de vervolging der wereld van buiten — en van het breken der broederschap van binnen. De chaos in de wereld en de chaos in de kerk gaan blijkens deze profetie hand aan hand. De geest der wereld die alles uit elkaar doet spatten en "de een des anderen vlees doet verslinden" (vs. 9), sijpelt door in de kerk. Dat is, zegt Zacharia, het teken des tijds, dat het einde aller dingen nabij is. Men moet die tekenen

der tijden niet uitsluitend zoeken in oorlogen van de wereld, maar ook in oorlogen van de kerk, waar de liefde van velen zal verkouden!

En het tweede wat onze volle aandacht hebben moet is, dat de verbreking der "samenbinding" door Zacharia wil aangemerkt zijn als *oordeel*. Het is een kennelijk oordeel Gods, en dus wel het ergste wat de kerk kan overkomen. En dit oordeel is dan het gevolg, de rijpe vrucht, van de Christusverwerping. Dat staat hier met zoveel woorden. Niet alleen in de verstrooiing van Israel onder de volken, maar altijd en overal waar Christus verworpen wordt, waar Hij de heerschappij over de harten verliest, is het gevolg de uiteenrafeling der kerk. Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden.

Men behoeft bij deze Christusverwerping niet eens aan brutale Christusverloochening te denken. Dat *doet* de kerk niet. Natuurlijk niet. Nooit was de prediking zo Christo-centrisch als thans. Maar met dat al, en onder dat alles door kan Christus evengoed verworpen worden. Als Zijn Woord de kracht op het leven verliest. Als men dat Woord maar laat praten, dat gebiedt dat de een de ander uitnemender zal achten dan zichzelf. Als het eigen "ik" triumferen wil en de partijschappen welig wortel schieten. Dan gaat de "broederschap" wenend op de vlucht en is het oordeel Gods over de kerk vanwege de verwerping van het herderschap van Christus. Men kan dit natuurlijk ook zó zeggen: overal waar de broederschap kwijnt en de samenbinding losweekt, daar *is* de verwerping van Christus, ook al spreekt en preekt men *nóg* zoveel van Christus!

Zo voorspelt ons dan het Woord van God de verbreking van de staf "goedgunstigheid" in de wereld. ,

Eveneens de verbreking van de staf "samenbinding" in de kerk.

Laat dan wie oren heeft, horen, en wie ogen heeft, zien, en die bidden kan, bidde dat zij allen één zijn onder de hoge hoede van de goede Herder, die Zijn leven stelde voor de slachtschapen Christi.

De dwaze herder

Verder zeide de Here tot mij: neem u nog eens dwazen herders gereedschap.

Zach. 11:15.

Reeds meer dan eens waren we in de gelegenheid op te merken, dat het elfde hoofdstuk van Zacharia in de diepste zin *eschatologisch* is. Dat wil zeggen, dat met pijnlijke nauwkeurigheid en ijzeren consequentie beschreven wordt de ontwikkeling van het gebeuren in de *avondstond der wereld*. Eerst werd medegedeeld, dat God Zijn hand zou aftrekken van de volken, hetgeen neerkomt op de chaos — dit is symbolisch voorgesteld in het verbreken van de staf "Goedgunstigheid". Vervolgens werd ook de staf "Samenbinding" verbroken: niet alleen het cement der volkerenwereld brokkelt af, maar ook de broederschap in de kerk springt uit elkaar, zo onthult Zacharia. De aldus gebeukte wereld en de verzwakte kerk vormen een weltoebereide bodem voor het regieme van de Antichrist — het is het afschuwelijke gelaat van deze helse wereldimperator, dat hier reeds bij Zacharia loeren komt door de ogen van de dwaze herder, die thans ten tonele verschijnt.

Eerst dan iets over de symboliek.

De profeet ontvangt een bevel uit de hemel, om zich ten tweeden male in herderskleding aan het volk te vertonen. Hij is nu evenwel heel anders uitgedost dan de eerste maal. Moest hij toen de goede Herder voorstellen, en door de twee staven, genaamd "Goedgunstigheid" en "Samenbinding", de leiding Gods over de volkerenwereld en de trouwe zorg des Heren voor Zijn volk zinnebeeldig aanduiden, thans moet hij zich tooien in de uitrusting van een "dwaze" herder. Men denke er wel aan, dat de Schrift gewoonlijk onder "dwaas" iets anders verstaat dan wij. Als de dwaas in zijn hart zegt: er is geen God, dan is met die dwaas een goddeloos en slecht mens bedoeld. Zo is het ook met deze herder gesteld. De naam "herder" is voor hem feitelijk veel te mooi. Zelfs zou men hem geen "huurling" kunnen noemen. Hij is een wolf in herdersgestalte. Aanstands zullen we zien, dat hij het op de dood van de schapen begrepen heeft. Het moet Zacharia wel heel moeilijk gevallen zijn om het satanische harlekijns-pak van deze "dwaze herder" aan te trekken, en deszelfs masker voor te binden. Maar hij moet. God heeft het hem bevolen, en dus gehoorzaamt hij. Daar is hij profeet voor.

Wanneer er verder nog bijstaat, dat hij het "gereedschap" of de uitrusting van zo'n slechte herder moet nemen, dan ligt het wel voor de hand te vermoeden, dat hij ook nu één of meerdere herdersstaven ter hand moest nemen. En waarschijnlijk zullen die staven ook namen gehad hebben, maar dan natuurlijk precies omgekeerd. Laat ons zeggen, dat de eerste niet heette "goedgunstigheid" maar "kwaadwilligheid"; en de tweede niet "samenbinding" maar "verstrooiing".

Het doen en laten van de "dwaze herder" stemt daar volkomen mee overeen.

Immers, ter verklaring van deze symbolische handeling, tekent de Schrift de "herderlijke arbeid" van deze man aldus:

"Want zie, Ik ga een herder in het land verwekken, die naar wat verloren gaat, niet omziet, het verdoolde niet zoekt, het verbrokene niet heelt, hetgeen (nog) overeind staat niet verzorgt, maar het vlees der vette dieren eet en de stukken er af scheurt" (vs. 16).

Blijkens deze woorden zal er dus een herder, of heerser (de koningen heten in de Schrift de

herders der volken) optreden, die precies het tegenovergestelde doet als de goede herder. Die zijn leven niet stelt voor de schapen, maar de schapen de dood injaagt om zelf te leven; die inplaats van de kudde zichzelf verzorgt, en zichzelf weidt inplaats van de schapen te weiden.

Er is onder de exegeten veel te doen geweest over de vraag, wie met deze slechte herder bedoeld is.

Gezien het feit, dat met de goede herder God Zelf bedoeld is, zou er alles voor zijn te zeggen, om in deze slechte herder het beeld van Satan zelf te zien, de grote wederpartijder Gods. Het is ook inderdaad waar, dat wie aan God de gehoorzaamheid opzegt, een slaaf van Satan wordt. God of Satan is het enig mogelijke dilemma. Op eigen benen te staan en eigen heer en meester te wezen, is de grootste vergissing die men zich denken kan. Ieder mens is knecht, hetzij een dienstknecht des Heren, hetzij een lijfeigene van Satan. De keuze gaat tussen de gouden teugels Gods en de galeiboeien van de opperste tiran, de duivel.

Een derde mogelijkheid is uitgesloten.

En eveneens is het waar, dat de duivel een *slechte* herder is.

Hij is een tiran, een dictator in optima forma.

Ook de schoonste beloften en de mooiste voorspiegelingen, om in zijn rijk dienst te nemen, kunnen aan dit feit niets veranderen. Hij belooft het leven, maar zoekt de dood zijner arme "schapen". Zelf ten dode gedoemd, zint hij op de ondergang van allen die hij grijpen kan. Het gebroekene heelt hij niet, en wat nog overeind staat, verzorgt hij niet, maar hij eet hun vlees — zijn juk is hard en zijn last is zwaar.

Toch zal de Satan zelf hier wel niet bedoeld zijn.

De Here zegt bij monde van Zacharia, dat Hij zulk een goddeloze herder "verwekken" zal. Is de duivel de mensenmoorder van de *beginne*, déze "herder" moet nog verwekt worden. Herinneren we ons bovendien, dat heel dit hoofdstuk eschatologisch is, en vooruitziet op de eindtijd der wereldgeschiedenis, dan is het vrij duidelijk, dat deze "dwaze herder" een toekomstig persoon moet zijn, die op het wereldtoneel verschijnen zal, als het avondrood de kimmernissen kleurt, en die het bewind in handen nemen zal, als men God Zelf het bewind uit handen geslagen heeft. Althans naar het schijnt.

Het is, geloof ik, goed, dat wij meer en ernstiger rekening gaan houden met zijn naderende komst.

De dag van Christus komt niet, zo herinnert ons Paulus, tenzij eerst geopenbaard zij de mens der zonde, de zoon des verderfs (2 Thess. 2), en daar bedoelt hij dezelfde persoon mee als Zacharia met de boze herder.

De wederkomst van Christus kunnen wij dus bij wijze van spreken niet morgen of de volgende week verwachten. Het juiste tijdstip is ons wel volmaakt onbekend, maar dat kunnen we toch wel met zekerheid zeggen. Want er moet eerst nog iets anders gebeuren. De volken der wereld en met name de kinderen Gods zullen eerst nog moeten zuchten onder het loodzware juk van de dwaze herder — de Antichrist.

Stel u die Antichrist niet voor als een onpersoonlijke macht, een antichristelijke richting, die hoe langer hoe meer veld winnen zal in de wereld. Neen, hij is een mens van vlees en bloed. Ofschoon men aan zijn doen en laten zou zeggen, dat hij de vleesgeworden duivel was, is hij niettemin een mens, maar dan de mens der *zonde*.

Hierin is hij dus het volmaakte tegenbeeld van Christus.

Heeft Christus geen zonde gehad noch gedaan, en was Zijn spijze de wil des Vaders te doen,

de Antichrist zal in de zonde zijn hoogste ideaal zien, en hij begeert slechts de wil des duivels te doen. Daarom noemt hem Johannes op Patmos het Beest, dat opkomt uit de zee: de altijd in beweging zijnde volkerenzee zal als laatste product van haar "beschaving" voortbrengen de beest-mens!

Zo hebben we dus reeds Zacharia, Paulus en Johannes van deze schrikkelijke figuur der toekomst horen spreken. Als hij straks voor onze verbaasde blikken verschijnt als een grote onbekende, van wie we nimmer gehoord hebben, dan ligt dat niet aan de Bijbel, die ons volledig over zijn verschijning heeft ingelicht. Ook de profeet Daniël voegt zich in de rij.

Daniël 11 loopt met Zacharia 11 vrijwel parallel.

Nog veel uitvoeriger dan hier door Zacharia wordt daar zijn portret getekend, niet om ons bang te maken, maar om ons te wapenen tegen deze laatste en grootste vijand.

Het heet daar o.a. dat hij geen acht zal geven op de goden zijner vaderen noch op de begeerte der vrouwen (Dan. 11:37). Hij zal dus breken met alle *religie*, maar eveneens met alle *moraal*: met de inzet van Gods voor de vrouw: tot uw man zal uw *begeerte* zijn, zal hij geheel afrekenen en de fundamenten der samenleving, waaronder het huwelijk behoort, tot de grond toe afbreken. Wat hij bouwen zal, dat zijn *vestingen*, want, zo voegt Daniël er in datzelfde hoofdstuk aan toe: hij zal de god Maüzzim, d.i. de god der vestingen, eren en voor die oorlogsgod neerleggen zijn goud, zilver, kostelijk gesteente en gewenste dingen (Dan. 11:38).

Groeit dus — volgens de Schrift — de wereldontwikkeling tot een totale militaire staat, het meest zal de kerk in die tijd te verduren hebben. De kerk die Christus heeft opgebouwd, zal hij willen breken. De schapen, voor wie de goede herder zijn leven stelde, zal de dwaze herder willen opeten en verscheuren. Als we het beeld van de dwaze herder uit Zacharia vergelijken met de andere Schriftplaatsen die deze mens der zonde uitbeelden, dan blijft geen andere verwachting over, dan dat een stormloop tegen de kerk te wachten is als nooit tevoren, en dat er opnieuw martelaarsboeken zullen geschreven worden, die alle vorige in gruwelijkheid overtreffen.

Veilig is in deze benauwde wereld alleen die de goede Herder volgt en schuilt bij Hem van Wie het heet: Beest, Satan, Hij die ons geleidt, zal u de vaan doen strijken.

Maar dan behoort het ook een volkomen overgave aan Christus te zijn. Elke halfheid is in de grote wereldoorlog der geesten een verloren voorpost. Wie maar wat meeloopt, wordt onder de voet gelopen. Meer dan ooit is het nu zaak om kleur te bekennen. We kennen allen de leus: vóór of tegen de Christus, maar er zijn duizenden uit wier levensopenbaring in *niets* blijkt dat ze werkelijk vóór de Christus zijn. Ten aanzien van de oorlogen die er gevoerd worden, kan men de mensen nog eens in vuur zien komen pro-dit of pro-dat. Maar wie is er pro-Christus, en wie raakt er voor Hem in vuur? Al deze halven en lauwen worden eerst door Christus uit Zijn mond gespuwd en vervolgens door de kwade herder als slachtvee gebruikt.

Er is een goede herder en een dwaze herder.

Er zijn ook dwaze maagden en wijze — laten we daar eens goed om denken.

Hemelwezens

Die van Davids huis (zullen zijn) als hemelwezens.

Zach. 12:8m.

Zacharia voorziet voor het volk des Heren een moeilijke tijd.

Hij zegt dat ook zonder omwegen: "al de natiën der aarde zullen zich tegen haar (nl. Jeruzalem) verzamelen" (vs. 3b). Dit is in ronde woorden gezegd, wat even tevoren in beeldspraak heette: "Zie, Ik maak Jeruzalem tot een schaal der bedwelming voor al de volken in het rond" (vs. 2). Men denkt hier aan een drinkgelag. Zoals de gasten zich te goed doen aan de wijn en met grote begerigheid de glazen en schalen leegslurpen, zo zullen de vijanden zich aan Jeruzalem vergrijpen — al zullen ze er dan zelf door bedwelmd worden en vallen! Met nog weer een ander beeld heet het vervolgens: "en te dien dage zal het geschieden, dat Ik Jeruzalem voor alle volken zal maken tot een steen om op te beuren" (vs. 3a) — zoals de atleten hun spieren stalen willen aan een grote steen, om die om beurten op te heffen, zo zullen alle volken beurtelings hun krachten beproeven op Jeruzalem, en het zal een wedstrijd onder hen zijn, wie haar het meeste leed kan doen. En wel volgt er op: "allen die hem opbeuren, zullen zich deerlijk wonden" (vs. 3b), maar het is hiermee als met het woord van Jezus: "de poorten der hel zullen haar niet overweldigen", doch de pogingen om te overweldigen zullen toch reeds smartelijk en vreselijk genoeg wezen.

Men mag deze woorden niet beperken tot het Oude Testament en tot de grijze historie.

Wat voor Jeruzalem van toen gold, geldt evenzeer voor de kerk van lieden, en zal almeer werkelijkheid worden naarmate wij opschuiven naar het einde der eeuwen. De profetie van Zacharia lijkt een zwak voorspel van de eschatologische rede van Jezus. Als wij de oude profeet horen zeggen: "al de natiën der aarde zullen zich tegen haar verzamelen", dan heeft dat merkwaardig veel overeenkomst met het Woord van onze Heiland: gij zult gehaat worden door *alle* volken. Het karakter der oorlogen zal zich dus hoe langer hoe meer wijzigen. Niet meer een oorlog van volk tegen volk, maar een van alle volken tegen de *kerk*. Het oorlogsdoel zal straks niet meer zijn het bevredigen van territoriale wensen of de beëindiging van een bepaald regime, maar zeer bepaald de vernietiging der *kerk*. En in die oorlog blijft niemand neutraal. Gij zult gehaat worden door *alle* volken. Dat is zo onbegrensd mogelijk. Niet alleen de dictatoriale landen, maar ook de democratische landen doen er aan mee. Het humanisme dat nu nog een goed woord meent te kunnen spreken over recht en vrijheid en beschaving, en zijn afschuw uitspreekt over kerkvervolging, zal dan voorgoed zwijgen. Het blijft er bij, zoals Zacharia het reeds gezien heeft: al de natiën der aarde zullen zich tegen haar verzamelen.

We worden door Jezus opgeroepen, op de tekenen der tijden te letten.

Wèl moeten we daarbij oppassen voor een exegese, die met grote stelligheid zegt: dit is Hitler en dat Stalin en dat Chroesjtsjow en die en die is de Antichrist. Want dit is ondermijnend voor het gezag van de Heilige Schrift, waar men immers over tien jaar genoodzaakt kan zijn, deze aanduidingen te herroepen. Of de huidige volkenbeweging de *uiteindelijke* vervulling is van Zacharia's profetie, weten we dus niet met zekerheid. Dat ze er een voorafschaduw van is, is zeker. En even zeker is, dat achter de oorlogen en geruchten van oorlogen te voorschijn komen zullen de antichristelijke machten, die op de kerk afvliegen als de

dronkaard op de jeneverfles.

Toen de Duitsers in het begin van de tweede wereldoorlog het beleg sloegen voor de hoofdstad van Polen, werd gezegd dat deze stad nooit zou capituleren. In die uitspraak school misschien veel moed, maar ook veel grootspraak. Warschau heeft zich moeten overgeven. De stad is finaal platgeschoten. Niets meer dan een ruïne bleef over. Zoals het trouwens met alle hoofdsteden in de wereld zal gaan tijdens de grote catastrofie, wanneer de kooplieden der aarde wenen zullen over het grote Babel, en deszelfs heerlijkheid die in één uur is ondergegaan.

Slechts van één stad kan gezegd, dat ze nooit zal capituleren.

Dat is Jeruzalem — de kerk des Heren.

En slechts van één volk kan gezegd, dat het nooit verloren gaat.

Dat is het volk des Heren.

Dit is geen daverend hoera-patriotisme en geen zinloze leus die op teleurstelling moet uitlopen. Het is geen droom, waarvan we onszelf wijsgemaakt hebben dat hij werkelijkheid is, en geen suggestie die we onszelf bijgebracht hebben, maar het is eenvoudig Gods belofte, en derhalve zo waar en klaar als tweemaal twee vier is.

Die belofte schemerde zopas al even door, toen we vernamen van die schaal, welker drinkers zelf bedwelmend zouden worden, en van die "lastige" steen, waaraan men zich deerlijk wonden zou. Maar het wordt ook met zoveel woorden duidelijk gezegd: "En Jeruzalem zal blijvend bewaard worden op haar plaats te Jeruzalem". Dat laatste: "op haar plaats te Jeruzalem", klinkt een beetje overbodig, maar het is zó'n groot wonder dat de stad Gods onder de razende stormloop der vijanden niet onder de voet gelopen wordt, dat we ons nu helemaal niet meer verbazen over de profetische jubel: Jeruzalem zal blijvend bewaard worden. . op haar plaats te Jeruzalem!

Deze uitkomst is stellig *niet* te danken aan de kracht der verdedigers.

Dat zijn maar zwakke mensen.

Die verdedigers hebben integendeel erkend: onze kracht ligt niet in paarden of wagens, maar in de Here der legerscharen (vs. 5).

Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht!

Inderdaad, de kracht van hunne kracht, want door het geloof in God, zegt Zacharia, zouden de verdedigers van Jeruzalem zeer sterk worden.

God zou hèn beschermen, dat wisten ze, want de profeet had beloofd: "Te dien dage zal de Here de inwoners van Jeruzalem als een schild beschutten" (vs. 8a). Maar deze wetenschap leidde niet tot werkeloosheid of lijdelijkheid, maar integendeel tot verhoogde krachtsinspanning. God schakelt Zijn kinderen niet *uit*, maar *in*. Hij legt de handen op hùn boog. Hij promoveert ze tot medewerkers en medestrijders. Elk der strijders zou moedig worden als een jonge leeuw. Zacharia zegt het nog sterker. Die van het huis Davids zullen zijn als hemelwezens.

Onze Statenvertaling drukt zich wel het allersterkst uit, door te spreken van "goden". Er vloeit iets van goddelijke kracht als het ware in hen over. Intussen zullen met die goden wel hemelwezens, dus engelen bedoeld zijn. Krachtige helden dus. Er komt door het geloof iets bovenaards in zwakke mensen. Zij worden onoverwinnelijk. Zij zijn als een prikkeldraadversperring, die onder hoogspanning staat. Het is juist die elektrische stroom die de draden levensgevaarlijk maakt. En het is het geloof, dat de christen sterk maakt en moedig.

Als Zacharia het daar niet bij laat, doch er aan toevoegt: "die van het huis Davids zullen zijn als de Engel des Heren voor hen uit", dan heeft hij in de verte de *Christus Zelf* gezien. De kerk is onoverwinnelijk omdat Christus haar koning is, die de macht van Satan en wereld heeft verbroken. En wat Zacharia hier van het huis Davids, d.i. van de kerk profeteert, kan zonder veel omhaal van woorden aldus worden verklaard, dat de gelovigen uit Christus al hun krachten zullen putten, en met Zijn mogendheid zullen worden aangedaan, en het is daaraan alleen te danken, dat de kerk toekomst zal hebben.

Het is ons geoorloofd, deze schriftuurlijke gedachte uit te breiden.

In *dit* verband wordt namelijk uitsluitend gesproken van *kracht*. Het is de kracht van Christus die in de zijnen zal overgaan, en zij zullen in dat opzicht worden *als* de Engel des Heren, d.i. Christus-gelijkvormig.

Bij het licht van het Nieuwe Testament zien we, dat de gelovigen ook in andere opzichten Christus-gelijkvormig zijn, althans behoren te zijn. Overal klinkt het ons tegen: dit gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was. In zachtmoedigheid. In vergevensgezindheid. In lijdzaamheid. In gehoorzaamheid.

Hier krijgen we een antwoord, hoe de levenshouding van de christen moet zijn in deze wereld.

Voor al in deze moeilijke tijden!

Als hemelwezens!

Er moet iets bovenaards zijn in heel z'n verschijning.

Zijn wandel is in de hemelen, maar ook op de aarde.

Dit is geen ongrijpbare tegenstelling, maar deze twee zijn eenvoudig zo te combineren, dat de gelovige die voortdurend in contact met Christus staat, ook telkens iets van Christus in de aardse verhoudingen indraagt, op de wijze ongeveer van Mozes, die van de berg afdaalde naar de vlakte, maar dan zó dat zijn aangezicht glinsterde, en hij om zo te zeggen een brok hemel met zich meenam naar de aarde.

Als hemelwezens!

We mogen ons warempel wel heel diep schamen, dat we van dit hemellicht weinig of niets meedragen en dat er in het kerkelijke en maatschappelijke en huiselijke leven, dat we meelevens, meer helse hartstocht voor de dag komt, dan dat blijkt dat Christus in ons leeft.

Wie krijgt nu van ons kerkmensen zo direct de indruk, dat wij in de hemel ons domicilie hebben, en dat we dáár een eeuwigheid zullen doorbrengen, om God te loven en te prijzen, terwijl nu Zijn Naam door ons slag op slag oneer wordt aangedaan, en wij er maar op los leven of er geen hemel bestaat?

En niet alleen roept de verootmoedigende vraag om een antwoord, waar de gezindheid van Christus is, maar ook, waar Zijn *kracht* is, de kracht van het geloof dat de wereld overwint. Het lijkt wel of al onze jonge mensen met name, papkindertjes zijn, die men de wereld niet insturen kan, uit grote vrees dat ze in de wereld zeer beschadigd en deerlijk gehavend zullen worden, terwijl ze daar in het leger en op de vloot, en in hun werkkring moesten zijn de vaandragers van Jezus Christus, opdat ook de naasten voor Christus gewonnen worden!

Als hemelwezens!

Het wordt ons benauwd als we het grote verschil zien tussen het schriftuurlijke ideaal en de werkelijkheid, en dat terwijl we zoveel praten over schriftuurlijkheid en het druk hebben over leergeschillen en zo. O God, zo bidde een iegelijk onzer, waar zijn in de hel van deze wereld,

en het geharrewar van de kerk, uw hemelwezens dan toch? Maak mij om Christus' wil tot zo'n hemelwezen.

De blijde droefheid

Te dien dage zal de rouwklage groot zijn te Jeruzalem, gelijk de rouwklage van Hadad-Rimmon in de vlakte van Megiddo.

Zach. 12:11

Dit komt wel als een donderslag bij heldere hemel!

Profeten doen het toch dikwijls wonderlijk en meestal zeggen ze precies het omgekeerde van wat iedereen zou kunnen verwachten. Wat Zacharia nu zegt tenminste, móet een vergissing zijn, zouden we zo denken.

Let maar eens op.

"Te dien dage. . . ." zo begint het plechtig. Op welke dag? Wel, te *dien* dage! Daar was geen nadere verklaring voor nodig. Daar wist ieder kind in de straten van Jeruzalem van. Dat was die grote dag, waar al de profeten vanouds van gesproken hadden, de dag der verlossing van Jeruzalem, die het blijde heil van de Messiaanse tijd over Israel zou inluiden. Te dien dage. Ja, als de profeten het daarover kregen, dan werd het de hoorders zo wonderlijk te moede, en was het of er iets begon te zingen heel diep in hun hart.

Nu, over "die dag" is de profeet Zacharia nu ook bezig te spreken.

Zoeven heeft hij onthuld: "Te dien dage zal de Here de inwoners van Jeruzalem als een schild beschutten en zelfs de struikelende onder hen zal te dien dage zijn als David, en die van Davids huis als hemelwezens, als de Engel des Heren voor hen uit. En het zal geschieden te dien dage: Ik zal er op uit zijn te verdelgen al de volken, die tegen Jeruzalem komen aanrukken" (vs. 8, 9).

Dat is schoon!

De vijand rukt vast aan met opgestoken vaan, maar krijgt tegen Jeruzalem geen schijn van kans. Want:

De Heer zal opstaan tot de strijd,
Hij zal Zijn haters wijd en zijd
Verjaagd, verstrooid doen zuchten.

Met de vijanden des Heren is dus afgerekend, finaal! En nu gaat dan Zacharia beschrijven, hoe "te dien dage" de stemming zal zijn onder de inwoners van Jeruzalem. We zouden verwachten dat dit een hoge jubelstemming zou zijn vanwege de overwinning. We spitsen reeds het oor, of we iets vernemen van de reizangen der maagden, zeggende:

De Heer gaf rijke juichensstof
Om Zijne wonderen en Zijn lof
Met hart en mond te melden.
Men zag welhaast een grote schaar
Met klanken van de blijdste maar
Vervullen berg en velden.

Maar niets van dit alles.

De enige klanken die we vernemen, zijn de hartstochtelijke snikken als van vaders en

moeders die bitter wenen om een eerstgeborene, en rouw bedrijven over een enige zoon (vs. 10). Niet naar de triumpf -boog voert ons de profeet in gedachten, waar de stem der vedelen en des accoordgezangs luide opklinkt, maar naar de klaagmuur, waar diepgebogen gestalten als in wanhoop hun leed uitsnikken.

Te dien dage, d.i. op de dag van het grote feest, het feest van de Geest, als over het huis van David en de inwoners van Jeruzalem zal worden uitgestort de Geest der genade en der gebeden (vs. 10), . . . dan zal... de rouwklage groot zijn te Jeruzalem.

"Gelijk de rouwklage van Hadad-Rimmon in de vlakte van Megido", zo voegt de profeet er aan toe. Men weet, dat dit de nationale rouw van Juda en Jeruzalem was over Koning Josia die in de strijd tegen Farao Necho van Egypte bij Megiddo gesneuveld was. De Schrift meldt daarvan (2 Kron. 35:24, 25): "en gans Juda en Jeruzalem bedreven rouw over Josia. En Jeremia maakte een klaaglied over Josia; desgelijks alle zangers en zangeressen spraken in hun klaagliederen van Josia tot op deze dag".

Dat was dus een begrijpelijke klaagzang op de dag der *nederlaag*.

Maar hoe is zulk een klaagzang te verstaan op de dag der *overwinning*, als de blijde dag des heils over Jeruzalem rijzen zal?

De eerste lezers en hoorders van Zacharia zullen hier niet veel van begrepen hebben.

En evenzeer zullen ze in de nevel getast hebben, bij het vernemen van de raadselachtige reden, waarom ze zo bitter bedroefd zouden zijn: "Degene die ze doorboord hebben, over hèn zullen ze rouw bedrijven" (vs. 10). Het zou dus nog veel erger zijn dan toen met Josia. Daar was het de droefheid over een gevallen koning, hier over een vermoorde koning. De droefheid van Megiddo wordt oneindig zwaarder en dieper, omdat nú bij de inwoners van Jeruzalem het vreselijk zelfverwijt knaagt: wij hebben onze eigen Koning doorstoken. De vorst des levens hebben wij gedood.

Het Nieuwe Testament verspreidt over dit tragische raadsel het volle licht.

Als de apostel Johannes het lijden des Heren beschrijft aan het kruis, dan tekent hij aan: "want deze dingen zijn geschied, opdat de Schrift vervuld worde: zij zullen zien in welke zij gestoken hebben" (Joh. 19:36, 37).

Toen was er echter nog geen rouw over de Doorboorde en nog veel minder be-rouw over deze gruwel.

De natuur mocht het rouwkleed aantrekken in drie-urige duisternis, maar de mensen joelden en overal klonk het schateren van de spot.

Maar nú komt de Pinksterdag — Zacharia ziet die dag in het verlengde liggen van de zwarte dag der kruisiging.

Die Pinksterdag was eigenlijk dé grote dag, die de heilstijd zou inluiden, en zie, op deze feestdag, op deze dag, de roem der dagen, die Israels God geheiligd heeft, scheuren de rouwklachten de hemel, want: "als zij dit hoorden, werden zij verslagen in hun hart, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: "Wat zullen wij doen, mannen-broeders?"

Was dit geen wanklank op het feest?

Neen, het was juist de voorbereiding tót het feest!

De Geest die was uitgestort opende de ogen voor de verschrikkelijke zonde der Christusverwerping, en neigde de harten tot Hem, die zij eerst hadden versmaad. De verslagen harten werden de vruchtbare akkers voor het evangelie: U komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als de Here onze God er toe roepen zal.

Zoals het morgenrood gloort uit de donkere nacht, en de moederweelde geboren wordt uit de moedersmart — zo ontkiemt de vreugde des heils uit de grote rouwklage: o God, wees mij zondaar genadig, een rouwklage gelijk die van Hadad-Rimmon in de vlakke van Megiddo.

Ware het feestuur geboren in Jeruzalem zonder de verslagenheid des harten over de versmading van de Christus, het zou een oppervlakkige feestroes geweest zijn. De hartelijke vreugde in God door Christus kan alleen bestaan naast het hartelijke leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. In het huis des Vaders kan men niet beginnen vrolijk te zijn, als de verloren zoon niet is teruggekeerd met de snik van berouw: ik heb gezondigd tegen de hemel en voor U. Het stuk der verlossing en dat der dankbaarheid zijn volkomen ondenkbaar zonder het stuk der ellende. Die rouwklage, waarover de profeet spreekt, is zelfs niet een donker voorportaal waar men eerst doorheen moet, om in de feestzaal te komen. Evenmin als de Catechismus beweert, dat het hartelijk leedwezen over de zonde voorwaarde tót bekering is, maar een integrerend bestanddeel ervan. Paulus, die jubelt over zijn verlossing, klaagt tegelijk: ik ellendig mens. Bedroefd maar altijd blijde. Blijde en altijd bedroefd.

In het koninkrijk Gods wordt altijd gezongen en altijd geklaagd. De klaagmuur wordt er evenmin afgebroken als de triumfboog. Er klinkt iets hoog-feestelijks in dat: te dien dage zal de rouwklage groot zijn te Jeruzalem. Hoe dieper deze rouwklage uit het hart komt, des te hoger zal de jubel stijgen. Het "miserere" accompagneert immer het "jubilate amen". Zo gij, Here, de ongerechtigheden gadeslaat, Here, wie zal bestaan? . Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.

Zelfs zal, naarmate het feest van de Geest voortschrijdt, de rouwklage over de zonde steeds meer worden verinnigd en verdiept.

De Catechismus herinnert er de christen, die in het stuk der *dankbaarheid*, dus in de binnenste feestzaal zich bevindt, aan, dat hij zijn zondige *aard* hoe langer hoe meer leert kennen. Hij zag eerst verschillende *zonden*, maar daalt af tot zijn zondige *aard*. Hij ontdekt de slechte akker, waarop al die zonden welig groeien, de vuile bron, waaruit al die slechtheden opborrelen. Hij zegt niet meer: ik *heb* zonde, of ik *doe* zonde, maar ik *ben* zonde. Hoe verder hij vordert op de moeizame weg der heiligmaking, des te slechter wordt hij. Natuurlijk niet in werkelijkheid. We waren altijd al slecht. Veel meer nog, dan we zelf bij benadering ooit zouden weten. Wie zal z'n verborgen afdwalingen verstaan? En wie is de man, die op 't nauwkeurigst kan zijn dwalingen doorgronden? Maar we leren dit al beter *zien*. Als ik vuil ben, dan ben ik vuil, ook al heb ik dat zelf nog niet in de spiegel ontdekt. Gelukkig dat de Here ons die spiegel voorhoudt. Welgelukzalig is de mens, over wie wordt uitgestort de Geest der genade, die zó ontzaglijk genadig is, dat Hij ons de ogen wijd open zet voor onze zondige aard. Zolang dit niet zo is, beelden we ons maar wat in, en zwetsen we maar wat, en denken we dat we dit zo goed doen en dat. We zitten het liefst op een troon, als het kon op twaalf tronen tegelijk. Maar de "allerheiligsten" waar de Catechismus ergens van rept, moeten van die troon niets meer hebben. Daar zijn ze allang afgetuimd. Zij bidden liever:

Heer, ai laat de laagste plaats
Onder hen mij zijn gegeven.
Nooit heeft iemand zoveel kwaad
Tegen zoveel licht bedreven.

Deze "rouwklage" is een grote vooruitgang op de weg der genade. *Opwassen* in de genade betekent zoveel als dieper graven in de kennis der ellende. Dat is een grote zegen. Sommigen menen een "zegen" onder de Dienst des Woords te ontvangen, als ze allerlei aandoenlijke dingen hebben gehoord over de hemel. Die "zegen" zou wel eens een vloek kunnen

betekenen. God zegent op andere wijze dan wij denken. Bijvoorbeeld door ons mooie Zondagse pakje in flarden te scheuren, en ons daarenboven geestelijk (soms ook "stoffelijk") af te ranselen. We krijgen een ontzaggenlijke zegen in de kerk, als we onszelf niet meer overeind kunnen houden. Dat is het uur der rouwklage te Jeruzalem. Het feestuur tegelijk. We leren dan zien wat zonde en wat genade is. We komen tot de erkenning hoe schandelijk we de Heiland hebben behandeld, en hoe goedertieren de Heiland met ons handelt. We verstaan nu, dat het geen vergissing is, als de profeet het grote feest der kerk aankondigt als een klaaghuys, dat tot een huis der maaltijden worden zal. En we komen tot de erkenning, hoe schromelijk we ons hebben vergist, toen we aan het begin meenden, dat dit profetische woord over de heilstijd te Jeruzalem kwam opzetten als een donderslag uit een heldere hemel.

Bekering

En wanneer men tot hem zegt: wat zijn dat dan voor wonden tussen uw handen, dan zegt hij: zo ben ik geslagen in het huis van mijn vrienden.

Zacharia 13:6.

Hoewel levende in de bedeling der schaduwen, heeft de profeet Zacharia het licht van de Nieuwtestamentische dag met grote helderheid zien schijnen. Hij beschrijft namelijk, vooral in de laatste hoofdstukken van zijn boek, de innerlijke vernieuwing die er "te dien dage" onder het volk zou plaatsgrijpen, wat wij zouden noemen de "heiligmaking" der kerk. Paulus zou zeggen: de nieuwe mens aandoen.

We komen daar zo aanstonds op, en zullen dan ook zien met welke typische beelden de profeet een en ander duidelijk maakt.

Deze vernieuwing nu — zo verklaart Zacharia — zal niet vrucht zijn van beschaving of van een beter inzicht of iets dergelijks, maar het directe gevolg van "het bloed en de Geest van Christus". Op die Geest van Christus zinspeelt de voorzegging aan het slot van hoofdstuk 12, dat over de inwoners van Jeruzalem zal worden uitgegoten de Geest der genade (hoofdstuk 12:10) en van het bloed van Christus gewaagt het begin van het 13e hoofdstuk: "te dien dage zal er een Fontein geopend zijn voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem tegen zonde en onreinheid" (hoofdstuk 13:1)

De Statenvertalers hebben terecht "Fontein" met een hoofdletter geschreven, omdat hier met uitgestrekte vinger gewezen wordt naar het kruis.

De apostel Johannes geeft van die "Fontein" een nadere verklaring, als hij zegt, dat het bloed van Christus reinigt van alle zonde. Bij het licht van deze profetie van Zacharia zou al bijna het antwoord van de Catechismus geschreven kunnen zijn, "dat ik (zo) zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is van al mijn zonden gewassen ben".

Christus verlost niet alleen van de *schuld*, maar ook van de *macht* der zonde.

Hij is niet slechts onze *rechtvaardigmaking*, maar ook onze *heiligmaking*.

De verlost mens is tegelijk een nieuwe mens, een nieuw schepsel geworden, ofschoon de volkomen vernieuwing nog toeft, en de allerheiligsten, zolang zij in dit leven zijn, nog slechts een klein beginsel van deze gehoorzaamheid hebben.

Terecht belijdt onze Catechismus in de zopas genoemde vragen over het "bloed en de Geest van Christus", dat de gedoopte christen niet alleen roemt "vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft"; maar dat de diepe zin van de doop is: "door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus *geheiligd* te zijn; opdat wij hoe langer hoe meer der zonde afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen".

Op deze vernieuwing door Christus' bloed en Geest heeft nu Zacharia hier voornamelijk het oog.

Op welke radicale wijze de "inwoners van Jeruzalem" met de zonde zouden breken, wordt in de eerste zes verzen van hoofdstuk 13 zeer realistisch beschreven.

Als typisch voorbeeld wijst Zacharia op de houding die men aannemen zal tegen de valse profeten.

Hij bedoelt natuurlijk niet, dat de valse profetie de *enige* zonde zou zijn, waartegen het "geheiligd volk" met kracht zou optreden, en dat men allerlei andere ongerechtigheden oogluikend zou toelaten.

Zo moge deze en gene in de kerk misschien handelen, maar zo handelt het *ware* geloof niet. De Geest van Christus maakt ons aller zonde vijand, doet ons de strijd op alle fronten aanbinden, en onderwijst ons niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods te leven.

Het gaat hier met die valse profetie echter precies als met de tien geboden des Heren. Daar wordt ook telkens één zonde met name genoemd, de zonde in haar allerergste vorm, waaronder dan allerlei andere zonden begrepen zijn. Gij zult niet doodslaan — dat is het ergste — maar vergeet niet, dat God ook haat, nijd, toorn en wraakgierigheid voor een doodslag houdt.

Zo noemt Zacharia hier ook met name de valse profetie. Dat was een van de allerergste vormen geweest, waarin het kwaad in het "oude Jeruzalem" was opgetreden en had huisgehouden. Daar was heel wat ellende en narigheid uit ontstaan, want door voortdurend te luisteren naar het misleidende woord der valse profeten had het volk des Heren een dwaalweg ingeslagen.... De verschrikkelijke straf der ballingschap was feitelijk de rijpe vrucht van het luisteren naar deze duivelse voorspiegelingen der valse profeten!

Geen wonder dat de inwoners van het "nieuwe" Jeruzalem (dat men in Zacharia's dagen bezig is te bouwen) als de dood zullen zijn voor die valse profeten.

Als er nog eens iemand het lef zal hebben, daarmee te beginnen, is z'n lot van te voren bezegeld... Zelfs z'n eigen vader en moeder zullen niet schromen de doodstraf op hem toe te passen, zoals trouwens de Here bevolen had: de profeet, die spreken zal in de naam van andere goden, dezelve profeet zal sterven (Deut. 18:20).

De band aan de Here zou dus sterker zijn dan de banden des bloeds, en ze zouden het Nieuwtestamentische woord beléven: wie vader of moeder, dus ook zoon of dochter, liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig.

Dat is de grootse verandering die Zacharia aldus onder woorden brengt: "en het zal geschieden, wanneer iemand meer profeteert, dat zijn vader en moeder die hem gegenereerd hebben, tot hem zullen zeggen: gij zult niet leven dewijl gij valsheid gesproken hebt in de Naam des Heren; en zijn vader en zijn moeder, die hem gegenereerd hebben, zullen hem doorsteken, wanneer hij profeteert" (vs. 3).

Waar zó tucht geoefend wordt, vergaat ook de zondelùst.

Zacharia voorzegt ook een grote omkeer bij de "profeten" zelf.

Waarachtige bekering begint altijd *van binnen uit*, en zet zich daarna voort in het *uiterlijk* levensgedrag. De Catechismus, sprekend over de bekering, beschrijft ook niet eerst de daden, maar de innerlijke zieleroerselen en het is een hartelijk *leedwezen*, dat zij God dooide zonde vertoornd hebben; en dat berouw noemt Zacharia hier nu schaamte, heilige schaamte: ... die profeten zullen *beschaamd* worden een iegelijk vanwege z'n gezicht (vs. 4). Daar pochten ze vroeger op; daar lieten ze zich op vóórstaan, dat ze "visioenen" kregen; maar daar zullen ze zich nu over schamen. Dat gaat goed zo! Want bekering is: zich diep schamen over dingen waar men vroeger in roemde; en roemen in datgene, waarover men zich eertijds heeft geschaamd.

Nu volgt het uiterlijk levensgedrag.

De bekering blijft in de schaamte niet steken.

Zacharia's "profeten" hebben dit begrepen, door nu ook "de haren mantel", die profetenmantel, die hen zo netjes stond, vonden ze, af te leggen. Zelfs op die goed-klinkende profetennaam zouden ze geen prijs meer stellen, en liever voor een "domme boer" dan voor een "geleerde man" aangezien worden. Als iemand hen nog eens als "rabbi" aansprak, dan zouden ze zeggen: lieve vrind, ik ben maar 'n gewoon boertje: "ik ben geen profeet, ik ben een akkerman, want ik bezit een akker van mijn jeugd af" (vs. 5).⁴¹

Tot zóver loopt alles vrij goed af.

Een profetenmantel die vroeger met veel zwier gedragen werd, kan afgelegd worden. Dat is maar een mantel! Een naam, waar men vroeger verliefd op was, kan prijsgegeven worden — dat is maar een naam. Maar er zijn dingen die de "bekeerde" mens niet zo een, twee, drie kan afleggen: de gevolgen van z'n vroeger leven!

De profeet Zacharia tekent dat zeer realistisch!

Valse profeten onder Israel waren destijds wel gewoon, zichzelf in hun extase verwondingen toe te brengen — men denke aan de Baaispriesters op Karmel, die zichzelf met messen sneden. Hier is nu zo'n oude zondaar, met de littekens van z'n oude zondeleven nog aan z'n handen. Dat kan er nooit meer af, mannetje! Maak nu niemand wat wijs! Je draagt geen profetenmantel en geen profetennaam meer, maar. . . wat zijn deze wonden in uw handen? Dat vraagt dus iemand, die 't zaakje niet vertrouwt! Ouwe schipper, met je getatoueerde vrouwenhoofd op je armen, wat wou jij beweren? Lieve man, met je "wonden in je handen", ben jij altijd boer geweest? Maak óns nu niets wijs! Nee, het valt deze profeet-van-vroeger niet mee, z'n "bekering" te bewijzen. De littekens van z'n oude zonde-leven verraden hem! Weerspreken z'n mooie bewering. Hij komt in Jeruzalem, maar er wonen in 't kerkelijk Jeruzalem kritische mensen, die je terdege *op* de handen kijken! Zal Petrus óók al belijdenis doen, die de Here Jezus driemaal verloochende? Schooier, waar wil jij naar toe? Wat dóén die mensen met hun kapotgesneden handen tussen ons, nette kerkmensen, met onze nètte handen — vrind, biecht eens op, wat zijn die wonden in uw handen?

Onze vriend hééft inderdaad geen verweer. Hij kan zich niet rehabiliteren. Die verwonde handen pleiten tegen hem. Daar staat hij nu, de stumper! Ach, wat is de zonde toch verschrikkelijk! Ze kan vergeven worden, maar de gevolgen blijven in je handen zitten en in je huis en in je kinderen. Eén uur van onbedachtzaamheid, is 't niet? En wat moet je dan antwoorden, als de mensen naar je littekens wijzen? Onze "profeet" stamelt maar wat: daar zou 'n vrolijk fuifje geweest zijn in 't huis van een van z'n vrienden, en dat was op vechten uitgelopen... "Zo ben ik geslagen in het huis van mijn vrienden!" Ja, van je vrienden moet je 't maar hebben, ook van je "nieuwe" vrienden in de kerk, die je "verleden" niet kunnen vergeten, en zo moeilijk verstaan, dat Jezus eet met tollenaars en zondaren. Intussen, 'n fraaie figuur is die "noodleugen" niet! Ik wil het geen ogenblik vergoelijken. Bekeerde mensen zijn nog geen volmaakte mensen, dat blijkt hier wel! Maar ik wil toch nog iets zeggen. In 't begin werd gezegd, dat Zacharia zo duidelijk de Christus had gezien. Mij dunkt, nú ziet hij Petrus. Here, ik kan aan de mensen niet alles zeggen, en die hoeven ook niet alles te weten, maar Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb. Ondanks die littekens!

⁴¹ Vertaling prof. Ridderbos, a.w., blz. 175.

Het wonderlijk bevel

Zwaard, ontwaak tegen mijn herder, en tegen de man die mijn metgezel is, spreekt de Here der heerscharen; sla de herder dat de schapen verstrooid worden, en Ik zal mijn hand leggen aan de kleinen.

Zacharia 13:7.

Dit woord klinkt als een militair commando.

Hij die het bevel gééft, is de "Here der heerscharen", de Opperbevelhebber dus der hemelse strijdkrachten, en die het bevel ontvangt, is het zwaard. Het is een wonderlijk bevel, dat de Here, die hier als een krijgsman verschijnt, aan Zijn zwaard doet horen. Men zou evengoed kunnen zeggen, dat het een reveille-signaal is. Het luidt, kort en krachtig, zoals dat in het leger gaat: "Zwaard, ontwaak!"

Dat zwaard had dus blijkbaar geslapen!

Het had al maar door gerust in de schede. Maar kennelijk heeft dit nu lang genoeg geduurd naar het oordeel van hem, die het droeg. Het zwaard moet nu uit z'n passiviteit opwaken, en actief worden. Hoort, daar klinkt het commando: Zwaard, ontwaak! En het volgende moment flitst het blinkende lemmet door de lucht!

Wie zal het treffen?

Wie zal het slachtoffer worden van dit zwaard dat dorst naar bloed?

We geloven onze oren bijna niet, als we dáárvan vernemen. Het wordt al wonderlijker. Het bevel was al vreemd, maar de uitvoering is het niet minder. Niet tegen een vijand, maar tegen een vriend en vertrouwd metgezel moet dit zwaard zich keren. Want aldus luidt de opdracht: Zwaard, ontwaak tegen *mijn herder*, en tegen de man die *mijn metgezel* is!

We zouden feitelijk met dit profetische woord, dat daar zomaar zonder enig verband met hetgeen voorafgaat en hetgeen volgt, in het boek Zacharia te lezen staat, geen raad weten, indien onze Hoogste Profeet en Leraar Jezus het ons Zelf niet had verklaard.

Toen Hij Zich op de lijdensweg bevond, heeft Hij, zinspelend op hetgeen te gebeuren stond in Gethsémané, waar de Goede Herder zou worden geslagen en "deze arme schapen", de discipelen, zouden verstrooid worden, dit profetisch getuigenis regelrecht op Zichzelf toegepast. Ziet, nú gaat in vervulling, zeide de Heiland, wat de oude Zacharia reeds voorzien heeft: Ik zal de Herder slaan, en de schapen zullen verstrooid worden.

Inderdaad, nu wordt het ons al veel duidelijker, — maar het bevel blijft er intussen even wonderlijk om.

Ja, hèt wonder is hier; het grote mysterie van het kruis!

Laat ons maar eens zien.

Het zwaard waarvan gesproken wordt — dat verstaan we nu wel —, is vanzelfsprekend het symbool van 's Heren wrekende gerechtigheid. We hebben dat zwaard al eens eerder gezien. Cherubijnen voerden het in het paradijs, om te bewaken de weg tot de boom des levens.

God draagt dit zwaard niet tevergeefs!

Hij is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig. Daarom zo eist Zijn gerechtigheid dat de zonde die tegen de Allerhoogste Majesteit begaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde!

Dat dus over het zwaard!

Maar dit zwaard heeft ook lange tijd gesluimerd.

De zonde groeide met het getal der mensen. Maar het scheen wel, of er geen rechtvaardig God in de hemel woonde. Het zwaard bleef rusten. Er gebeurde niets! Maar nu is dan ook het geduld des Heren uitgeput. De Here der heerscharen, de Here, geweldig in de strijd, ontwaakt uit Zijn heilige woning, en met Hem ook Zijn zwaard. Het vliegt uit de schede en treft. . . Ja, wie zoudt ge denken? Zijn het de goddeloze mensen? Worden de zondaars van de aarde verdaan nu? Geen sprake van!

Zwaard, ontwaak. . . . tegen mijn herder!

De schapen blijven gespaard!

En tegen de man, die mijn metgezel is, die in de schoot des Vaders was.

De vijanden brengen er het leven af!

Zó is het op Golgotha toegegaan. Het zwaard Gods beukte op het hoofd, het arme hoofd, bedekt met wonden, van de Goede Herder. Het kende geen genade. Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Mij, de man die Uw metgezel was, waarom?

Hier is het wonder der plaatsbekleding en der verzoening levensgroot. Hier horen wij Jesaja zeggen:

De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem!

Door Zijn striemen is ons genezing geworden.

En wij vullen het Avondmaalsformulier aldus aan: „Het zwaard van Gods gerechtigheid heeft Zijn herderlijk hart doorboord, opdat wij de schapen Zijner weide konden zijn, de schapen die Zijn hand wil weiden. De schapen die het zo goed hebben bij Hem. De Here is mijn Herder, mij ontbreekt niets."

Dit is alles wel bijzonder mooi en vertroostend.

Maar er zit ook een andere kant aan, die bijzonder ontdekkend is. De schapen die Zijn hand wil weiden, ja, maar daar volgt nog wat op: Zo gij zijn stem dan heden hoort!.... En die waarschuwende stem des Heren vervolgt nu bij monde van Zacharia: Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden!

Het kruis van Christus zou wel een gezegende uitwerking hebben, en na de opstanding zou de geslagen Herder Zijn doorboorde handen ook wel weer "tot de kleinen wenden", zoals Zacharia er aan het slot nog aan toevoegt, maar het slaan van de herder zelf zou toch ook voor degenen die er verantwoordelijk voor waren (ook al voerden zij daarin de Raad Gods uit) een schrikkelijk gevolg hebben. Dit spreekt vanzelf. Zonde baart zonde, en met name als die zonde daarin bestaat, dat de schennende hand wordt uitgestrekt naar de Goede Herder.

Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan.

Nee, ze hebben de Herder niet met hun handen geslagen. Maar wel met hun hart. Zij werden allen aan Hem geërgerd. Zelfs het zwaard dat Petrus opneemt, om de zwaarden die de Herder wilden slaan te keren, maakt dit niet goed. Integendeel. Dat zwaard ter verdediging was misschien de ergste slag, die Jezus kon worden toegebracht. Het blijft dus zo. Ook de discipelen hebben Jezus geslagen. Vriend en vijand sloeg Hem. En ook ik kost Hem die

slagen.

Hierop volgt dan het oordeel.

Sla de herder . en de schapen zullen verstrooid worden! Het verstrooid-worden van de kudde is dus het eerste en ook zeer ernstige gevolg van het slaan van de herder. Het is tegelijk het oordeel óver de kudde, want wat is er hopelozener en triester dan schapen die geen herder hebben? De herder is de saambindende macht. Neemt men de herder weg, dan zijn de schapen aan hun lot overgelaten. En wat dit lot is, wist niemand beter dan de man die klaagde:

Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond,
Dat onbedacht zijn herder heeft verloren.
Ai zoek uw knecht, schoon hij uw wetten schond,
Want ik volhard naar uw geboôn te horen.

Men kan telkens weer in het leven deze wet ontdekken van de geslagen herder en de verstrooide kudde, terwijl omgekeerd een schone eenheid en lieflijke saambinding wordt gezien, als Jezus Christus in het middelpunt staat en de schapen Zijn stem horen en Hem volgen. Daar is bijvoorbeeld een huisgezin. U hebt dat allen wel eens van nabij meegemaakt; naar buiten heeft het nog de schijn van eenheid, tenminste de leden van het gezin slapen onder één dak en eten aan één tafel. Maar daarmee is dan ook alles gezegd. Alle saamhorigheid ontbreekt. Ieder heeft er z'n eigen leventje. Ieder is alleen. En ieder doorleeft z'n eigen smarten en vreugden alleen. Allen leven naast, maar niet mèt elkaar. 's Zondagsmorgens blijft vader liggen; moeder gaat misschien nog naar de kerk; de kinderen zwerven uit.

Verstrooide schapen. Hoe komt dit? Wel..... de herder is geslagen.

Jezus is er niet het brandende middelpunt, noch de bindende macht. Jezus heeft er niets te zeggen. Ook al wordt de Bijbel er misschien nog plichtmatig en plechtstatig gelezen, heeft Jezus er toch niets te zeggen.

Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden!

Vlak daarnaast woont een ander gezin.

Als hier 's zondagsmorgens de buitendeur op slot gedaan wordt, een half uur voor kerktijd, dan wil men wel zingen:

Hoe vrolijk gaan de stammen op
Naar Sions Godgewijde top
Met Israels achtb're vaderen.

En als de kerk uit is, gaat er een achter het orgel zitten, en... . men hoort der vromen tent weergalmen.

Hoe komt dit?

Is het een beter slag mensen?

Hebben ze daar meer voor elkaar over, en is er meer saamhorigheidsgevoel? Geen kwestie van. 't Zijn daar van nature even grote egoïsten. Maar Jezus is er gekomen. Jezus woont in de harten en in de huiskamer. Men slaat er de Herder niet, en zet Hem niet buiten de deur, maar de schapen horen Zijn stem en volgen Hem. Dat is het grote geheim der liefde.

En niet anders staat het natuurlijk in het grote huisgezin, dat "kerk" heet.

Men kan er stellig van op aan: als er ruzies in de kerk zijn, en verdeeldheid, en

partijenschappen, en de een verstaat de ander niet meer, of wil hem niet verstaan, dan wordt daarin kennelijk bewezen, dat Jezus Christus daar geen heerschappij meer voert. Dan wordt daalde herder geslagen en vertrapt en verguisd. Men luistert naar Zijn stem helemaal niet meer, ook al ligt het Woord er opengeslagen op de kansel, en ook al wordt er nog zo roerend uit gepreikt.

De herder is geslagen.

De schapen worden verstrooid.

Daarom heeft de verdeeldheid der kerk zo'n verschrikkelijke achtergrond.

Jezus, die in Zijn kerk de Allermeeeste moest zijn, wordt er de allerminste, en die de minsten moesten zijn, willen de meesten zijn.

Ik heb op de gevels van vele kerken mooie teksten zien staan. Maar nooit las ik ergens: sla de herder en de schapen zullen verstrooid worden. Laat men die woorden er in beitelen. Het is zo schreiend nodig. Of neen, beter nog: laat het geschreven worden op de tafelen onzer harten.

Het nieuwe Jeruzalem

Te dien dage zal op de bellen der paarden
staan: De Heiligheid des Heren.

Zach. 14:20a.

Het slothoofdstuk van Zacharia eindigt, evenals het "Onze Vader", in de hemel.

Het bevat een complete eschatologie: de leer der "laatste dingen" wordt er tot de details toe in ontwikkeld. Bij wijze van spreken natuurlijk. Want het slotakkoord van deze profeet heeft meer weg van een lied dan van een leer. Hij mag eindigen met een jubel, men kan ook zeggen: hij móét er mee eindigen. Want het evangelie van Christus — het Oude Testament hoort daar evengoed bij — is de verkondiging van de eindelijke en volledige triomf des Heren.

Het spreekt wel vanzelf dat Zacharia dit doet in beelden en kleuren, aan het Oude Testament en voor een deel aan de dienst der schaduwen ontleend. Hij zou het niet anders hebben kunnen doen. Men moet er dus ook geen letterlijke vervulling van verwachten. Maar wanneer we het een en ander ontdoen van het Oudtestamentisch gewaad, en het Oude door het Nieuwe Testament laten verklaren, komen we tot verrassende resultaten, en staan we zelfs verbaasd hoe klaar de profeten van de oude dag reeds gezien hebben wat aan de avondstond der wereld gebeuren zal.

In een zestal kleuren schildert Zacharia de gebeurtenissen rondom de jongste dag — door de profeten gewoonlijk "de dag des Heren" genoemd — d.i. de dag, waarop de Here Zich bijzonder openbaren zal tot vernietiging Zijner vijanden en tot verlossing van Zijn volk. Wat de Catechismus noemt: "dat Hij al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met al de uitverkorenen in de hemelse blijdschap en zaligheid nemen zal", dat gebeurt "te dien dage", zoals Zacharia kortweg zegt in de tekst die hierboven staat. Wat dat voor een dag was, wist ieder wel. Nadere exegese was overbodig.

Zonder slag of stoot gaat dit alles natuurlijk niet!

In het Nieuwe Testament wordt ons duidelijk voorzeggd, dat vlak voor Jezus' wederkomst de "wereld" nog een laatste en felle stormloop op de kerk ondernemen zal. Deze stormaanval van de hel beschrijft de profeet in de aanvang van ons hoofdstuk, waarin sprake is van het verzamelen van alle volken ten strijde tegen Jeruzalem, waarbij zelfs Jeruzalem genomen, de huizen geplunderd en de vrouwen onteerd worden (vs. 1 en 2). Dat is wat Jezus genoemd heeft de grote verdrukking, hoedanige niet geweest is van het begin der wereld tot nu toe (Matth. 24:21).

Maar dan komt — dit is het tweede wat Zacharia openbaart in de "laatste dingen" — de grote verlossing. De Here zal opstaan tot de strijd, met al Zijn heiligen (vs. 5), te weten Zijn engelen, en zal Zijn haters wijd en zijd verjaagd, verstrooid doen zuchten. De profeet ziet dat zó, dat de strijdende kerk van alle kanten omsingeld is als een belegerde stad, maar dat dan de Here als door een wonder een weg ontsluit ter ontkoming van Zijn volk: de olijfberg wordt gespleten door één aanraking van 's Heren voeten, en in het aldus ontstane dal kan Jeruzalems bevolking een veilige wijkplaats vinden (vs. 3-5). Het is alweer overbodig te zeggen, dat dit figuurlijke inkleding is van de waarheid die wij zo graag zingen:

Hij kan en wil en zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van den dood,
Volkomen uitkomst geven.

Nu volgt een derde trek.

Zacharia voorzegt in de nu volgende pericoop (vs. 6-11), dat er in Jeruzalem een merkwaardige verandering zal plaats grijpen in de natuurorde. Er zal geen hitte of koude meer zijn en in plaats van de gestadige afwisseling van dag en nacht komt het eeuwige licht — zelfs ten tijde des avonds zal het licht wezen. En uit Jeruzalem ontspringt een levende stroom, die heel de omgeving vruchtbaar maakt. Het mooiste is echter niet die prachtige weelde, maar dat "de Here Koning zal zijn over het ganse land".

We denken hier terstond aan Johannes' beschrijving van het nieuwe Jeruzalem, waar niemand zeggen zal: ik ben ziek; waar de bomen eeuwig te groenen staan aan de Godsrivier, en waarvan Paulus zegt dat God er alles zal zijn in allen.

Met het eeuwige licht contrasteert de buitenste duisternis.

Ook daarvan gewaagt Zacharia, als hij nu (vs. 12-15) gaat vertellen van de grote "plagen" die de Here gaat zenden onder Zijn vijanden, waarbij hun vlees, hun ogen en hun tong wegteren, en met huivering denken we aan de worm die niet sterft en het vuur dat niet uitgeblust wordt.

De Here is echter wel rechtvaardig, maar Hij is ook barmhartig.

Barmhartig ook over Zijn vijanden — we zijn er zelf een klaar bewijs van!

Het is daarom, dat Hij Zijn vijanden niet tot de laatste man verdelgt, maar ook van de vijanden tot Zijn vrienden maakt.

Er zullen van de vijanden, de heidenen, ook zijn, die zich bekeren tot de dienst des Heren.

Wat Jezus zegt, dat eerst het evangelie zal gepredikt worden onder alle volken, opdat Zijn uitverkorenen uit alle hoeken en gaten worden weggehaald, heeft Zacharia reeds in de verte gezien, want hij weet van "overgeblevenen uit al de volkeren", die van jaar tot jaar zullen opgaan om de Koning, de Here der heirscharen, te aanbidden, en het loofhuttenfeest te vieren (vs. 18-19).

Als we zó de profeet lezen, verwonderen we ons waarlijk niet meer dat Jezus Zijn discipelen verweet hun onverstand en traagheid van hart, om te verstaan wat de profeten voorzegt hadden; — ze hadden het alles kunnen weten.

Nu komt dan het slot.

Zacharia eindigt met ons een blik te doen slaan door de parelen poorten in de eeuwige Godsstad, het nieuwe Jeruzalem.

Wat de profeet daarin het meest bekoort is dit, dat daar in het nieuwe Jeruzalem het onderscheid tussen het heilige en het profane niet meer bestaat. In de Oudtestamentische eredienst was er een terrein dat de Here in 't bijzonder gewijd was: de tempel. En in die tempel was er nog weer onderscheid tussen meer of minder heilig. Bijzonder heilig was wel de hogepriesterlijke muts of tiaar, die het opschrift droeg: de Heiligheid des Heren. Maar nu ziet Zacharia tot z'n verbazing datzelfde opschrift ook staan op de schellen der paarden. Doodgewone páarden — de Here gewijd! Het terrein der heiligheden is dus niet meer *bepérkl*. De afrasteringen zijn doorbroken. Er is geen klein terreintje meer, waar de Here geheiligd wordt, en een groot gebied er om heen, waar dit *niet* gebeurt. *Alles* is aan Zijn dienst geheiligd! Mensen èn beesten! De gewone burgerman in Jeruzalem is zomaar tot hogepriester gepromoveerd. En zelfs de paarden vervullen priesterlijke dienst. Voor het

gebed: Uw Naam worde geheiligd, is geen plaats meer. Het is in alle eeuwigheid verhoord. Alles zingt Zijn lof.

Dat blijkt ook wel uit die potten.

Alle potten in Jeruzalem en Juda, zegt Zacharia, zullen de Here heilig zijn. Dat mocht vroeger volstrekt niet. Er waren aparte "heilige vaten", waarin het offervlees gekookt werd. Het zou een ernstige heiligschennis wezen, als men voor de tempeldienst doodgewone potten en pannen uit de keuken gebruikte. Maar in het nieuwe Jeruzalem zal dit wel gebeuren. Dit is geen heiligschennis op grote schaal, maar heiligmaking op grote schaal. Het betekent niet de triumpf van het profane, maar de doorbraak van het heilige. Alles is in het nieuwe Jeruzalem tempeldienst geworden. Wat de priester doet in de tempel, en wat moeder doet in de keuken, is precies hetzelfde: tempel-dienst!

Daarom kan Johannes in de Openbaring ook met zo grote blijdschap zeggen, dat hij geen tempel meer zag in het nieuwe Jeruzalem. Hij wilde er natuurlijk *niet* mee zeggen, dat de Here er niet meer gediend werd, maar juist omgekeerd, dat de Here *overal* gediend werd. Een aparte tempel was niet meer nodig. Alles was tempel geworden. De nieuwe aarde zal één reusachtige tempel zijn, waarvan de nieuwe hemel het koepelgewelf vormt. Elke dienst is een altaardienst. Elke daad is een offerande. Elk woord een liefelijke reuk de Here.

Nademaal ik nú het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel . . . !

Wat in de hemel *volkomen* zal zijn, moet hier op aarde reeds in beginsel te aanschouwen wezen. Daarom voelt de christen, die uit de Schrift leeft, niet voor doperse mijding. Er is geen terrein, waar hij *niet* aan denkt als hij bidt: Uw Naam worde geheiligd. Hij annexeert alles voor Zijn Koning! Hij tracht diens ordinantie overal tot geldigheid te brengen. Hij is er gedurig op uit het "profane" terrein al meer te doen inkrimpen en het "heilig" terrein te verbreden. Een "Niemandland" kent hij daarbij niet.

Met name zullen we ons wel wachten voor het euvel, om alleen de Zondag te reserveren voor de Here, en de andere dagen voor onszelf. Wie leeft uit de toekomstverwachting van Zacharia, de verwachting van "alle dag kerk", zal 's maandags evengoed kerkdienst houden als 's zondags. Wie dit vatten kan, vatte het. En wie daar niet aan wil, moet zich wel zeer verwonderen en ergeren, als hij in het nieuwe Jeruzalem geen stap verzetten kan, of er is kerk, en nergens kan komen, of hij hoort tempelgezing. Die hoort, anders gezegd, in het nieuwe Jeruzalem niet thuis.

Daal dan spoedig neer uit de hemel, o Jeruzalem, gelijk een bruid die voor haar man versierd is. Wij, die de paarden nog zien draven door het oorlogsveld, en de ruiters vallen, wachten met groot verlangen op het gezicht der paarden met heilige schellen!